

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის
საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-
საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება
ცოდნის“ ჟურნალი

სიტყვა

„როცა საზოგადო მნიშვნელობის
აზრი ამოქმედებს სიტყვას, მაშინ
თვითონ თქმა ქმნად გადაიქცევა
ხოლმე“

№16-17
2012

ჟურნალ „სიტყვის“ გამოცემა გრძელდება საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ წესდების საფუძველზე, რაც საჭირო ცვლილებებით დამტკიცებულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს გადაწყვეტილებით №366, 30.09.2005 წ. მოწმობა №00541/12/0293

**სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო ჟურნალი
„სიტყვა“**

თუ რელაქციაში შემოსული მასალები არ ემთხვევა რელაქციის პოზიციას, გამოქვეყნებულ წერილებში მოყვანილი ფაქტების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი

ჟურნალში გამოქვეყნებულ მასალებზე საავტორო უფლება ეკუთვნის „სიტყვის“ რელაქციას. შეუთანხმებლად რაიმეს გადაბეჭდვა კანონის ძალით აკრძალულია. ჟურნალი აიწყო, დაკაბადონდა და დაიბეჭდა საქართველოს „საზოგადოება ცოდნის“ სტამბაში

სარელაქციო კოლეგია:

ნუგზარ ჯერეთელი (მთავარი რედაქტორი),

ნოდარ ზედელაშვილი (პასუხისმგებელი მდივანი),

გურამ გეგეშიძე, ემზარ კვიციანიშვილი, ნიკო ლეონიძე, ტარიელ სტურუა, ნოდარ ცხვირაგაშვილი, ალექსი ჭელია, თამარ ყურაშვილი, ნინო წერეთელი.

რელაქციის მისამართი: თბილისი, მერაბ კოსტავას ქუჩა №47.

საკონტაქტო ტელეფონები:

299-00-35, 299-94-46, 293-43-10

577-52-31-31, 577-50-29-84

ISSN 1987-7449

Ÿ საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი „საზოგადოება ცოდნა“

შინაარსი

უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსის და ბიჭვინთისა და ცხუმ- აფხაზეთის მიტროპოლიტის ილია მეორის საშობაო ეპისტოლე	4
არქიმანდრიტი ელისე /წერეთელი/. – დოგმატური ღვთის- მეტყველებისა და იდეალისტური ფილოსოფიის ზოგიერთი მსოფლმხედველობრივი საკითხი	14
ელდარ ნადირაძე – „აკაკი გვიცოცხლოს უფალმა“. გამოს- მაურება წერილზე – „აკაკი წერეთლის წმინდანად კანონიზებ- ის შესახებ“	23
ომარ შუღრა – მართვის კულტურა	38
ნუბზარ წერეთელი– გზები წყვდიადში /ნაწყვეტი რომანიდან..	54
ნუბზარ ერბემლიძე – ლექსები	76
ნუბზარ ერბემლიძე – წერო /ნოველა/	86
მერაბ თხელიძე – ლექსები	90
სტუდენტ-ახალგაზრდობის შემოქმედება	
გვანცა ჩიქობავა	94
ზურაბ გეჯაძე	103
გიორგი დავთაშვილი	107
დაუზოფყარი აღამიანები	
ლევენდარული პიროვნება	109
მანგლისს კაცი დააკლდა	116
ასე ვცხოვრობთ, ვშრომობთ, ვიბრძვით	118
მისი სიმდიდრე სიკეთეა და სიყვარული	121
ჩვენი სოფლები	
სოფელი ახატანი დახმარებას საჭიროებს	125

საშობაო ეპისტოლე

*უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქის, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსის და
ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტის ილია მეორისა*

ყოვლადსამღვდელონო მღვდელმთავარნო, მოძღვარნო, დიაკონნო, ბერ-მონაზონნო, ყოველნო სულიერნო შვილნო საქართველოს სამოციქულო ეკლესიისა, ღვთივკურთხეული ივერიის მკვიდრნო და ჩვენი სამშობლოს საზღვრებს გარეთ მცხოვრებნო თანამემამულენო!

„ამპარტავანთა შემუსრავს ღმერთი, ხოლო მდაბალთ მოანიჭებს მადლს“ (I პეტრე 5.5)

მადლობა უფალს, რომ კვლავ გავხდით ღირსნი, მოგვესმინა ანგელოზთა საოცარი საგალობელი: „დიდება მაღალთა შინა ღმერთსა, ქუეყანასა ზედა მშვიდობა და კაცთა შორის სათნოება“ (ლუკა 2.14).

ყოვლადწმიდა სამების მოწყალებით „სიტყვა ხორციელ იქნა და დაემკვიდრა ჩვენს შორის სავსე მადლითა და ჭემმარტებით“ (იოანე 1.14).

ღიახ, „ღღეს დავითის ქალაქში დაიბადა... მაცხოვარი, რომელიც არის ქრისტე უფალი“ (ლუკა 2.11) და უწოდებენ სახელად ემმანუელს, რაც თარგმანებით ნიშნავს: ჩვენთან არს ღმერთი“ (მათე 1.23).

გისხაროდეთ, ერნო, „რაც არ უხილავს თვალს, არ სმენია ყურს და არც კაცს გაუვლია გულში, ის განუმზადა ღმერთმა თავის მოყვარეთ“ (Iკორ.27.6).

მაშ, მივეახლოთ მას და თავყვანი ვსცეთ, ვითარცა მწყემსთა ბეთლემისა-

თა და შევწიროთ ძვირფასი ძღვენი, ვითარცა მოგვთა აღმოსავლეთისათა.

იგი მოვიდა ამქვეყნად, რათა მოუხმოს თავის ცხოვართ და აზიაროს ისინი ჭემმარტო თავისუფლებასა და ბედნიერებას.

ვინ შეიძლება შემოგვთავაზოს უკეთესი არჩევანი? ანდა რა შეიძლება იყოს ამაზე მეტად სანუკვარი?! მაგრამ ამას ბევრი ვერ ხვდება, არამედ მხოლოდ ისინი, რომელნიც სიცოცხლის აზრს სწორად აცნობიერებენ.

საერთოდ, ყოველი გონიერი ადამიანი ცდილობს, პასუხი გასცეს კითხვას, - რისთვის არის ამ ქვეყანაზე და რა უნდა აკეთოს? ეს კი ცხოვრების საზრისის, ანუ სამყაროში თავისი ადგილის პოვნას, გულისხმობს. თუმცა არსებობენ ისეთნიც, რომელნიც ასეთ

კითხვას მთელი ცხოვრების მანძილზე არ უსვამენ საკუთარ თავს და მიწიერ ყოფას უმიზნოდ და, შესაბამისად, უაზროდ ამთავრებენ. საზოგადოების ნაწილი კი თავის მრწამსს, თავის დანიშნულებას საკუთარ წარმოდგენაზე, ან სხვადასხვა თეორიისა და რელიგიის სწავლების საფუძველზე აყალიბებს. მათი ქმედება, რა თქმა უნდა, მოტივირებულია და ხშირად წარმატებულიც ამ ქვეყანაზე, მაგრამ სულის ცნობა, რაც ყველაზე მთავარია და არსებითი, ამ გზით ვერ მიიღწევა.

ყველასგან განსხვავებულია ჭეშმარიტ სარწმუნოებაზე დაფუძნებული ცხოვრების საზრისი. მას შეიძლება „ქრისტესმიერი გონება“ ეწოდოს, რადგან იგი, პირველ რიგში, სულიწმიდის მადლმოსილებას გულისხმობს, შემდეგ კი ადამიანურ შესაძლებლობებს.

„ქრისტესმიერი გონის“ შესახებ შეიძლება ითქვას იგივე, რასაც წმიდა პავლე მოციქული ჭეშმარიტ სიყვარულზე წერს, რომ იგი არ ქედმაღლობს, არ ზვაობს, არ შურს, არ ეძებს თავისას, არ მრისხანებს, არ განიზრახავს ბოროტს, არ მოიწონებს უსამართლობას, არამედ ჭეშმარიტებით ხარობს, ყველაფერს იფარავს, ყველაფერი სწამს, ყველაფერს ითმენს, ყოველთვის იმედი აქვს. ამ სულისკვეთებით ცხოვრობდნენ ჩვენი წინაპრები.

ქართული სულის ერთ-ერთი სახასიათო თვისება შოთა რუსთაველმა ასე გამოთქვა: „რასაცა გასცემ შენია, რაც არა, დაკარგულია“. ზოგიერთი ვერ ხვდება მის შინაარსს, რადგან, მიწიერი ლოგიკით, სხვისთვის მიცემული ნივ-

თი თუ ქონება გამცემს აღარ ეკუთვნის და ეს ნათქვამი, ბუნებრივია, მისთვის გაუგებარია.

არადა, აღნიშნული აფორიზმი შეიცავს ღრმა ქრისტიანულ სწავლებას ადამიანის უკვდავების შესახებ. მორწმუნეს სწამს, რომ მის მიერ აღსრულებული უანგარო ქველმოქმედება სათნოა ღვთისათვისაც და ადამიანისათვისაც. ამასთან, იცის, რომ რასაც გასცემს ამქვეყნიურ დროებით ყოფაში, მას მარადიულ ცხოვრებაში დაიუნჯებს და ეს არის მიზეზი მისი სულიერი სიხარულისა, ხოლო რასაც არ გასცემს, ბუნებრივია, ის მას მარადიულ ყოფაში მოაკლდება.

ამიტომაც, ქრისტიანული ტრადიციის მიხედვით, მიცვალებულის სულისთვის, ლოცვასთან ერთად, მის სახელზე მოწყალების გაღება აუცილებელია, რაც დიდად შეეწევა გარდაცვლილს.

სწორედ ასეთი აზროვნებიდან მომდინარეობს ქართველი კაცის სტუმართმოყვარეობა, ხელგაშლილობა, თანადგომისა და თავგანწირვის უნარი; ისიც, რომ იგი ყველაზე ძვირფასს, სიცოცხლეს, უშურველად წირავდა მოყვასისა თუ სამშობლოს საკეთილდღეოდ.

ეს დამოკიდებულება იმდენად შეისისხლხორცა ჩვენმა ერმა, რომ იგი მის განუყოფელ თვისებად იქცა.

„ხამს მოყვარე მოყვრისათვის, თავი ჭირსა არ დამრიდად,

გული მისცეს გულისათვის, სიყვარული გზად და ხიდად“,

- საუკუნეებია შთამომავლებს

დევიზად გადაეცემათ ეს სიტყვები. ასე იზრდებოდნენ თაობები; რა თქმა უნდა, მათ შორის მუდამ იყვნენ კარიერისა და პირადი კეთილდღეობის სურვილით საკუთარი მეობისა და ქვეყნის ინტერესების ნებაყოფილობით უარმყოფელნი და საზოგადოებისათვის ცუდი მაგალითის მიმცემნი, მაგრამ დღემდე სწორედ იმიტომ მოვალწიეთ, რომ ქართველი ხალხის უდიდესი ნაწილი გაჰყვა არა მათ, არამედ ჩვენი ეროვნული მეობისა და სარწმუნოებისათვის თავდადებულებს.

ახლა დრო შეიცვალა, თუმცა ბრძოლა ისევ გრძელდება; განსხვავება კი ის არის, რომ თუ ადრე დაპირისპირებული მხარეების საჯარისო ნაწილები ომობდნენ, ახლა ბრძოლა ადამიანის საზრისის, ანუ აზროვნების წესისთვის, მიმდინარეობს, რაც თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიებით ხორციელდება;

ძირითადად ამ გზით ვრცელდება ფსევდოკულტურა და ანტირელიგიური ღირებულებათა სისტემები, რომელთა ქვაკუთხედსა და მთავარ მამოძრავებელ ძალას ეგოიზმი წარმოადგენს. ეგოიზმის წინ წამოწევა კი ხელს უწყობს პიროვნებაში მომხმარებლური და მომხვეჭელური მისწრაფებების განვითარებას, რაც იწვევს საზოგადოების საერთო დეგრადაციას, ხოლო გარემოში - ეკოლოგიურ კატასტროფებს.

უარყოფითი საინფორმაციო ველი ყველაზე მეტად მომავალ თაობაზე მოქმედებს. ისინი ხომ ცხოვრების დიდ ნაწილს ტელევიზორთან და ინტერნეტთან ატარებენ და, ფაქტობრივად,

არავინ არის მათი სწორად ფორმირებისათვის ხელისშემწყობი, რადგან სკოლაც და უმაღლესი სასწავლებელიც სათანადოდ ვეღარ ასრულებენ აღმზრდელობით ფუნქციას, არც მშობლებს სცალიათ შვილებისათვის; ეკლესიაც მასთან მისულთა მიმართ ძირითადად აღსარებითა და ზიარებით იფარგლება. ეს ასე აღარ უნდა გაგრძელდეს და რეალური ნაბიჯები უნდა გადავდგათ მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. ამისთვის კი არსებული ვითარება სწორად უნდა შევაფასოთ.

ფაქტია, რომ ელექტრონული მასმედიით, უარყოფითთან ერთად, ძალიან ბევრი საინტერესო ინფორმაციაც ვრცელდება ყველა სფეროში. ამაშია გლობალიზაციის ერთ-ერთი დადებითი მხარე და სწორედ ეს უნდა გამოვიყენოთ სათანადოდ.

ვფიქრობთ, ამიტომაც კარგად უნდა ავითვისოთ ახალი ტექნოლოგიები და მათი საშუალებითაც უნდა გაუჩინოთ ახალგაზრდებს ღრმა აზროვნების სურვილი, ავისა და კარგის გარჩევის უნარი, გაუღვივოთ ინტერესი სხვადასხვა ქვეყნის ისტორიისა და კულტურისადმი, რათა დააფასონ სხვათა ღირსება და მათგან კეთილი შეითვისონ.

მაგრამ ყოველივე ამას შეძლებს მხოლოდ ის, ვისაც მყარად აქვს ჩამოყალიბებული ეროვნულ-ქრისტიანული საზრისი. ამისთვის კი აუცილებელია, ვასწავლოთ მათ საქართველოს ისტორია და ლიტერატურა, ქართული ფოლკლორი, კულტურა და ჩვენი ქრისტიანული ტრადიციები..., ჩვენ უნდა

შევექმნათ კონკურენტუნარიანი საინფორმაციო გარემო, რომელიც ზემოაღნიშნულ ღირებულებებს დაეფუძნება და მათ თანამედროვეობასთან შეაზავებს. ეს კი დიდად დაეხმარება ახალგაზრდებს, დამოუკიდებლად გასცენ პასუხი დროის გამოწვევებს.

ამაშია საქართველოს გადარჩენა. ახლა კი თქვენს ყურადღებას საქართველოს ისტორიაზე შევაჩერებ. სამწუხაროდ, ჩვენი უძველესი ისტორიის ზოგიერთი საკვანძო საკითხი, რაც ქართველთა წარმომავლობასა და ერის ერთიანობას უკავშირდება, რეალური სახით თანამედროვე საზოგადოებამ ნაკლებად იცის. ამის მიზეზი არის ის, რომ ცარიზმი და საბჭოთა იმპერია ყოველთვის ცდილობდნენ, იგი არაობიექტურად წარმოეჩინათ. მათ არ სურდათ, ჩვენს ხალხში ეროვნულ-პატრიოტული სულისკვეთების გაღვივება, რადგან იგი სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მოთხოვნის საშიშროებას შეიცავდა. არაობიექტურად მიწოდებული ისტორიის საფუძველზე, სრულიად უკანონოდ და უსამართლოდ შეიქმნა, მაგალითად, ავტონომიები, XX საუკუნის დასაწყისში რუსეთის მიერ დაპყრობილ საქართველოში.

ადრეც მითქვამს, რომ სწორედ ამიტომ, განსაკუთრებულ ცენზურას განიცდიდა ქართული ისტორიოგრაფია, ენათმეცნიერება და სხვა ისეთი მიმართულებები, რომელნიც მსოფლმხედველობის განმსაზღვრელ დარგებად მიიჩნეოდა.

ჩვენს ცნობილ მკვლევარებს დიდი ძალისხმევა და თავდადება დასჭირ-

დათ, რათა ნაწილობრივ მაინც გადაერჩინათ და დღემდე მოეტანათ ჩვენი ერის ისტორიული სიმართლე.

ახლა კი, როდესაც აღსდგა საქართველოს თავისუფლება, აუცილებელია, შეგნებულად დაფარული წარსულის წარმოჩენა და საქართველოს ობიექტური მატრიანის დაწერა უხსოვარი დროიდან დღემდე (აღნიშნულ საკითხზე ბოლო სხდომაზე იმსჯელა წმ. სინოდმა და მიიღო სათანადო გადაწყვეტილება). ამას ჯერ კიდევ XIX ს-ში და XX ს-ის დასაწყისში ცდილობდნენ ჩვენი სასიქადულო მამულიშვილნი, მაგრამ მათი ნააზრევი მაშინდელი სახელმწიფოებრივი იდეოლოგიის საპირწონედ, ბუნებრივია, ვერ იქცა.

მაგალითად, გავიხსენოთ წმიდა ილია მართალი, რომელიც ქართველთა ფესვებს უკავშირებს ურარტულ წიაღს, რასაც, ალბათ, ისიც განაპირობებდა, რომ ურარტუელთა სამ მთავარ ღვთაებას შორის უპირველესს „ქალდი“ ერქვა.

„ურარტუელნი ქართველთა წინაპარნი ყოფილან, ქართველთა სისხლხორციანი,“ - წერს იგი „ქვათა ღაღადში“ და ამ აზრს მისი დროის უცხოელ მეცნიერთა კვლევებითაც ამყარებს.

თავის ცნობილ ნაშრომში, - „ივერის კულტურული როლი რუსეთის ისტორიაში,“ - კათოლიკოს-პატრიარქი კირიონიც არაერთხელ აღნიშნავს, რომ ქართველნი შთამომავალნი არიან ქალდეველთა, რომელთაც დიდი წვლილი შეიტანეს უძველესი მსოფლიო ისტორიისა და კულტურის განვითარებაში.

საყურადღებოა, რომ „ქალდი“ დღესაც ჰქვია უბეღელეს ქართულ კუთხეს ტრაპიზონის მთებში, სადაც ოდითგან ცხოვრობდნენ ლაზები. „ქალდეად“ ლაზურ-ჭანურ სივრცეს მოიაზრებს დიდი მეცნიერი პავლე ინგოროყვაც.

ამ ტოპონიმთან დაკავშირებით კი პირველი ინფორმაცია ჩვენს წერილობით წყაროებში ლეონტი მროველთან გვხვდება. „ქართლის ცხოვრებაში“ ვკითხულობთ: „კუალად გამოვიდნენ სხუანი ნათესავნი ქალდეველნი და დაეშენეს იგინიცა ქართლს“.

სიტყვა „ქალდიდან“ უნდა იყოს ნაწარმოები ჩვენი ერის ეთნონიმი „ქართიც“, რომელსაც, ალბათ, უფრო ინფორმაციის უქონლობის გამო, მეცნიერთა დიდი ჯგუფი მხოლოდ ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთ საქართველოს აღმნიშვნელად მიიჩნევდა.

სინამდვილეში „ქალდი“ საერთო ქართული სამყაროს, კოლხეთის, ცენტრს, მის გულს ერქვა. გვიანდელ პერიოდში კი, უცხოტომელთა ზეწოლის შედეგად, ამ ცენტრმა ქართული ტომებითვე დასახლებულ ჩრდილო-აღმოსავლეთ რეგიონში, იმავე კულტურის წიაღში, გადმონაცვლა და შეიქმნა ქართლის სამეფო, რომლის სახელწოდებაც, როგორც დიდი ილია ვარაუდობს, სწორედ „ქალდიდან“ მომდინარეობს.

ამდენად, ქალდი - ქართი - ქართლი - ქართველი, ჩვენი ერის ისტორიული გზის, ჩვენი ერთობის გამომხატველი ტერმინებია. საერთოდ, ეს საკითხი შემდგომ კვლევასა და გაღრმავებას საჭიროებს. საუკუნეების სიღრმიდან მომდინარე ჩვენმა გენმა გაუძ-

ლო ათასი ჯურის გარეშე ძალებისა და სხვადასხვა იმპერიის არაერთ მცდელობას, რომ გავეთიშეთ და დავენაწევრებინეთ; ჩვენ შევძელით, საკადრისი პასუხის გაცემა მათს ვერაგულ ქმედებებზე და დღემდე ერთობითა და ერთსულოვნებით მოვაღწიეთ. ჭკვიან მტერსა და უგუნურ მოყვასს დღესაც უნდა ჩვენი გაყოფა, მაგრამ, ღვთის მოწყალებით, ამას ვერ მიაღწევენ. ჩვენ უნდა შევძლოთ, რომ ვიყოთ არა როსტომ ხანის, არამედ ცოტნე დადიანის მეძკვიდრენი.

ჩვენი ერის ერთიანობის უნიკალურობა ჩვენს საოცარ მრავალფეროვნებაშია. ყველა კუთხე თავისებურებებით გამოირჩევა: განსხვავებულია მათი სიმღერა, ცეკვა, სამოსი, სამზარეულო, მეტყველება, კილო; მაგრამ ამავე დროს ყოველივე ეს ერთიანი ქართული სულის განუყოფელი ნაწილია.

ხასიათიც განსხვავებული გვაქვს; ზოგი უფრო ფიცხია, ზოგი დინჯი, ზოგი იუმორით სავსეა, ზოგიც მკაცრი, ზოგი სიტყვაძუნწია, ზოგი სიტყვაძრავალი, ზოგი უფრო ალღოიანია, ზოგი კი დამყოლი ბუნებისა და მიაშიტი...; მაგრამ ამ სხვაობის მიუხედავად, გვახასიათებს მთავარი საერთო თვისებებიც: სიყვარულის ნიჭი, მაღლიერების განცდა, გულწრფელობა და სიალაღე...

ჩვენს ერს ყოველთვის ჰქონდა მაღლიერების გრძნობა ღვთისადმი. ამის დადასტურებაა საუკუნეთა მანძილზე, განსაკუთრებით კი ყველაზე დიდი გაჭირვების ჟამს, - აშენებული ეკლესია-მონასტრების სიმრავლე. ეს განცდა მას ათეისტურმა საშინელმა რე-

ჟიმმაც კი ვერ ჩაუკლა. ამიტომაცაა, რომ ახლა, პოსტსაბჭოთა პერიოდში, მიუხედავად სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიკური ხანგრძლივი კრიზისისა, მიუხედავად გარედან თავსმოხვეული შეიარაღებული კონფლიქტებისა, ხალხის ძალისხმევით ათასობით ეკლესია-მონასტერი აღდგა და აშენდა, ამჟამად კი ღვთის სადიდებლად და სამადლობლად, მრევლის შესაწირით, შეიქმნა უნიკალური ხატი, „საქართველოს იმედი“, რომელზეც ჩვენი ეკლესიის ყველა წმიდანი და მსოფლიო მართლმადიდებელი ეკლესიის მნათობნი არიან გამოსახულნი, რათა მათი მეოხებით გადავრჩეთ და გადარჩეს ჩვენი ქვეყანა; ეს, რა თქმა უნდა, არ ნიშნავს იმას, რომ ჩვენ უფლის წინაშე ვალი მოვიხადეთ და გასაკეთებელი აღარაფერი გვაქვს.

ურწმუნოთა 70-წლიანმა ბატონობამ ჩვენს საზოგადოებას ღრმა კვალი დააჩნია, და დაამახინჯა ჩვენი ცხოვრების წესი და აზროვნება; სხვადასხვა სახით ეს დღესაც ვლინდება. მათ შორის მადლიერების განცდასთან მიმართებაშიც.

ღვთისადმი მადლიერების გამოხატვა საჭიროა როგორც მთელი ერისთვის, ისე ცალკეული პიროვნებისთვის, რადგან ასეთი დამოკიდებულება მადლის მოპოვების უმარტივესი და ერთ-ერთი უმთავრესი საშუალებაა.

სახარებაში ვკითხულობთ, რომ განკურნებული ათი კეთროვანიდან მხოლოდ ერთი, სამარიტელი, დაბრუნდა მაცხოვართან მადლობის სათქმელად და ამიტომაც ღირსი გახდა შემოქმე-

დი ღმერთი შეეცნო და ცხონების გზა ეპოვა, ხოლო დანარჩენმა ცხრა განკურნებულმა კეთროვანმა, რომელნიც აბრაამის შთამომავალნი იყვნენ და „სასუფევლის ძედ“ იწოდებოდნენ, უმადურობით დაკარგეს უფალი.

წმიდა მამები გვასწავლიან, რომ საიდუმლო სერობის შემდეგ ღვთის უდიდეს საიდუმლოს ნაზიარებ იუდას გულითადი მადლობა რომ ეთქვა იესო ქრისტესთვის, იმ საშინელ დაცემას თავიდან აიცილებდა. ამიტომაც, იუდა ღალატთან ერთად, უმადურობის სიმბოლოდაც მიიჩნევა.

მადლიერების გრძნობა ღვთისაგან გვაქვს მონიჭებული, - წერენ მამები, - და თვით ადამიანური ბუნება გვიბიძგებს ასეთი დამოკიდებულება გვქონდეს ჩვენთვის მზრუნველთაგან. შინაური ცხოველები და მხეცებიც კი ავლენენ სიყვარულს კეთილისმყოფელთაგან და რაოდენ გვმართებს, ეს განცდა გამოვხატოთ მის მიმართ, რომლისგანაც შეიქმნა ყოველი, რომელმაც მოგვმადლა ქვეყანა „უთვალავი ფერთა“, მოგვანიჭა სიცოცხლე, გონება, თავისუფალი ნება, ჯანმრთელობა, სიყვარულის უნარი, ბედნიერების განცდა, სამყაროს აღქმა, რომელიც გვითენებს ყოველ დღეს, გვაძლევს საკვებს, სითბოს, ჰაერს, წყალს და, რაც ყველაზე მთავარია, თავისი ჯვარცმისა და მსხვერპლშეწირული სიყვარულის ფასად ბოძებული წარუვალი ნეტარი ცხოვრების შესაძლებლობა.

განა შეიძლება, რომ ყოველ წამს არ ვგრძნობდეთ მის მზრუნველობას, ვიყოთ ყოველივე ამის მომხმარებელი

და არ გამოვხატავდეთ მისდამი გულ-
წრფელ მადლიერებას?!

ვიქცევით კი ასე?

ჩვენდა სამარცხვინოდ, ხშირად მად-
ლიერებას, ასე თუ ისე, ადამიანებისად-
მი უფრო ვიჩენთ, ვიდრე უფლის მიმა-
რთ. მოჩვენებით მადლიერებას კი,
როგორც ყველაფერ ფარისევლურს,
აზრი არა აქვს და სისადაგლეა იგი
ღვთისა და კაცის წინაშე. გავიხსენოთ
კაენისა და აბელის მაგალითი. რატომ
შეიწირა ღმერთმა აბელის მიერ მირთ-
მეული სამადლობელი ძღვენი, ხოლო
კაენისა - არა? იმიტომ, რომ აბელმა
თავისი ქონების საუკეთესო ნაწილი
გაიღო და ეს უფლისადმი მთელი სი-
წრფოებითა და მადლიერებით გააკე-
თა, კაენმა კი უგულოდ, მოვალეობის
მოხდითა და ამპარტავნებით.

სწორედ ამიტომ განიძარცვა იგი
მადლისაგან და დაეუფლა საშინელი
შური ძმის მიმართ, შემდეგ კი იმდენად
დაეცა, რომ ყურად აღარ იღო აღარც
შემოქმედის გაფრთხილება: „თუ სიკე-
თის მქმნელი არა ხარ, ცოდვა ჩასა-
ფრებულა კართან, შენსკენ აქვს მას
ლტოლვა, შენ კი იბატონე მასზე" (დაბ.
4.7) და მკვლელობის უსაშინელესი
ცოდვის პირველი ჩამდენი გახდა.

ამის მთავარი მიზეზი კი უმადურობა
იყო.

უმადურობა ამპარტავანთა, ანუ ყვე-
ლაზე დიდი და საშინელი ცოდვის
მქონეთა, ერთ-ერთი თვისებაა; მაშინ,
როდესაც გულწრფელი მადლიერება
თავმდაბლობის გამოხატულებაა და
ასეთ ადამიანებს ახასიათებთ.

ღმერთს მადლობა უნდა შევწიროთ

ყველაფრისათვის, მათ შორის ავადმე-
ოფობისა და სხვადასხვა გან-
საცდელთათვის, რადგან უფლის განგე-
ბულებით აღესრულება ყოველი და იგი
აუცილებელია ჩვენი სულიერი აღზრდ-
ისა და ცხოვნებისათვის.

„ვინც უყვარს უფალს, მასვე ზრ-
დის, ხოლო შოლტით სცემს ყველას,
ვისაც ძედ იღებს... და თუ შორს ხართ
აღზრდისაგან ..., ნაბუშრები ხართ და
არა შვილები" (ებრ. 12,6,8), - გვას-
წავლის პავლე მოციქული.

შეჭირვებისა და მწუხარების მად-
ლიერებით დათმენის საუკეთესო მაგა-
ლითია კონსტანტინეპოლის პატრიარქი,
წმ. იოანე ოქროპირი. იგი იყო მსოფ-
ლიო ეკლესიის უთვალსაჩინოესი მოღ-
ვაწე, გამორჩეული თეოლოგი, მჭერ-
მეტყველი; მისი ნაშრომები დღესაც
სამაგიდლო წიგნებია ქრისტიანული
რელიგიით დაინტერესებულთათვის.

წმ. იოანე ოქროპირი როგორც
საზოგადოებაში, ისე სამეფო კარზე
უდიდესი სიყვარულითა და ავტორი-
ტეტით სარგებლობდა, მაგრამ შურითა
და ცილისწამებით სავსე ადამიანებმა
იმდენი შეძლეს, რომ იმპერატორის
ბრძანებით პატრიარქობიდან გადააყენეს
და უსამართლოდ დევნილი და შეუ-
რაცხყოფილი გადასახლებაში გაგზა-
ვნეს ჯერ სომხეთში, შემდეგ კი -
საქართველოში, კერძოდ, აფხაზეთში,
სოფ. კომანში, სადაც აღესრულა კიდევც.

ასეთი დამცირების მიუხედავად, იგი
სიცოცხლის ბოლომდე ქრისტეს ერთ-
გულ მხედრად დარჩა და მაცხოვრისა
და მოყვასის სიყვარული არასოდეს
დაშრეტია; პირიქით, აქედან ანუგეშებ-

და ბიზანტიაში დარჩენილ თავის სამწყსოს და მოუწოდებდა, ნებისმიერ სიტუაციაში მაღლიერნი ყოფილიყვნენ უფლისა.

სწორედ მას ეკუთვნის ცნობილი სიტყვები: „მაღლობა ღმერთს ყველაფრისათვის“, რაც, ფაქტობრივად, პავლე მოციქულის ნათქვამის გამეორებაა: „მაღლიერნი იყავით ყველაფრისათვის, რადგან ასეთია თქვენდამი ნება ღმერთისა ქრისტე იესოში“. (I თესალ. 5.18) ასეთი დამოკიდებულება სულაც არ ნიშნავს იმას, თითქოს მძიმე მდგომარეობას უნდა შევეგუოთ და ხვედრს დავმორჩილდეთ, ანუ ბედისწერის შესახებ არასწორი სწავლება გავიზიაროთ.

არა, მუდამ საჭიროა ლოცვა და სწორი ქმედება, როგორც ბრძანებს უფალი ჩვენი იესო ქრისტე: „ითხოვით და მოგეცეს თქვენ, ეძიებდეთ და - ჰპოვოთ“ (მათე 7.7) ოღონდ, ამას არ უნდა ახლდეს დრტვინვა და მრისხანება, არამედ შემოქმედისადმი ყოველივე მაღლიერებით უნდა აღესრულებოდეს და თუ ჩვენი სურვილი იმ ეტაპზე ჩვენი სულისთვის სასარგებლოა, მაცხოვარი აუცილებლად შეისმენს მას.

გავიხსენოთ მართალი იობი, როგორი სიმშვიდით, მოთმინებითა და მაღლიერებით მიიღო მან თავსდატეხილი დიდი განსაცდელი; სანაცვლოდ კი უფალმა ამქვეყნადვე მრავალწილად დაუბრუნა ქონებაც, დიდებაცა და პატივიც.

სამწუხაროდ, ათეისტური აზროვნების გავლენითაა, რომ განსაცდელის დათმენა და მაღლიერებით მიღე-

ბა თანამედროვე საზოგადოების დიდი ნაწილისათვის სრულიად გაუგებარია, რადგან ისინი ასეთი დამოკიდებულების კეთილ შედეგს მიწიერ ყოფაში ვერ ხედავენ და, ამასთან, არ სჯერათ, რომ გარდაცვალების შემდეგ მარადიული სიცოცხლე იწყება. ამიტომაც ესწრაფვიან დიდებასა და კეთილდღეობას ამქვეყნად.

ურწმუნო ადამიანი როდესაც სიკეთეს აკეთებს, ფიქრობს, რომ მხოლოდ იგია მაღლიერების ღირსი და მას ეკუთვნის სათანადო დაფასება. იგი ვერ აცნობიერებს, რომ ასეთი ქველმოქმედება პირადად მისთვის ახალი დიდი ცოდვის მიზეზი ხდება, რადგან ქება ამპარტავნებას უძლიერებს და მის სულს კიდევ უფრო აზიანებს.

ხოლო, როდესაც მორწმუნე ადასრულებს სიკეთეს, ამას უფლის სახელით იქმს და ამასთან, მაღლობს შემოქმედს, რომ საშუალება მისცა სხვისთვის სიხარულის მინიჭებისა; ხარობს გაცემით, თუმცა თავს აღსრულებული ქველმოქმედების მხოლოდ გამტარად, საშუალებად აღიქვამს, ამიტომაც ჩრდილში ყოფნას ირჩევს და მაღლობას და დიდებას უთმობს ღმერთს.

უფლისა მაღლიერებას ყოველდღიური ლოცვებიც გვასწავლის, ხოლო ვინც ჯერ კიდევ ეკლესიურად არ ცხოვრობს და ეს ლოცვები არ იცის აუცილებელია, გულში მაინც თქვას მაღლობა თუნდაც საჭმლის მიღების შემდეგ; ასეთი მცირედი წრფელი ქმედებაც კი მაღლს მოაპოვებინებს და ცხონების გზას აპოვნინებს მას.

ამ თემაზე განსაკუთრებული ყურა-

დღეობა იმიტომ გაგამახვილეთ, რომ მადლიერება უმთავრესი ქრისტიანული სათნოებათაგანია და მასთან დაკავშირებით ჩვენი დამახინჯებული დამოკიდებულებები, აუცილებლად, უნდა გამოვასწოროთ.

მაშინ, როდესაც მოიწევა აღსასრული, „წინასწარმეტყველებანი განქარდებიან, ენები დადუმდებიან და უქმი გახდება ცოდნა" (1კორ.13.8), როდესაც რწმენაც განხორციელდება და აღსრულდება სასოებაც, ადამიანის სულს სასუფეველში მხოლოდ სიყვარულის გრძნობა და მადლიერების განცდა გაჰყვება. იგი ჭეშმარიტი სიყვარულის თანმდევი ამქვეყნიურ ცხოვრებაშიც და მასთან ერთად ზეიმობს მარადიულ ნეტარებაში.

წმ. ამბროსი ოპტინელი წმ. პავლე მოციქულის დარიგების გათვალისწინებით, გამოყოფს ოთხ უმთავრეს სათნოებას და გვასწავლის: 1) იყავით მრავლის დამთმენნი; 2) მარადის ხარობდეთ; 3) მუდამ ილოცეთ; 4) მადლიერნი იყავით ყოველთვის; და ამასთან აღნიშნავს, რომ ამ სათნოებათა მოპოვება ბოლოდან ანუ მადლიერებით უნდა დავიწყოთ, რათა მადლი შევიძინოთ.

მადლი არ იყიდება და არც სხვა საშუალებით გადაეცემა. ნებისმიერმა ჩვენგანმა თვითონ უნდა იღვაწოს, იმდენი მადლი მოიპოვოს, რომ ცხონდეს. ამისთვის კი თავმდაბლობა უპირველესი პირობაა. უფალი ბრძანებს: „ამპარტავანთა შემუსრავს ღმერთი, ხოლო მდაბალთ მონანიჭებს მადლს" (1 პეტრე 5.5).

ამასთან, ადამიანს რაც უფრო მაღალი აქვს თანამდებობა და, აქედან გამომდინარე, პასუხისმგებლობა, მადლმოსილებაც მეტი მართებს. მადლმოსილ პიროვნებათა სიმრავლე ქმნის ერის კეთილდღეობას, მადლის სიმცირე კი ხშირად განაპირობებს მის განსაცდელში ყოფნას. ჩვენი პრობლემების უმეტესობაც მადლის ნაკლებობიდან მომდინარეობს.

მართალია, უღმერთობის ხანა დასრულდა და ხალხი ეკლესიური გახდა, მაგრამ მათი დიდი ნაწილის სარწმუნოება მაინც ნელ-თბილია, რადგან ყველაფერს გარეგნულად უგულოდ აკეთებენ. ქრისტეს სახელი მხოლოდ გონებასა და ბაგეებზეა, გულში კი ისევ „ძველი კაცი" სახლობს. ისინი, მართალია, ამბობენ აღსარებას და ასრულებენ საეკლესიო წესებს, მაგრამ, ამავე დროს, მათთვის უცხო არ არის განკითხვა, ცილისწამება, ამპარტავნება, სიცრუე, ეჭვი, უსიყვარულობა, გულგრილობა, სიზარმაცე, შური, მრისხანება...; დაცემა და ადამიანური სისუსტენი ყველას აქვს, მაგრამ „მორწმუნეთა" ამ ნაწილისათვის ორმაგი სტანდარტებით ცხოვრება მისაღები გახდა და შეეჩვივნენ ამ მდგომარეობას. ღმერთისთვის კი ასეთნი მიუღებელნი არიან და, ბუნებრივია, არც მათი სათხოვარი შეისმინება.

წმიდა იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში ვკითხულობთ: „ვიცი საქმენი შენნი; არც ცივი ხარ და არც ცხელი; ოჰ, ნეტავ ცივი მაინც იყო, ან ცხელი. მაგრამ რაკი ასე ნელ-თბილი ხარ... იმიტომ ამოგანთხვე პირისაგან ჩემისა" (3. 15-16).

ღმერთმა ნუ ქნას ამ მდგომარეობაში დაამთავროს ვინმემ სიცოცხლე. მაშ, მოვიკრიბოთ შინაგანი ძალა, ვისწავლოთ სწორი დამოკიდებულება ღვთისადმი და მოყვასისადმი; დავიწყოთ ყველაზე მარტივით, მაღლიერებით. ელემენტარულ სიკეთეზეც კი გულწრფელი მაღლიერება გამოვთქვათ, ხოლო კაცთა შორის განსაკუთრებული მაღლობა გვმართებს მშობლებისადმი, „რათა კეთილი გვეყოს და დღევრძელ ვიყოთ ქვეყანასა ზედა“. ასევე უნდა მოვიქცეთ ხანდაზმულთა და გარდაცვლილ წინაპართა მიმართ.

განვაგლოთ ჩვენგან „ძველი კაცი“, გულის კარი გაუღოთ მაცხოვარს; და იგი ჩვენში აუცილებლად დაივანებს. ხოლო როდესაც ეს აღსრულდება და ვინახავთ, რომ ჩვენს შინაგან სამყაროში ყველაფერი ძირფესვიანად შეიცვლება და უფალიც მოგვაგებს თხოვნისამებრ. საყვარელნი შვილნი, უდიდესი კრძალვით, სიყვარულითა და მაღლიერებით განვუფინოთ ჩვენი სული, გული და გონება ბეთლემის ბაგასა შინა მწოლ ყრმას, ჩვენს უდიდეს მარადიულ ნუგეშსა და იმედს და შევღალალოთ უფლის წინაშე ჩვენს საოცარ

მეოხსა და მფარველს, ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელს:

„მოწყალებისა კარი განგვიღე კურთხეულო ღვთისმშობელო, რათა რომელნი ესე შენ გესავთ, არა დავეცნეთ, არამედ განვერნეთ წინააღმდგომთა მტერთაგან, რამეთუ შენ ხარ ცხოვრება ნათესავისა ქრისტიანეთასა, ამინ!“

საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ მცხოვრებნი ყოველნი ქართველნი, აფხაზნი, ოსნი და ბერძენნი, რუსნი და უკრაინელები, აზერბაიჯანელები და სომეხნი, ასირიელები და უდიდნი..., საქართველოს მკვიდრნი ყველა სხვა ერის წარმომადგენლები, მართლმორწმუნენო, „მოიპოვეთ შეუძვრელი სასუფეველი და იქონიეთ მაღლი და „მოადექით თქვენ სიონის მთას და ქალაქს ცოცხალი ღმერთისას, ზეციურ იერუსალიმს და ანგელოზთა უხილავ სიმრავლეს. მოზეიმე საკრებულოს და ცაში ჩაწერილ პირშმთა ეკლესიას და ახალი აღთქმის შუამდგომელს იესოს“(ებრ.12. 28, 22-23) და გიხაროდეთ, რამეთუ დღეს იშვა ქრისტე!

*სიყვარულით თქვენთვის მლოცველი
ილია II
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს - პატრიარქი*

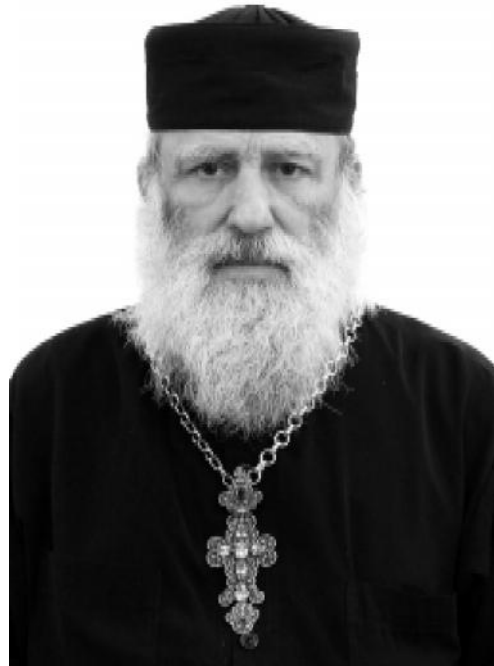
*შობა ქრისტესი
თბილისი, 2012 წელი*

**დოგმატური ღვთისმეტყველებისა და იდეალისტური
ფილოსოფიის ზოგიერთი მსოფლმხედველობრივი
საკითხი***

დოგმატური ღვთისმეტყველებისა და იდეალისტური ფილოსოფიის მეცნიერული ურთიერთშესაბამისობის საკვანძო პრობლემები იკვეთება კრეაციონიზმის და ანტროპოცენტრიზმის ამოცანებში.

ჩვენ განვიხილავთ მხოლოდ ობიექტურ იდეალისტურ ფილოსოფიურ სისტემებს, ვინაიდან თანამიმდევრულად განვითარებული სუბიექტური იდეალიზმი ღმერთის უარყოფის გზით მიდის. ის ვინც თვლის, რომ არსებობის კრიტერიუმი არის აღქმა, არ შეიძლება მორწმუნე იყოს. ღმერთი აღქმაში არ გვეძლევა. იგი არა მარტო უხილავია ჩვენი გრძნობითი ორგანოებისათვის, ამავე დროს მიუწვდომელია აზროვნებისთვისაც. მხოლოდ ობიექტური იდეალიზმი უახლოვდება ღვთისმეტყველებას კიდევ მეტიც, ხშირად ერთსა და იმავე დასკვნამდე მიდიან.

წინასწარ შევნიშნავთ, რომ კრეაციონიზმის ცნების ქვეშ იგულისხმება არა მხოლოდ რაიმეს შექმნა, არამედ არარაობიდან სამყაროს ქმნალობა. ანტროპოცენტრიზმი კი უძველესი დროიდან დღემდე ნიშნავს, რომ ადამიანი სამყაროს ცენტრში დგას. ყველაფერი, რაც ბუნებაში არსებობს, მას ემსახურება. თვით სამყაროც აღ-

ამიანისათვის არის შექმნილი. კრეაციონიზმი და ანტროპოცენტრიზმი, "წმიდა წერილის" მიხედვით, ერთმანეთისათვის ახლობელი საკითხებია.

"ბიბლია" იწყება სიტყვებით: "დასაბამად ჰქმნა ღმერთმან ცაი და ქუეყანაი" [1.1]. ეს არის კრეაციის პირველი აქტი. მანამდე კი "ქუეყანა" [დედამიწა] იყო "უხილავ" და "განუმზადებელ" [1.2], რაც იმას ნიშნავს, რომ იყო სიბ-

* იდეალისტური ფილოსოფიის ძირითადი დებულებების გადმოცემისას ვისარგებლეთ პროფ. სერგი ავალიანის ნაშრომებითა და ავტორის კონსულტაციებით, რისთვისაც მას დიდ მადლობას მოვასხენებთ.

ნელე, სიცარიელე ["უხილაჲ"] არ არსებობდა არაფერი და მაშასადამე "განუმზადებელი" იყო ადამიანის შესაქმნელად. ახალშექმნილ ქვეყანაზე ღმერთმა სიბნელე გაფანტა და სინათლე შემოიტანა. "თქუა ღმერთმან იქმენინ ნათელი და იქმნა ნათელი". კრეაციის პირველი დღე ნათელისა და ბნელის განცალკევებით დამთავრდა. მეორე დღეს ღმერთმა ცა და დედამიწა ერთმანეთისაგან გამოყო. ხმელეთზე შექმნა მცენარეები, მსხმოიარე ხეები, რაც აგრეთვე ადამიანისთვის იყო განკუთვნილი. მეოთხე დღეს იქმნება მზე და ვარსკვლავები. "დასხნა იგინი ღმერთმან სამყაროსა ცისასა, რათა ჩნდეს ქუეყანასა ზედა" [1.17]. მზე მთვარე და ვარსკვლავები იმისათვის შეიქმნა, რომ დედამიწიდან დავინახოთ. ასე მზადდება სამყარო ადამიანის შესაქმნელად. მეხუთე დღეს ღმერთმა შექმნა ცხოველები და ფრინველები, რომელთაც გამრავლება უსურვა. ხოლო როდესაც სამყარო ისე მოეწყო, რომ შეიძლებოდა დედამიწაზე მყუდრო გარემოში ცხოვრება, მაშინ ღმერთმა მეექვსე დღეს შექმნა ადამიანი [ადამი] "ხატისაებრ და მსგავსებისაებრ" ღვთისა, რომელიც უნდა "მთავრობდეს თევზთა ზღუისასა და მფრინველთა ცისასა და პირუტყვთა და მხეცთა ქუეყანასა, ყოველთა ქვეწარმავალთა მავალთ ქუეყანასა ზედა" [1.26] ეს ნიშნავს რომ ყველაფერი შექმნილია ადამიანისათვის, რომელმაც სამყაროს უნდა დაეპატრონოს, ანუ ყველაფერი მის ნებას უნდა ემსახურებოდეს. ეს არის მთავარი ანთროპოცენტრისტული სწავლება, რომელიც

შექმნის მიზანს წარმოადგენს.

აქვე შევნიშნავთ, რომ სამყაროს შექმნისათვის აღწერილი ექვსი დღე არ შეიძლება მარტივად გავიგოთ. წმინდა პეტრე ეუბნება თავის მოწაფეებს. "არც ეს უნდა იყოს დაფარული თქვენთვის, საყვარელნო, რომ ერთი დღე უფლისათვის, როგორც ათასი წელი და ათასი წელი, როგორც ერთი დღე" [პეტრე, 2.3.8]

ღმერთმა ადამი მიწისაგან [მტვრისაგან] შექმნა, ხოლო შემდეგ "მთაბერა პირსა სული სიცოცხლისაი და იქმნა კაცი სრულად ცხოველად" [2.7]. აქ ის აზრია გამოთქმული, რომ ადამიანი ამქვეყნიური არსებაა, ბუნებრივი მინერალებისაგან არის შექმნილი, მაგრამ მას აქვს ღვთისაგან "მთაბერილი სული", რაც იმას ნიშნავს, რომ ადამიანი მატერიალურისა [სხეულისა] და იდეალურის [სულის] ერთობლიობას წარმოადგენს. სიცოცხლის წყარო არის სული, რომელიც ღვთაებრივია და მაშასადამე, უკვდავია, ხოლო სხეული დროებითი, ნივთიერი საწყისია, იგი სულის მსახურია, სული მართავს ინერტულ მატერიალურ სხეულს.

ღმერთი კვლავ ადამზე ზრუნავს, მას ცხოვრების აუცილებელი პირობები აქვს, მაგრამ მართლობას განიცდის, განმარტობით არსებობა უჭირს. "თქუა ღმერთმან: არა კეთილ არს ყოფად კაცისა ამისა მარტოსა; უქმენით მაგას შემწე, მსგავსი მისი" [2.18]. აქ ყურადღებას იპყრობს ის ანთროპოცენტრისტული მარცვალი რომ ღმერთს სურს ადამი სრულ ბედნიერებას გრძნობდეს;

მაგრამ მარტოობაში ეს არ მოხერხდება. მას ესაჭიროება მეორე ადამიანი, მისი "შემწე". ღმერთმა ევა ადამის ნეკნიდან ამოიყვანა და მას "ცოლი" უწოდა, რომელიც არის ადამის "ხორცი ხორცთაგანი", ანუ "ერთხორც". ღმერთმა მათ გამრავლების მაღლი მიანიჭა.

სამოთხეში მრავალი მსხმოიარე ხეა, მაგრამ მათგან ორი გამორჩეულია; "ხე ცხოვრებისა" და "ხე ცნობად კეთილისა და ბოროტისა". ღმერთმა ადამს ნებელობის თავისუფლება მიანიჭა, მას შეუძლია ყოველი ხილის მიღება, მაგრამ თავისუფლებასთან ერთად მან პასუხისმგებლობაც უნდა იტვირთოს. უნდა დაიცვას ღვთის სიტყვა, არ უნდა მიეკაროს აკრძალულ ხილს. ადამიანი არ არის აბსოლუტურად თავისუფალი; მას არა აქვს იმის უფლება რაც მას სურს. მისმა თავისუფლებამ არ უნდა გადალახოს აუცილებლობის საზღვარი, რადგან უსასრულო თავისუფლებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს.

ემმაკმა აცდუნა ევა, ევამ-კი ადამი; იხმეეს აკრძალული ხილი, ჩაიდინეს "პირველი ცოდვა", რასაც ედემიდან მათი განდევნა მოჰყვა. ადამმა შეიცნო კეთილი და ბოროტი, ღმერთმა დასაჯა ერთიც და მეორეც. ადამის სულში სიკეთე და ბოროტება ჩასახლდა; შვა კეთილი და ბოროტი შვილები და სიკვდილიც მალე გაცხადდა. პირველი სიკვდილი აბელმა ივემა კაენმა მოკლა კეთილი აბელი.

"პირველი ცოდვის" მიუხედავად, ღმერთი მაინც არ ტოვებს ადამიანს; იგი მას რჩევა-დარიგებებს აძლევს. პირველი ადამიანები (ადამი და ევა)

ჯერ ღმერთს განუდგნენ და ბოროტებას შეეკედლნენ, მისი რჩევა მიიღეს, შემდეგ კი მას განუდგნენ და კვლავ ღმერთს დაუბრუნდნენ. ეს ნიშნავს, რომ ადამიანი თავისი ბუნებით არ არის ბოროტი. ის შეიძლება შეცდეს, მაგრამ ცოდვების მონანიებაც შეუძლია.

კრეაციონისტული და ანთროპოცენტრისტული ჰიპოთეზები მეოცე საუკუნის მეცნიერებამ, განსაკუთრებით კოსმოლოგიამ ფუნდამენტურად ახსნა. ამ შემთხვევაში მხედველობაშია "დიდი აფეთქების" თეორია, რომელმაც გაიზიარა არარაობიდან რაობის ქმნალობის უძველესი თეზისი და შეარყია მატერიის მარადიულობის შესწავლების სიმტკიცე.

თანამედროვე კოსმოლოგია ვარაუდობს რომ დაახლოებით 15-20 მილიარდი წლის წინ არ არსებობდა სამყარო; არ იყო არც მზე, მთვარე, დედამიწა, ვარსკვლავები, მით უმეტეს გალაქტიკები, სივრცე და დრო, არამედ იყო მარტოდენ გავარვარებული "ცეცხლოვანი ბურთი", რომლის ზომა ასანთის კოლოფზე მცირე იყო. იგი შეკუმშულ მდგომარეობაში იმყოფებოდა უძლიერესი გრავიტაციული ძალის ზეგავლენით. მისი სიმკვრივე წყლის სიმკვრივის ალემატებოდა ათას მილიარდჯერ, ხოლო ტემპერატურა ას მილიარდ გრადუსს აღწევდა. ასეთ პირობებში, ცხადია, შეუძლებელი იყო მატერიის შემადგენელი ელემენტების (ატომები, ელექტრონები, პოზიტრონები და სხვა) არსებობა. მაშასადამე, ეს "ცეცხლოვანი ბურთი" არ იყო არც მატერია და, მით უმეტეს, იდეა. იგი იყო არარაობა.

ყველაფერი მხოლოდ მას შემდეგ შეიქმნა, რაც გაურკვეველი შემთხვევითობით მიზიდულობის ძალები შეცვალეს განზიდვის ძალებმა და "ცეცხლოვანმა ბურთმა" კატასტროფული სიჩქარით დაიწყო გაფართოება, ანუ სამყაროს შექმნა. "ცეცხლოვანი ბურთის" აფეთქებიდან სამი ათასი წლის შემდეგ წარმოიშვა ატომები, პირველი მძიმე ელემენტები-რკინა და ჟანგბადი. ერთი მილიარდი წლის შემდეგ იქმნება სამყარო, ხოლო ხუთი მილიარდი წლის შემდეგ გალაქტიკები, პლანეტები და სხვა. სამყაროს გაფართოება და მატერიალური ნაწილაკების წარმოქმნა ამჟამადაც გრძელდება.

სამყაროს გაფართოების საკითხი არ არის მხოლოდ ვარაუდი ან სპეკულაციური მოსაზრება, თუნდაც მართლოდენ მათემატიკური გამოთვლები, არამედ მისი კვალის არსებობა უმძლავრესი ტელესკოპების დაკვირვებებით დასტურდება. ასე გამოეცალა საფუძველი მატერიის მარადიულობის კონცეფციას, რომელიც შეცვალა იდეალისტურმა და თეოლოგიურმა შეხედულებებმა, ამას ცხადია მეცნიერებიც არ უარყოფენ. "სამყაროს შექმნის მეცნიერული სურათი, - წერს ერთი ცნობილი მკვლევარი, - ღრმად ბიბლიური აღმოჩნდა, ვინაიდან იგი ასახავს არა მარტო მატერიის, არამედ, სივრცის დაბადებასაც. მაშასადამე, დიდი აფეთქება არ მომხდარა სამყაროში. ეს იყო თვით სამყაროს შექმნა მთლიანად და ზუსტად არარასაგან" [1]

თანამედროვე კოსმოლოგიური თეორიების ფილოსოფიური გააზრებ-

ის შედეგად ბევრი მეცნიერი იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ადამიანი არ არის შემთხვევითი მოვლენა. სამყაროში არსებული გასაოცარი კანონზომიერება ადამიანის მიზნებს ემსახურება ანუ სამყარო ისეა მოწყობილი, რომ ადამიანმა არსებობა შეძლოს. მეცნიერებაში ჩამოყალიბდა სხვადასხვა ე.წ კოსმოლოგიურ-ანთროპული დებულებები. ერთ-ერთ ასეთი მოსაზრების მიხედვით, "სამყაროში ყველაფერი ისეა შექმნილი, რომ ჩვენ შეგვეძლოს მასში სიცოცხლე და თუკი სამყარო ოდნავ მაინც განსხვავებული იქნება, მაშინ სიცოცხლეს ვერ შევძლებდით". ერთი სიტყვით, სამყარო "მორგებულია" ადამიანს. იგი აღჭურვილია ადამიანის არსებობის ყველა პარამეტრებით. ამ გარემოებას პროფესორმა ლოურენს ჰენდერსონმა "გარემოს ვარგისიანობა" უწოდა. მან ბიოქიმიური ექსპერიმენტებით გამოიკვლია ცოცხალი სისტემებისათვის გარემოს ვარგისიანობის საკითხი და იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ძირითადი ბიოქიმიური ნაერთები სიცოცხლის დამკვიდრებას ემსახურება. ასეთებია წყალი, ჟანგბადი, ნახშირბადი და მრავალი სხვა ელემენტი, რომელთა გარეშე სიცოცხლე შეუძლებელია. იგი წერს: "ელემენტების თვისებები უნდა განვიხილოთ როგორც ტელეოლოგიური თვისებების მქონე". მისი ტელეოლოგიური მნიშვნელობა ცოცხალი სამყაროს, ძირითადად ადამიანის მომსახურებაში მდგომარეობს. "მატერიის თვისებები და კოსმოსური ევოლუციის კურსი ამჟამად ჩანს შინაგანად დაკავშირებული ცოცხალი არსების

სტრუქტურასა და მის მოქმედებასთან, მთელი ბიოლოგიური პროცესი-კოსმოსურიც და ორგანულიც ერთია და ბიოლოგიას შეუძლია ამჟამად მართებულად განიხილოს სამყარო მის ნამდვილ არსებაში, როგორც ბიოცენტრული"- აღნიშნავს ავტორი. [2]

ანთროპოცენტრიზმის მოძღვრება მეცნიერებასა და ფილოსოფიაში უძველესი დროიდან იყო ცნობილი. მას ჯერ კიდევ ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი სოკრატე [470-399] იცავდა. მისი მიმდევრები იყვნენ როჯერ ბეკონი [1214-1293], რობერტ ბოილი [1627-1691], კეპლერი [1571-1630] და თვით ვოლტერიც [1694- 1778].

შემდგომში ჩამოყალიბდა რამდენიმე ანთროპული პრინციპი, რომელთაც აშკარა ტელეოლოგიური ხასიათი აქვთ. ამ საკითხზე მოსაზრებებს გადმოგვცემს ცნობილი ფიზიკოსი ჯონ უელერი: სამყარო ისეა მოწყობილი, რომ განსხვავებულ შემთხვევაში "ადამიანი არსებობას ვერ შეძლებდა ასეთი მიდგომით სიცოცხლის მომცემი ფაქტორი სამყაროს მთელი ორგანიზაციისა და დიზაინის ცენტრში ძევს"[3]. ცნობილმა ასტრონომმა ბრანდონ კარტერმა ჩამოაყალიბა "სუსტი" და "ძლიერი" ანთროპული თეორიები, რომლებიც განავითარებენ ზემოაღნიშნულ შეხედულებებს.

აღსანიშნავია რომ მართლმადიდებლური სარწმუნოება არის მონოთეისტური. "მწამს ერთი ღმერთი, მამა ყოვლისა მპყრობელი,"- ვკითხულობთ "სარწმუნოების სიმბოლოს" ტექსტში- ამასთანავე ღმერთი ერთია, მაგრამ სამ-

პიროვანი: მამა ღმერთი, ძე ღმერთი და სული წმინდა ღმერთი. ამაში მდგომარეობს ერთი ღმერთის აღიარების იდეა.

მონოთეისტური აზრი ჯერ კიდევ ბერძენმა ფილოსოფოსმა ქსენოფანე კოლოფონელმა (VI ს. ქრისტეს შობამდე) გამოთქვა. იგი უარყოფდა პოლითეიზმს მრავალღმერთიანობას, რაც წარმართულ რელიგიებში იყო გავრცელებული. ქსენოფანე აკრიტიკებს ჰომეროსისა და ჰესიოდეს თხზულებებს. "ჰომეროსმა და ჰესიოდემ, ამბობდა იგი, - ღმერთებს მიაწერეს ყველაფერი, რაც ადამიანთა შორის სამარცხვინო და საძაგელია", [4] ქსენოფანე ფიქრობს, რომ ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს ანთროპომორფიზმთან. ასეთი თვისებები ადამიანებს აქვთ, მათ კი ღმერთებზე გაავრცელეს. ღვთაება არ ემსგავსება ადამიანს. ღმერთი არ შეიძლება ბუნებისა და ადამიანების მიხედვით მოვიაზროთ, იგი მათზე მაღლა დგას. ქსენოფანე მონიზმის პრინციპის დამცველია, მისი აზრით ღმერთი ერთია, ხოლო მრავალი ღმერთების აღიარება ღმერთის უარყოფის ტოლფასია. "ერთია ღმერთი ღმერთთა და ადამიანთა შორის, - ამბობს ქსენოფანე, - და ის არ ემსგავსება ადამიანებს არც სხეულით არც აზრით" [4]. ღმერთი შორს დგას ადამიანისა და ბუნებისაგან. ეს უკანასკნელი წარმავალია, დროებითია, ღმერთი კი უკვდავი და მარადიულია, იგი არც გაჩენილა და არც მოისპობა. ღმერთი როგორც აბსოლუტური სუბსტანცია, არაფერს არ საჭიროებს. მას არაფერი

არ აკლია, ყოველადსრულქმნილი და იდეალურია. ასეთია ქსენოფანეს მსოფლმხედველობა. ქსენოფანე ქრისტეს შობამდე ცხოვრობდა. მას არ ჰქონდა წარმოდგენა სამების, როგორც ერთარსების შესახებ. მიუხედავად ამისა, მის მიერ დახასიათებული ღვთაების ფუნდამენტური ნიშნები მტკიცედ დამკვიდრდა რელიგიურსა და ფილოსოფიურ მსოფლმხედველობაში.

ქსენოფანე კოლოფონელის ნააზრვის მთავარ ღირსებას მონისტური მსოფლმხედველობის დაცვა წარმოადგენს. შეიძლება ითქვას, რომ ქსენოფანეს იდეებმა მნიშვნელოვნად განსაზღვრეს შემდგომი ეპოქების მოაზროვნეების მონისტური თვალსაზრისი როგორც რელიგიაში, ასევე ფილოსოფიაში.

ეს შეხედულებები ფილოსოფიაში მონიზმის თეორიამ შეცვალა. ღმერთი გაგებულ იქნა როგორც აბსოლუტური სუბსტანცია, ერთადერთობა, უსასრულობა, მარადიულობა, იდეალურობა. ახალ დროში ღმერთის, როგორც აბსოლუტური არსის შესახებ მოძღვრება ჩამოაყალიბა ჰოლანდიელმა ფილოსოფოსმა ბენედიქტ [ბარუხ] სპინოზამ (1632-1677). მისი მთავარი თხზულების "ეთიკა" პირველ ნაწილს ეწოდება "ღმერთის შესახებ", რომელშიც, დაცულია მონისტური თვალსაზრისი. ღმერთი, სპინოზას აზრით ერთადერთია და მასსადამე, აბსოლუტურია. იგი არის უსასრულო, თვითმიზეზი, თავისი არსებობისათვის სხვას არაფერს არ საჭიროებს. "ღმერთის ქვეშ, -წერს იგი, - მე ვგულისხმობ აბ-

სოლუტურად უსასრულო არსებას ესე იგი სუბსტანციას, რომელიც უსასრულო ატრიბუტებისაგან შედგება, რომელთა შორის თითოეული გამოხატავს მარადიულსა და უსასრულო არსებას"[5].

მონოთეიზმის მიმდევრებს შორის გამოირჩევა დეკარტი [1596-1650], რომელიც ღმერთს აგრეთვე აბსოლუტურ სუბსტანციად თვლიდა. მისი აზრით, ღმერთმა შექმნა სამყარო და მარადიული წესრიგი. იგი აღწერს მატერიალურ და იდეალურ სუბსტანციებს. თუმცა ნამდვილი [უსასრულო] სუბსტანციად ღმერთს თვლიდა, რომელმაც შექმნა მთელი სამყარო, მათ შორის ზემოხსენებული ორი სუბსტანციაც. თუ ამის მიხედვით ვიმსჯელებთ, მაშინ დეკარტი წარმოგვიდგება როგორც ჭეშმარიტი მონისტი.

ღმერთის ერთადერთობის იდეა ასევე აშკარად წარმოდგენილია გერმანელი ფილოსოფოსის ლაიბნიცის [1646-1716] თხზულებებში. ლაიბნიცს ბუნება ესმოდა როგორც სულიერი სუბსტანციების [მონადების] ერთობლიობა. ამდენად იგი თითქოს წარმოგვიდგება როგორც პლურალისტი [მრავალი სუბსტანციის არსებობის დამცველი]. მაგრამ იგი სინამდვილეში დოგმატურად დგას მონიზმის პოზიციებზე. თავის ერთ-ერთ მთავარ ნაშრომს ["მონადოლოგია"] ამთავრებს სიტყვებით: "ღმერთი ერთია და ეს ერთი ღმერთი კმარა"

მონისტურ შეხედულებებს იცავს ჰეგელის (1770-1831) მოძღვრებაც აბსოლუტური იდეის ანუ ღმერთის

შესახებ. მთელი სამყარო, ჰეგელის მიხედვით, აბსოლუტური იდეის ანუ აბსოლუტური სულის შემოქმედების ნაყოფია.

მართლმადიდებელ ეკლესიაში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს სარწმუნოების ფუნდამენტურ საკითხებს. მაცხოვარი განუმარტავს მოწაფეებს რწმენის სიდიადეს: "თუ რწმენა გექნებათ და არ დაეჭვდებით, მარტო იმას კი არ გააკეთებთ, რაც ლელვს დაემართა, არამედ ამ მთასაც რომ უთხრათ აიწიე და ზღვაში ჩავარდო, ასე მოხდება. [მათ.21.21] და შემდეგ: "ყველაფერს, რასაც ლოცვაში რწმენით ითხოვთ, მოგეცემათ" [მათე 21.22]. ქრისტეს რწმენა კი შემოქმედის აღიარებას რწმენას ნიშნავს. "ვისაც ჩემი სწამს –ბრძანებს მაცხოვარი-ჩემი კი არ სწამს არამედ იმისი ვინც მე მომავლინა" [იოანე12.44] და კვლავ "რწმენის გარეშე შეუძლებელია ღვთისათვის მოსაწონად ყოფნა ვინაიდან ვინც ღმერთთან მიდის, უნდა სწამდეს, რომ ღმერთი არსებობს და თავის მაძიებელს სანაცვლოს მიაგებს" [ებრ11.6]

უფალი იესო ქრისტე ასე მიმართავს ერთ-ერთ დაეჭვებულ მოციქულს "შენ მირწმუნე, იმიტომ რომ მიხილე, ნეტარ არიან, ვისაც არ ვუნახივარ და სწამთ" [იოანე.20.29]

კაცობრიობის ისტორიული განვითარების პროცესში რწმენის და ცოდნის ურთიერთთანაარსებობის საკითხი წმინდა მამების და მეცნიერების დიდ ყურადღებას იპყრობს. უპირატესად აღინიშნება თანამოაზრობის

პრინციპი, კომპრომისული მოსაზრებები, მაგრამ ადგილი ჰქონდა წინააღმდეგობებსაც.

რომაელმა ფილოსოფოსმა ტერტულიანემ [160-220] წამოაყენა დებულება "ცრელო ქუია აბსრდუმ" ("მწამს, თუმცა აბსურდია") იგი განმარტავს რომ თუ სასწაულებს გონების (ცოდნის) თვალთ შევხედავთ, მაშინ ისინი აბსურდად მოგვეჩვენება, მაგრამ ეს ხელს არ უშლის მის რწმენას. რელიგიური სასწაულები ლოგიკურად არ საბუთდება; ამიტომ ისინი უნდა გვწამდეს. როგორც ვხედავთ, აქ რწმენა ცოდნაზე მაღლა დგას, ისევე როგორც ამას ადგილი აქვს ქრისტიანულ რელიგიაში. ნეტარი ავეუსტინე [353-430] ამტკიცებდა, რომ თეოლოგიის საგანია რწმენის შემეცნება, მისი ცოდნად გადაქცევა. ანსელმ კენტერბერიელმა (1033-1109) კი რწმენას ცოდნის სტატუსი მიანიჭა, როცა გამოთქვა დებულება: "მწამს და მესმის". აქ უკვე აღარ ვხვდებით ცოდნისა და რწმენის დაპირისპირებას. თომა აკვინელი (1225-1274), ცოდნისა და რწმენის ჰარმონიას მიუთითებს. სქოლასტიკური ფილოსოფია, რომელიც შუა საუკუნეებში ფართოდ იყო გავრცელებული, უშვებდა ორგვარი-ცოდნისა და რწმენის –ჭეშმარიტებას, ცხადია, კვლავ რწმენის პრიმატით. დაახლოებით ამავე პოზიციებზე დგანან თომა აკვინელის თანამედროვე მიმდევრები-ნეოთომისტები.

რწმენის დაშვების აუცილებლობას ისიც ქმნიდა, რომ ღმერთი, როგორც

აბსოლუტური და უსასრულო არსი ადამიანის გონებისათვის მიუწვდომელია. წმიდა იოანე ოქროპირი (354-407) ამტკიცებდა, რომ ღმერთი გამოუთქმელი და ჩვენი შემეცნებისათვის მიუწვდომელია, რის გამოც მისი მხოლოდ რწმენა შეიძლება. ნიკოლო კუზანელი (1402-1464) ასწავლიდა, რომ ღმერთის შესახებ მხოლოდ ის ვიცით, რომ იგი არ ვიცით. ღვთისმეტყველების ისტორიაში დამკვიდრებული პრინციპები საფუძვლად დაედო ცოდნის აღიარების, მეცნიერების განვითარების ძირითად მიმართულებებს.

დოგმატური ღვთისმეტყველების კიდევ ერთ ფუნდამენტურ საკითხს წარმოადგენს სიყვარულის სათნოება.

"ეხლა კი რჩება რწმენა, იმედი, სიყვარული, ეს სამი, ხოლო მათგან სიყვარულია უმეტესი," გვასწავლის წმინდა პავლე მოციქული [I კორ. 13.13]. უწინარეს ყოვლისა სახარება მიუთითებს ღმერთის სიყვარულს. "შეიყვარე უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა, ყოვლითა სულითა შენითა, ყოვლითა გონებითა შენითა და ყოვლითა ძალითა შენითა; ეს არის პირველი მცნება". [მკ.12.30]

მართლმადიდებელი ქრისტიანობა გვიქადაგებს ადამიანთა შორის სიყვარულსაც, სიყვარულს გარკვეული პასუხისმგებლობის გრძნობით შემოსავს. "სიყვარული ბოროტს არ უზამს მოყვასს, ამიტომ სიყვარული რჯულის აღსრულებაა" [რომ.13.10]

ღმერთი თვით არის სიყვარული. იესო ქრისტე არაერთგზის შეგვაგონებს თანამოდმის მსახურებას, "ყოველი ვისაც სძულს თავის ძმა, კაცისმკვლეელია" [I.იოანე, 3.15] სიყვარული საქმით უნდა იყოს დამტკიცებული და არა მხოლოდ სიტყვით. "შვილებო გვიყვარდეს, არა სიტყვებით და ენით, არამედ საქმით და ჭეშმარიტებით" [I.იოანე, 3.18] მაგრამ ძმისა და მოყვასის სიყვარული საკმარისი არ არის. უნდა შეგეძლოს მტრის პატივისცემაც.

ქრისტე ასწავლის თავის მოწაფეებს: "გიყვარდეთ თქვენი მტერნი; დალოცეთ თქვენი მწყევარნი; კეთილი უყავით თქვენს მოძულეთ და ილოცეთ თქვენსავ მღევნელთა და შეურაცხმყოფელთათვის" [მათე 5.44]. ეს არის უზენაესი კაცთმოყვარობის სიტყვები. ქრისტიანული რელიგია უაღრესად შემწყნარებელი და ჰუმანურია.

ზოგჯერ ადამიანი განუდგება ღმერთს და უღირს საქციელს ჩაიდენს. ეს თემა ზნეობრივი ღვთისმეტყველების საგანს წარმოადგენს. ეს საკითხი განხილულია სპინოზას თხზულებაში აფექტების შესახებ. მისი აზრით, ადამიანს მუდამ თან ახლავს აფექტები (სიამოვნება, უსიამოვნება, შიში, შური და სხვა)—სულიერი მდგომარეობანი, რომლებიც მის პიროვნებას აბრკოლებს. ადამიანის ერთ-ერთ მთავარ მიზანს წარმოადგენს, სისუსტეების მართვა. ნაკლოვანებების დამარცხება თვითშემეცნებით შეიძლება, ხოლო თვითშემეცნება ღმერთის სიყვარულია. აღ-

ამიანი მუდამ უნდა მიისწრაფოდეს ღმერთისაკენ. თუ ღმერთს შეიყვარებ, მაშინ ისიც შეგიყვარებს. ეს არის ღმერთისადმი შემეცნებითი სიყვარული [6].

ჩვენს მიერ განხილული რელიგიური და ფილოსოფიური თხზულებების ზოგადი კომენტარები ასახავს კაცობრიობის შემეცნებითი აზროვნების განვითარების ისტორიულ პროცესში რწმენისა და ცოდნის, დოგმატური ღვთისმეტყველების და იდეალისტური ფილოსოფიის სულიერი ნათესაობის და მეთოდოლოგიური სიახლოვის ფუნდამენტურ კანონებს.

ლიტერატურა

1. 1989 გვ 22
2. Henderson, L. J. The Fitness of the environment, Gloucester, gv 1970 gv 312
3. Barrow J.D. Tipler F.J. the anthropic cosmological principles, Oxford, N.Y 1996 gv.7
4. ს. დანელია, ანტიკური ფილოსოფია, თბილისი, 1926
5. სპინოზა, ეთიკა, ნაწილი პირველი, ღმერთის შესახებ, მეექვსე განსაზღვრება.
6. კ. ბაქრაძე, ახალი ფილოსოფიის ისტორია, თბილისი, 1969 გვ. 200

არქიმანდრიტი ელისე /წერეთელი/

**„აპაკი ბვიცოცხლოს უფალმა“
გამოხმაურება წერილზე – „აკაკი წერეთლის წმინდანად
კანონიზების შესახებ“**

ორიათას ათი წლის დეკემბერში, საზოგადოების იმ ნაწილთან ერთად, რომელიც მიწვეული იყო საპატრიარქოში აკაკი წერეთლის ქართული ეკლესიის წმინდანად კანონიზების დისკუსიაზე, ჩვენც გვხვდა პატივი მონაწილეობის მიღებისა. შეხვედრას წარმართავდა მეუფე დანიელი და მეუფე ანანია. კამათის თემა ერთი იყო – ეკუთვნის თუ არა აკაკი წერეთელს შერაცხილი იქნას ქართული ეკლესიის წმინდანთა რანგში. ცხრა გამომვლელთაგან, რომელთა შორის იყვნენ ფილოლოგები, ისტორიკოსები, თეატ-

რის მოღვაწე და ეკლესიის ისტორიის მკვლევარი, ცხრავემ დადებითი დამოკიდებულება გამოხატა აღნიშნული საკითხის მიმართ. ოპონენტად მოწვეულმა სამღვდლო პირმა, თავის მოკლე გამოსვლაში, წინ წამოსწია უკვე ცნობილ საკითხთა წრე, რომელიც აკაკი წერეთლის ვნებათა ღელვიან ცხოვრებას უკავშირდება და აშეგვახსენა, რომ ამ მიზეზთა გამო მის წმინდანთა რანგში შერაცხვას შესაძლებელია სერიოზული წინააღმდეგობა შეხვდეს. ეს კითხვა ამ დისკუსიაზე უნდა დასმულიყო და დაისვა კიდევ (მსურს ხაზგასმით აღვნიშნო, რომ ეს იყო საზოგადოების ერთი ნაწილის აზრის დაფიქსირების მცდელობა და მას არ გააჩნდა არავითარი ოფიციალური ხასიათი).

ხელისშემშლელი მიზეზები, რომელიც ოპონენტმა ზოგადად გაახმოვანა, თითქმის ყველასთვისაა ცნობილი და მათ ჩამოთვლას აზრი არ აქვს, თუნდაც იმიტომ, რომ რაიმე დოკუმენტური მასალა ამ ბრალდებათა შესახებ არ არსებობს და იმ ორმოცდაათზე მეტ წიგნში, რომლებიც აკაკის შესახებაა დაწერილი, ასობით

მოგონებასა თუ „პორტრეტში“ რომელთა შორის აკაკის არაკეთილმოსურნე ავტორებიც ერივნენ, ვერავინ შეძლო რაიმე არსებითი დოკუმენტური მასალა წარმოედგინა რაც პოეტის „ცნობილ დანაშაულებებს“ დაადასტურებდა.

ესაა მარადიული ჭორი, რომლის გავრცელებისთვის საგანგებო სამსახურები არსდებოდა და არსებობს, იქ მომუშავე ადამიანებს დავალებები ჰქონდათ მიცემული რომლის კარგად შესრულებისათვის საზოგადოებაში წინაურდებოდნენ, თანამდებობებს აღწევდნენ, პარტიულ ინტერესებს ატრებდნენ და ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ ასეთი სამსახურისთვის ხელფასს იღებდნენ, რაც ასე სჭირდება ადამიანს ყოველდღიური არსებობისთვის. სხვათაშორის, ამ ინსტიტუციის არსი მთელი სიღრმით წარმოაჩინა ჩვენმა სასიქადულო მწერალმა ჭაბუა ამირეჯიბმა თავის „დათა თუთაშხიაში“. ესაა ულმობელ ადამიანთა გაერთიანება, რომლებიც კერძო ინტერესისათვის ყველაფერს კადრულობენ, და რომლებმაც ილია ჭავჭავაძე მოკლეს, ხოლო აკაკი წერეთელი ლოთად და მექალთანედ გამოაცხადეს. ეს ერთხელ აგორებული ჭორი აგერ უკვე საუკუნეზე მეტია ადამიანის ღირსებებისა და დამსახურების მიმართ ღიანგური აზროვნებებითა და ნიჰილისტური დამოკიდებულებით.

მისი ქმედითობა არათუ ძველი ინერციითაა გამოწვეული, არამედ ახალთახალი მხარდამჭერებითაა გაძლიერებული და იგი მანამდე არ მოიშლება, სანამ ჩვენს საზოგადოებაში არსებობს ეროვნული ინტერესები გაბაიბურების საჭიროება და ამ ინტერესების სამსახურში ჩამდგარ ადამიანთა ვნებანი. ამიტომ, ამ მიზეზთა გამო, ანუ სრული საგამომძიებლო პროცედურების ჩამოუყალიბებლად, სათანადო მამხილებელი დოკუმენტაციის წარმოუდგენლად და ყველა დანარჩენი არესებით გარემოებათა გამოუკვევლად, უზნობად მიგვაჩნია აკაკის ბრალეულობათა შესახებ კამათი და უფლებას ვიტოვებთ არ გავიზიაროთ ისინი. ასეთი იყო და არის ჩვენი რწმენა, ასე შევყურებდით ამ საკითხს მუდამ და არასოდეს მოგვსვლია აზრათ ამ არასასიამოვნო ოპუსებისაგან დაგვეცვა ჩვენი დიდი მგოსანი.

ამას არც ახლა ვაპირებთ, მაგრამ შეუძლებელია არ გამოვეხმაუროთ ცნობილ თეოლოგს ბატონ ედიშერ ჭელიძის წერილს - „აკაკი წერეთლის წმინდანად კანონიზების შესახებ“. უფლებას ვერ მივცემთ ჩვენს თავს ბატონი ედიშერი მივიჩნიოთ იმ წრის წევრად, რომლის შესახებ ზემოთ იყო ლაპარაკი. პირიქით, იგი გვეგულვება საქართველოში თეოლოგიური მეცნიერების მნიშვნელოვან წარმომადგენლად, საეკლესიო მწერლობის მცოდ-

ნეთ და ზოგადად, ჩვენი ეკლესიის ძლიერების მოსურნედ.

ვფიქრობთ, რომ ამ სურვილმა უკარნახა მას დაეწერა წერილი, რომელიც უფრო ვრცელი დასკვნის სახითაა წარმოდგენილი, ვიდრე დასაბუთებულ გამოკვლევად და მიზნად ისახავს პასუხი გასცეს აკაკის კანონიზაციასთან დაკავშირებული დისკუსიის ყველა იმ მონაწილეს, რომელმაც მხარი დაუჭირა პოეტის წმინდანად შერაცხვას, უფრო სწორი იქნება თუ ვიტყვი, რომ მას სურს ეკლესია ააცილოს გარკვეულ უხერხულობას და ამავე დროს, როგორც ეკლესიის საკითხებში ყველაზე მეტად მცოდნემ, თავისი წონიანი სიტყვით თავის ადგილას დაგვყენოს. „საერო სახელგანთქმულობის მქონე ავტორიტეტები“, რომლებიც უფრო ხშირად ასეთ საკითხებს, არა ცოდნით, არამედ საკუთარი „გუნება-განწყობილების მიხედვით წყვეტენ“.

ჩვენ გუნება-გონწყობილებასა და სახელგანთქმულობაზე არაფერს მოგახსენებთ, ყველას აქვს უფლება თავისი აზრი გააჩნდეს სხვა ადამიანთა შეძლების ან შეუძლებლობის შესახებ, მაგრამ ის კი ნამდვილად გაგვკვირვებია ედიშერ ჭელიძეს როგორ იოლად გადაუჭრია თავისი ექვსგვერდიანი წერილით აკაკის უზარმაზარი მემკვიდრეობის ათეისტურობის საკითხი, უფრო მეტიც – პოეტის მტრობამდე

მისული დამოკიდებულება ქრისტიანობისადმი, რომელსაც თითქოს „ვან-დალური სიმლეგით ფანატიკურად გაუნადგურებია წარმართული საქართველოს დიდი კულტურა“.

ვისაც თუნდ ერთი წერილი წაუკითხავს აკაკისა, როგორ დაიჯერებს, რომ ეს სასტიკი ფრაზა მას ეკუთვნის და თუ არ ეკუთვნის და ამას ბატონი ედიშერი პოეტს მიაწერს, მაშინ უფლებას ვიტოვებთ მის პოლემისტურ სამართლიანობაში ეჭვი შევიტანოთ. სხვათა შორის, ბატონი ედიშერი, საქართველოს წარმართულ კულტურაზე ერთობ უარყოფითი წარმოდგენისა და საერთოდ კატეგორიულად წინააღმდეგია წარმართული და ქრისტიანული კულტურების ურთიერთმიმართებისა. იგი არ აღიარებს ქართველთა ქრისტიანულ ყოფაში რაიმე გადმონათების არსებობას და მიაჩნია, რომ ასეთი შეხედულებანი ჩვენ მეცნიერთა „ზედაპირული ხედვის ნაყოფია“.

აღრეულ წლებში გატარებული ეს აზრი მას სურს ეფექტურად გამოიყენოს აკაკის წინააღმდეგ, რომლის „დანაშაული“ მხოლოდ ისაა, რომ პოეტი წარმართული ხელოვნების და, მასთან ერთად, ქართული ზეპირსიტყვიერების მნიშვნელობაზე ლაპარაკობს, რომელიც შესაძლოა თავისი იდეურობის გამო ქრისტიანობამ გაანადგურა. ბატონი ედიშერი, თეოლოგიის გარდა ისტო-

რიულ მეცნიერებასაც რომ სწყალობდეს, უთუოდ ეცოდინებოდა, რომ ეს აზრი ეკუთვნის ჩვენს დიდ ისტორიკოლებს და არა აკაკის, რომელიც ბატონი ედიშერისაგან განსხვავებით პატივს სცემდა ქართველ მეცნიერთა ნაღვაწს, საუკეთესოდ იცოდა საქართველოს ისტორიის წყაროები და თავისი ეპოქის ქართული ისტორიოგრაფიის მიღწევანი.

როგორც უკვე ითქვა ბატონი ედიშერი თეოლოგია და „პირად გუნება-განწყობილების პერსონებთან“ შედარებით, ორი თუ არა ერთი თავით მაღლა მაინც დგას. უპირატესობის ასეთი მაღალი განცდით მოსილი შეგვაგონებს, რომ „მართლმადიდებელ ეკლესიაში კანონიზებული წმინდანი უპირველესად, ჭეშმარიტი სარწმუნოებრივი უზაკველობისა და მართლმადიდებლური აღმსარებლობისადმი თავდადების ნიშნით უნდა ხასიათდებოდეს და არა მარტოდენ პატრიოტულ თუ საქველმოქმედო საქმეთა სიმრავლით. ამასთან, ამა თუ იმ პირთან დაკავშირებით, როდესაც, ვთქვათ ასი ფაქტიდან ოთხმოცდაცხრამეტი მის ღირსებაზე მეტყველებს, მაგრამ ერთი ფაქტი საწინააღმდეგოა, ამგავრი პირის კანონიზება არ ზდება“. ბატონ ედიშერს აქ რომ ერთი სიტყვით მაინც ეთქვა, რომ ეს ეხება საეკლესიო მოღვაწეს, დავეთანხმებოდით და მართალ-

იც იქნებოდა, რადგან ასეთი საეკლესიო პირი ჭეშმარიტად სულხორციანად სამაგალითო უნდა იყოს თავისი განვლილი მოღვაწეობით, ასევე გასაგებია მის მიერ მოხმობილი კირილე ალექსანდრიელისადმი თეოდორიტე კვირელის კრიტიკული დამოკიდებულების შესახებ, რაც გახდა მიზეზი თეოდორიტე კვირელის წმინდანად არშერაცხვისა, მაგრამ ავიწყდება, რომ აქ ლაპარაკია ეკლესიის ორი დიდი მოღვაწის შესახებ, რომლებსაც ერთმანერთში უთანხმოება ჰქონდათ ნესტორის მწვალებლური სწავლების ირგვლივ ანუ ქრისტიანობის უძირითადესი საკითხის – რწმენის სიმბოლოს განმარტებასთან დაკავშირებით (თეოდორიტე ნესტორის მწვალებლობას იცავდა) და მიუხედავად იმისა, რომ თეოდორიტემ მოგვიანებით შეცდომა მოინანია, ეკლესიამ მას მაინც არ აპატია და წმინდანთა რანგში არ აიყვანა. დანამაულის უთუოდ გააჩნია თავისი კატეგორია, რასაც ეკლესიის კანონიკური წყობა საუკეთესოდ აყალიბებს და არავითარ შემთხვევაში არ დაუშვებს კომპრომისს იქ, სადაც მისი მორალის ავტორიტეტულობას ეხება საქმე.

რაც შეეხება საერო პირებთან დამოკიდებულებას, აქ, ეკლესიის მიდგომა ცოტა უფრო სხვანაირია, ვიტყვოდი, რომ უფრო შემწყნარებელია. შესაძლოა კანონმდებლობაში ასეთი რამ

ასახული არ იყოს, მაგრამ ეკლესიის პრაქტიკული ცხოვრება ამის უამრავ მაგალითს გვთავაზობს. ეკლესიის ძალისა და, თუ გნებავთ, შემწყნარებლობის სიძლიერე სწორედ ისაა, რომ მას აქვს უფლება აპატიოს და შეუძლოს საერო ადამიანს თავისი შეცოდება. ქართული ეკლესიის მესვეურებს შეუძლებლად რომ მიაჩნდეთ ამ საკითხის გადაწყვეტა და აკაკი ჩაეთვალათ ისეთივე მკრეხელად, როგორც ედიშერ ჭვლიძე თვლის, მაშინ საერთოდ არ დააყენებდნენ საკითხს განსახილველად. ის, რომ ეკლესიამ თავის დროზე დაუშვა საერო პირთა წმინდანად აღიარების პრეცედენტი, აუცილებლად გაითვალისწინა საერო პირთა ცოდვილობის შესაძლებლობაც. როგორი ორთოდოქსული მიმართულებისაც არ უნდა იყოს ეკლესია, მას აქვს თავისი საეკლესიო დიპლომატია, წინდახედულება და პრაქტიკული განჭვრეტილობა. ეკლესია თავს ვერ მოიზღუდავს ხალხისაგან, ვერ აღმართავს გამყოფ ბარიერს „სუსტ“ საერო ფენასა და ასკეტ მორწმუნეებს შორის. ქრისტიანობას რომ ამ განჭვრეტილობით არ დაეწყო თავისი ისტორია, იგი სათავეშივე იქნებოდა განადგურებული. რა თქმა უნდა, ეს არ ეხება მის მორალსა და დოგმატიკას. ეს ეხება მისი მოწყობის საკითხს, საყოფაცხოვრებო ყოველდღიურობასთან მის დამოკიდებულებას.

ქრისტიანობა იქ პოულობს თავის გამართლებას, სადაც სულიერად ამყარებს უფლებას მორწმუნეებზე, ამისთვის კი საჭიროა არა ასკეტური მოღვაწეობის საყოველთაოდ დაკანონება, არამედ საზოგადოების ანუ უბრალო ადამიანთა შესაძლებლობის განსაზღვრა და იმ წრეში მოქცევა, სადაც მათთვის ღმერთის სამსახურის აღსრულება ტანჯვად არ იქცევა. სულიერი მოღვაწეობის უმაღლესი ხარისხი ყველასთვის როდია მისაღწევი. ეკლესიის ისტორიის მკვლევართა შეხედულებით აღმოსავლეთის მართლმადიდებლობას არასდროს უარყვია ორი ხელისუფლების იდეა, ესაა ე.წ. „ბიზანტიური სიმფონია“ და იგი გარკვეულწილად აისახა საეკლესიო და საერო ხელისუფლებათა კანონმ-

დებლობაში. ეს იყო აუცილებელი პრაქტიკულობით ნაკარნახევი პრობლემა რისი მოგვარების აუცილებლობას კარგად ხედავდნენ, როგორც საეკლესიო, ისე სასულიერო ხელისუფალნიც. უფრო მეტის თქმაც შეიძლება – ეს პროცესი შეიმჩნევა თვით ადრეულ ქრისტიანობაშიც – ასკეტური მოღვაწეობის შიგნით. ბერ-მონაზვნობის საფუძვლების ჩამყრელი ანტონი დიდი ოცდათხუთმეტწლიანი ასკეტური ცხოვრების შემდეგ გამოვიდა მღვიმიდან და დაარსა ბერ-მონაზვნობის კინოვიური ფორმა, რომელიც შემდგომში განავრცო და კანონიკურ ჩარჩოებში მოაქცია პახომი დიდმა. მაკარ მეგვიპტელს დიდი სურვილი ჰქონდა ბოლომდე განდევნილი ასკეტ ბერად დარჩენილიყო, მაგრამ ანტონის მითითებით იგი სათავეში ჩაუდგა სამონასტრო მოძრაობას, დააფუძნა ბერ-მონაზვნობის ფართო კორპორაციები - „ღმრთის შვილებისა და შვილიშვილების“ გამოსაზრდელად, რაც ქრისტიანობის გაძლიერების პრაქტიკული მიზნებით იყო გამოწვეული. უდიდესი საეკლესიო მამის ბასილი დიდის ცნობილი თეზა „ქრისტიანული სრულყოფა“, რაც გულისხმობს საზოგადოების ყველა ფენის ქრისტეში ერთიანობას, არის უგონიერესი დამოკიდებულების ნიმუში ეკლესიის გამარჯვების გზაზე. შეუძლია ჭეშმარიტება განსაკუთრებული

ეთიკის სფერო იყოს ორთოდოქსი ასკეტი ბერებისათვის და გაუგებარი დანარჩენი ქრისტიანებისათვის, ვისაც არ შეუძლია იყოს გმირი შეუძლია ამისათვის დაისაჯოს და სამუდამოდ დაეხშოს სალოცავი კარები. დიდმა ასკეტმა გრიგოლ ნოსელმა ცოლი მხოლოდ იმიტომ მოიყვანა, რომ მორწმუნეთათვის დაენახვებინა ამ მოქმედების უდანაშაულობა და ეკლესიას კი არ მოწყვიტა დაქორწინებულნი, არამედ დაუახლოვა მას.

სხვათაშორის, ანახორეტული პედანტიზმის საპირისპიროდ, ქართულ ეკლესიას განსხვავებული თვისება ჩამოუყალიბდა, საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის კირიონ II სიტყვებით რომ ვთქვათ: „გიორგი მთაწმინდელი ეკლესიაში წეს-ჩვეულებების სიზუსტის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას არ ანიჭებდა.., იგი უფრო ჭეშმარიტ-ქრისტიანულ, ნამდვილ-ქრისტიანულ განწყობილებასა და სულიერებას აფასებდა, ქრისტიანულ სიყვარულში ერთიანობის გულისათვის მზად იყო შემწყნარებელი ყოფილიყო“.

საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტია: სასულიერო პირთა ერთ-ერთ შეხვედრაზე, რომელიც რუსი ეგზარხოსის მეთაურობით მიმდინარეობდა, ეს მაღალი სამღვდლო პირი აღუშფოთებია იმ გარემოებას, რომ წმ. ნინოს სასწავლებელში პატარა მეჩეთი ყოფილა

მუსულმანთათვის და როცა მას, აღმ-
ფოთებულს, განმარტება მოუთხოვია
ამის თაობაზე, მეუფე კალისტრატეს
(ცინცაძე), რომელიც მაშინ მღვდლის
ხარისხში ყოფილა, მიუგია, რომ ეს
ფაქტი სავსებით ნორმალურად მიაჩნია,
რომ ადამიანები ღმერთს ლოცვას აღუ-
ვლენენ თავიანთი შეგნების, ცოდნისა
და განვითარების შესაბამისად, ტაძარი
და მეჩეთი ერთი ცაგვალის ქვეშაა და
არაფერია აქ გასაკვირი.

ყველა აქ მოხმობილი მაგალი-
თი ნიშნითა წინდახედულობის, პრაქ-
ტიკულობის, ტოლერანტობის, შემწყ-
ნარებლობის, ადამიანთა სუსტი ბუნე-
ბის თანაგრძობის და თუ რამდენად
სცილდებიან ისინი „უცვლელი დოგ-
მატიკის სფეროს“, ამის გარკვევას
ბატონი ედიშერ ჭელიძეს მივანდობთ.

ბატონი ედიშერ ჭელიძის მოტ-
ანილი მაგალითები აკაკის „სარწმუ-
ნოებრივი მდგომარეობის სრული შე-
უსაბამობისა და მართლმადიდებელი
ეკლესიის წმინდანის ხარისხთან“, მეტი
რომ არ ვთქვათ სუსტია, რამდენადმე
პროვოკაციული და მოკლებულია
კეთილგანწყობილებას. ჩვენ ვეთანხმე-
ბით ოპონენტს, რომ ზოგიერთ შემთხ-
ვევაში აკაკის პუბლიცისტიკას „სახ-
უმარო ტონი“, „შეუფერებელი სილაღე“
მართლაც ახასიათებს, მაგრამ მას ავი-
წყდება, რომ აკაკი თავისი ფელეტონებ-
ის პერსონაჟია, რომლის პოზიცია

არავითარ შემთხვევაში არ ეთანადება
მის მწერლურ-მართლმადიდებლურ
პოზიციას, იგი საუბრობს თავის
მობაასე-მოპაექრებთან იმ ენითა და
ენაკვიმატობით, რომელიც ყოველდღი-
ურობას ახასიათებს, ამას ემატება კალ-
მის ლაფსუსებიც, რომლისგან არავინ
არაა დაზღვეული. ყველაზე მეტად
აკაკიმ იცოდა თავისი პუბლიცისტიკის
ეს ნაკლი და თავის თხზულებებში
არაერთგზის აქვს გულისტკივილით
ნათქვამი, რომ მას როგორც ცხოვრე-
ბის შეუაღულში მოტრიალე კაცს, მა-
ლაუნებურად უწევდა ისეთ კითხვებზე
პასუხის გაცემა, ისეთი ინტერესების
დაკმაყოფილება და ისეთ საქმეებში
ჩართვა, მის სულიერ მიდრეკილებებ-
თან არავითარი კავშირი რომ არ ჰქონ-
დათ: „ამიტომ ჩემს ნაწერებში მეათე-
ლიც კი არაა იმის ღირსი, ყურადღებას
რომ იმსახურებდესო“, - ეს ნათქვამი
ბატონმა ედიშერ ჭელიძემ მიიღო აკაკის
მონანიებად, ოღონდ გვაპატიოს თუ ვერ
დავუზუსტებთ გარდაცვალებამდე ერთი
წლით ადრე თქვა, თუ ერთი საათით.
აკი შეგახსენებს: „მოღვაწეს შეიძლება
სრულად შეენდოს ბევრი რა უღირსი
ნამოქმედარი ადრეული ცხოვრებიდან,
თუ მან ისინი შემდგომში გულწრფელად
მოინანია“. სამწუხაროდ, აკაკის ასეთი
რამ არ გაუკეთებიაო – ქვეტექსტით
გვაწვდის ავტორი. როგორც ბატონ
ედიშერს აქვს იმის საბუთი, რომ აკაკის

თავისი შეცოდებანი არ მოუნანიებია სიკვდილის მიწურულს, ისევე ჩვენ გვაქვს დოკუმენტი, რომ 1915 წლის 2 თებერვლის, სხვიტორის მაცხოვრის ამაღლების ეკლესიის მღვდელმა ვლადიმერ აბრამიშვილმა მას შეუნდო თავისი შეცოდებანი...

როგორც ცნობილია, საქართველოს ეკლესიის წმინდანმა, ცოტნე დადიანმა, კონტასთავის შეთქმულების შემდეგ კიდევ დიდხანს იცოცხლა და, როგორც საერო კაცს, შესაძლებელია ცხოვრების მიწურულს დაეშვა შეცდომა, ეს შეიძლება გავრცელდეს თამარ მეფეზე, დავით აღმაშენებელზე, ექვთიმე თაყაიშვილზე და თვით ილია ჭავჭავაძეზეც, რომელიც ბერის მოწამობრივი ცხოვრებით კი არ აღესრულა, არამედ მოკლეს. არა გვგონია ბატონ ედიშერზე ნაკლებ პატივს სცემდნენ „უცვალებელი დოგმატის“ საკითხებს ქართული ეკლესიის მამები, როცა ჩამოთვლილი საერო მოღვაწენი წმინდათა რანგში აამაღლეს. მაშ რა იყო ამ შემწყნარებლობის, მიმტეველობისა და აღიარების მიზეზი?

რა თქმა უნდა სამშობლოსთვის გაღებული დვაწლი, ვალდებულება ქვეყნისა და ერის წინაშე, რაც მათ პირნათლად აღასრულეს. თუ მართლმადიდებლობა და ქართველობა ჩვენში ერთმანეთს დაეტოლა, როგორც ილია მართლამა ბრ-

ძანა, მაშ რითაა აკაკი წერეთელი ისეთი სუსტი თავისი ქართველობით, რომ ღირსეულ მართლმადიდებლად ვერ ქცეულა. საბედნიეროდ, აკაკის ყველა უმნიშვნელოვანეს ნაშრომში ღვთის ნებაა გაცხადებული, ვის არ შესძრავს „ბაში-აჩუკში“ მოთხრობილი სიზმარი მოძღვრისა და წმინდა მხედრის ხატისა, ქართულ სიწმინდეს დაუფლებულ ურჩხულს, რომ უგმირავს გულს, „თორინიკე ერისთავისა“ და „ჩემი თავგადასავალი“-ს მხატვრული ქსოვილი, რომელიც მართლმადიდებლური რწმენისადმი უფაქიზეს ნიუანსებითაა ნაკერი. აკაკის არ ავიწყდება გვითხრას, თუ როგორ განიცდიდა დედამისი, როცა როსტომი (მისი მეუღლე) სახარების კითხვისას ქრისტეს აღსრულებულ საქმეებს თავისი კომენტარებით ამკობდა და თვლიდა, რომ ასეთი რამ მიუღებელი იყო წმინდა წიგნის მიმართ. ასეთი დედის გაზრდილი აკაკის ნამდვილად მეტი კეთილგანწყობა ექნებოდა მართლმადიდებლობის მიმართ, ვიდრე ამას ბატონი ედიშერ ჭელიძე წარმოგვიდგენს.

ბატონი ედიშერი თავის წერილში ერთ გვერდს უთმობს იმის ახსნას, თუ რა დაემართება დიდი მგოსნის სულს თუ მას წმინდანად შერაცხავენ. ამ მძიმე სტილით დაწერილი შებრალების ოპუსიდან იმ აზრის გამოტანა შეიძლება, რომ აკაკის წმინდან-

ად აღიარების შემთხვევაში, მისი სახელის ეკლესიური მოხსენიება, კანონიკიდან გამომდინარე, უნდა შეწყდეს. იგი ამ აქტით ვერც წმინდანობას მიაღწევს როგორც უღირსი, და ჩვეულებრივი მოკვდავთათვის დანიშნულ საპანაშვილო მსახურებასაც დაკარგავს. სამწუხაროდ, ამ აზრს ბატონი ედიშერს ვერც გულმოდრინად ჩაუთვალთ და ვერც თანაგრძნობად ეს უფო ირონიაა – უადგილო და შეუფერებელი.

საკვირველია, ისეთმა ქრისტიანმა კაცმა, როგორც ბატონი ედიშერ ჭელიძეს თავისი თავი მიაჩნია, რატომ შეიძინა თავისი ცოდნისა და სიმართლის მიმართ ასეთი პატივისცემა და სიყვარული. ასე დარწმუნებისთ რომ ლაპარაკობს აკაკის შემოქმედების სრული შეუსაბამობის შესახებ მართლმადიდებლობასთან, მისი დროის სამღვდლო პირთა აზრი ხომ მაინც უნდა სცოდნოდა, ისინი ხომ აკაკის ეპოქის შეილები იყვნენ და გაცილებით მეტი ხელშესახები მასალა ექნებოდათ აკაკის ავკარგიანობაზე, ვიდრე ბატონ ედიშერ ჭელიძეს გააჩნია.

აი, როგორ აფასებს აკაკის ეპისკოპოსი ლეონიდე (შემდგომში საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი): „გახარებული, ბედნიერი და ნეტარია დღეს ჩვენი სამშობლოს თვითეული ქალაქი, ბრწყინვალედ დღესასწაულობს და მხიარულობს დღეს საქართველოს

დაბა-სოფელი. აგერ მთასაც გაუხსნია თავისი ჩათხრობილი გული და მხიარულობს თვისებურად. „მომილოცნია აკაკის იუბილე“, „აკაკი გვიცოცხლოს უფალმა“, „გახარება აკაკის დღეს“. აი, რა გაისმის დღეს ყველგან საქართველოში. აი, რას ულოცავს დღეს ქართველი ქართველს მსგავსად საამო „ქრისტე აღსდგასი“. სულ მცირედაც გაგებულ ქართველს, თუკი მას ოდნავ მაინც კიდევ ეტყობა, სვეტიცხოვლის წმინდა მირონი, აკაკის ერთი სახელის გაგონება სიამოვნებით უღელვებს გულს. ამ სახელით, მისი წარმოთქმით ყველანი ვიზრდებით საკუთარ თვალში, მისი ხშირად გამეორება ყველას გვიმატებს საკუთარი ღირსების შეგნებას“. „რომელი საშვალებით მიაკვლია აკაკიმ ქართველი ერის გულამდე“, კითხვას სვამს დიდი სამღვდლო პირი და იქვე პასუხობს; „წრფელი და უანგარო, გაბედული და პირდაპირი, მტკიცე და შეუდარებელი, შეგნებული და ნათელაზრიანი თავდადებით, უსაზღვრო სიყვარულით მშობელი ერისადმი“... დეკანოზ ნესტორ ყუბანეიშვილის თქმით – აკაკიმ მთელი თავისი ნიჭი და ენერჯია სამშობლოს მოახმარა. „ამ მხრივ ის შეიძლება შევადაროთ ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებს. თუნდაც მოსე წინასწარმეტყველს“. კარგად აქვს შენიშნული ნესტორ ყუბანეიშვილს, რომ იმ სიმართლისა და

პირდაპირობისათვის, რომელიც აკაკის ახასიათებდა „ბევრი გაუგებარი და უგუნური ადამიანი ემდუროდა. მაგრამ გონიერ ადამიანებს უყვარდათ... როგორც იტყვის სოლომონ ბრძენი „ამხილე უგუნურთა და შეგიძულონ შენ, ამხილე ბრძენთა და შეგიყვარონ“ ეგეთ უგუნურებას აკაკი არ ერიდებოდა და არ ეფერებოდა“. **არქიმანდრიტ სიმონ მჭედლიძის შეფასებით**, აკაკი ბიბლიური სიძეა - „საქართველოს ღვიძლ შვილთა ძირითად იდეათა და მისწრაფებათა მატარებელი..., აკაკი ფოკუსია, რომელშიც საქართველოს ანგელოზმა შეკრიბა ყოველივე რაც მაღალია და უზენაესი, იგი ის დაკუთხული ბროლია, რომელმაც გაატარა თავის შორის საქართველოს მომხიბლავი სილამაზე“. ჟურნალ „მწყემსის“ რედაქტორი **დეკანოზი დავით ღამბაშიძე** ასე მიმართ ვდა აკაკის: „ვაშა თქვენ უანგარო მოღვაწეობას! ვაშა თქვენს სასარგებლო და ნაყოფიერი ხალხის მსახურებას, კურთხეულ იყოს თქვენი სახელი ამიერიდან უკუნისამდე“.

აქ მოტანილი ციტატები არის უმნიშვნელო ნაწილი იმ შეფასებისა, რომელსაც ქართული სამღვდლოების გამოჩენილი და ავტორიტეტული მოღვაწენი მიაგებდნენ აკაკის. ზოგადი შეხედულებით ესაა უდიდესი დაფასება და პატივი, რაღაც არაბუნე-

ბრივი სიყვარული, რომელიც განმსაჭვალულია სახალხოობის, ეროვნულობის, უდიდესი მასშტაბურობით. ამის დანახვა შეუძლებელია, ამის არცნობა და დაუფასებლობა გაკვირვებას იწვევს. მით უმეტეს, რომ სამღვდლო პირები, რომელთა აზრები აქ მოვიტანე, არც საღვთისმეტყველო და არც ეროვნულ საკითხებში, არავითარ შემთხვევაში არ მიმაჩნია ედიშერ ჭელიძეზე ნაკლებ ავტორიტეტებად.

სიტყვა ისედაც გამიგრძელდა და არ მინდა შევეხო აკაკის მართლმადიდებლობისადმი მიძღვნილ პოეტურ ნამოღვაწარს, მის პოემებს - „ანდრია პირველწოდებულსა“ და „წმინდა ნინოს“, საჯარო გამოსვლებს, უამრავ წერილს და ზოგადად პოზიციას, რომელიც ამ დიდ კაცს ეჭირა ქრისტიანობის მიმართ. ერთს კი ვიტყვი – აკაკი თავიდან ბოლომდე, თავისი მოღვაწეობითა და შემოქმედებით არის მართლმადიდებლური კულტურის ნაყოფი, რომლის მსხმოიარე ხიდან ყველას შეუძლია აილოს იმდენი, რამდენის ათვისებასაც შეძლებს.

გაკვირვებას იწვევს ჩვენი ოპონენტის საყვედური – აკაკის თეატრალურ ხელოვნებასათან დამოკიდებულების შესახებ. ესაა ყოველად უსაფუძვლო, ეჭვით დამძიმებული ბრალდება, რომელსაც ბატონი ედიშერ ჭელიძე ასე აყალიბებს: „აკაკის მიერ მხ-

ოლოდ ხელოვნება, მათ შორის თეატრალური, მიჩნეული ყველაზე რჩეულ საქმედ, ხოლო ხელოვანნი, მათ შორის თეატრალები, „მომავალი აღთქმის მოციქულ წინასწარმეტყველებად“, რომლებითაც პოეტის მიერ ფაქტობრივად ხდება ეკლესიის ჩანაცვლება, რადგან მხოლოდ ისინი ცდილობენ თურმე კაცობრიობის „სულისა და გულის გასაუკუბებას“ და ამას აღწევენ სცენაზე, რაც აკაკის თქმით „სწორედ რომ ტრაპეზია.“ ეს აზრი სრულიად უცხოა ეკლესიისათვის“. გვაპატიოს მკითხველმა მკაცრად თქმა, მაგრამ ამ სიტყვებში შუა საუკუნეების ინკვიზიციის ინტონაცია იგრძნობა. გამოდის, რომ თუ აკაკი თეატრალურ ხელოვნებას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა ეს აუცილებლად იმას ნიშნავს, რომ იგი ამით მართლმადიდებლობის როლს ამცირებდა. არადა აქ სულ საპირისპირო ვითარებასათან გვაქვს საქმე: აკაკი სცენას ადარებს წმინდა ტრაპეზს, ხოლო თეატრალებს მომავალი აღთქმის ახალ მოციქულ-წინასწარმეტყველებს უწოდებს. რა არის აქ დასაძრახი და შეუფერებელი. თუ აღამიანი ღმერთის სახედ და მის მსგავსად შეიქმნა და ამით ღმერთი არ მცირდება, მაშ რატომ უნდა დამცირდეს ასეთი შედარებით წმინდა ტრაპეზი და მოციქულები. აკაკიმ ესეც თქვა: „ჩემი ხატია სამშობლო“-ო, ამ

კონტექსტიდან გამომდინარე მაშინ ხატის მიმართაც მისი უპატივცემულობა უნდა ვაღიაროთ.

გვსურს მკითხველს შეავახსენოთ, რომ ეს სიტყვები დაწერილია ქართული ეკლესიის დამცრობის ხანაში, რუსული ეკლესიის ბატონობის დროს, მართლმადიდებლური სიწმინდეების განადგურებისა და დამტკიცების უამს (სხვათაშორის ამ ნადგურცემაში ზოგიერთი ქართველი სამღვდლო და საერო პირიც იღებდა მონაწილეობას). ქართველ მოღვაწეთა საუკეთესო ნაწილი ცდილობდა არ შეგუებოდა ამ ვითარებას და ვისაც როგორ შეეძლო და ხელეწიფებოდა ისე იღვწოდა ქართველთა შეურაცხყოფილი ავტორიტეტის დასაცავად. სამღვდლო პირთაგან ამის ქრესტომათიული მაგალითი გვიბოძა დიდმა სამღვდლო პირმა, ქართული ეკლესიის წმინდანმა, იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა, რომელიც ოცდათხუთმეტი წლის განმავლობაში არნახული ძალმოსილებით, უკიდურესად არახელსაყრელ პირობებში, არათუ ქართველები, მუსლიმანი აფხაზების დიდი ნაწილიც მოაქცია ქრისტიანობაზე, მან ხალხის ენაზე გასაგები ქადაგებით, გონიერებითა და წინდახედულობით (და არა დეკლარაციული და ხისტი გამოსვლებით) მოახერხა აელორძინებინა ერში მართლმადიდებელი რწმენის უპირატესობა

და ნიჰილისტურად განწყობილი ხალხი ქრისტიანული სულიერებისაკენ შემოაბრუნა.

გაბრიელ ეპისკოპოსი სასულიერო ასპარეზზე მოღვაწეობდა და იღვწოდა ისე, როგორც ჭეშმარიტ სასულიერო პირს შეეფერება, აკაკი საერო ასპარეზზე გამოდიოდა და წინ წამოსწევდა ისეთ თემებს, რაც საზოგადოების ფართო ფენებს აინტერესებდა. ადამიანთა საზოგადოებას რელიგიის გარდა სხვა რამეც რომ ესაჭიროება ეს ფაქტია და იმ პერიოდში, ანუ ისევ და ისევ, რუსული მმართველობის ჟამს, როცა ჩვენს ენას და კულტურას ასე უჭირდა, თეატრი იყო ერთადერთი თუ არა ერთ-ერთი უძლიერესი სფერო, საიდანაც არა მხოლოდ ქართული სიტყვა გაისმოდა, არამედ მთელი ერის პატრიოტული სულისკვეთება იღებდა სათავეს. ამ აზრის დასტურად მკითხველს შევახსენებ, თუ როგორი რეზონანსი ჰქონდა „სამშობლოს“ დადგმას ქართული თეატრის სცენაზე, როგორი სული შთაბერა ამ ერთმა სპექტაკლმა მაშინდელ საზოგადოებას და რამდენი რწმენაშერყეული ადამიანი შემოაბრუნა ეროვნულისაკენ.

თეატრის ეს უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა აკაკის მხედველობაში მაშინდელი საქართველოსათვის და ამიტომაც უწოდებდა მის მოღვაწეებს

„ახალ მოციქულებს“. გაბრიელ ეპისკოპოსიცა და აკაკი წერეთელიც, სხვადასხვა ასპარეზზე მოღვაწეობით, ერთ საქმეს ემსახურებოდნენ – ქართველობასა და მართლმადიდებლობას, მართლმადიდებლობასა და ქართველობას - „ერთმანეთს დატოლებულთა და განუყრელთ“ (ილია), ამიტომ არიან ისინი თანაბარი სიდიდის მოღვაწენი.

საბოლოოდ აღვნიშნავთ, რომ ბატონი ედიშერ ჭელიძის წერილი, მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ნაჩქარევად, გამოუძიებლად და სულსწრაფობითა“ დაწერილი. მან ძალიან იოლად შეჰბედა აკაკის, შეჰბედა ამაცობით და არავითარ ნიშანს არ ატარებს მისი წერილი, რომ ასეთი საპასუხისმგებლო განაჩენის გამოტანის წინ, გულდასმით, დაკვირვებითა და კეთილგანწყობით წაიკითხა ის თხუთმეტი ტომი, სადაც მეტ-ნაკლები სისრულითაა წარმოდგენილი პოეტის დიდი მემკვიდრეობა. ყველაფრიდან ჩანს, რომ ბატონი ედიშერის წარმოდგენები ამ მიმართულებით დამყარებულია იმ მანვე ტრადიციაზე, აკაკისთან დაკავშირებით რომ ჩაუყარეს საფუძველი მისსავე სიცოცხლეში და ასე უანგაროშოდ იმეორებს ყველა არაკეთილმოსურნე. ღიმილის მომგვრელია ბატონი ედიშერის მუქარა, როცა გვაშინებს: აღარ ვიკადრე აკაკის შემოქმედების დაწვრილებით ჩხრეკა და

მძიმე ციტირებისაგან თავს ვიკავებ, თორემ სრულიად ვაჩვენებდი „მისი სარწმუნოებრივი მდგომარეობის სრულ შეუსაბამობას მართლმადიდებლური ეკლესიის წმინდანობასთან“. მართლაც რომ სწორუპოვარი დიდსულოვნებაა, იმაზედაც მაღლობელნი ვართ, რომ დანდობის გრძნობა გასჩენია და ოდნავი საჭიროება უგვრძნია ზომიერების დაცვისას.

ჩვენ არ ვიცით ვინაა ბატონი ედიშერისთვის ყველაზე დიდი ავტორიტეტი ქართველ საერო მოღვაწეთაგან, მისი აზრი რომ მოგვეტენა აკაკის შესახებ, მაგრამ იქნებ გაეხსენებინა აკაკის მოღვაწეობის შეფასება მის თანამედროვეთაგან, ხომ არ იცნობდნენ ისინი მასზე უკეთესად აკაკის „ცოლვა-ბრალიან“ ცხოვრებას და თუ იცნობდნენ, რატომ არ წერდნენ ასე ხელალებით მისი უღმერთობის შესახებ?!

იაკობ გოგებაშვილმა თქვა: „აკაკი პატარა საქართველოა“, თუ ვისმეს ჰგონია, რომ ამ თქმაში მხოლოდ ქება იგულისხმება, ძალზე შემცდარა. **აკაკი თავისი ბედითა და ცხოვრებით ჰკავს საქართველოს, იგი მიკრო-მოდელია თავისი ქვეყნისა** – ნიჭიერებით, იმედგაცრუებით, წარმეტებით, ტანჯვით და ნაკლით. აკაკი არც სიმონ მესვეტეა და არც სალამან მღუმარე, მათსავით არაადამიანური ნები-

სყოფით რომ მოეპოვებინა ქრისტიანული დიდება. ადამიანური თვალსაზრისით იგი იყო ჩვეულებრივი მოკვდავი, მისთვის დამახასიათებელი ნაკლით, ისეთივე როგორც თითოეული ჩვენთაგანი, მაგრამ **თავისი მიზან-მართულებით იყო შეუმცდარი, თავის სამშობლოსთან იყო მართალი.**

აკაკი წერეთლის მთელი შემოქმედების მიზანს, მისი დაუშრეტელი და მაძიებელი სულის საგანს სამშობლო წარმოადგენს. იგი განსაცვიფრებლად მიზანდასახულია, რადგან ამორჩეული ჰყავს თავისი სათაყვანო და როგორც პილიგრიმი, ჯიუტად მიაბიჯებს ხიფათით სავსე გზებზე - „ალთქმული ქვეყნისაკენ“ - რათა გულმხურვალედ ილოცოს მისთვის.

მას შეურყევლად სჯერა თავისი ქვეყნის სიდიდისა და პოეზიის ლითონიდან აღნობს სტრიქონებს - „ჩემი ხატია სამშობლო“. ამ მიმართებით უმტკიცესია მისი ნება და საზოგადოებრივი ცხოვრების დუდილში, რომელიც ძალუმაღ ისვრის ჭუჭყიან ქაფს, სამშობლოს უღელი შეურყვნელად და ფაქიზად აქვს გამოტარებული.

აკაკი შენივეთებულია თავის სამშობლოს. როგორც გრიგოლ რობაქიძე ბრძანებდა - „მისი ბუნება ქართველთა ბედის ნატეხია, ჩვენი ერის მებრძოლი სული მის ბუნებაში განსახიერდა, აკაკის

დიმილი ქართველთა სულის სუნთქვას აუცნაურებდა და რუსთაველის შემდგომ, ქართველთა სიტყვის პირველი ხელოვანი აკაკია“.

XIX-XX საუკუნეთა საქართველოს გონებრივი ცხოვრება წარმოუდგენელია აკაკი წერეთლის შემოქმედების გარეშე. მისი მოღვაწეობის პერიოდში არ ყოფილა საზოგადოებრივი ცხოვრების არცერთი სფერო, ყურადღების მიღმა რომ დარჩენილია. მწერალმა თამაზ ჭილაძემ აკაკის „წელშიგაწყვეტრილი, ხელებდაკოჟრილი, მშრომელი ადამიანი“ უწოდა და ეს შეფასება არის ყველაზე მართალი, რომელიც კი ოდესმე უთქვამთ მისი მოღვაწეობის შესახებ, ჩვენნი ერის ბედნიერება იყო ის, რომ ამ პრაქტიკას შეერწყა „ღვთიური სიმსუბუქით მქროლავი სიტყვის მაგია პოეტისა და აკაკი იქცა ახალი პოეზიის წინამორბედად“. (გ. რობაქიძე)

ძნელია ჩვენს მწერლობაში დასახელდეს მეორე პოეტი, რომელიც ისე ახლო ყოფილიყო ხალხთან, როგორც აკაკი. მისი შემოქმედების ზეობის საფუძველს ხალხის ყოფაცხოვრების ღრმა ცოდნა და საქართველოს სულიერ კულტურასთან თანაზიარობა წარმოადგენდა.

თუ ადამიანი ნამდვილი გულით არ მიეცემა თავისი ოცნების

საგანს, თუ არაა სრულყოფილი და გულწრფელი, იგი ვერასდროს დაიმკვიდრებს დიდებას. ერი გულთამხილავის ძალით გრძნობს ჭეშმარიტი სიმაღლის შემოქმედს, მას უყვარს თავისი დამფასებელი, ეროვნული სულიერების დამცველი და გამღვივებელი, არ არსებობს ძალა ამ სიყვარულზე მაღლა რომ იდგეს. სწორედ ამ თვისებათა გამოა აკაკის პოპულარობა უმაგალითო. ამითაა იგი წმინდა კაცი.

აკაკის მოღვაწეობის ასპარეზი ვეებერთელაა, განცდათა სპექტრი მრავალფეროვანი, ინტერესთა სფერო უფართოესი, დამოკიდებულებები ვნებათაღელვით სავსე, ხოლო უმთავრესი, რითაც იგი თავის კოლოსალურ ენერგიას წარმართავს, სამშობლოს სიყვარულია. ამ გზაზე მისი ღვევი ლაკონურია - „წინ სამშობლოსაკენ“. ესაა მისი მოწოდება და გასაღები ყოველი ქმედებისა.

ეს ხმა ახლაც ზარივით რეკს ყოველი ქართველისათვის. ესაა ხმა ჩვენი კულტურის გადარჩენისა, ეს ხმა აკაკის ხმაა, რომელსაც დადუმება არ უწერია.

ამიტომ იმსახურებს იგი, რომ შერაცხულ იქნეს ქართული ეკლესიის წმინდანთა რიგში.

*ელდარ ნადირაძე
პროფესორი*

2011 წლის ბოლოს ბატონ ნუგზარ წერეთელს პოეზიის კრებულისათვის „რჩეული“ და მთელი შემოქმედების გათვალისწინებით მიენიჭა გალაკტიონ ტაბიძის პრემია.

სარედაქციო კოლეგია, „საზოგადოება ცოდნის“ თანამშრომლები და ლექტორები გულითადად ულოცავენ ბატონ ნუგზარს პრემიას და უსურვებენ ხანგრძლივ ნაყოფიერ სიცოცხლეს.

მართვის კულტურა

*თანამედროვე ხელმძღვანელი:
ავტორიტეტი. მუშაობს სტილი,
ორგანიზაციული მუშაობა*

კაცობრიობას სოციალური ობიექტების, ადამიანთა კოლექტივების მართვის მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილება აქვს (მშენებლობა, წარმოება, სამხედრო საქმე და სხვა).

მიუხედავად ამისა, სოციალური ობიექტების (მათ შორის, მედიცინის) შრომითი კოლექტივების მართვის თეორია და პრაქტიკა კვლავ ჩამორჩება თანამედროვე მოთხოვნებს. ორგანიზაციული მუშაობის კანონზომიერებანი ყველაზე ნაკლებად არის შესწავლილი.

ჯერ კიდევ დიდ როლს ასრულებს

ინტუიცია, გამოცდილება, საღი აზრი, მართვა (განსაკუთრებით, შესრულების ორგანიზაცია) კვლავ რჩება ინდივიდუალურ ხელოვნებად.

ნებისმიერი კოლექტივი სოციალურად რთული ორგანიზმია. ორგანიზაციის სტრუქტურული სქემა, ფორმალური სტრუქტურა კოლექტივის მდგრადობას, სტაბილურობას ანიჭებს. ორგანიზაციულ წესრიგს გარკვეული ავტომატიზმი შეაქვს დაწესებულების მუშაობაში და, ამდენად, ის საკმაოდ დამოკიდებული ფენომენია (თვით ხელმძღვანელსაც კი არ შეუძლია მასზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების მოხდენა, ვინაიდან ისიც შეზღუდულია არსებული კანონმდებლობით).

სტრუქტურის დანიშნულებაა, გადალახოს სოციალური სირთულე, გაამართივოს ის (უფრო სწორად, სირთულე კი რჩება, მაგრამ ის სამსახურებრივ ურთიერთობათა ჩარჩოებს გარეთ ექცევა). მაგრამ ფორმალური სტრუქტურა (ეგრეთ წოდებული, წრფივი სისტემა) ტიპურია, კონსერვატიული და ყოველთვის ჩამორჩება ფაქტობრივს.

ორგანიზაციის ფორმალურ სტრუქტურას აქვს თავისი დაშვების სივრცე, „ხვრელები“ (ყოველთვის რჩება მოქმედების არარეგლამენტირებული

სფეროები). არასრული ფორმალიზაცია სასრგებლოც კია, ვინაიდან საშუალებას იძლევა ვიმოქმედოთ გარემოებისდა მიხედვით. ამრიგად, რაც უფრო ნაკლებად რეგლამენტირებულია ორგანიზაციული კავშირები (ეგრეთ წოდებული, მატრიცული სისტემა), მით უფრო საიმედოა ისინი.

მატრიცული „გუნდური“ მუშაობის პრინციპის დარღვევის შედეგია ის „ინფორმაციული სიხარბე“, რომელიც დამახასიათებელია ზოგიერთი სამინისტროსა და უწყებისათვის, რაც ადგილებზე ზედმეტი ცნობების მოთხოვნით გამოიხატება (არსებული წესებით ეს აკრძალულია).

სტრუქტურის გარდა რეალურ ცხოვრებას დაკანონებული ნორმებიც ჩამორჩება, რომელთა გარკვეული ნაწილი ძველდება და ჯერ კიდევ ახალი დებულებების შექმნამდე ხდება მათი პრაქტიკული ამოღება. ამის გამო თანამშრომლები უდანაშაულო დამნაშავის როლში გამოდიან. ამას ხელს უწყობს უამრავი ინსტრუქცია და მითითება (ზოგჯერ ურთიერთსდაწინააღმდეგოც), რომელთაც დაწესებულება სხვადასხვა ინსტანციიდან იღებს.

დაწესებულება, ორგანიზაცია მხოლოდ რომელიმე მიზნის მიღწევის იარაღს არ წარმოადგენს. იგი ყოველთვის იყო და იქნება განსაკუთრებული ადამიანური გარემო, სოციალური ერთობა. ამიტომ ორგანიზაციის ფუნქციონირებას თავისი შინაგანი

კანონზომიერება აქვს.

თავისი სოციალური ბუნებიდან გამომდინარე, კოლექტივს ორგანიზაციული ენერჯის უდიდესი პოტენციალი აქვს. ამ ენერჯის ეფექტური გამოყენება სწორედ მართვის ამოცანას წარმოადგენს და აქ ბევრია დამოკიდებული ხელმძღვანელზე. მაინც, როგორ გავაერთიანოთ თანამშრომლები ერთიან, ხალისიან კოლექტივში? რამდენად არის ეს დამოკიდებული ხელმძღვანელის მუშაობის სტილზე?

ადამიანთა ურთიერთობა, ფსიქოლოგიური კლიმატი მნიშვნელოვნად მოქმედებს მათ მუშაობის ეფექტზე, ფსიქოლოგიური კლიმატი კი, თავის მხრივ, ბევრად არის დამოკიდებული ხელმძღვანელობაზე, მის ავტორიტეტზე, რატომაა, რომ ადამიანები ერთ ხელმძღვანელს უფრო აფასებენ, ვიდრე მეორეს? რატომაა, რომ ერთს მიიჩნევენ „თავის ადგილზე“, მეორეს კი დაუმსახურებლად დაწინაურებულად? საერთოდ, როგორ უნდა იყოს კარგი, ავტორიტეტული ხელმძღვანელი? ეს საკითხი ნებისმიერი კოლექტივისათვის ცხოვრებისეულია.

კარგი ხელმძღვანელი საქმიან განწყობილებას ქმნის კოლექტივში, კარგი განწყობილება კი მნიშვნელოვნად ზრდის შრომის ნაყოფიერებას. გამოდის, რომ ისეთი ფაქტორები, როგორცაა ტაქტი, ყურადღება, ზრდილობა (რომელიც დიდხანს ეკუთვნოდა ზნეობრივ კატეგორიებს) ახლა „საწარმოო“

ფაქტორიც გახდა. „ხელქვეითები ოპტიმისტებად აქციოს“ - ასე მოკლედ აყალიბებს ფორმულას ზოგიერთი მკვლევარი. კარგი ხელმძღვანელობისას სამუშაოც საინტერესო ხდება. ძნელია დაუჯერო მუდამ შეწუხებულ, მოღუშულ, პესიმიისტ ხელმძღვანელს.

ხელმძღვანელს მიზნის მისაღწევად ზემოქმედების ორი გზა აქვს:

იძულება და გავლენა. პირველს სჭირდება უფლებები (ეს როგორც წესი, ხელმძღვანელს აქვს), გავლენას კი სჭირდება ავტორიტეტი. რაც უფრო ნაკლები ავტორიტეტი აქვს ხელმძღვანელს, მით მეტი „შიშველი ადმინისტრირება“ საჭირო. ეს კი მართვის საუკეთესო მეთოდი როდია (დიდი დოზით მას უკუეფექტი აქვს).

თუ 40-50-იან წლებში ხშირად საკმარისი იყო ხელმძღვანელის თანამდებობიდან გამომდინარე ავტორიტეტი, დღეს ხელქვეითისთვის არ კმარა თანამდებობის პატივისცემა. მან პატივი უნდა სცეს ხელმძღვანელს, როგორც პიროვნებას. საბოლოო ანგარიშით, მორალურ ავტორიტეტს ხელმძღვანელს ისევ კოლექტივი უქმნის.

როდესაც ხელმძღვანელს არ ეხერხება ადამიანებთან ურთიერთობა, ის იწყებს ადმინისტრაციული მეთოდების გამოყენებას („რკინისებრი მომთხოვნელობა“, მუქარა, სასჯელი, შიშის გრძნობის ჩანერგვა, აკრძალვების სისტემა და სხვა). როგორც წესი, ეს იწვევს კოლექტივისაგან იზოლაციას,

ხელქვეითები „იკეტებიან“ თავის თავში და მითითებათა უბრალო შემსრულებელი ხდებიან.

დღევანდელი „ადმინისტრატორი“ თავის კაბინეტში აღარ იკეტება. ის ხშირად მართავს თათბირებს, მოუწოდებს აქტიურობისაკენ. მაგრამ, თანამშრომლები მას უკვე აღარ ენდობიან, იციან, რომ ვერაფერს შეცვლიან და დუმილს ამჯობინებენ. მათ არც კოლეგების კრიტიკის სურვილი აქვთ – ხელმძღვანელი ამას ისედაც ხშირად აკეთებს.

მაინც რაში მდგომარეობს კარგი ხელმძღვანელობის „საიდუმლოებანი“?

უპირველეს ყოვლისა, უნდა გვახსოვდეს ისეთი მძლავრი იარაღის არსებობა, როგორც ადამიანის სულიერი და მორალური განწყობაა. ამ ძალას სასწაულები მოუხდენია. თანამედროვე წარმოდგენით, მატერიალური სტიმულირება (შრომის ანაზღაურება, პრემია, ჯილდოები) მხოლოდ დროებით, წარმავალ ეფექტს იძლევა.

ხელმძღვანელის პიროვნების შერჩევისას, ძირითადია მისი მორალური სახე. ხელმძღვანელმა რომ დაიმსახუროს ადამიანთა პატივისცემა, თვითონ უნდა ექცეოდეს მათ პატივისცემით (უხეშობა და შესტები შთაბეჭდილებას ვერ ახდენს). ხელმძღვანელისთვის, რომელსაც თანამშრომლები პატივისცემით ექცევიან, ხელქვეითები „მსხვერპლსაც“ კი გაიღებენ.

კარგი ხელმძღვანელი მომთმენია

ადამიანის სუსტი მხარეების მიმართ, არ უხირდება წვრილმანებს, შეუძლია პატიება. თანამშრომლებთან ურთიერთობის ფორმას, სტილს იმდენად დიდი მნიშვნელობა აქვს, რომ თუ გვსურს ხელმძღვანელის მუშაობის ხარისხის შეფასება, პირველ რიგში არა მისი პროფესიული კვალიფიკაციით და პირადი ხასიათით უნდა დავინტერესდეთ, არამედ თუ როგორ მუშაობენ მისი ხელქვეითები.

საერთოდ, ორგანიზაციული მუშაობის კანონზომიერებანი ჯერჯერობით ყველაზე ნაკლებად არის შესწავლილი. თუ ინფორმაციის დამუშავება და გადაწყვეტილების მიღებისას უკვე დაიწყეს ტექნიკური საშუალებების გამოყენება, გადაწყვეტილების შესრულების ორგანიზაცია, შეიძლება ითქვას ხელოვნებად რჩება. არასწორია ტრადიციული შეხედულება, რომ გადაწყვეტილების მიღება უფრო ძნელია, ვიდრე შესრულების ორგანიზაცია.

ხელმძღვანელის ყველა შეცდომის

დაგროვება, ხარვეზების გამოვლენა (დროსა და სივრცეში) შემსრულებელთან ხდება. ამიტომ იქმნება ილუზია, თითქოს მხოლოდ შემსრულებელთან გვაქვს საქმე.

ამასთან, შემსრულებლის შეცდომა იქვე ობიექტურ სახეს იღებს, თანამშრომლების თანდასწრებითაა და ამიტომ დიდ ემოციურ რეაქციას იწვევს. ერთდროულად, გადაწყვეტილების მიღებისას დაშვებული ხელმძღვანელის შეცდომები შენიღბული რჩება. საორგანიზაციო მუშაობის სპეციფიკა იმაში მდგომარეობს, რომ ხელმძღვანელი ორგანიზაციას უწევს არა მხოლოდ თავის, არამედ სხვების მოქმედებასაც. ადამიანს თვითონაც უჭირს თავი განაწყოს დაძაბული შრომისათვის, გადალახოს სიძნელები და, რამდენად ძნელია, ზეგავლენა მოახდინოს სხვა ადამიანებზე!

ასეთია მოკლედ თანამედროვე ხელმძღვანელის მუშაობის სტილი და ორგანიზაციული კულტურა.

მართვის კულტურა

თანამედროვე სატელეფონო კულტურა

ტელეფონის შექმნის იდეა (1861 წ.) ეკუთვნის სკოლის მასწავლებელს, გერმანელ ფილიპ რეისს. ამ იდეას შემდგომი განვითარება მისცა ყრუ-მუნჯ ბავშვთა პედაგოგმა, ამერიკელმა ფიზიკოსმა ალექსანდრ გრემ ბელმა და 1876 წ. შეიტანა განაცხადი გამოგონებაზე, თითქმის იმავდროულად განაცხადი შეაქვს ამერიკელ ე. გრეის, მაგრამ საბოლოოდ, პატენტი „მოლაპარაკე ტელეგრაფზე“, რომელიც ბგერებს მხოლოდ 500 მეტრზე გადასცემდა, აიღო ბელმა. ამის შემდეგ, 12 წელი ტელეფონი მხოლოდ სათამაშოდ ითვლებოდა... დღესაც კი, უმეტესობის ცნობიერებაში ტელეფონი ფიგურირებს, როგორც პრიმიტიული აპარატი, მაშინ როდესაც ის ტექნიკური აზრისა და საზოგადოების კულტურის სფეროებს მოიცავს. ჭეშმარიტი სატელეფონო კულტურისაგან კი ჩვენ ჯერ კიდევ შორსა ვართ.

ამჟამად, მსოფლიოში 900 მილიონზე მეტი ტელეფონის აბონენტია. მობილური ტელეფონების გავრცელება კი ამ რიცხვს ყოველწლიურად ზრდის.

განსაკუთრებით დიდია აპარატთა რაოდენობა დიდ ქალაქებში, სადაც საშუალო რანგის მენეჯერს ყოველდღიურად რამდენიმე ათეული სატელეფონო კავშირი აქვს. თუ ყოველ საუბარზე რამდენიმე წუთს ვიანგარიშებთ. დღეში საკმაოდ დიდი დრო

(1-2 სთ.) ტელეფონზე მოდის.

გამოყენების ასეთი ფართო მასშტაბის შემდეგ, ტელეფონი უკვე ცუდად მოქმედებს ადამიანზე. გაჩნდა დარეკვის მოლოდინთან დაკავშირებული დაძაბულობა. სატელეფონო ნევროზები, ყურმილის ალების შიში – მიკროფონობია და სხვა. ამიტომაცაა, რომ საქმიან ადამიანთა უმეტესობა როგორც მტერს, ისე უყურებს ტელეფონს. ამდენად, მნიშვნელოვანია ტელეფონით სარგებლობის გარკვეული ტექნიკური, პროფესიული თუ ეთიკური წესების დაცვა.

ტრადიციული „ალო“ („ჰელო“) ინგლისური ფრაზის (იყავ ჯანმრთელი) ტრანსფორმირებული და შემოკლებული ვარიანტია, რომელიც ძირითადად ინგლისურენოვან ქვეყნებშია გავრცელებული.

ფინეთში, მაგალითად „ალო“ ცუდ ტონად ითვლება და ბინიდანაც კი პასუხობენ ტელეფონის ნომრის ან სახელის მითითებით.

იაპონიაში გაიგონებთ „ილაპარაკეთ“, ესპანეთში - „ტელეფონთან ვარ“, საფრანგეთში - „მზად ვარ“, რუსეთში კი - „გისმენთ“, საყოფაცხოვრებო დონეზე გავრცელებული ეს ე.წ. ნეიტრალური რეაქცია საქმიან წრეებში ინფორმაციული რეაქციით უნდა შეიცვალოს: ყურმილს ვიღებთ (როგორც წესი, პირველ ზარზე), დაწესებულების,

განყოფილების ან გვარის დასახელებით (ერთიანი სტანდარტი არ არსებობს). ცუდ შთაბეჭდილებას ტოვებს მენეჯერი, რომელიც ოთხი ზუმერის შემდეგაც ჯიუტად აგრძელებს რეკვას.

ურთიერთწარდგენის ტემპი და ტონი ისეთი უნდა იყოს, რომ თანამოსაუბრე ჩვენს ხმას შეეჩვიოს (ამასთან, ღიმილი აუძვობესებს ტემბრს), სახელის შეხსენება კი უძვობესია გვარის შემდეგ, ბოლოს.

არასწორია:

- საიდან არის? ვინ ლაპარაკობს? ვისი ბინაა?

- გცალიათ? (პასუხი გულწრფელი მაინც არ იქნება)

- ბოდიშს ვიხდი, ხომ ვერ მეტყვი (ძველმოდურ-პროვინციულია).

- ვინ კითხულობს? რა საკითხზე რეკავთ?

სწორია შეკითხვა:

- გამარჯობათ (პაუზა) უნივერსიტეტიდან გაწუხებთ, მაისურაძე ვარ, გაა.

- თათბირი ხომ არაა? გაქვთ (თავისუფალი) ორიოდე წუთი?

- შეგიძლიათ ლაპარაკი? (მობილურის ნომერზე)

ამის შემდეგ საჭიროა პირდაპირ საქმეზე გადავიდეთ (ჩვენთან ესეოდენ გავრცელებული, უკვე მოსაწყენ ფორმალობად ქცეული „თავაზიანი ნაწილის“ გარეშე).

ჩვენს სინამდვილეში ხშირია შეუფერებელ დროს (საქმიანი საუბარი, თათბირი, ინტერვიუ და სხვა) აწყობილი ტელეფონი. მათი უმეტესობა რიგითი გამოძახებებია, ასე რომ,

გამოცდილი მენეჯერი არ მოხვდება „ძალზე მნიშვნელოვანი“ ზარების ხაფანგში და შეეცდება ისინი მინიმუმზე დაიყვანოს.

საერთოდ, საქმიანი ადამიანი ყურმილს პირველი არც უნდა იღებდეს. ეს ხომ მდივნის (თანაშემწის) მოვალეობაა.

სწორია პასუხი:

- მაპატიეთ, კოლეგა, ახლა თათბირია, დარეკეთ 20 წუთში...

- უკაცრავად, გასულია, შეიძლება თავად დაგირეკოთ?

- ახლა დაკავებული ვარ, თუ შეიძლება მერე თვითონ დაგირეკავთ.

ამ გზით მენეჯერი თავისუფლებს პირდაპირი (ხშირად ემოციებით დამუხტული) გამოძახებებისაგან. სამაგიეროდ მდივანი მას წარუდგენს უკვე „გაფილტრულ“, მხოლოდ აუცილებელ ტელეფონის ნომრების სიას. ეს კარგად ესმით ამერიკელებს: მათ არ უყვართ ტელეფონის ნომრის მიცემა („თვითონ დაგირეკავთ“), არც ყურმილის აღება. შემოსულ ინფორმაციას (შინ, ოჯახშიც კი) ავტომოპასუხე აფიქსირებს. მენეჯერი, „სპიკერფონის“ რეჟიმში უსმენს, მაგრამ ყურმილს მხოლოდ მისთვის მნიშვნელოვან ინფორმაციაზე იღებს.

ასეთ ოპტიმალურ პირობებში მომუშავე მენეჯერს აღარ სჭირდება ჩვენთან ესოდენ პრესტიჟული 4-5 ტელეფონი მაგიდაზე. ეს დღეს უკვე ანაქრონიზმად ითვლება.

ცხადია, სატელეფონო საუბარზე ვრცელდება ის წესები, რომლებიც რეკომენდირებულია სტანდარტული

(უტელეფონო) საქმიანი საუბრისას: დარეკვამდე ხელთ უნდა გვქონდეს საჭირო დოკუმენტი, ავტოკალამი, დროის სარტყელების სქემა (საერთაშორისო კავშირისას) და სხვ. წინასწარ უნდა ვიფიქროთ შეკითხვაზე და პასუხის ვარიანტებზე, გვანსოვდეს რეკომენდებული ფრაზები („თქვენ ალბათ გინდოდათ... თქვენ შეიძლება დაინტერესდეთ“ და არა „მე მინდოდა... ..მე ეს მაინტერესებს“). მაგრამ „სტანდარტული“ საქმიანი საუბრისაგან განსხვავებით საქმიანი სატელეფონო საუბარი უფრო მეტ ყურადღებას მოითხოვს: აქ უკვე საჭიროა მინიპაუზები, ბგერების (განსაკუთრებით თანხმობების) უფრო მკაფიო გამოთქმა, „სარკის ეფექტის“ გათვალისწინება (თუ ჩვენ ხმამაღლა ვლაპარაკობთ, პარტნიორიც ასევე ვპასუხობს – ჰგონია, რომ არ გვესმის). არ შეიძლება ერთდროულად დიდი ინფორმაციის მიწოდება (შეიძლება დავაბნოთ მოსაუბრე). ასევე, უნდა ვერიდოთ ხანგრძლივ საუბარს: „გაჯერების კანონით“ წარმოიშობა დაძაბულობა, ხოლო ჩვენი სახის მიმიკის (ხმის ტემბრით) გრძნობის მოსაუბრე.

მოსალოდნელი რთული საუბრისას, დავეხმარება ღრმა სუნთქვა, წელში გამართვა, სკამის ზურგზე მიყრდნობა, ან ფეხზე ადგომა (მეტი ჰაერი ფილტვებში). ამიტომაცაა, რომ ინსტიქტურად თანმადებლობის პირთან საუბრისას სკამიდან წამოდგებიან-ხოლმე, ხოლო მოსაუბრის გუნება-განწყობის უკეთ გაგების მიზნით, ყურმილი მარცხ-

ენა ყურთან უნდა გვეჭიროს (ემოციების ნახევარსფეროს სწორედ ის ემსახურება), ერთდროულად, მარჯვენა ხელი თავისუფალია ჩანაწერებისათვის. თუ ცუდ გუნებაზე ხართ, უმჯობესია საერთოდ თუ არ დავრეკავთ.

ცნობილია, რომ როცა ვინმე გველოდება დასარეკად, მაშინ უფრო მეტს ვლაპარაკობთ („ტერიტორიული ინსტიქტით“).

ცუდი სმენადობისას, სიტყვების გადაცემას, ჩვენს პრაქტიკაში, ცალკეული ბგერებით (ადამიანის სახელებით) ვახერხებთ. საინტერესოა, რომ განვითარებულ ქვეყნებში ესეც სტანდარტიზებულია, რათა ექსტრემალურ პირობებში (პოლიციელი, მეხანძრე, ექიმი) ან საქმიან საუბარში გამოირიცხოს გაუგებრობა.

ინგლისურენოვან ქვეყნებში ამ წესს უკვე სკოლის სახელმძღვანელოდან ასწავლიან:

Alfred	Jack	Samuel
Benjamin	King	Tommy
Charlic	London	Uncle
David	Marry	Victor
Edvard	Nelie	William
Frederik	Oliver	X-ray
Georgie	Peter	Yelow
Hurry	Queen	Zebra
Isaac	Rober	

ჩვენ შევეჩვიეთ, რომ საქართველოს ქალაქებში 4-7 ციფრიანი ტელეფონებია, მაშინ, როდესაც განვითარებულ ქვეყნების ნომერში ათი და მეტი ციფრია. ამიტომ, დამახსოვრების მიზნით, ნომრის ასაკრეფ ღილაკზე (0 და 1 გარდა) ციფრებს ასოებით ცვლიან (სამი

ასოდან ირჩევენ ერთ-ერთს, რომ მართივი სიტყვა გამოვიდეს) მაგალითად, ნომერი 103-25-39 იგივეა, რაც 103 ALEX.

ტელეფონმა, რომელიც ერთი საუკუნეა, თითქმის არ შეცვლილა, ბოლო წლებში მნიშვნელოვანი მოდერნიზაცია განიცადა: ფართოდ გავრცელდა ფიჭური სისტემები, სერვისის სხვადასხვა სახეები, ჩვენთანაც გამოჩნდა „სუპერტელეფონი“ ინტერნეტ-ტელეფონი...

საიმედოობის გაზრდის მიზნით, დისკიანი (იმპულსური) აპარატი გამოდევნა ლილაკიანმა (ტონალურმა) აპარატმა, რომელიც უკვე ადვილად ერთიანდება საოფისე (მინი) სადგურში, სადაც ერთ ხაზს (ნომერს) რამდენიმე აპარატის მომსახურება შეუძლია (მუსიკალური პაუზით).

ტელეფონის აპარატს გაუჩნდა გასაღები (საქალაქთაშორისო კოდების ბავშვებისაგან დასაცავად), შემოსული ნომრის ავტომატური ამოცნობის ინდიკატორი, რადიოყურმილი მენეჯერისათვის, რომელიც ხშირად იცვლის სამუშაო ზონას (ხაზთან მიერთებულია მხოლოდ ძირითადი აპარატი), აკრეფილი ნომრის ინდიკატორის (კურსორის) დუბლირება „ადამიანის ხმით“ (მიკროპროცესორით), შემოსული და გასული ზარების მეხსიერება (თარიღი, ხანგრძლივობა) ასეულობით ნომერზე, ელექტრონული „ბლოკნოტი“ ჩანაწერებისათვის, რამდენიმე „მალვიძარა“, რომლებიც დღის რეჟიმს გვახსენებს, „შავი სია“ არასასურველი ნომრების ბლოკირებისათვის, ოფისიდან გასვლისას ნომრის სხვა ხაზზე (ავ-

ტომანქანა, ბინა) გადამრთველი. გარდა ამისა, კომპიუტერთან შეერთებულ ტელეფონს („ხმოვან მონაცემთა ბანკი“) შეუძლია მდივნის ნაცვლად დაურეკოს კლიენტს.

სულ უფრო მეტ გავრცელებას პოულობს წერილზე სწრაფი და ტელეგრამაზე ვრცელი მონოლოგი – ტელეფონოგრამა. მისი ტელეფონით კარნახი და ჩაწერა წარმოებს პირველ პირში. სატელეფონო საუბრისგან განსხვავებით, ტელეფონოგრამას დოკუმენტური, იურიდიული მნიშვნელობა აქვს, შეიძლება მისი მრავალჯერადი გამოყენება და ამდენად, საარქივო დამუშავება.

ფიჭური („მობილური“) ტელეფონის რამდენიმე სტანდარტიდან ჩვენთან, ძირითადად, გავრცელდა ევროპული ციფრული სტანდარტი GSM-900.

ფიჭური ტელეფონის სერვისი სულ უფრო უმჯობესდება: გამოჩნდა მიკროფიჭური ქსელები (1 კმ-ზე ნაკლები რადიუსის საბაზო სადგურებით). ხმის (ვოის-მაილ) ფოსტა (მომსახურების ზონიდან გასული აბონენტი ზონაში შემოსავლის შემდეგ მიიღებს შეტყობინებას, რომელიც შენახულია სადგურის მაგნიტოფონზე), ერთდროულად ორდიაპაზონიანი (მაგ. 900 და 1800 მჰც) ტელეფონი შეერთების დასაჩქარებლად, წინასწარ გადახდის („ამოსაფხეკი“) ბარათები, ინფრაწითელი ხაზი მეზობელ აპარატთან საუბრისათვის, ტელეფონები ელექტრონული კალენდრით, რომელშიც ჩაწერილია დაბადების (ან სხვა) დღეები, რადიომიმღებით და სათანადო ყურსაცმით, კომპიუტერული თამაშებით, დარტყმის

გამძლე და წყალგაუმტარი აპარატებიც კი. ფიჭური ტელეფონი იმდენად გავრცელდა მთელ მსოფლოში, რომ ზოგიერთ ქვეყანაში (რეკლამის მიზნით) აპარატებს უფასოდ გასცემენ, ხოლო 10 წლიდან ბავშვებს, მშობლისაგან კონტროლის მიზნით, მობილური ტელეფონი აქვთ, ამას მოჰყვა საუბრის საშუალო ხანგრძლივობის (რომელიც უკანასკნელ დრომდე 2.5 წუთს არ აღემატებოდა) გაზრდა და ქსელის გადატვირთვა.

ფიჭურ ტელეფონს საყოველთაოდ ცნობილ დადებით მხარეებთან ერთად, უარყოფითიც აქვს: მას სჭირდება აკუმულატორის სისტემატური დამუხტვა, თუ დაგვაკვიწყდა გამორთვა, შეიძლება განწყობა გაგვიფუჭოს საინტერესო სპექტაკლზე, ლექციაზე და სხვ., ამასთან დაუცველი ვართ ზედმეტად თამამი ადამიანებისაგან; ხშირია გავრცელების ცუდი ზონა, კავშირის გაწყვეტა, მათ ხშირად იპარავენ პრესტიჟული მოსაზრებით (და არა მარტო ჩვენთან).

თუ საუბრის დროს ტელეფონი გაითიშა, არსებობს წესი: რეკავს მხოლოდ საუბრის ინიციატორი (რათა ერთდროული გამოძახებით ერთმანეთს ხელი არ შეუშალოთ).

ფიჭურმა ტელეფონმა ძალზე შეცვალა მფლობელთა ფსიქოლოგია: ისინი აღარ ერიდებიან საუბარს საზოგადოებრივ ტრანსპორტში, კონცერტზე, დაკრძალვაზე, ლექციასა თუ თათბირზე,

ოფიციალურ სუფრაზე (მიღებაზე), საჭესთან ყოფნისას. ამიტომ განვითარებულ ქვეყნებში გამოჩნდა ბროშურები მობილური ტელეფონით სარგებლობის ეტიკეტზე.

„მაპატიეთ, მაგრამ ძალიან დამჭირდა“... მოითხოვს სატელეფონო ეტიკეტი საზოგადოებრივ ადგილებში მობილური ტელეფონის ხმარებისას (ისევე, როგორც ცხვირის დაცემინებაზე ცხვირსახოცის ამოღებისას).

განსაკუთრებით საშიშია ტელეფონით სარგებლობა ავტომანქანის მართვასთან ერთად (უნდა სასწრაფოდ შევწყვიტოთ საუბარი, თუ თანამოსაუბრე საჭესთანაა).

საზოგადოება იძულებული მობილურ ტელეფონების მფლობელებს ისევე მოექცეს, როგორც თამბაქოს მწვეველებს: გამოყოს მათთვის ცალკე ვაგონები ტრანსპორტში, მაგიდები რესტორანში, გააკრას გამაფრთხილებელი ნიშნები და წარწერები, შემოიღოს წინასწარი განცხადებები (სპექტაკლი, ლექცია).

და ბოლოს, 1988 წელს აშშ-ში გამოჩნდა და ამჟამად ყველა სოლიდურ ფირმაშია კომპიუტერული, ინტერნეტ-ტელეფონი (I Phone) ესაა ფაქტობრივად ინტერნეტის ქსელში ჩართული კომპიუტერი მიკროფონით, რომელსაც უფრო უკეთესი სმენადობა და უფრო იაფი ტარიფები აქვს, ვიდრე ფიჭურ ტელეფონს.

მართვის კულტურა

საოფისე ეტიკეტი სამუშაო მაგიდაზე

საოფისე სივრცის ორგანიზაციის სამი ძირითადი ტექნოლოგია არსებობს: ტრადიციული (კაბინეტური), „ღია ოფისი“ (ყველა ერთ დარბაზში) და კომბიოფისი (ჩამოთვლილი ორის კომბინაცია, მინებით იზოლირებული დარბაზი).

კაბინეტური სისტემის ნაკლი ყველასთვის კარგადაა ცნობილი. გარდა იმისა, რომ ის უსაქმურ ატმოსფეროს უწყობს ხელს, არაფორმალური დაჯგუფებების და კონფლიქტების წყაროცაა. ღია ოფისს (Open Space) ეს ნაკლი არ აქვს – იქ არავითარი საიდუმლოება არ არსებობს – ყველაფერი „ხელისგულზეა“, მაგრამ ეს ხელს უშლის ზოგიერთი პროფესიის მუშაკებს (მაგ. იურისტებს). კომბინირებულ ვარიანტში კი გაერთიანებულია ორივე სისტემის უპირატესობა. იქ მუშაობენ თანამედროვე პრინციპით „გამჭვირვალე ოფისი – ერთიანი გუნდი“.

თანამედროვე საოფისე ავეჯის დიზაინის ფუძემდებლად გენიალური ფრანგი არქიტექტორი ლე-კორბუზიე ითვლება. შიდასაოფისე სივრცის დაპროექტების მისეული იდეები დღემდე ძალაშია. თუმცა, ალბათ გლობალიზაციისა და ავტომატიზებული სამუშაო ადგილების ეპოქა (კომპიუტერი, ფაქსი, ქსეროქსი და სხვ.) გარკვეულ

კორექტივებს მოითხოვს...

ავილთ თუნდაც „შემოქმედებითი უწყესრიგობა“ სამუშაო მაგიდაზე, რომელიც „მოდაში აღარაა“ და მიუთითებს მხოლოდ იმას, რომ მენეჯერს ორგანიზებულობა აკლია.

ყველაზე უხეში და ფართოდ გავრცელებული შეცდომაა – საწერ მაგიდაზე (და არა მის გვერდით) განლაგებული კომპიუტერი. მომსვლელი კაბინეტის მფლობელს ესაუბრება ფაქტიურად მონიტორის და სისტემური ბლოკის კაბელების „ტყის“ ფონზე.

ფაქტობრივად, ორი საქმიანი ადამიანი საუბრობს ისე რომ, ერთმანეთს წესიერად ვერც ხედავს. არც დოკუმენტის (წიგნის) ერთად განხილვაა მოსახერხებელი, მაშინ როცა საქმიანი ეტიკეტი მოითხოვს, რომ სივრცე თქვენსა და მოსაუბრეს შორის არაფრით არ იყოს დაკავებული.

ასევე გაძნელებული კონტაქტი მენეჯერთან, რომლის მაღალზურვანი სავარძელი განათებული ფანჯრის ფონზეა და ამიტომ მისი სახე კარგად არ ჩანს*.

თავისი ეტიკეტი აქვს პლასტმასის სასაბუთე თეფშების გამოყენებასაც (ზოგჯერ ასეთი თეფშების „ცათამბრჯენებს“ ნახავთ). სასაბუთე თეფშების რაოდენობა ხუთს არ უნდა

* საინტერესოა, რომ ამბიციურ ადამიანებს დიდი სივრცე უყვართ, (დიდი კაბინეტი, დიდი მაგიდა), ამიტომაცაა რომ ხელმძღვანელი თანამდებობიდან გათავისუფლების შემდეგ, განსხვავებით კოლეგებისგან, მათ ისევ დიდ მაგიდებთან ვხედავთ.

აღემატებოდეს, ზედმეტი დოკუმენტები კი კარადაში (საქალაქში) უნდა იყოს – მით უმეტეს თუ ინფორმაცია კომერციული ან კონფიდენციალურია.

სამუშაო მაგიდა არ უნდა იყოს გადატვირთული ბლოკნოტებით, ჟურნალ-გაზეთებით, კომპიუტერის დისკეტებით (ზშირად – საფერფლის მეზობლად), ზედმეტი ავტოკალმებით. საეჭვოა, რომ ასეთი მაგიდა მოეწონოს თქვენს კლიენტს, პარტნიორს და შეიძლება „აქტიური მუშაობის“ უნიჭო დემონსტრაციად ჩათვალოს.

მაგიდაზე არ უნდა დავტოვოთ დაჭმუჭნული ქაღალდები და პირადი ნივთები (სავარცხელი, ნახმარი ფინჯანი, მედიკამენტები, გასაღებები, სუნამო, პომადა და სხვ.). მაგიდაზე არ უნდა იყოს წიგნი ან ჟურნალი, რომელსაც კავშირი არ აქვს თქვენს ძირითად საქმესთან.

ჩვენს სინამდვილეში (მაღალი თანამდებობის პირებსაც კი) სამუშაო ადგილზე გამოფენილი აქვთ კულტის და რწმენის სიმბოლოები (ხატები, ჯვრები, სანთლები და სხვ.), რაც ცხადია, ეწინააღმდეგება საოფისე ეტიკეტს. ასევე არაა მიღებული საკულტე, აგრესიული ან ეროტიკული შინაარსის კედლის კალენდრები.

სამაგიეროდ, კედელზე შეიძლება იყოს თქვენი დიპლომები და საფირმო კალენდარი. კომპიუტერის ან კედლის „აჭრელება“ მიკროული ქაღალდის ფურცლებით (მით უმეტეს – პირადი შინაარსის ჩანაწერებით) ნიშნავს მხოლოდ იმას, რომ თქვენ არ ხართ მობილიზებული და საქმეების დაგეგმვა არ შეგიძლიათ.

ეტიკეტის თანახმად, მაგიდაზე შეიძლება იყოს ოჯახის ფოტო, უბრალო ფინჯანი ლამბაქით, მობილური ტელეფონი, სათვალის ბუდე, სავიზიტო ბარათები, თქვენთვის მნიშვნელოვანი სუვენირი, ყვავილები.

სამუშაო ადგილზე შეუფერებელია ჭიქები, საშაქრე, ლარნაკი კანფეტით, ბუტერბროდები, ნამცხვარი და სხვ. ყველაფერი ეს შეიძლება მხოლოდ შესვენებისას, სამუშაო დროს კი „სამალავშია“ შენახული.

ინდივიდუალური ელექტრული ჩაიდანი არ უნდა „ამშვენებდეს“ ყოველ სამუშაო ადგილს – საჭიროა ერთი საერთო, რომელშიც ის, ვინც თავის ფინჯანს ბოლოს შეავსებს, მაშინვე ხელახლა ჩართავს.

თუ თქვენ ელიტურ ხარისხიან ჩაის ამჯობინებთ, ჩაის მოსახარმად ჩაიდანი ისეთი „ცხვირით“ შეარჩიეთ, რომ „ბადე“ არ დასჭირდეს – ეს შეუფერებელია ოფისში. ფინჯნები არ უნდა იყოს უცნაური, არასტანდარტული ზომის, სასაცილო (ან უხამსი) ნახატებით. საოფისე ფინჯნებსაც კი ოფიციალურობის ელფერი უნდა დაჰკრავდეს. ჩაის ფინჯანს და ლამბაქს შორის ქაღალდის ხელსახოცს დებენ, რათა შემთხვევითი წვეთები არ მოხვდეს კლავიატურას, საქმიან ქაღალდებს ან ტანსაცმელს (ხმაურიც ნაკლები იქნება).

შემოთავაზებულ ჩაიზე უარს არ ეუბნებიან (აწვდიან ჯერ ასაკით უფროს ქალს). როცა ჩაის ხელმძღვანელს მისაღებში (ან სხვა კაბინეტში) მიერთმევთ, თუ მაგიდა შორსაა თქვენგან, შეიძლება ლამბაქის ხელისგულზე (მკერდის სიმაღლეზე) დადება.

ჩაის ერთი და იგივე პაკეტის რამდენჯერმე გამოყენება – ცუდი ტონია. გამოყენებული პაკეტი უნდა გამოწუროთ კოვზით და დავდოთ ლამბაქზე. ლიმონი კი – პირიქით, ფინჯანში უნდა დავტოვოთ (აქ საოფისე ეტიკეტი წინააღმდეგობაში მოდის ე.წ. – საჩაიე ცერემონიალთან).

ეტიკეტით არაა მიღებული ჩაის ბოლომდე დალევა (რათა უკანასკნელ მომენტში თავი ბოლომდე არ გადავწიოთ).

ჩაიზე ყოველი შემოსწორებული კოლეგის მოწვევა აუცილებელი არაა, მაგრამ თუ კი თქვენთან კლიენტი (პარტნიორი) შემოვიდა ხანგრძლივი (15 წუთზე მეტი) საუბრისთვის – შესთავაზეთ ჩაი (ყავა).

საოფისე ეტიკეტით, სუნამოს ხმარებასაც თავისი წესები აქვს, საქმიანი ქალის კოლეგის მაგიდა თუ სამ მეტრზე ახლოსაა, უმჯობესია თუ სუნამოსგან თავს შეიკავებს, და უპირატესობას ოდეკოლონს ან ტუალეტის წყალს მიანიჭებს.

სუნამოს შერჩევისას ბევრი ნიუანსი უნდა გავითვალისწინოთ: წონა, კანის ფერი, სპეციალობა, სიმაღლე, ჩაცმის მანერა, დღის პერიოდი, სეზონი და სხვ. მაგალითად, სამსახურში წასვლის წინ გავრცელებული შეცდომაა, როცა ქალი ცდილობს რომ „სუნამო მთელი დღის განმავლობაში ეყოს“, დღის ბოლომდე არომატი მაინც ვერ შენარჩუნდება, ხასიათს კი თქვენს კოლეგებს დიდიდანვე გაუფუჭებს (უმჯობესია,

ფლაკონის თან წაღება და დღეში რამდენჯერმე გამოყენება). დილის სუნამოს სუნი (ისევე, როგორც ცხელ სეზონში) მსუბუქი უნდა იყოს (ასეთია ციტრუსული ან ზღვის არომატები ოზონის შეფერილობით). ზაფხულში კი მათ შეიძლება დაემატოს ყვავილოვან-ხილოვანი არომატები.

ყველა ქვეყნისათვის ერთიანი ეტიკეტი არ არსებობს და ზოგჯერ რადიკალურად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან.

მაგალითად, ამერიკელებს კაბინეტის კარი ღია აქვთ (რადგან თვლიან, რომ მენეჯერი გარემოცვის განკარგულებაშია და თანამშრომლებთან დასაძალი არაფერი აქვს), მაშინ, როდესაც ღია კარები გერმანელებში მოუწესრიგებლობის მაჩვენებელია, ამერიკელს არ შეუძლია არ დაელაპარაკოს ოთახში კოლეგას, დიდ ბრიტანეთში კი ეს მიღებულია.

ქვეყნის თანამედროვე დინამიური ცხოვრების ახალი მოთხოვნები, უცხოელებთან გახშირებული კონტაქტები, „ელექტრონული ოფისის“ მოთხოვნები საბუშო ადგილის ტრადიციული გაფორმების ახლებურ გააზრებას მოითხოვს.

ალბათ, ისევე, როგორც ყველაფერში, აქაც „ოქროს შუალედია“ გამართლებული და განვითარებული ქვეყნების გამოცდილება ორგანულად უნდა შეერწყას მსოფლიოში აღიარებულ ტრადიციულ ქართულ ფასეულობებს.

მართვის კულტურა

საქმიანი ადამიანის ბარემანი იმიჯი

საქმიანი ადამიანის გარეგანი მოწესრიგებულობა, იერი პირველი ნაბიჯია წარმატებისკენ, რადგან პოტენციური პარტნიორისთვის თქვენი კოსტიუმი, ხელჩანთა თუ ფეხსაცმელი ერთგვარი სიგნალის, კოდის როლს ასრულებს. ეს კოდი მიუთითებს ადამიანის რესპექტაბელობას, საქმეებში წარმატებასა და საიმედოობას.

კოსტიუმი. საშუალო დონის მიღებებზე, რომლებიც სადამოს 8 საათამდე იწყება, შეიძლება ნებისმიერი კოსტიუმის ჩაცმა (გარდა „მევირალა“ ფერებისა). ოპტიმალურია მუქი-ლურჯი ან თავისფერი. რასაკვირველია, არ ღირს მოლაპარაკებაზე მისვლა კურტაკებში, სპორტულ შარვლებში (ჯინსებში), ტყავის პიჯაკებში და სხვ.

პიჯაკი, როგორც წესი, იკვრება ყველა დღეზე, ქვედას გარდა (რომელიც არასდროს არ იკვრება). სამდილიან პიჯაკზე გახსნილია ზედა დიდიც. შეკრული პიჯაკით შედიან თათბირზე ნაცნობებთან, რესტორანში, თეატრში, გამოდთან ტრიბუნასთან. დიღების შეხსნა კი შეიძლება სუფრასთან ან სავარძელში.

შარვალზე, თუ დაჯდომისას ჯიბის ხაზი ჩანს, შარვალი პატარაა. სქელძირიან ფეხსაცმელზე სქელი ნაჭრისგან დამზადებული შარვალი უნდა ვატაროთ და პირიქით, თხელღანჩიან ფეხსაცმელზე მიღებულია მსუბუქი ნაჭრისგან შეკერილი.

შარვალი მოკლეა, თუ სიარული-სას მოჩანს წინდები, ზოლო ვინც სწრაფად დადის, მისი შარვლის სიგრძე უფრო მეტი უნდა იყოს. ტოტე-ბზე გადმოკეცილი შარვალი ოფიციალურ შეხვედრაზე არაა რეკომენდებული.

პერანგი უნდა იყოს თეთრი, გახამებული ან რბილი საყელოთი, კეფაზე პიჯაკზე ერთი სანტიმეტრით ზევით. პრესტიჟულია პერანგი გრძელი სახელოებით.

ქალი, ბიზნეს-ლელი, რომელიც მისწრაფვის წარმატებისკენ, თავის იერსახეს ბიზნესს უქვემდებარებს. საქმიანი ქალის ტანისამოსისთვის დამახასიათებელია კლასიკური ფორმები, მრავალფუნქციურობა, არასექსუალობა. ძირითადი სამოსია-კოსტიუმი (კაბა შეიძლება მხოლოდ სიცხეში და ისიც – ერთი ტონის). ქალის ტანისამოსის ფერების არჩევანი უფრო ფართოა, ვიდრე მამაკაცის. კლასიკურია მუქი-ლურჯი ფერი, გავრცელებულია წითელი, მუქი-რუხი და ყავისფერი. ძლიერ პიროვნებად გამოგაჩნთ ლურჯი, მუქი ნაცრისფერი ან ზოლიანი კოსტიუმები, და პირიქით, ღია ლურჯი და ღია ნაცრისფერი ნაკლებად მკაცრ შთაბეჭდილებას ტოვებს. პიჯაკის ჩაცმა შეიძლება შარვალზე, მოკლე კაბაზე, სარაფანზე.

ქვედატანის ტრადიციული სიგრძეა – მუხლამდე (და ოდნავ ქვემოთ),

რომელსაც მოკლე ჭრილი ამშვენებს. ზოგიერთ ფირმებში შარვალი დღემდე მიუღებელია, ამასთან შარვალის სტილი მხოლოდ მამაკაცური უნდა იყოს. რასაკვირველია, დაუშვებელია ბლუზონი, მაისური, კაბა ღრმა დეკოლტით, ძალიან ვინწრო კაბა (შარვალი), გამჭვირვალე ტანსაცმელი, დიდი და მკვეთრი სამკაულები.

ვარცხნილობა, მაკიაჟი და ბიჟუტერია ორგანულად უნდა ავსებდეს თქვენს საქმიან კოსტიუმს. ვარცხნილობა უნდა იყოს მკაცრი, მაგრამ ერთდროულად, ელეგანტურიც. აქსესუარები უნდა იყოს რაც შეიძლება ნაკლები. კოსმეტიკა კი ჩანდეს მხოლოდ ახლო მანძილზე, სუნამოს სუნიც ოდნავ უნდა იგრძნობოდეს.

ზაფხულის ტანსაცმელისადმი საქმიანი ეტიკეტი უფრო მკაცრია. პიჯაკი მამაკაცისთვის აუცილებელია (მოკლე სახელოიან პერანგზე ჰალსტუხის და პიჯაკის ტარებაზე ერთიანი აზრი არ არსებობს).

ქალებს პიჯაკის გარეშეც შეუძლიათ იარონ, თუმცა ზაფხულის კაბები და სარაფნები არ ითვლება საქმიან ტანსაცმლად.

ქალი ზაფხულშიც კოლეგობებში ან წინდებშია (თანაბარი ტექსტურით და ნეიტრალური ფერის, მქრქალი, ლაიკრის გარეშე). გოლფები და მოკლე წინდება შეიძლება მხოლოდ შარვალთან.

ჰალსტუხი საქმიან ადამიანს თვითგამოსატვის დიდ საშუალებას აძლევს. ოფისში მიღებულია მხოლოდ კონსერვატიულ-კლასიკური (და არა

მოდური) სტილის ჰალსტუხები: მუქი – რუხი, მუქი – ლურჯი, ბორლო, ხაკი. ჰალსტუხის ფერი უნდა იყოს პერანგზე უფრო მუქი და კოსტიუმზე ღია. მისი ნახატი პერანგის ნახატს არ უნდა იმეორებდეს: თუ პერანგი ზოლიანია, ჰალსტუხი ერთი ტონის უნდა შეირჩეს. ჰალსტუხის ვიწრო მხარე არ უნდა ჩანდეს. არსებობს ჰალსტუხის შემდეგი ტიპები – ხელით შესაკრავი, შეკრული კვანძით და ჰალსტუხი – „პეპელა“.

ჰალსტუხმა უნდა დაფაროს ქამრის ნახევარი (ან ოდნავ ქვემოთ).

ქაძრის ფერი ფეხსაცმლის ან საათის სამაჯურის ფერს უნდა ემთხვეოდეს, ზომის შერჩევას კი მესამე ნახვრეტს იყენებენ.

ფეხსაცმელი. კლასიკური და უნივერსალურია შავი ფეხსაცმელი, რომელიც პრაქტიკულად ნებისმიერ კოსტიუმს შეეფერება (ყავისფერი ფეხსაცმელი შავ კოსტიუმს არ უხდება). ელეგანტურ შთაბეჭდილებას ტოვებს ფეხსაცმელი ზონრით.

ამჟამად ათვისებულია სპორტულად სტილიზებული (ოლონდ არასპორტული) ფეხსაცმელი და სანდლები. თუ ადრე არ იყო მიღებული ფეხსაცმლის შიშველ ფეხზე ტარება, ახლა ეს დამკვეთებელია. ამიტომ სანდლებს შიშველ ფეხზე იცვამენ, წინდებში მათი ხმარება კი ცუდ ტონად ითვლება.

ფეხსაცმელი კარგად ინარჩუნებს ფორმას, თუ შენახვისას მას ქაღალდის ხელსახოცებით დავტენით.

ქალის ფეხსაცმელი ტყავის ან ჟამშისაა, დაბალ ან საშუალო ქუსლზე.

გამორიცხულია სპორტული და კაუჩუკის ქუსლიანი ფეხსაცმელი.

ზაფხულში ფეხსაცმელი უნდა იყოს მხოლოდ ნატურალური ტყავის – მასში სიცხზე ნაკლებად იგრძნობა. ფერი – ნებისმიერი ნეიტრალური, რომელიც შეეფერება კოსტიუმს, ქმარს, პორტფელს, ჩანთას. შეიძლება ღია ფერებიც, (მაგრამ არა თეთრი), ისიც ღია ფერის კოსტიუმზე და ღლის საათებში. რასაკვირველია, მიღებაზე შეუფერებელია ღია ფეხსაცმელი, სქელლანჩიანი დახურული და სპორტული ფეხსაცმელი.

წინდები კოსტიუმზე მუქი ფერის უნდა იყოს, რათა კოსტიუმის ფერი ფეხსაცმლის ფერში გადავიდეს, ყველაზე კარგი ფერებია მუქი – ლურჯი, მუქი – რუხი, შავი. დაუშვებელია თეთრი ან ფერადი წინდები. საღამოს კოსტიუმს არ შეეფერება აგრეთვე ზოლიანი და უჯრედებიანი წინდები.

წინდის სიგრძე ისეთი უნდა იყოს, რომ დაჯდომისას არ ჩანდეს შიშველი ფეხი.

წვიმაში საქმიანი ადამიანი ლაბადითაა. ლაბადაზე ჩექმას არ იცვამენ. წვიმაში შეიძლება ფეხსაცმელი ან კალოშები (აქ იგულისხმება არა ტრადიციული, რეზინის, არამედ ამერიკული „საქმიანი“ კალოშები კაუჩუკისგან).

საკუთარ ოფისში მიღებულია ფეხსაცმლის გამოცვლა (როგორც მამაკაცისთვის, ისე ქალისთვის). ფეხსაცმელს ინახავენ მუყაოს ყუთში ან სპეციალურ ნაჭრის პარკში (და არა ცელოფანში).

თუ ოფისში საერთო გარდერობი არაა, ლიფტში სველი ლაბადით არ

შედიან. მას იხდიან და გადაიკიდებენ ხელზე. ეტიკეტის თანახმად, ლაბადის ნაცვლად შეიძლება ვისარგებლოთ ცელოფანის ლაბადით (კაპიუშონით).

ქოლგა უნდა იყოს შავი, შავი-რუხი, შავი-ლურჯი, საქმიანი ადამიანისთვის ქოლგა აუცილებელია, რადგან კოსტიუმი, რომელიც წვიმაში მოხვდა, კარგავს ფორმას და არასდროს არ იქნება ისეთი, როგორც იყო. შენობაში შესვლის წინ ქოლგას ხურავენ. ჩვენს სინამდვილეში, ქოლგას გამლილად ამრობენ, ეს ეტიკეტის უხეში დარღვევაა, დასაკეც ქოლგას კი დებენ პაკეტში და ინახავენ უჯრეში.

ხელჩანთა. საქმიანი კოსტიუმი კარგად ახასიათებს ადამიანს, მაგრამ ჩანთა, რომლითაც ის დადის საშუალოზე უკეთ ხსნის მის ხასიათს. კარგი საქმიანი პორტფელი იმიჯის ნაწილია, რადგან ცუდად ჩაცმული ადამიანიც კი პროფესიონალად გამოიყურება, როცა მას ხელში ჩანთა უკავია. და პირიქით, სავსე ხელჩანთა და პლასტიკატის პაკეტი უარყოფითად მოქმედებს თქვენს იმიჯზე.

ხელჩანთა – საქმიანი ადამიანის სავიზიტო ბარათია.

მსხვილი საკეტები, ლითონის ნაწილები ჩანთაზე, გრძელი ქამრები შესაკრავად, აღარაა მოდაში. საშუალო რგოლის მენეჯერები ამჯობინებენ მხარზე გადასაკიდ, ვერტიკალურ ხელჩანთას, რომელსაც ერთდროულად სახელურიც აქვს – პლანშეტს. მაკაჯის ხელჩანთის ფერებია შავი, ყავისფერი, რუხი.

ქალის ხელჩანთა კი შეიძლება

იყოს წითელი ან ლაკირებული. პატარა, ისევე როგორც დიდი ხელჩანთები აღარაა მოდაში. ოპტიმალურია საშუალო ზომის.

ყველაზე მნიშვნელოვანი საგანი ჩანთაში კალმისტარია. ყველაზე პრესტიჟულია კალმიანი კალმისტარი (ოქროს კალამი არასდროს გამოდის მოდიდან). ყველაზე ძვირფასი კალმისტარი მოქროვილი ან მოვერცხილია. ამჟამად პოპულარულია ჩინური ლაქით დაფარული კალმისტარები, რომელზეც არ რჩება ნაკაწრი ან ცხიმის ნარჩენები.

სარკე უმჯობესია ცალკე იყოს – არ ღირს ხალხმრავალ ადგილას საპუდრეს დემონსტრაცია. გასაღებს ბუდე სჭირდება, რათა დანარჩენი ნივთები არ დაკაწროს, უმჯობესია თუ ბუდე იქნება ნატურალური ტყავის ან თანამედროვე – მტკიცე სინთეტიკის და ამასთან ერთად, ერთი ფირმის კოლექციიდან (ისევე როგორც საფულე, ბლოკნოტი, კოსმეტიკური ნაკრები).

მზის სათვალეს ჩვენს სინამდვილეში ყველგან ატარებენ, მაშინ როცა შენობაში მისი ტარება ულამაზოა. საქმიანი საუბრისას მზის სათვალეს იხსნიან – მაშინაც, თუ შეხვედრა ღია ცის ქვეშაა: ეტიკეტი მოითხოვს, რომ პარტნიორები ერთმანეთის თვალებს ხედავდნენ.

თქვენი სამოსის ელემენტები ერთმანეთთან ჰარმონიაში უნდა იყვნენ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ყველა დეტალი, დაწყებული ფენსაცმლით და დამთავრებული ქუდით, ერთ ფერში იყოს.

თანამედროვე შეხედულებით, საკმარისია მხოლოდ წყვილების შეხამება (მაგ. ფენსაცმლის და ჩანთის), ხოლო ზოგიერთ ფერებს, როგორცაა შავი, თეთრი, მუქი რუხი, წყვილი სულაც არ სჭირდებათ.

ამრიგად გარეგანი იმიჯი, ელევანტობა კარიერაში ჩვენი წინსვლის ფაქტორია. ამიტომ ის მუდმივ ყურადღებას მოითხოვს.

რედაქციისაგან: რუბრიკა „მართვის კულტურა“ რომელიც შემდეგ ნომრებშიც გავრძელდება, მიყავს პროფესორ ომარ შუდრას

ბზები წყვდიადში
/ნაწევები რომანიდან/

მანქანა ღამეში სწრაფად მიქროდა ასფალტაცვენის ოღოროღორო გზაზე, ბრახუნსა და რყევას აღარ ერიდებოდნენ. გარშემო საშიში, წებოსავით სქელი, განუჭვრეტელ სიმავედ შედედებული ღამე იდგა, არსაით არაფერი ჩანდა, სადმე მცირე სინათლეც კი არ კრთოდა, მანქანა თითქოს გრძელ და ბნელ გვირაბში იყო შესული. საშიში იდუმალებით სავსე ამ დაუსრულებელი გვირაბის დამთრგუნველი სიმძიმე ტვირთივით აწვებოდა მანქანაში მსხდარ ორივე მგზავრს.

ჩაწყვდიადებულ ღამის მღორე სიჩუმეში უცებ ქუხილის მსგავსი სროლის ხმა გაისმა, თოფის ქუხილს საშინელი ჭახანი და მინების მსხვრევის ხმა მოჰყვა, მანქანის სალონში გამყინავი შხუილით შემოიჭრა ქარი, მოულოდნელობისგან მძლოლმა მანქანის სვლაც კი შეანელა.

– არ შეაჩერო, ჩქარა, ჩქარა, მოუმატე, – მთელი ხმით დაიყვირა წინა სავარძელში ღრმად ჩაწეულმა გიგა მაჩაბელმა. საჭესთან მჯდარმა საშა ყაფლანიშვილმა მაშინაღურად მოუმატა სიჩქარეს, თავდაუზოგავად მიქროდნენ, მძლოლი ფარებს ხან ანთებდა, ხან თიშავდა, რომ ვიღაც სისხლმოწყურებული არამზადისათვის წყვდიად ღამეში გზაზე მიმქროლავი სამიზნე დაეკარგა. ქუხილივით კიდევ გაისმა სროლის ხმა, ერთხელ, მეორედ, მესამედ, მაგრამ ყველა ტყვია მიზანს აცდა.

თითქოს სამშვიდობოს გასულები

მხრებსა თუ უბეებში ჩაყრილ მინის ნამსხვრევებს ფრთხილად იფერთხავდნენ, ეშინოდათ ხელი არ გაეჭრათ. კიდევ კარგი ნოემბრის ბოლოს უკვე გვარინად ციოდა, პალტოები ეცვათ და ქუდებიც ეხურათ, თორემ შუშის ნამსხვრევებისაგან კისერსა და თავში დაჭრა არ აცდებოდათ.

– მგონი გადავრჩით, საშა, თან შემთხვევით გადავრჩით, ნახევარი მეტრით კი არა, სულ ერთი წამით გავასწართ უეჭველ სიკვდილს, უფლის ძალამ გადაგვარჩინა, თავის გაგლეჯისაგან დაგვიცვა. მაღლობა ღმერთს, მის სახელსა და ძლიერებას ვენაცვალე.

– ნამდვილად შემთხვევით გადავრჩით, თანაც რამდენიმე ტყვია იყო ნასროლი, შენ რომ მოგხვედროდა, უეჭველად მეც მომხვდებოდა, ახლა რას ვნახავთ, მაგრამ ორივე უკანა ფანჯარა სულ ჩაღეწილია, ნაღდად ძალიან ახლოდან იყო ნასროლი, ორივე მხარე გაიტანა.

– ჰო, ეტყობა ტრასასთან ახლოს იდგა და ფარებანთებული მანქანა გამოჩნდა თუ არა პირდაპირი დამიზნებით გვესროლა, საოცარია როგორ აგვცდა.

– ვინ იყო ის ოხერი, ის გარეწარი, ამ შუალამისას რა ჯანდაბა უნდოდა.

– რას გაიგებ, ახლა ათასი მკვლელი დადის საშოვარზე, დაინახეს ღამეში ერთადერთი მანქანა და შეუბრალებლად გვესროლეს, რაიმეს შოვნის იმედი

ქონდათ, იქნებ სულაც მანქანა უნდოდათ, მე შენ გეტყვი მილიცია გამოჩნდება სადმე, რამდენიც გინდა ისროლე.

– ტყვიამ ერთი ფანჯრიდან მეორეში გაიარა, ანუ მარჯვნიდან მარცხნივ, თუნდაც შუაში ღერძს რომ მოხვედროდა, ასხლტებოდა და ერთ-ერთს მაინც გაგვაცივებდა თუ ორივეს არა.

– ღმერთმა დაგვიფაროს, როგორც რამდენიმე წუთის წინ დაგვიფარა. უკანა გზაზე დილაადრიან უნდა გამოვიდეთ, სულ დღის სინათლეზე თუ არ ვიარეთ, ან ეს ველურები დაგვზოცავენ ან ჩვენები, ახლა ყველა გამხეცებულია, ყველას რაღაც საკბილო და სასაფარი უნდა.

მგზავრობის მიზეზი ქალაქ სოჭში დაგეგმილი კონფერენციის ჩატარება იყო. 1991 წლის ნოემბერი იდგა, დასაწყისად გამზადებული და დაჭრილი დათვივით გაბოროტებული საბჭოთა კავშირი ანუ დიდმპყრობელური რუსეთი თავის ყოფილ ქვეშევრდომებს ჯერ კიდევ ვერ ელეოდა, შეხვედრის ჩატარებად კარგა ხნით ადრე ბევრჯერ დარეკეს დაპატიჟების მიზნით, თხოვდნენ ჩასვლას, მონაწილეობის მიღებას, ძალიან იყვნენ დამტკბარები. ადრე ასე არ იყო, მოვიდოდა ბრძანება დეპეშის სახით ან ცივი ოფიციალური ხმით დარეკავდნენ და გინდოდა თუ არა უნდა დამორჩილებოდი. ახლა კი თხოვნა არ დაუკლიათ, ეტყობოდათ ძალიან ცუდად ჰქონდათ საქმე და კიდევ რაღაც შორეულ მიზნებით იიმედებდნენ თავს, ზუსტად წყალწაღებულის მხრიდან ხავსის მოჭიდებას გავდა მათი საქციელი. ბოლოს ერთ დროს ზვიადმა თავმჯდომარეობა დაარეკა და თხოვათ ჩასულიყვნენ ღონისძიებაზე.

გიგა მაჩაბელს და საშა ყაფლანიშვილს წასვლა სულაც არ უნდოდათ, ფიქრობდნენ რა დროს კონფერენციებია, ქვეყანა ინგრევია, მაგრამ დათავლულ თხოვნებთან ერთად სოჭში განავადების სურვილმა დაძლიათ, თან ჯერ კიდევ არ განელეობოდათ რუსული ტლანქი, დაუნდობელი ხელმძღვანელების შიში, ხელმძღვანელის პირადმა დარეკვამაც შეაფიქრიათ.

– ინგრევია, ვამბობთ და ასეც არის, ინგრევა, იშლება, მიწასთან სწორდება, სამარცხვინოდ მთავრდება სამოცდაათწლიანი სისხლიანი ბატონობა, ემხოება სოციალურ-კომუნისტური ეპოქა. – ბობოქრობდა გიგა.

– ვთქვით და არ დაიშალა, მერე ხომ შურს იძიებდნენ, ვილას გაახარებენ ბოლმით დატენილი ლოთები, – შეეპასუხა საშა, – ჯობია როგორმე გავიჭვიროთ, საქმეები გადავდოთ და ვნახოთ რა უნდათ, რას აპირებენ. მოდი, მანქანით წავიდეთ, როგორმე ბენზინი ვიშოვოთ, სოჭამდის ჩასვლას რა უნდა, ბოლო-ბოლო სულ ექვსასი კილომეტრია, შვიდ-რვა საათში ადგილზე ვიქნებით, თან ღვინოსა და არაყს გაუწვალეზად ჩავიტანთ, რომ ჩაიხეთქონ მუცლები, მატარებლით მგზავრობა კიდევ უფრო საშიშია, ყოველდღე სისტემატურად ხდება გაძარცვები და დაყაჩაღება, იქნებ მანქანით უკეთესად შევძლოთ გაღწევა, რას ვაშაგებთ, რა ხელი აქვთ ჩვენთან.

დილიდანვე ბევრი საქმე გამოჩნდა, ასე თუ ისე სამყოფი ბენზინის შოვნაც ძლივს მოახერხეს, უკვე დღის ორი საათი იყო ქალაქიდან რომ გავიდნენ. ზამთრისპირის მოკლე დღე უცებ მი-

ილია, სენაკს გასცდნენ თუ არა კუპრივით ლამეც ჩამოწვა, თან მოძველებულმა რუსულმა ავტომანქანა „ვოლგამ“ იმდენი ბენზინი დახარჯა, შეეშინდათ შეიძლება ვერც ჩავალწიოთო, ზუგდიდის გარეუბანში ბენზინგასამართი სადგურის წინ გაჭიმულ გრძელ რიგში ჩადგნენ. სინათლე არ იყო, ხელოვნური გზით მკრთალად განათებული სადგურის თანამშრომლების მიერ გაცხოველებით მიმდინარეობდა ბენზინის ჩასხმა და აუცილებელ წესად ქცეული მოპარვა. რიგი ნელ-ნელა მიიწვევდა წინ, ყველა იხვეწებოდა ან იუქრებოდა მეტი ჩაესხათ, მაგრამ ვილაცის მიერ დაწესებულ სულზე ოცლიტრს გამყიდველების თუ მოვაჭრეების გუნდი არაფრით არღვევდა. ორ საათზე მეტხანს რიგში დგომის მერე საშას ორმოცი ლიტრი ჩაუსხეს, ის მაინც იხვეწებოდა – შორს მივდივართ, ორნი ვართ და ცოტა მაინც დაგვიმატეთო. მიშველების მიზნით გიგაც გადმოვიდა მანქანიდან, საშას შეეხმაურა და მყისვე უკან დაბრუნდა, რომ რამე არ მოეპარათ.

გზას უკვე გვარიანად დაღამებულში დაადგნენ, ზუგდიდში სინათლე აქა-იქ მაინც ბუუტავდა. გალის რაიონში გადავიდნენ თუ არა საოცრად ჩაწყვდილებულ მიდამოში მოხვდნენ, თან კოკისპირულად წვიმდა, წყალი ღვარებად ჩამოდიოდა წინა საქარე მინაზე. გიგამ თქვა ამ თავსხმაში სიარული ძალიან ძნელია, იქნებ ოჩამჩირის სასტუმროში გავათენოთ ლამე და დილაადრიან წავიდეთო. სწორედ ამ დროს მოხდა მოულოდნელი სროლა, რასაც სასწაულებრივად გადაურჩნენ, სულ რაღაც

ერთი ან ორი წამით, სწორედ ამ წამმა გადაარჩინა ლამის მგზავრები, მანქანის მინები კი ორივე მხარეს ჩაღეწა.

საშინელ სიბნელეში ვერაფერს ხედავდნენ, ვერც ხვდებოდნენ სად იყვნენ, საით მიდიოდნენ, მხოლოდ ცოტა ხნის შემდეგ მანქანის ფარების შუქით განათებული მოედნის დანახვისას მიხვდნენ ოჩამჩირეს გადიოდნენ. წვიმა თითქოს კიდევ უფრო გაძლიერდა, გზაზე დიდი გუბეები იდგა, მანქანა შხუილით ჭრიდა გუბეებს, აქაფებული წყალი ორივე მხარეს სქელი ფარდებით ეკიდებოდა მანქანას. სასტუმროს მიგნებაც კი შეუძლებელი იყო, შორეული იმედიც არ ჩანდა ვინმე დაენახათ და ეკითხათ საით წასულიყვნენ, გაჩერებაც ვერ გაბედეს, ისევ გაყინული და გარედან შემოსხმული წვიმით უხვად დასველებული მანქანით სიარული ამჯობინეს, სხვა გამოსავალს ვერც ხედავდნენ. მოულოდნელი სასტიკი შემთხვევით დაზაფრულები მომხდარის განხილვას თავს ვერ ანებებდნენ, ხან ერთი წამოიძახებდა ეს რა მოხდა, როგორ გადავრჩითო, ხან მეორე, თან ასკვნიდნენ, რომ საქმე ძალიან ცუდად იყო და ეს ლამის აუტანელი წყვლიადი აუცილებლად დღესაც გადაწვდებოდა, სწორედ ეს იყო საშიში, თორემ ლამით ადამიანს ჩვეულების მიხედვით ძილი ცოტა ხნით მაინც წაიღებდა, დღის სინათლეზე არეულობის გადატანა კი ლამეულ კომპარებზე მეტად გაჭირდებოდა.

დროებით სიჩუმის ჩამოვარდნის დროს გიგას მოძალებულ ფიქრებში ისევ და ისევ სიბნელისა და ჩამოვარდნილი გაჭირვების სურათები

უტრიალებდა თვალწინ ძველი დაუვიწყარი კინოკადრებივით.

დამთრგუნველი სიბნელე და გაჭირვება ქვეყნის ახალ ხელმძღვანელობას თითქოს ფეხდაფეხ მოჰყვა. ეს რა თქმა უნდა, ერთი ან ორი ადამიანის ბრალი არ იყო, თავად საქართველოს ედგა უმძიმესი ცხოვრებისეული პერიოდი, ქვეყანა ერთბაშად ჩაწყვედიანდა, ხალხს დაღამების თოფივით ეშინოდა, ყველა ღროულად გარბოდა სახლში, სადღა იყო სამსახურის დამთავრების დრო ან ცნობილი პიკის საათები, შეიარაღებული გარეწრების გარდა ყველა ცდილობდა შინ მისვლა შელამებადვე მოესწრო, ოთხ კედელს შუა მანც იქნებოდნენ გამოძვრდელულები, ქურდები და ყაჩაღები თუ არ დაესხმოდნენ, დილაშდის მანც გაიჭანდნენ თავს. ღამით ქუჩებში სიარული ძალიან საშიში იყო, ათასი ჯურის დამწყები ან გამოცდილი დამნაშავე დათარეშობდა, ყველას ჰქონდა ნაშოვნი რეკოლვერი თუ ავტომატი და რახან ჰქონდათ უმოქმედოდ ხომ არ გააჩერებდნენ, უნდა ესროლათ კიდეც, გული ბოროტი საქმეებისთვის ერჩოდათ. ძველ ცხოვრებასთან შედარებით ქუჩა დამნაშავეების ერთ-ერთ ძირითად ასპარეზს წარმოადგენდა, თითქოს ბოროტების საბაჟოდ გადაქცეულიყო, მძიმე გადასახადის გადაუნდელად ფონს ვერავინ გავიდოდა, გადასახადი ძალითა და სიცოცხლის ხელყოფის შიშით მიჰქონდათ.

სიბნელე და უპურობა უბედურების დაწყების ნიშნად იქცა. იმ გატანჯული წლების დროს მთებში მდებარე დაბაში უხდებოდა ზაფხულო-

ბით ერთი თვით ყოფნა, სწორედ ყოფნა, თორემ დასვენება ამას არ ერქვა, მთელი დღე აღმა-დაღმა დადიოდა, რომ პატარა შვილიშვილისთვის, ოჯახისთვის პური ეშოვნა. პური გაცილებით მცირე რაოდენობით ცხვებოდა, ვიდრე წინა წლებში. ყველა რიგს იკავებდა, ადგილობრივი მცხოვრებლებიც და ჩამოსულებიც, ანუ დამსვენებლები, ვიღას ეცალა დასვენებისათვის, ან ვიღას უნდოდა, მაგრამ პატარა ბავშვებს ვერ ტოვებდნენ თბილისის ბულსა და სიცხეში, მზად იყვნენ მათთვის ყოველგვარი გაჭირვება აეტანათ.

ბევრი ადამიანი, დაბის მცხოვრებნიც და უცხოებიც, მათ შორის უფრო მეტად ხნიერები და მოხუცები ღამესაც კი ათევდნენ პურის მაღაზიის ანუ პურის წერტის გვერდით, რომ რიგი არ დაეკარგათ, სხვებზე ადრე აეღოთ და უპუროდ არ დარჩენილიყვნენ.

უკიდურეს გაჭირვებას გიგას გართულებული ავადმყოფობაც ერთვოდა, ხშირად სიარული და სუნთქვაც კი უძნელდებოდა, მაგრამ დაწოლისთვის ვის ეცალა, მხოლოდ წვალებით ნაშოვნ წამლებს სვამდა. მიუხედავად ამისა დილის ხუთ საათზე ფეხზე დგებოდა, ფართო ეზოს იქით სამსართულიან სახლში მცხოვრები, დიდი ხნის ახლო მეგობარი თედო წამალაიძე ფანჯარასთან ახლოს მოსული ხმადაბლა დაუძახებდა ხოლმე წავიდეთო. სრულ სიბნელეში გაივლიდნენ ეზოს, თან საჭიროების შემთხვევაში ძაღლების მოსაგერიებლად გრძელი გამოთლილი ჯოხები ეჭირათ, მერე სოფლის ოღრო-ჩოღრო შარას აუყვებოდნენ, ან თუ ნაწვიმარი არ იყო, ფიჭვების მეჩხერ

ტყეში გათელილი ბილიკით ადიოდნენ მოზრდილ მოედანზე. მოედნის გვერდით ერთ-ერთ ძველ მაღაზიასთან სიბნელეში უკვე იდგა გრძელი რიგი, რიგს იკავებდნენ, მერე მთელი საათების მანძილზე ან მოლაპარაკებებს უგდებდნენ ყურს ან თავადაც საუბრობდნენ. პური მხოლოდ კარგად გათენებულში, ათი საათისთვის მოჰქონდათ. გამოჩნდებოდა თუ არა პურის დანჯღრეული მანქანა, რიგი აჩოჩქოლდებოდა, იწყებოდა გასწორება, მიწვევ-მოწვევა, ძახილი, ხმაძალი ყაყანი, რიგი ძალიან ნელა, გულის შემაწუხებლად ნელა მიიწევდა წინ, რადგან თითქმის ყველა ეხვეწებოდა პურის გამყიდველ ქალს ან მის ქმარს ერთი პური მაინც დაემატებინათ. ისინი იყვნენ მდგომარეობის ბატონ-პატრონები, განსაკუთრებით გაურკვეველი წარმომავლობის ფართოსახიანი შავი ქალი, ანუ ცოლი აქტიურობდა, მისი ხმა და შეძახილები მთელ ქუჩას წვდებოდა. უკვე თერთმეტი-თორმეტი საათისათვის პარკში ჩადებული ორი პურით, ან ძალზე იშვიათ შემთხვევაში ვითომ სულადობით გათვალისწინებული ძალზე მცირეწონიანი სამი-ოთხი პურით, უკვე დაღლილები, მაგრამ მაინც გამარჯვებულის სახით ბრუნდებოდნენ შინ.

ასე ხდებოდა ყველგან, საქართველოს ყველა კუთხე-კუნჭულში აუტანელი გაჭირვება სადგურდებოდა. ჯერ კიდევ თბილისში ყოფნისას გიგამ გვიანი საღამოთი ნახა დილისთვის ერთი ნაჭერი პურიც აღარ მოეპოვებოდათ. დაურეკა მეზობელსა და უახლეს მეგობარს ბორია მესხს, პური აღარ გვაქვს, წავიდეთ რაღე ვიღონოთო, ბორიას

ოჯახშიც იგივე სურათი იყო, მანაც სასწარფოდ ჩაიცივა და მეგობართან გადმოვიდა. გამაგრების მიზნით თითო ჭიქა კონიაკი გადაკრეს და წავიდნენ. ღამის თორმეტი საათი სრულდებოდა, ვაკისკენ მიმავალ პროსპექტს დაადგნენ, ქუჩის არცერთი ნათურა არ ენთო, მხოლოდ მანქანების ფარები ანათებდნენ ჩალუსკუმებულ გამზირს. რიგის ქუჩის კუთხეში პურისა და სხვა პროდუქტების მაღაზიასთან გრძელზე-გრძელი რიგი იდგა, ნაცნობმა ბიჭმა თქვა, წელან გამოგვიცხადეს მალე მოიტანენ პურსო. სხვა გზა არც ქონდათ, ჩადგნენ რიგის ბოლოს. რიგს კიდევ ემატებოდნენ და ემატებოდნენ მომსვლელები. ღამის ორი საათი იყო დაწყებული, როცა ტროტუარზე უკანა სველითა და მყრალი კვამლის უხვად გამოფრქვევით შემოვიდა ათუხთუხებული ომისდროინდელი პურის მანქანა. მაღაზიის ორ თანმშრომელს რიგში მდგარი ხალხის მიერ გამოყოფილი ხუთი-ექვსი კაციც მიემატათ და მანქანა რაც შეიძლებოდა მოკლე დროში დაცალეს. როგორც იქნა რიგმა მოაღწია, შორიდან ნაცნობმა პურის გამყიდველმა თვალის ჩაკვრის შემდეგ დიდი პატივი სცათ და ხუთ-ხუთი აშკარად დაპატარავებული პური ჩაუდოთ წინასწარ გამზადებულ ცელოფნის პარკებში. გახარებულები გამოვიდნენ ქუჩაში, მაღაზიაში შესვლამდეც დაიწყო წვიმა, ორიოდე წუთში კი უცებ მოუმატა და თავსხმა წვიმა დაიწყო. წვიმა მაგარი შხუილით მოდიოდა, მანქანების შინებმაც ხმაურსა და შხუილს უმატეს. სადარბაზოებში შესაფარებელი ადგილიც არ იყო, იმდენი ხალხი შეტენილიყო.

ხელი ჩაიქნიეს და კედელ-კედელ წავიდნენ სახლისკენ. შემოდგომა იდგა, უკვე გვარიანად ციოდა, წვიმა უსიამოვნოდ ჩასდიოდათ კისერში, გალუმპული ტანსაცმელი ტანზე ეკვროდათ, არც მანქანა ჩანდა, არც საქალაქო ტრანსპორტი, რომ სახლის სიახლოვეს მაინც მისულიყვნენ. პურს უფროთხილდებოდნენ, რაც შეიძლებოდა ხალათის კალთებს აფარებდნენ. წვიმა კი გადაკარებას არ აპირებდა, დასველება და გალუმპვა საშიში იყო, შეიძლება ფილტვების ანთებაც აეკიდებინათ. ამ დროს გიგა მაჩაბელს გამწვავებული ბრონქიტი აწუხებდა, ბორია მესხს კი სიკვდილამდე მხოლოდ წელიწადნახევარი რჩებოდა, უკვე ჰქონდა დაწყებული უმძიმესი ლიმფური ავადმყოფობა. უცებ მანქანების ფარების შუქზე მეუღლეებს შეეფეთნენ, კოკისპირული წვიმა რომ დაიწყო ქუთუხები და ქოლგები წამოეღოთ. საბოლოო გალუმპვას გადარჩნენ, მადლობა გადაუხადეს ერთგულ ადამიანებს და ილლიის ქვეშ შემალული პურის პარკებით შუალამის ოთხი საათისთვის დაბრუნდნენ შინ. ყველა ამბობდა რომ ქალაქში პური ბალღინჯოიანი ფქვილით ცხვებოდა, მაგრამ ამას უკვე არავინ დაგიდევდათ, ერთეულები მდიდრდებოდნენ, დიდძალ ქონებას იხვეჭდნენ, ხალხს კი საქონელივით დამძალ ქატოიან პურს აჭმევდნენ.

ერთხელაც მეუღლესა და მეუღლის დელასთან ერთად ოზურგეთს მიემგზავრებოდა. სამსახურებრივ ძველ „კოლგას“ მძლოლი ისე მიქროლებდა, სიამოვნებდა კიდევ. უკვე ქუთაისისკენ მიმავალ აღმართს შეუყვნენ, საგზაო

ფირნიშიც გამოჩნდა წარწერით სოფელი კვანჭირი, ამ დროს მანქანამ საეჭვო ხრიალი დაიწყო, რამდენიმეჯერ თითქოს შეაძიგდია და დადუმდა. მძლოლმა ბევრი უტრიალა მანქანას, ეცადა, იწვალა, მაგრამ არაფერი გამოვიდა. მერე იქვე ახლოს, აღმართის თავში, გააკებაზე მდებარე ავტომანქანების პროფილაქტიკაში წავიდა და მალე სხვა მანქანას გამობმული დიდი გაჭირვებით შეათრია პროფილაქტიკის ეზოში, მგზავრები კი ამ დაწესებულების პირდაპირ მდგარი შენობის ცემენტის დაბალ აივანზე ჩამოსხდნენ და ძალზე ცუდ გუნებაზე დამდგარები ელოდნენ რა იქნებოდა. მძლოლი გოგი არაბიძე დაღონებულ-შეშფოთებული სახით დაბრუნდა, მითხრეს გაკეთებას ორი დღე მაინც დასჭირდებაო. ორი დღე ცემენტის ცივ იატაკზე ხომ არ ისხდებოდნენ, სასწრაფო ზომები უნდა მიეღოთ. უკან დაბრუნება უკვე შეუძლებელი იყო, ქუთაისის ჩაყამებულ სასტუმროში გათენების სურვილიც არ ჰქონდათ, ან კიდევ რომ გაეთენებინათ ეს საქმეს მაინც არ შველოდა. გადაწყდა გოგი დარჩებოდა მანქანასთან, სხვებს კი გზა უნდა გაეგრძელებინათ. გიგამ დაიწყო მანქანის ძებნა, რამდენიმე ტაქსისტმა უარი განაცხადა – უკვე ღამდება, მერე სიბნელეში საშინლად ანგრეულ-დანგრეული გზებით ჩემმა მტერმა იაროსო. ბოლოს ერთი ახალგაზრდა სიმპათიური ბიჭი დათანხმდა, მე წავიყვანთ და სასწრაფოდ დავბრუნდებიო. სამტრედიასთან მისულეებს უკვე შემოაღამდათ, ბიჭმა თქვა ორივე გზა ნანგრევებად არის ქცეული, ისევ ჩოხატაურის გზით წავიდეთ, გაცილებით

მოკლეაო. მანქანა წყვილიადის გვირაბში მიჰქროდა, როგორც ახლა აფხაზეთის ველებზე. ყვითელი ფერის ძველ „ჟიგულს“ ახალგაზრდა ბიჭი ისე მიაქანებდა, ისე არ ერიდებოდა ორმოებიან გზასა და ხშირ-ხშირ ჩარტყმებს, რომ გიგას შიშშიც შეეპარა, თქმაც მოერიდა ნელა იარეო. კუნაპეტი ღამით ტრასაზე ერთი მანქანაც არ შეხვედრიათ, ერთი სინათლის ციმციმიც არ დაუნახავთ. მხოლოდ ე.წ. ბერძნის წყაროსთან, სადაც ყოველთვის მცირე ბაზრობა იმართებოდა, წვრილმანი ვაჭრობისათვის განკუთვნილ ერთ-ერთ ჯიხურში მიღეული სანთლის მკრთალი შუქი ფარფატებდა. ამის მეტი სინათლე იმედის შორეული ნაპერწკალივით მთელ გზაზე არსად ჩანდა. ოზურგეთში ისე შევიდნენ თითქოს მკვდრულ მღუმარებაში შედიოდნენ. აღრე გაჩირაღდნებულ და სიცოცხლით სავსე ქალაქში მხოლოდ ორ ადგილას ბჟუტავდა სინათლე, ძალიან მკრთალად გამგეობასთან და გაცილებით უფრო მეტად დეპუტატობის კანდიდატის შტაბში, თითქოს ამ წკვარამ ღამეში რაიმე სერიოზულ საქმეს აკეთებდნენ.

სრული სიბნელის შემადრწუნებელი სურათები ახლაც თავში მტკივნეულად უტრიალებდნენ, თითქოს ველარაფერ სხვაზე ვერ ფიქრობდა. ამ დროს საშა ყაფლანიშვილმა თქვა – „მგონი მოვედით, აქაც რა უბედური სიბნელეაო“. გიგა მტანჯველი ფიქრებისაგან ძლივს გამოერკვა, გარეთ დაძახული იცქირებოდა, ძალზე მკრთალ სინათლესა და მანქანის ფარების შუქზე ნაცნობი თეთრი შენობა აირეკლა, მიხვდნენ სოხუმის სადგური იყო, მალე

სალიანდაგო ბოგირქვეშ გავიდნენ და მარჯვენა მხარეს მოუხვიეს, სადაც ბაზრის სიახლოვეს სასტუმრო „თბილისი“ ეგულებოდათ, ქუჩებში ისევ სიბნელე და წყვილი მთვრალი, ოღონდ ოჩამჩირისაგან განსხვავებით აქ იშვიათად მაინც გაკრთებოდა მკრთალი სინათლე, რასაც ნავთის ლამპის ან სანთლის დროებითი ანთება აჩენდა. წყვილიდან ასეთი მკრთალი ციმციმით შეჭიდება უიმედო საქმე იყო, უკუნეთ სიბნელეში ციციანათელების უძალი ფარფატს გავდა.

სასტუმროს ჰოლიც გასაცოდავებული ყვითელი შუქით იყო განათებული, ღამის დარაჯს კართან ახლოს მდგარ სავარძელში ეძინა. რამდენჯერმე დაბრახუნების შემდეგ მან როგორც იქნა გაიღვიძა და უაზრო სახით იცქირებოდა მინებიანი კარისკენ, გიგამ ხელი დაუქნია მობრძანდი და კარი გააღეო. დარაჯი როგორც იქნა ადგა, კარი სანახევროდ გააღო და სპეციფიკური დამტვრეული რუსულით იკითხა ვინ გენბავთო. – ადმინისტრატორი სად არის, სასწრაფოდ დაუძახეო, უკვე გაღიზიანებული ხმით უთხრა გიგამ. თხუთმეტი-ოცი წუთის შემდეგ ნამთვრალევი და ნამძინარევი ადმინისტრატორი ჩამობრძანდა ზემო სართულიდან, რა გენბავთო – მანაც სულელური რუსულით იკითხა. დაბალ შავწვერებიან კაცს საშინელი არყის და ნივრის სუნი ასდიოდა, შავი დაჭმუჭნულ-დაკეცილი კოსტიუმი ეცვა, შავი პრიალა პერანგითა და შავი ჰალსტუხითვე დამშვენებული. ერთი შეხედვით ჩანდა, რომ ადმინისტრატორს ეძინა ლოგინში, თან ისეთი მჟავე, უკმაყოფი-

ლო სახე ჰქონდა, ნაღდად იგრძნობოდა არავითარ სტუმრის მიღებას არ ელოდა და არც სურდა. მეორეჯერ ნათქვამ იდიოტურ შეკითხვაზე უკვე გაბრაზებულმა გიგამ უკვე ნაწყენი კაცის ხმით მიუგო – თქვენს სანახავად ნამდვილად არ ჩამოვსულვართ ამ შუალამისას, ოთახი გვინდა ერთი ღამის გასათევად, დილაადრიან კი სოჭში მივდივართ კონფერენციაზე, – თან საბუთი გაუწოდა. საბუთის ნახვამ და კონფერენციის ხსენებამ გათრიაქებული ადმინისტრატორი თითქოს გამოაფხიზლა, არც სხვა საბუთები მოუთხოვია, არც წესად მიღებული ბლანკების შევსება, ნახევარი დღის ფული წინასწარ აიღო და სტუმრებს ნომრის გასაღები გაუწოდა. გიგამ გასაღებს დახედა, ხუთასთოთხმეტი ოთახი, ანუ მეხუთე სართული, არ მოეწონა ამ სიმაღლეზე ასვლა და ისედაც ბაც სიბნელეში შავად გამომზირალ ადმინისტრატორს კითხა – დაბლა სართულებზე არ გაქვთ თავისუფალი ნომერი? – არა, მიიღო პასუხად, დღეს ყველა ნომერი დაკავებულია. კამათს, თხოვნას, ან ჩხუბს აზრი აღარ ქონდა, დილაადრის როგორმე უნდა გაეძლოთ. უხმაურად შეუყვანენ მეხუთე სართულის კიბეებს, საკმაოდ მოზრდილი ოთახში ნათურის ანთებისას მავთული ოღნავ შეწითლდა, ამ საცოდავ სინათლეზე დაინახეს საშინლად ანგრეულ-დანგრეული საწოლები აშკარად ჭუჭყიანი თეთრეულით. აქ გაჩერება შეუძლებელი იყო, სხვა გზა კი არ ქონდათ. ისედაც ცივი ოთახი გაანიავეს, თეთრეული გვერდზე მიყარეს, ტანისამოსიანად მიწვნენ, ახლად გაცნობილი ადმინის-

ტრატორივით, თავქვემ საკუთარი თბილი ნაქსოვები ამოიდეს და პალტოები წაიფარეს. არაფრით არ დაეძინათ, კვლავდაკვლავ დიდხანს არჩევდნენ მომხდარ უსაშინლეს შემთხვევას და ასკვნიდნენ, რომ რაღაც ნახევარმა მეტრმა ანუ 01 ან 02 სეკუნდმა გადაარჩინათ.

გამთენიისას ჩაეძინათ, დილით გიგამ საათს დახედა, უკვე ცხრა საათი იყო. – აუ, როგორ ჩაგვიძინებიაო, – ხმამაღლა დაიძახა, საშა ყაფლანიშვილსაც გაეღვიძა, უცებ წამოხტნენ, წვერი ხელად გაიპარსეს, რომ რუსებსა და სხვებს წვერმოშვებულები არ დანახვებოდნენ. ნაცნობი ადმინისტრატორი ადგილზე ისევ არ იყო, კარი უკვე გაღვიძებულმა დარაჯმა გაუღოთ თან ოცი მანეთი მოითხოვა მთელი ღამე მანქანის ყარაულობისთვის, – სულ არ დაგიძინია და ისე ყარაულობდი, – დაცინვით ჰკითხა საშამ. – ღამე ძილი როგორ შეიძლება პოსტზე, ყველაფრისთვის მე ვარ პასუხისმგებელი, – გაიქაჩა დარაჯი, – თორემ მოვიდოდა ვინმე ქართველი და წაიყვანდა თქვენს მანქანას. – აფხაზები, სომხები ან რუსები არ ქურდობენ, მარტო ქართველებს შეუძლიათ მანქანის მოპარვა? – სომხები და რუსები კიდევ შეიძლება, აფხაზი კი ასეთ რამეს არ გააკეთებს, ის თავის სახლშია, საკუთარ ქვეყანაში და ქურდობას არ იკადრებს, აფხაზეთში ასეთი წესებია. – როგორ საქართველოში აღარ შედის აფხაზეთი? – არა, ეს ჩვენი მიწაა, ქართველები ძალით ჩამოასახლეს სტალინმა და ბერიაძემ.

გიგას და საშას მწარედ გაეცინათ,

აი, როგორ უწამლავენ ხალხს გონებას, ძირძველ ქართულ კუთხეს თავის საკუთრებად თვლიან ეს აფსუები, – ჩაილაპარაკეს ქართულად, დარაჯს ოცი მანეთი მიუგდეს და გუნებაწამხდარები კარში გამოვიდნენ. ეზოში ათიოდე მეტრის დაშორებით საშას კუთვნილი მინებჩალეწილი მანქანა იდგა, სხვაგან კი ნაკაწრები არც ეტყობოდა. ათვალთვლებდნენ მანქანას, გარს უვლიდნენ და ბოლომთ აქნევდნენ თავს. ამ დროს ზუსტად მათი მანქანის გვერდით თეთრი კრიალა ავტომანქანა „ნივა“ გაჩერდა. მძღოლმა წინ მჯდომს კარი გაუღო, ის იყო სასტუმროს კარისკენ უნდა წასულიყვნენ, რომ მარჯვენა კარიდან გადასული ანუ ნაღდი უფროსი გიგას შეეჯახა, შეხედა ერთხელ, მეორედ და გაოცებული ხმით დაიძახა ვაი, ამას ვის ვხედავო, ცუდი ძილისგან გამოუფხიზლებელმა გიგამაც წამით შეხედა და განარებული ხმით დაიძახა ვა, ზებოო. ერთმანეთს გულიანად გადაეხვიენ, თან მხრებზე ხელებს მეგობრულად უტყვებდნენ.

ზებო ანუ ზებედე შათაშვილი ცხინვალში მასთან ერთად სწავლობდა, ოღონდ პარალელურ კლასში, თან მეზობლად ცხოვრობდა, მათ სახლებს მხოლოდ ერთი ძველებური აივნებიან-რიკულებიანი სახლი აშორებდა, სკოლაში ხშირად ერთად მიდიოდნენ, ანდა კლასელ თუ უბნელ მეგობრებთან ერთად, აუყვებოდნენ ებრაელების დიდი უბნიდან ცხინვალის ცენტრის გავლით სადგურისაკენ მიმავალ გზას, სადაც სახანძრო დაცვის მაღალი შენობის გვერდით იდგა სკოლის ოთხსართულიანი შენობა და ფართო ეზოც იყო გადაშლილი.

ცხინვალში გიგას ოჯახი მამის, ალექსი მაჩაბლის ათწლიანი უმძიმესი პატიმრობის შემდეგ თბილისიდან ასი კილომეტრის იქით, ზუთწლიანი გასახლების განაჩენით მოხვდა. უცხო ქალაქში ხუთი წლით გაძევებული მაჩაბლების ოჯახი ცხინვალელი ებრაელი ლევი-აშვილების ოჯახში ცხოვრობდა. ოთხი წელიწადი გაატარეს ამ ორსართულიანი სახლის მოედნისაკენ გადამდგარ ფლიგელში. საშუალო სკოლა გიგამ უკვე თბილისში დაამთავრა და ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე გააგრძელა სწავლა, ზებოც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტზე ჩაირიცხა, მასთან მეგობრობა ახალი ძალით გაგრძელდა. ზებოს ბევრისაგან განსხვავებით ფულის ხარჯვა ძალიან უყვარდა, როგორც კი ცხინვალიდან პროდუქტებსა და ფულს მიიღებდა, სასწრაფო წესით შეკრებდა მეგობრებს, სადმე რესტორანში წაიყვანდა ან საკუთარ ბინაში გაშლიდა სუფრას. ცხინვალიდან საქმეებზე ხშირად ჩამოსული ბატონი მოშეც ესწრებოდა ხოლმე მეგობრულ შეხვედრებს, ეტყობა მოსწონდა, რომ მის ერთადერთ მემკვიდრეს ამდენი კარგი მეგობარი ყავდა. მერე და მერე, როცა ბიჭებს დაუახლოვდა და მათთან შინაურად გრძნობდა თავს შვილის შესახებ ხუმრობდა კიდევ – „ეს ჩემი ზებო სულ მეშინია ქართველის გაკეთებული არ იყოს, ებრაელობის ძალიან ცოტა გამოყვა, ქართველივით ფულის ხარჯვასა და ქეიფებზე არის გაფაცინებული, პირზე სულ ფული აკერია, როცა ვეკითხები რა გინდა-მეთქი, ფულიო, მეუბნება. რჯულის მადლმა, კარგად

იყოს, ამდენმა სმამ ჯანმრთელობა არ შეურყიოს, თორემ მაგის ფულსა და ქეიფებს თუ გინდა ხუთასი წელიც იყოს, მაინც გავუძლებო“.

მეოთხე კურსზე გიგაც და ზებოც თანაკურსელებთან ერთად ერთთვიან სამხედრო შეკრებაზე იყვნენ ახალქალაქში. ივლისის თვე იდგა, მზე აცხუნებდა და ღლის მანძილზე მაგრად ცხელოდა. საღამოს დადგომისთანავე აგრძელება, ხოლო დაღამების შემდეგ აცივება იწყებოდა. სიცვივის გრძნობას ისიც აძლიერებდა, რომ სამხედრო ქალაქთან ახლოს მდებარე მთის ფერდობზე გაშლილ კარვებში უხდებოდათ ღამის გათენება, დღე კი სტუდენტებს კარავში არც უშვებდნენ, გასწორებული საწოლები პატრონებს ძილისკენ იწვევდნენ, მაგრამ სად იყო პატრონი, ჯარში წყნარი საათი და დასვენება არ არსებობდა. სამაგიეროდ მთელი დღე სამხედრო ვარჯიშებს, მწყობრში სიარულს, შჯიბრებებსა და იარაღის შესწავლას ეთმობოდა.

თოფისა და კალაშნიკოვის მძიმე ავტომატის ასე თუ ისე შესწავლის შემდეგ დაზგის ტყვიამფრქვევის შესწავლაზე გადავიდნენ. ორი გაკვეთილის მანძილზე ახსნის, ზედაპირული დაშლისა და აწყობის ჩვენების დასრულებისთანავე მომავალ უმცროს ოფიცრებს შუა თითის სიგრძე სასწავლო ტყვიები დაურიგეს და სასროლ პოლიგონზე გაიყვანეს, რათა სროლასა და მომავალში ადამიანის კვლას პრაქტიკულად დაუფლებოდნენ. ბრძანების გაცემისთანავე სტუდენტების ერთი წყება მიდიოდა პატარა ქვემეხებთან, წვებოდა მიწაზე, ტყვიებს

ჩაალაგებდა გვერდით გადმოშვერილ პატრონტაში, გასახედი ჭრილიდან კარგად დაათვალიერებდა წინ გაშლილ მიდამოს, ბრძანების მიხედვით დააწვებოდა სასხლეტს და იწყებოდა გამაყრუებელი ხმაური. როცა რიგმა მოუწია, გიგა მივიდა მითითებულ ტყვიამფრქვევთან და ბრძანების შესასრულებლად მიწაზე გაწვა. ერთი ბიჭის იქით ზებო იდგა, ის აღელვებული ჩანდა და თითქოს მიწაზე დაწოლას ვერ ახერხებდა, უხერხულად ცმუკავდა. გიგამ გახედა მეგობარს და გასამხნეველად ხუმრობით გასძახა – ზებო, ზებედე, დაწექი და შებედე. ზებომ გაიცინა და მიწაზე სწრაფად დაწვა, სერჟანტი ბოიჩენკო აქეთ-იქით იყურებოდა გაოცებული, რა აცინებთო. ბიჭებმა ხელად გადასცეს ერთმანეთს გიგას ნათქვამი და სროლების მერე ზებოს შემოეხვივნენ, რა ქენი, ზებო, ზებედე, შებედე თუ ვერაო, ზებო იცინოდა შევბედე და ხუთიანიც მივიღე ისე მაგრად ვისროლე, ცხინვალშიც მქონდა ნანახი ეს ავტომატია თუ ქვემეხი, ერთხელ სამხედროს მასწავლებელმა შალვა გაბარავემა გვასროლინა და ამიტომ სულაც არ იყო უცხო, ისე შევყოყმანდი, თქვენსავით ტალახში უცებ წამოგორება ვერ მოვახერხეო. ამ შემთხვევის მერე ზებოს შებედეც შეარქვეს, ზედმეტად შეხუმრებულები შაბათასაც უძახდნენ, მას კი სულაც არ წყინდა, პირიქით, დაძახილზე იცინოდა ხოლმე და შაბათას დამძახებელს გისმენ პარასკევო, – ღიმილით ეპასუხებოდა.

უნივერსიტეტის ეკონომიკური ფაკულტეტის წითელ დიპლომზე ანუ

წარჩინებით დამთავრების შემდეგ ზეზო სოხუმში გაანაწილეს აფხაზეთის ვაჭრობის საოლქო სამმართველოს უფროს საქონელმცოდნედ. სწორედ აქ მოხდა ზეზოს ბუნებრივი ნიჭის არნახული აყვავება. რამდენიმე წელიწადში მცოდნე, კვალიფიციურ, მოხერხებულ და მარიფათიან ვაჭრობის მუშაკს მთელი აფხაზეთი იცნობდა, პატივს სცემდა: ეს პატივისცემა მალე საქმითაც დადასტურდა, ზეზო შათაშვილი აფხაზეთის ვაჭრობის საოლქო მთავარი სამმართველოს უფროსის პირველ მოადგილედ გადაიყვანეს, თანაც ვაჭრობისა და ვაჭრობის ორგანიზების კუთხით. თავმჯდომარე, უკვე შუახნის ასაკს გადაცილებული რუფეთ მიჭანბა, თითქმის არაფერს არ აკეთებდა, მხოლოდ უხვად სვამდა არაყსა და კონიაკს, ფულის აღებაზე უარს არასოდეს ამბობდა და კაბინეტის გვერდით მდებარე სამუშაო ოთახში საათობით ეძინა. ყველაფერი ზეზოს ხელში იყო, ისიც შეუსვენებლად მუშაობდა, ახალ-ახალ წამოწყებებს უყრიდა საფუძველს, პირველ რიგში მოსკოვთან და პეტერბურგთან ამყარებდა მომგებიან საქმიან კონტაქტებს, რომელიმე თანამდებობის პირის დასვენებისა და მთელი თვის მანძილზე ლოთობის ფასად ვაგონებით ჩამოჰქონდა უცხოური ტანსაცმელი, მანქანები, აპარატურა, სასმელი და საკვები, რაშიც სისტემატურად ზღაპრულ მოგებას ნახულობდა, კარგ სიტყვას და დალევას არავის ამადლიდა, პირიქით, რაც მეტს და მეტს შოულობდა, უფრო ტკბებოდა, არც სხვების დახმარებას გაუბობდა, კრასნოდარისა და სტავროპოლის კონიაკე-

ბით ზომ მთელ აფხაზეთს ამარაგებდა.

იმ პერიოდში გიგაც ხშირად სტუმრობდა სოხუმს, მეგობართან რომ არ დაერეკა წარმოუდგენელი იყო. ერთი ქიფის დროს ზეზომ ცოლ-შვილი დააფიცა, თან უთხრა – აფხაზეთის ტერიტორიაზე გინდაც შემთხვევით გაიარო და მე არ დამირეკო, კაცი აღარ იყო, ამის შემდეგ აღარც დაგელაპარაკები და ვიტყვი მეგობრობა არ შეუძლიაო. სოხუმში ხშირი ჩასვლების გამო ზეზოსთან ერთად სულ ქეიფ-ქეიფით მოიარა გაგრის და სოჭის რესტორნები, განსაკუთრებული სტუმრობის ადგილებად შერჩეული ქონდათ გაგრიფში, ეშერა, მერხეული, ამრა და სოხუმის ფუნიკულიორზე მთელ ქალაქს ლამაზად გადმომცქერალი ზღაპრული საქეიფო ადგილი.

ერთ საღამოსაც მეგობრებთან ერთად ორი მანქანით გამოუარა, ერთად ვივანშმით, თან მეგობრებს გაგაცნობ, სადმე რომ შეხვდეთ, გამოგადგებიანო. იმ წელს გიგა ცოლ-შვილთან ერთად სინოპში ისვენებდა, ფართო აივანზე საწერი მაგიდა ჰქონდა გატანილი, სურნელოვან ჰაერზე ჯდომა სიამოვნებდა, ლურჯად გადასარკულ ზღვას გადასცქეროდა, თან ოცნებობდა და წერდა. შორს აღარ წასულან, მანქანები აღმართში ააქროლეს და სოხუმის ფუნიკულიორის ღია ვერანდაზე გაშლილ სუფრას შემოუსხდნენ. ეტყობა წინასწარ ჰქონდათ დარეკილი, ზეზო გამოჩნდა თუ არა, ორკესტრმა დაკვრა შეწყვიტა და საზეიმო მარში დასცხო. გიგა მერე დაუკვირდა, სადაც კი შედიოდნენ საქეიფოდ, ორკესტრი იმწამსვე წყვეტდა მუსიკას და საპატიო

სტუმარს ცნობილი საზეიმო მარშით ხვდებოდნენ. ზებო ასეთ ქცევას ყურადღებას აღარ აქცევდა, მასთან მყოფი პირები კი სიამაყით იცქირებოდნენ თუ როგორ საპატიო შეხვედრას უწყობდნენ აფხაზეთის ვაჭრობის აღიარებულ ლიდერს.

თბილი მეგობრული ქეიფი გაჩაღდა, განწყობილება იყო ამაღლებული, დაბლა ლამაზად მოქათქათე სოხუმში უკვე სინათლეები ინთებოდა და გამოკვეთილ სახეს იღებდნენ ზღვისკენ გაჭრილი ქუჩები, ზღვას კი უკვე ჩასული მზის ძოწისფერი ათინათი ეღებოდა და რამდენიმე ფერად მოლივლივე ჩანდა. ვერანდაზე გადატიხრული ფართო ნაწილის ღია კარიდან მოქეიფეები ჩანდნენ. ამ დროს ვერანდიდან შემავალ ოთახში ჩხუბი ატყდა, ყვირილისა და ხმაურის ხმები გამოდიოდა, ღია კარიდან რტყმევა-რტყმევით ორი ზორბა ბიჭი გამოვარდა, თითქოს მოკრივეები მოძრაობდნენ რინგზე, ისეტი ხელჩართული ბრძოლა იყო გაჩაღებული. უკანა მხრიდან ხელების თავდაუზოგავი ქნევით მომავალი ბიჭი წინ ძირითადად ხელებაფარებულ ბიჭს მოჰყვებოდა, ეს უკანასკნელი აშკარად თავს იცავდა, შეტევაზე გადმოსული მაღალი ლამაზი ბიჭი ტიპური ქართველი იყო, თავს ვინც იცავდა უფრო რუსს გავდა, თუმცა სუფრის ერთ-ერთმა წევრმა თქვა ეს ხომ ტაირ ზუსბაა, მოძველებიჭო ჩხუბის მოყვარულიო. ამ დროს მოჩხუბრები ვერანდის დაბალ კედელთან მივიდნენ, აქ კი გულდაგულ შეტევაზე გადასულმა ბიჭმა ისეთი ძალით დაარტყა ყბაში მარჯვნიდან მოქნეული მუშტი ქერა მოწინააღმდე-

გეს, რომ პირსახოცივით გადაჰკიდა მოაჯირზე, თანმხლები პირები რომ არ მიშველებოდნენ, ბიჭი მაღალი ბელეტაჟიდან დაასკდებოდა ქვაფენილს.

– აქ გაჩერება აღარ ღირს, ეს აყალმაყალი დიდხანს გაგრძელდება, ჯობია წავიდეთ, ჩემთან ზღვისპირა აივანზე გავაგრძელოთ ქეიფი, – განაცხადა ზებომ.

არავინ შეპასუხებია, უკანა კარიდან გავიდნენ და იქვე მდგარ მანქანებში ჩასხდნენ.

ორიოდე წუთში ოფიცინტებმა ღირექტორ-ადმინისტრატორის თანხლებით და დიდი ბოდიშებით საბარგულში მუყაოს ყუთებით ჩაალაგეს პურმარილი. დაღმართი მალე ჩაიარეს, ცენტრი უკან მოიტოვეს და კელასურის იქით, უკვე სოხუმის გარეუბანში, ზღვასთან ძალიან ახლოს ხეებით დაფარულ ფერდობზე გაშენებულ ლამაზ ორსართულიან სახლთან შეჩერდნენ. ფერდობზე რამდენიმე მწკრივად აშენებული სახლები ჩანდა, ღამე კი იყო, მაგრამ ლამპიონებისა და განათებული ფანჯრების შუქზე იგრძნობოდა, რომ არაჩვეულებრივი მიდამო იყო, ნებისმიერ სახლს ხეებით სავსე ეზო ერტყა. ზებოს სახლი მეორე რიგში პირველი იდგა, ეზოს მაღალი მოაჯირი აშშენებდა, აგურის მაღალი ღობის შუაში რკინის ალაყაფის კარით. სახლი ზღვიდან 15-20 მეტრით თუ იქნებოდა დაცილებული, ზღვის მარილიანი ჰაერი და ნაპირთან ტალღების მშვიდი ხმაური გარკვევით ისმოდა, სოხუმის პორტში რეიდზე მდგარი გემების მოკაშკაშე სინათლეებსაც ხედავდა, ასევე ჩანდა ლამაზად მორკალული ქალაქი და

ზღვაში შეჭრილი „ამრას“ ანთებული ლამპიონები. ზებოს მეუღლე რივა სიხარულით შეხვდა სტუმრებს, განსაკუთრებით გივას ნახვა გაუხარდა, ახლობელი ადამიანივით ეფერებოდა. მერე მოსამსახურე ქალს დაუძახა და საწრაფოდ გააწყვეს პურ-მარილი ზღვისკენ გადამდგარ ფართო აივანზე. ისეთი სასიამოვნო იყო სივრილეში აივანზე ჯდომა, მთვარის შუქით საოცნებოდ გადასარკული ზღვისა და სულ ახლოს განათებული სოხუმის ცქერა, რომ წასვლის სურვილი არავის გამოუთქვამს, მალე ზებოს მძლოლმა ფუნქციონირის რესტორნის დამკვერელებიც მოიყვანა და სუფრა ზურნა-დუღუკის თანხლებით კიდევ უფრო ტკბილი და სასიამოვნო გახდა. მხოლოდ განთიადისას წამოიშალნენ ფეხზე.

ახლა, ამ უსიამოვნო დღით, სამინლად გატარებული ღამის შემდეგ ზებო შათაშვილი იდგა მის წინ და მეგობრულად ეხვეოდა, სახეზე სიკეთე და სიხარული ეხატა.

– ბიჭო, მინც ისე ჩამოხვედი, რომ არ დამირეკე, დაგინება და ფიცი დაარღვიე, არ გრცხვენია, ეგრე როგორ მოიქეცი, ამ ტილებიან სასტუმროში გაჩერების მაგიერ მეფესავით მოგასვენებდი.

– მოიცა ზებო, ერთბაშად ნუ მიყარე, წამოსვლას არ ვაპირებდით, ან რა დროს სიარულია. კონფერენცია ტარდებოდა სოჭში, გადავწყვიტეთ უარი გვეთქვა, გუმინ სალამოს კი ჩვენმა თავმჯდომარემ, ანუ შენებურად ყველაზე „გადოლმა“ დაგვირეკა და პირადად გვთხოვა ჩავსულიყავით, უარი ვეღარ ვუთხარით, სასწრაფოდ მოვემზადეთ და

წამოვედით, გზაში დაგვალამდა, შუალამისას ხომ არ მოგადგებოდით, შენი არა, მაგრამ რივასი ხომ მოგვერიდებოდა, ამიტომ გავებოდით, შენ უკანა გზაზე უნდა მენახე; უფრო მეტი დრო როცა მექნებოდა, არავითარ ფიცის გატეხვას არ აქვს ადგილი, ძმობა ძმობად რჩება.

ამ დროს ზებომ დაინახა მანქანის ჩაღეწილი მინები და გაოცებულმა შესძახა: – ეს რაღა უბედურებაა, რა მოხდა, როგორ ჩაღეწეთ მინები, ან ასე ამ სიცივეში როგორ იარეთ, ფილტვების ანთება ხომ არ გინდათ აიკიდოთ.

– ჩვენ კი არ ჩავღეწეთ, ჩავვიღეწეს, ოჩამჩირესთან გვესროლა ვიღაც გარეწარმა, ღვთის მადლით და დახმარებით ერთი წამით, ან ორი წამით ვართ გადარჩენილები.

– ახლა გარეწრების იმდენი ბანდა დარბის ვერც კი დაითვლი, ოჩამჩირეშიც თარეშობენ საკმაოდ მოზრდილი დაჯგუფებები, ნაღდად მაგათი ნამოქმედარი იქნება, ღამით გამოდიან სანადიროდ, რომ კვალი სასწრაფოდ გააქრონ.

– ვინც იყო იმას გაუწყდეს ოჯახი, ადამიანი ასე როგორ უნდა გაწირო, თან არ იცი ვინ ზის მანქანაში, მდიდარი თუ ღარიბი, წესიერი თუ არამზადა, ბავშვი თუ მოხუცი, მეცნიერი თუ ბანდიტი, მოკლედ ძალიან ცუდად იქცევიან, ბრმად და უსინდისოდ.

– ეჰ, ასეთი დროა და რას იზამ, ხალხი თუ არ აღსდგა და დაირაზმა, ჩვენი დაღუპვა უკვე კართან არის მომდგარი, ძალიან ძნელია ამ სოლომომორში გადარჩენა.

– რას იზამ, ძმაო ზებო, როგორმე უნდა გავძლოთ, ახლა კი წავედით,

კონფერენცია დღეს დაწყო და როგორმე უნდა ჩაეუსწროთ, რომ მაგათ თვალში მართლები აღმოვჩნდეთ.

– რას ამბობ ბიჭო, ასე მშვიდობით უნდა წახვიდეთ, სტუმართან გინდა შემარცხვინო.

– არა უშავს, საქმე ასე მოითხოვს, შენზე გზაში მოუწყვები ყველაფერს, სამს სწორად გაიგებს, ნუ გეშინია.

– მე რის უნდა მეშინოდეს, მაგრამ შენ ნუ იცი ზოგჯერ აჩქარება, ყველაფერს დაკვირვება და აზომ-გაზომ-ვა სჭირდება, საუკეთესო ვარიანტის უცებ არჩევა იოლი საქმე არ არის.

– რა ვქნათ, გვაგვიანდება, სხვა გამოსავალს ვერ ვხედავ.

– ეგ შენი ჭკუით, ახლა ჭკვიანი ქართველი ებრაელის მოსაზრებასაც დაუკვირდი და მერე თქვი მართალი. სოჭამდის სულ მშვიდობით ვერ ივლით, სადმე რომ გაჩერდეთ ერთი საათი მაინც დაგეკარგებათ, თან რას გაჭმევენ ღმერთმა უწყის, კარგი, შეიძლება მშვიდობა გაძლოთ, მაგრამ ამ შუშებამსხვრეული მანქანით ჩქარა ვერ ივლით, გაიყინებით, გაითოშებით და გაცივდებით, თან მთელ გზაზე, თუკი დაგჭირდათ ვერსად ერთი ლიტრ ბენზინსაც ვერ იშოვით. მე კი სასწრაფო წესით შუშებსაც ჩავასმევივინებ, ბენზინითაც გაგივსებთ ბაკს, თანაც გაგატანთ სათადარიგოდ, იმ ლოთ რუსებს კი უთხარით გზაში მანქანა გაგვიფუჭდა, ვაკეთებდით და იმიტომაც დაგვაგვიანდა, შეეცოდებით კიდევ და მეტ პატივსაც დაგდებენ, დასალევიად მოვლენ თქვენთან, ასეთი წესი აქვთ.

– ვა, შენ აზრები მაგრად ჩამოაყალიბე, თუ მინების ჩასმას მოახერხებ

და ბენზინსაც ჩაგვისხამ, მაშინ მართლა ღირს შეჩერება, თორემ შიმშილით თავს არ მოვიკლავთ.

– ძალიან კარგი, მაინც ებრაელებში ხარ გაზრდილი და ჭკუამ გაგიჭრა, ასე ჯობია რჯულის მაღლმა. ბორია, დაუძახა მანქანასთან მოფუსფუსე მძღოლს ზებომ, – საწრაფოდ წაიყვანე ეს მანქანა, ჩვენი კი აქ ჩაკეტე, მიდი დავითთან გარაჟში, უთხარი ზებედ მაისევევიჩს დიდი სტუმრები ყავს თბილისიდან, სასწრაფოდ ამოიღეთ ნაავარიევი მანქანიდან მინები, აქ ჩასვით, ბაკიც გაავსეთ და ორი კანისტრა ბენზინიც ჩაღოს შიგ. უთხარი მაყუთთან ერთად სავსე ყუთ სამარკო კონიაკსაც მიიღებ-თქო. ჩვენ კი წავედით, ჩემი ბინა აქვეა, ორას მეტრში, რივასაც გავახარებთ და ბავშვებსაც.

– აქვე როგორ არის, იქამდე ფეხით მისვლას ერთი საათი მოუუნდებით, შენ ხომ არ გადაირიე.

– ჩემი შეცდომა და გადარევა გამორიცხულია. ის ბრწყინვალე სახლი ზღვასთან გავყიდე, ორჯერ გამქურდეს, დაცვაც კი ვერ აკავებდა ფულზე და ქონებაზე გავიყუებულ ბანდიტებს, სოხუმის აღმასკომის თავმჯდომარეს დავუადე ის, რაზედაც გიჟდებიან და ახლადაშენებულ სამთავრობო კორპუსში მივიღე ხუთოთახიანი ბინა. აქ გაცილებით მეტად უსაფრთხოა, სახლს დაცვაც ყავს, ზღვა კი აქედანაც კარგად ჩანს, ოღონდ რა თქმა უნდა სიმწვანე, ფიჭვები და ჰაერი იქ უკეთესი იყო.

ამ ლაპარაკში სახლსაც მიადგნენ. ზებოს ბინა მაღალ მეორე სართულზე მდებარეობდა. რივა სინარულით შეხ-

ვდა გიგას, გადაკონცა და უსაყვედურა, ასე როგორ დაიკარგე, ძალიან მოგვანატრე თავიო. მალე სუფრაც გაიშალა და საუკეთესო კონიაკით სავსე მომცრო ჭიქებით სადღეგრძელოებიც გააჩაღეს. საათზე ცოტა მეტი გავიდა და მძლოლიც დაბრუნდა, ზებომ შეაქო, ყოჩაღ, დროულად გააკეთე ყველაფერი, ახლა სარდაფში ჩაირბინე, ერთი ყუთი კონიაკი ჩადევი საბარგულში, სოჭში უეჭველად გამოადგებათ, უკვე აცივდა და ღვინოზე მეტი ავტორიტეტით ახლა არაყ-კონიაკი სარგებლობს. რივამ თევზეულიც ჩაალაგა პარკში, კონიაკთან მისაყოლებლად გამოგადგებათო, თან ჰოლანდიური ყველი და სუფუკიც მიაყოლა, – ესეც მოეწონებათ რუსებსო.

ზებოს ბინიდან ჩამოსულები და კარგა გვარიანად მთვრალეები საპარადლო შესავლელის წინ იდგნენ, ერთმანეთს ემშვიდობებოდნენ, მთვრალეების წესების თანახმად კოცნიდნენ, თან კმაყოფილების გამომხატველი საქები სიტყვებით ათვალეირებდნენ ახლადმინებჩასმულ მანქანას, მაღლობას უხდიდნენ მომღიმარ ზებოს. ამ დროს ერთი საპარადლო შესასვლელის იქით მდგარი ხუთი-ექვსი ახალგაზრდა აჩოჩქოლდა, აქეთ-იქით დადგნენ, საპარადლო კარი გაიღო, ჯერ ავტომატმომარჯვებული, სამხედრო ფორმაში გამოწყობილი ბიჭი გამოვიდა, ოთხივე მხარეს გაიხედა, ბიჭს მეორე და მესამეც მოყვა, მერე გამოჩნდა სამუალოზე მაღალი, ქორიანი და გრძელცხვირმოკაუჭებული უშნოდ გამოძირალი კაცი, უკანაც დაცვის სამი წევრი მოსდევდა. ზებომ მეგობრებს ხმადაბლა უთხრა პირვე-

ლი მიდისო. კარიდან გამოსული სწრაფად ჩაჯდა შავი მანქანის უკანა სავარძელში, წინ კი უსწრაფესი მოძრაობით ავტომატიანი ბიჭი შეხტა. მანქანა დაიძრა, მომდევნო ორ მანქანაში შეცვნილებიც უკან მიყვებნენ. მანქანამ გაიარა ასიოდე მეტრი, მოუხვია მარჯვნივ, კვლავ ასიოდე მეტრი გაიარა და ზღვისპირა მოაჯირთან შეჩერდა. მალე კარი გაიღო და მანქანიდან მკვეთრად ცხვირმოკაუჭებული, ყვითლად შებუმბლული ძერა გადმოვიდა, მის უკან კი რვა-ცხრა ძერა შეჯგუფდა. გიგამ თვალებს არ დაუჯერა, მოისრისა კიდეც, რომ უკეთესად დაენახა. ძერა რამდენჯერმე ზოოპარკში ყავდა ახლოდან ნანახი, ყვითლად და ყავისფრად შებუმბლულები და ცხვირმოკაუჭებულები ბოროტად რომ აელვებდნენ მოყვითალო-მოყავისფრო თვალებს. ამასობაში ზღვისპირას მისული დიდი ძერები აფრინდნენ და სანაპირო ზოლიდან მარჯვენა მხარეს სწრაფი ფრენით სადღაც გაემართნენ. გიგა კვლავ თვალებს იფშვნიტდა, ხომ არ მეღანდებო, ზებო კი ჩვეულებრივი გამოძეტყველებით იდგა.

– ეს რა მოხდა, ადამიანების ნაცვლად მანქანებიდან ძერები გადმოვიდნენ, ამხელა ძერები რასაც დაეტაკებიან ყველაფერს შესჭამენ მსგავსი რამ ჩემს ცხოვრებაში არ მინახავს, ალბათ მომეჩვენა, წუხანდელი ღამისა და ამდენი კონიაკის მერე რა არ მოგეჩვენება კაცს.

– არაფერიც არ მოგჩვენებია, – თქვა ზებომ, – ასეთი საოცარი გარდაქმნა ხალხმაც შეამჩნია, თუმცა ამ ადგილს არავის აკარებენ, მეც შევამჩნიე.

ბევრმა თქვა ასე მიფრინავს ზოლმე უფროსი თავისი გუდაუთისკენ, სადაც აქვს ბოროტების ძირითადი ბუდე, იქ ალბათ, რაღაც საქმეებს აკეთებს, არაერთხელ შეუძინევიათ სოჭი-ადლერის მხრიდან მოფრენილი მსუქანი ძერებიც. მერე კი, როცა პირველი საქმეებს მორჩება, გვიანი საღამოობით ან ძირითადად ღამდამობით კვლავაც ფრენით უბრუნდება სოხუმს.

– არა, ეს მაინც რა იყო, ადამიანის ასეთი საოცარი სახეცვლილება ზღაპარში თუ წამიკითხავს ან გამიგონია, – ვერ ისვენებდა მთვრალი გიგა, მცირედ გადაკრულ საშა ყაფლანიშვილს კი თითქოს ხმა ჩავარდნოდა, ყოველთვის მაგარი მოლაპარაკე და მოკამათე ხელებს შლიდა და იმეორებდა:

– დიდება შენდა ღმერთო, ეს რა მეორედ მოსვლა ვნახეთ, აქ ყველაფერი შეიძლება მოხდეს. ასე გავდეს ადამიანი ძერას თუ ძერად გარდაქმნილს მგონი ზღაპარში კი არ წამიკითხავს.

– რა გიკვირს შე კაი კაცო, მთელი აფხაზეთი ძერებით, სვავებით, ყვავებით დაიფარა, უკვე კარგი ხანია ადამიანი ძერად და მტაცებლად იქცა. ბევრი ფარულად აკეთებს მსგავს რამეს, ესენი კი ნამდვილი სახით მოგვევლინენ, ასეთ დროს ძერა რა გასაკვირია, უბრალოდ მტაცებლის რეალური ფორმაა გამოხატული, – თქვა ზებომ.

– რა არის გამოხატული და რა მიზნით, ძალიან ძნელი გასაგებია, თუმცა ერთი რამ ნათელია, ჩვენი საქმე არ არის კარგად და ფაქტია, უფრო უარესად წავა. ასეა როცა ქართველები ერთმანეთს დაერევიან და კლავენ, მაშინ ძერები და სვავები მომრავლდები-

ან, – დაასკვნა საშა ყაფლანიშვილმა.

– ასეა თუ ისე ჩვენი წასვლა მაინც აუცილებელია, უკვე თორმეტი საათია, როდისღა ჩავალთ, ვიღაც კრეტინებმა რატომ უნდა გვისაყვედურონ.

– მაგ ლოთებისა და ბოზების უფროსობა, სულელური ყოყოჩობა და ზედამხედველური მითითებები დიდი ხანია ყელში ამოვიდა, საკუთარი ბოლმა საყვედურთან ერთად უკან შეიტენონ, – გაცხარდა გიგა, – სასადილო შესვენების მერე მაინც მივალთ, ეგენი ხომ სადილისა და გაპობის გარეშე ვერ გაჩერდებიან, კონფერენციის მიზანიც ძირითადად ეს არი. სწორედ ეს ყოველდღიური არყის უზომო სმა უწყობს ხელს არამართო ჩვენი ზემდგომი ორგანიზაციის, არამედ მთელი რუსეთის გადაგვარებას, ცდილობენ ყველაფერი აურ-დაურიონ, საკუთარი თავიც და სხვებიც დალუპონ, თვითონ უზომოდ ბევრნი მაინც არიან, ჩვენ კი რა ვქნათ, როცა ერთი-ორი კაცის სიკვდილიც კი ერს წყლულად აჩნდება, საერთოდ ძალიან მძიმეა პატარა ერების ყოფა-ცხოვრება მსოფლიოში.

სოხუმიდან წამოსვლის წინ გულთადად მასპინძელს ზებო შათაშვილს პირობას აძლევენ რომ უკანა გზაზე აუცილებლად ნახავდნენ, მისი ნახვის გარეშე თბილისს არ დაბრუნდებოდნენ. გზა და გზა სულ წუხანდელი და დღევანდელი საოცარი მოვლენებით გაოგნებულები ლაპარაკობდნენ, ყველა შემთხვევას არჩევდნენ. გზა მაინც მოსაწყენი იყო, ბევრ ადგილას იდგა მოდად ქცეული პიკეტი, გუმისთასთან, ეშერასთან, ათონთან საბუთებს უმოწმებდნენ, საბარგულს ალებდნენ, ჩხრეკდნენ, ასევე

ათვალისწინებდნენ მანქანის სალონს, შურით უცქერდნენ ღვინის ბოცებსა და კონიაკის ყუთს. ახალგაზრდა რუსმა ლეიტენანტმა ვერაფრით ვერ გაუძლო ცდუნებას, ერთ ბოთლს ავიღებო, – ჩაიბურტყუნა და კონიაკის ბოთლი უბეში იკრა. როგორც იქნა გუდაუთას მიაღწიეს. აქაც გულდასმით შეამოწმეს საბუთებიც და მანქანაც. ამ დროს გიგამ გაოცებისაგან ფართოდ გააღო პირი, პიკეტთან ახლოს ხუთიოდე მეტრის დაშორებით, მცირედ შემალლებულ მოედანზე იდგა დაბალი კაცის სიმაღლის ყვითლად შებუმბულული ძერა, წინ წამოწეულ ცხვირკაუჭა მთავარს, უკან ძერების ჯგუფი ამოსდგომოდა. გიგა გაოცებით მიაშტერდა ამ უცნაურ, თითქმის წარმოუდგენელ სანახაობას. საშა ყაფლანიშვილმაც დაინახა ძერების შეკრება და სულ გაშტერდა, ორივენი ისხდნენ და დაჟინებული უაზრო ცქერით მიშტერებოდნენ ძერათა გუნდს. მთავარმა ძერამ იგრძნო დაჟინებული მზერა, ცოტა ხნის შემდეგ მოწყდა ადგილს, გაშლილი ფრთების ფართხაფურთხით წამოვიდა თუ გამოფრინდა, გიგამ მყისვე ასწია მანქანის ფანჯრის მინა, ძერა მოასკდა მანქანას და ისეთი გამეტებით ჩასცხო ნისკარტი წინა მინას, ლამის იყო ჩაამსხვრია, ამ დროს საშა ყაფლანიშვილმაც ერთბაშად დაძრა მანქანა და უკანმოუხედავად გაქანდნენ.

– ეს რა უბედურება ხდება, რა კომშარები დაგვატყდა თავს, მსგავსი რამ ჩემს ცხოვრებაში პირველად ვნახე, რა ჯანდაბამ მიბიძგა, რატომ წამოვედით მანქანით, ამ საშინელებებს ხომ გადავრჩებოდით, აიჩემე მანქანა და მანქანა, ნეტავ გადავფრენილიყავით, თავი

საშინელებათა სამყაროში მგონია, – შეუტია გიგამ მოადგილეს, – ფანჯრის დაკეტვა რომ არ მომესწრო ხომ თვალს გამომთხრიდა, ან საფეთქელში რომ ჩაერთყა, შენ მტერს, ვინ იცის რა მოხდებოდა. ნამდვილად ვგრძნობ ჩვენს უძველეს ქართულ მიწაზე რაღაც სოლომ-გომორი მზადდება, აპოკალიფსის განხსენება შეიძლება ზედმეტი სიფრთხილე იყოს, მაგრამ ძირითადად ეს რუსები და მაგათი მთავარი სადაზვერვო უწყება ძალიან დიდი არეულობას რომ ამზადებდნენ და უკვე დაიწყეს განხორციელება, პირადად ჩემთვის ეს ყველაფერი დღესავით ნათელია. ჩვენი მყიფე დამოუკიდებლობა, ამერიკა-ევროპისაკენ დაჟინებული სწრაფვა, ბატონობას მიჩვეულ რუსებს სიკვდილივით არ უნდათ, ახლა ყბადალებულ ავტონომიურ რესპუბლიკებს ეჭიდებიან, უფრო ზუსტად ამ თემას ათამამებდნენ, ცდილობენ ამით გამოგვიჭირონ, ან გვევაჭრონ ან საკუთარი ძალების ვითომ ფარული ხელისშეწყობით აგვიჯანყონ, ცბიერი გზებით მიიმხრონ, ამათგან ყოველგვარი უბედურებაა მოსალოდნელი.

– სწორი ხარ, ასეა, ნაღდად რაღაც დიდი უბედურება გველოდება, მანქანით წამოსვლის ინიციატივას თუ დაძალებას რაც შეეხება, რა მექნა, მეუბნებოდნენ მატარებლებზე თავდასხმები ხდება, ხალხს პირწმინდად მარცვავენო, მეც ვიფიქრე დღისით მაინც გავივლით საშიშროებას მეთქი, სწორი ხარ, კინაღამ შევეწირეთ ამ მანქანით წამოსვლას. ვნახოთ, ისევ ღმერთი თუ გვიშველის, კაცის იმედი უკვე აღარ მაქვს.

ამ ლაპარაკში გაგრაც გაიარეს, აქეთ-იქით ცნობისმოყვარეობით იცქირებოდნენ, ნაცნობი ადგილების დანახვა სიამოვნებდათ, გაგრიფშასაც სიყვარულით შეავლეს თვალი. ჟოეკ-ვარასთან მღებარე მოედნის მარჯვენა მხარეს ტროტუართან მდგარი იულონ მარლანია დაინახეს, მასთან ერთად განუყრელი მეგობარი ალიკ კონსტანტინიდიც იმყოფებოდა. იულონი გიგას მეუღლის ნათესავი იყო, მთელ აფხაზეთში ინტელიგენტობითა და პატიოსნებით ცნობილი პიროვნება. ის კარგად მღეროდა, აფხაზეთის სახელმწიფო ანსამბლს ხელმძღვანელობდა, ფილარმონიასაც თავკაცობდა, თან სახელმწიფო ვეჭილი ლექტორი იყო. ახლა, როდესაც დაუმთავრებელი არეულობის გამო ხალხს არაფერი აღარ აინტერესებდა, მშვენიერი ფორმა ჰქონდა გამოძებნილი, მოკლე საინფორმაციო გამოსვლისა და კითხვებზე პასუხის გაცემის შემდეგ დამსვენებლებსა თუ ადგილობრივ მცხოვრებლებს ახალ უცხოურ კინოფილმს უჩვენებდა. ყველა სიამოვნებით მიდიოდა მის ღონისძიებაზე, განსაკუთრებით რუს ქალბატონებს იზიდავდათ კინოების ცქერა. ამ მოხერხებული საშუალებით იულონ მარლანია აფხაზეთის საზოგადოება „ცოდნის“ სალექციო-საფინანსო გეგმების ნახვარზე მეტს ასრულებდა. ალიკ კონსტანტინიდი მუსიკალური ტექნიკუმის დირექტორის მოადგილე იყო და ახლო მეგობარს ხშირად დაჰყვებოდა.

მანქანა ტროტუართან მიაყენეს და შემთხვევით შეხვედრილ მეგობრებს თბილად გადაეხვიენ.

– საიდან, როგორ, სად მიდიხართ,

– უცებ დააყარეს კითხვები აფხაზეთის მკვიდრებმა, – თუ მოდიოდით, რატომ არ შეგვატყობინეთ, იქნებ დახვედრას ვერ შევძლებდით, რამ შეგიშალათ ხელი ასე ჩუმად რომ მიიპარებოდით.

– უცებ გადაწყდა წამოსვლა, სოჭში მივდვართ კონფერენციაზე, არაფრით არ მოგვეშვენ, თორემ ახლა სიარულისა და გართობა-დასვენების დრო ნამდვილად არ არის, ტელეფონით დაერკვაც შეუძლებელი აღმოჩნდა, არცერთი არ მუშაობდა, ბევრი ცდისა და ლოდინის საშუალება ნამდვილად არ გვქონდა.

– ჰო, ამ დამაბულმა ვითარებამ ტელეფონიც გააუფასურა და მთელი ჩვენი ცხოვრებაც. რა არის თქვენსკენ ახალი, საერთოდ რა ხდება, არსებული მდგომარეობის თქვენნაირ საუკეთესო მცოდნეს მთელ საქართველოში თუ არა, აფხაზეთში ნამდვილად ვერ შევხვდებით.

– ძალიან კი შეგვაქეთ, მაგრამ ხდება ის, რასაც ყველა ვხედავთ, ვგრძნობთ და განვიცდით მსგავსი არეულობა ორმოცდათხუთმეტი წლის კაცი ვარ და ჯერ არ მომსწრებია, მხოლოდ ცუდს თუ გაიგებ, ამ საშინელ მდგომარეობას რა ძალა გამოასწორებს. ჩვენ ძალიან გვიჭირს ასჯერ მეტ რუსულ ძალებთან დაპირისპირება, როგორც კი საქართველომ გაამჟღავნა თავისუფლების მოპოვებისა და დაკარგული სახელმწიფოებრიობის აღდგენის ასწლობით გულში ნადები იდეა, რუსეთის ხელმძღვანელობა მყისვე ჩვენს წინააღმდეგ ძალების მობილიზების შეუდგა, ხაზს ვუსვამ ხელმძღვანელობა და არა

ხალხი, თუმცა ამ ოხერ ხელმძღვანელობას მილიციაც ემორჩილება, არმია, უშიშროებაც და ათასი სხვა ორგანიზაცია, ჩვენ მათთან ძალით ვერაფერს გავხდებით, სიტყვით, ერთიანობით, ერთმანეთის მხარში დგომით უნდა ვებრძოლოთ, ერთი ასსაც არ შეუშინდეს, დამოუკიდებლობისაკენ მიმავალ გზას არ გადაუხვიოთ, მტკიცედ დავდგეთ და იქნებ მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნები დაგვეხმარონ, გაჭირვებაში არ მიგვატოვონ, არ მიგვაგდონ, თუმცა პირადად მე შორეული ამერიკის, უფრო ახლოს კი გერმანიის თუ საფრანგეთის მაინცდამაინც დიდი იმედი არ მაქვს.

– აბა, რა ვქნათ, ვისი იმედი უნდა გვქონდეს?

– პირველ რიგში საკუთარი თავის. გახსოვთ რას წერდა გენიალური ვაჟაფშაველა: „თვით მოუარეთ თავის თავს, ნუ იმედოვნებთ სხვაზედა“, სხვა რას გაგიკეთებს. ვინ ეხმარებოდა ერეკლე მეფეს, თავად იბრძოდა ლომივით, საკუთარ მაგალითზე რაზმავდა ხალხს, მეფე იყო, უზენაესი პირი და ლეკთა მთავარს კონტა ბელადს ერთი-ერთზე ერკინებოდა ხმალდახმალ, იმარჯვებდა, ამით ყველას გამარჯვებისაკენ მოუწოდებდა.

– ეჰ, ეგ სხვა დრო იყო, სხვა ვითარება, სხვა განზომილებები, ახლა მეფე და ხმალი ვილას ახსოვს, დედამიწიდან ათიათასი მეტრის სიმაღლეზე შემოვა რუსული ავიგამანადგურებელი, დაგაყრის ყუმბარებს, ამოგწვავს, ამოგჟუჟავს, შენ კი მიდი და იქნე მამა-პაპური ხმალი.

– ეს დაახლოებით ასეა, მაგრამ უკან დასახევი გზა აღარ გვაქვს, თუ

აღვუდექით ამ ბოროტების იმპერიას ანუ რუსეთს, ბოლომდის უნდა ვებრძოლოთ, შეუდრეკლად, მართლა სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე.

– ბრძოლა კი ძალიან ძნელია, უთანასწორო, თანაც ამათ რომ არ იკადრონ ისეთი სფერო არც მეგულება. ახლა აფხაზეთში გამალებით არიგებენ იარაღს, ზღვითაც შემოაქვთ და ხმელეთითაც, ხალხს ამზადებენ მომავალი შეტაკებისთვის, თუმცა მომზადებული ხალხის მეტი რა ჰყავთ, თვითონ იომებენ აფხაზების ნაცვლად, ვისაც ბოლომდის მაინც არ ენდობიან, ან მოგისევენ ფულით ნაყიდ ჩეჩნებს, ინგუშებს, ყაბარდოელებს, სომხებს და ყველა ფულზე დახარბებულ ადამიანს, ახალგაზრდა იქნება თუ ხნიერი. ამავე დროს რუსული პასპორტებიც უხვად აქვთ დარიგებული და ყველგან თავგამოდებით აცხადებენ ჩვენი მოქალაქეები არიან და ამიტომაც დავიცავითო. რუსეთს ხომ ამნაირ მაქინაციებსა და უნამუსობაში ტოლი არ გააჩნია.

– რასაკვირველია, რუსეთი ყველაფერს გააკეთებს, რომ საქართველო ხელიდან არ გამოეცალოს, თუ საქართველო დაკარგა, აზერბაიჯანიც დაიკარგება და ვითომ ერთგული სომხებიც უგანებენ.

– ნამდვილად ასე იქნება, ამიტომაც არაფერს აღარ ერიდება. აი, ერთი სულ პატარა ფაქტი. მე სამსახურებრივი მოვალეობის გამო ხშირად სოფლებში მიხდება სიარული, ცხენით თუ ფეხით ამ ბოლოსაც მოვიარე საკენი, ფსხუ, ჭლოუ, აჭანდარა და სხვა სოფლები. ხალხი სულ იარაღს ატრიალებს, იზიდავთ კიდევ ასეთი მდგო-

მარეობა. ყველა სოფელშია გამოყოფილი რამდენიმე რუსი ინსტრუქტორი, ხალხს იარაღს ასწავლიან და სროლაში ავარჯიშებენ, სომხებით დასახლებულ სოფლებში კიდევ უფრო მეტი მომზადება მიდის, იქ მსხვილკალიბრიანი და ტანკსაწინააღმდეგო იარაღებსაც ცდიან, ასწავლიან. ჩვენს მთავრობას კი სირაქლემის პოზა უჭირავს, ჰკონია რაიმეს გაკეთებას შეძლებს, მაგრამ დღითიდღე მივდივართ უფსკრულისაკენ, უკვე ცხადად ჩანს რომ უბედურება კარს არის მოდგარი.

ამ საუბრისას ჟოეკვარას მოედნის კუთხეში შედარებით ვიწრო, ოდესღაც ასფალტით დაფარულ ტროტუარზე იდგნენ, სულ რაღაც 20-25 მეტრის იქით, უბანში საკმაოდ პოპულარული ერთსართულიანი და ერთოთახიანი ფიცრული სამწვადე ჩანდა. სამწვადიდან კარგად შეზარხოშებული ბიჭების მობარბაცე გუნდი გამოვიდა, ჯერ ცოტა ხანს ხელ-ფეხს იქნევდნენ, მერე ერთმანეთს კოცნებით დაემშვიდობნენ, ნაწილი აღმართისკენ ამავე გზას დაადგა, ნაწილი კი დაბლა ქუჩისკენ წამოვიდა. ისე მოდიოდნენ თითქოს მთელი ქუჩა მოჰქონდათ, ლოთი-შფოთი ბიჭები ჩანდნენ, მთელი მიდამოს ბატონ-პატრონებით იქცეოდნენ, ხუთნი იყვნენ. მოსაუბრეები განზე გადადნენ, მთვრალეებს გზა დაუთმეს, ერთი მობარბაცე მაინც დაეჯახა განაპირას მდგარ ალიკ კონსტანტინიდს.

– რა არი სულ ფეხებში რომ გვედებით, უთქვენოდ ქუჩაშიც ველარ გაგვივლია, ყველგან თქვენი „როჟები“ ჩანს, როდემდე უნდა გიყუროთ, წადი რა ძმაო, წაეთრიეთ აქედან, სტუმრე-

ბივით კი არა, ბატონებევით იქცევით.

დაცემამდის მთვრალი ოცდახუთწლამდის ბიჭი სასაცილო აქცენტაანი რუსულით ლაპარაკობდა, სხვები შესამჩნევი ქანაობით თავებს იქნევდნენ თანხმობის ნიშნად.

– ბოდიში ძმაო, მივიწიეთ, გზა დაგითმეთ, მეტი რა უნდა გვექნა.

– ვინ არის შენი ძმა, შე პედერასტო, დათმობა კი არა, საერთოდ უნდა გამქრალიყავით მოედნიდან, ეს ჩვენი ადგილია, ჩვენ ვართ უფროსები.

– იყავით, ბატონო იყავით.

– როგორ თუ იყავით, ესე იგი თქვენებას გვრთავთ ვიყოთ, თქვე კეთილმოტყუნულებო, – ამ სიტყვებით ბიჭმა ალიკ კონსტანტინიდს გამეტებით ჰკრა ხელი, – უკან მდგარ ხეს რომ არ შეეკავებინა აუცილებლად დაეცემოდა.

საშა ყაფლანიშვილმა იგრძნო ჩხუბი ჩაღებოდა, ორი ნაბიჯი გადადგა უკან და სულ ახლოს მდგარი „ვოლგიდან“ ჩუმად გამოიღო მოგრძო რკინა, მანქანის ცნობილი საბურისი. დაცემამდის მთვრალეებმა უფროსების წესიერი ლაპარაკი და მოთმინება შეშინებდა მიიღეს, როგორც ჩანს, საბოლოო გადავლა მოინდომეს. ერთმა ყველაზე აქტიურმა სლოკინ-სლოკინით ხმამაღლა დაიძახა: აბა, თქვენი პედერასტული ლაპარაკი აღარ გააგრძელოთ, სასწრაფოდ სირბილით მოუსვით აქედან.

– ჯობია თქვენ წესიერად მოიქეცით და ზრდილობა იქონიეთ, ბოლოს და ბოლოს აქ თქვენზე გაცილებით უფროსები ვდგავართ.

– რას დგახართ თქვე იდიოტებო, ყლეებო, სასწრაფოდ მოუსვით, თორემ

მოთმენა მორჩა.

როცა უფროსები არ დაიდრნენ, მთვრალეები შეტევაზე გადმოვიდნენ, წიხლები ამოსცხეს იულონ მარლანი-ას და ალიკ კონსტანტინიდს, გიგას კი ერთ-ერთმა, რომელიც სომხურად ივინებოდა, მთვრალის საკმაოდ უძალო მუშტი დაარტყა სახეში. ასეთ დამცირების მოთმენა უკვე შეუძლებელი იყო, წამოჭარხლებულმა გიგამ ისეთი ძალით ხეთქა შავთმებიან გამხდარ ახალგაზრდას, რომ ის ტროტუარიდან გადავარდა და ბორდუართან ახლოს ჩაიკეცა. ამის შემხედვარე ერთი შეხედვითვე მაგრად მთვრალმა, შედარებით უფროსმა მწითურმა ბიჭმა უბიდან დიდი პურის საჭრელი დანა ამოიღო და როგორც კი ნაბიჯი წინ გადმოდგა ნახევრად აწეულ ხელში საშიშად მოელვარე დანით, საშა ყაფლანიშვილმა თავისი „ვოლგის“ შედარებით მუქი საბურისი მთელი ძალით ამოარტყა ქვემოდან მკლავში, გრძელი ხისტარიანი დანა ჰაერში ავარდა და უკვე ჩხუბში ჩართულების უკან ასფალტის ნაჭერს ზრიალით დაეცა, დაცემული დანა გიგამ ხელში აიტაცა, შეათამაშა და თან გაბრაზებული ხმით შესძახა: ახლავე თქვენ მოუსვით აქედან, თორემ ყურებს მართლა დაგაჭრითო. მომხდური ახალგაზრდები თითქოს გონს მოეგენ, შეჩერდნენ, მერე ერთმა თქვა თქვენ აქ დაიცადეთ, ახლავე მოვალთო და უკან წავიდნენ სამწვადის მხარეს აღმართში ამაველი ქუჩისკენ.

– ესენი ან იარალის მოსატანად წავიდნენ, ან ბიჭების შესაკრებად, ჯობია აქ აღარ დავხვდეთ, წავიდეთ, – განაცახადა საშა ყაფლანიშვილმა, – თქვენც

ჩასხედით, წამოდით, მარტოებს სადმე არ გადაგეყარონ.

ყველანი ჩასხდნენ, საშამ მოედანზე მოუხვია და კვლავ გაგრიფშისკენ წავიდა.

– საით მიდიხარ, ისედაც დაგვაგვიანდა, – კითხა გიგამ.

– ჯობია კვალი ავურიოთ, იკითხავენ, ეტყვიან თბილისისკენ წავიდნენო. ამასობაში მან გაგრიფშის ახლოს მარცხნივ შეუხვია, ძალიან ვიწრო ქუჩებით იარა და კვლავ ჟოეკვარას მოედნის იქით გზაზე ჩამოვიდა, მანქანას გაზი მოუმატა და სრული სვლით გაქანდა.

– ჯობია თქვენ წამოდით და ადღერიდან გამოყევით ელექტრომტარებელს, ასე უფრო უსაფრთხოდ იმეზავრებთ, თუმც იმ განეთქილ მთვრალეებს შეიძლება სადმე ხის ძირშიც კი სძინავთ. არა მგონია მაგათ უკან დაბრუნებისა და ჩხუბის თავი ჰქონდეთ.

ულამაზესი ადგილები გამოიარეს და უკვე განთიადს მიუახლოვდნენ, სადაც პირობითი საზღვარი გადიოდა. ამ დროს გოცებისაგან პირდაღებულმა საშა ყაფლანიშვილმა მანქანა შეაჩერა: შეხედეთ, შეხედეთ, ეს რა ხდება რამდენი ძერაა.

მანქანა გაჩერდა, ზღვა ახლოს ჩანდა, მკვეთრი ამინდის გამო ყველაფრის გარკვევით დანახვა შეუძლებოდა. სოჭის მხრიდან, ანუ რუსეთის მხრიდან მოყვითალო-მოყავისფრო ძერების დიდი გუნდი მოფრინავდა, გაგრის მხრიდან კი რამდენიმე საათის წინ ნანახი შვიდი გაბუნტყლული ძერა. მცირე და დიდი გუნდი ერთმანეთს მიეახლა, დიდი

გუნდი ალბათ ოცდაათი-ოცდახუთი საკმაოდ დიდი ძერისაგან შესდგებოდა, ორი-სამი წუთი ერთმანეთის გარს უვლიდნენ, უშნო ჭყიტინის თუ შეკივლების ხმებიც ისმოდა, თითქოს თავის საკუთარ ენაზე რაღაც მათთვის მნიშვნელოვანს ამბობდნენ. უცებ მონასტერი სასტიკად აირია, ერთმანეთს გამეტებით დაერივნენ, ვინ ვის წიწკნიდა, რომელი რომელს ზემოდან ახტებოდა და ბასრ ნისკარტს ურტყამდა ვერაფრით გაარჩევდით. უჩვეულო, ჯერ არსად ნანახი არეულობა ანუ საოცარი ზედახორა აღარ თავდებოდა. გიგამ თქვა: წავედით, ძალიან დაგვაგვიანდა, ჯანდაბას ამათი თავი, რა უბედურებამ მოამრავლა ასე აფხაზეთში ძერებიო. ის იყო მანქანის სარკმელი უნდა დაეკეტა, რომ კვლავ შესძახეს შეხედე, შეხედეო. ოთხი ძერა, სრულიად გაუგებარი კი იყო რომელს მხარეს წარმოადგენდნენ, მძიმე ტრიალით, თან ბუმბულების აქეთ-იქით ფანტვით წამოვ-

იდნენ საკმაო სიმაღლიდან და ხავს-მოდებული ქვებივით ჩაცვივდნენ ზღვაში, დიდი გუნდი კი ისევ უკან გაბრუნდა და საიდანაც მოფრინდნენ იქით გასწიეს.

– დღეს უკვე მეორედ მოგვიხდა ამ სასწაულის ნახვა, რაშია საქმე, რას უნდა ნიშნავდეს ყოველივე, ეს, – იკითხა ალელვებულმა საშამ.

– რასაც არ უნდა ნიშნავდეს, ფაქტია, რომ აფხაზეთის ზეცა საშინელი ძერებით დაიფარა, სრულიად ნათელია ეს რაიმე სასიკეთოს მომასწავებელი არ არის, პირიქით, დიდი უბედურების ნიშანი უნდა იყოს.

გაოცებულები და შეშფოთებულები კიდევ არჩევდნენ ნანახს. მალე იულონი და ალიკა ადღერში ჩავიდნენ, გიგამ და საშამ კი გააგრძელეს გზა სოჭისკენ. გული კი ოდნავადაც აღარ უწევდათ.

ნუგ ზარ წერეთელი

ნუბზარ მრგემლიძე

ზამთრის სურათი
(არტიტული ფანტაზია)

ფერი ადევს ქალაქს ნაცრის,
ქარი დაჰქრის ცივი, მკაცრი.
ხორციელი არ ჭაჭანებს,
ძე არ მოსჩანს არსად კაცის.
მთიდან ნამქერს მოაქროლებს
ქარი, ალბათ ხვალ ითოვებს.
თბილ სალონში ჩამსხდარ მძლოლებს,
ქუჩის ძაღლი თვალს აყოლებს.
ვინც ფანჯრიდა უცქერს ყოველს,
უდარდელად გააბოლებს:
სავარძელში ჩაეშვება
და გამოსცემს კვამლის რგოლებს.
მასაც კი აქვს რალაც დარდი,
მაგრამ დარდებს არ იგროვებს:
ზამთარია, უკვე ბარდნის
რალას იზამს, რას იღონებს?!
გაიხსენებს ლამაზ ცოლებს,
გაიხსენებს მთავარ როლებს,
ფიქრი – როგორც ციგა – მსრბოლელს,
წარსულისკენ მიაქროლებს.

13. 12. 2010

მატარებელი

კიდევ ერთმა სახლმა ჩამიქროლა,
 ერთმა ხიდმა – ერთმა ხემ...
 მთვარე მომდევს, მთვარეს ვეღარ გავუხსწარი,
 მთვარეს ვერსად დავემალე ჩემმა მზემ!
 ეს ღამე კი ურემივით მიზოზინებს,
 გათენებას არ დაადგა საშველი...
 მთვარე მომდევს, მთვარემ იცის – სადაც ჩავალ,
 მე იქედან არსად არ ვარ წამსვლელი!
 არ სჩვევია ობლად რომ მიმატოვოს!
 ორივენი ვართ ოცნების მძებნელი...
 ერთად მივქრით ბედის მატარებელში
 მე და მთვარე –
 ჩემი გამცილებელი!

19. 02. 2009

კიბე

ლექსის თემა არ ილევა
 იყო და არც იყო რა...
 ბრძენი იყო, ვინც პირველმა
 კიბე გამოიგონა!
 და აუყვია კიბე-კიბეს
 დინჯად მოდგმა ადამის:
 ყველა მაღლა-მაღლა იწევს
 დაბლა ნებით არ ჩადის.
 არის კიბე ხის და რკინის,
 არის კიბე ბეტონის...
 ზოგი კიბე თვითონ მიდის,
 უნდა მხოლოდ ჟეტონი!
 მაღლა ვინც კი მოექცევა,
 აღარავის იკარებს.

ძმაკაცი მტრად ერვენება,
 (ღმერთო! შენ დაგვიფარე!)
 გემის კიბე ვინ არ იცის,
 გემის კიბე ტრაპია!
 ვინ დაითვლის კიბეებზე,
 ზანტია თუ სწრაფია.
 მაგრამ ძმებო, ნუ იჩქარებთ!
 არის კარგი იდეა!
 სუყველაზე სანდო კიბე!
 პარლამენტის კიბეა!
 P.S დიოგენე ლამპით ხელში,
 კაცს ეძებდა მგონია...
 თუმცა, მის კასრს თავის დღეში
 კიბე არა ჰქონია!

1999 წ.

ღროის მანქანა

რადიო ჩავრთე და მომეფინა
 მივიწყებული ტკბილი ჰანგები...
 თვალწინ გაცოცხლდა ცხოვრება წინა,
 თავსგადამხდარი ჭრელი ამბებით...
 წარსულისაკენ მან გამაქანა,
 გული გამითბო და ამიძგერა...
 ყველაზე კარგი ღროის მანქანა –
 არის სიმღერა!
 ჰა, ამოდრავდა ოცნების ძრავა,
 მისი ხმაა თუ სისხლი ხმაურობს?
 მაშ, გავეშუროთ ყველანი ერთად –
 სიჭაბუკეში სამოგზაუროდ!

1 მაისი, 2010

ბალექსილი ტრაქტატი რიცხვი 20-ის შესახებ

რიცხვი ოცი ჩვენს ენაში
 საოცარი რიცხვია!
 ნახეთ თუ რა თეორია
 მასზე გამომიცხვია...
 ოცი არის სრულყოფილი,
 და ყველაფრის მომცველი...
 დამარხული საიდუმლოს
 გასაღების მომცემი!
 ოცი ბავშვის დაბადება
 იყო მშობლის ოცნება,
 „მამას ჰყავდა ოცი შვილი“-ს
 ლექსიც დამემოწმება.
 მერე მათი გზის მფარველი
 გახლდათ დედის ლოცვანი,
 (დედის ლოცვა მაშინაც ჳრის,
 როცა შვილი შორს არი).
 „ოცი“ კარგად შეფარული
 ძევს სიტყვაში „მაკ-ოც-ე“!
 ისე კარგად ინიღბება,
 გეფიცებით მა-ოც-ებს!
 კოცნა, ლოცვა, გაოცება,
 საოცრებაც ოცია!
 როცა ოცის შესრულები,
 მართლაც მოსალ-ოცია!
 როცა სიჭაბუკე მოვა,
 აგიტაცებს როს ვნება,
 სიყვარულიც გეახლება –
 აგიხდება ოც-ნება!
 გისურვებენ ხუთჯერ ოც წელს,
 განა საკვირველია?
 ხუთი ბ-ოც-ა რქაწითელი
 ლხინში დასაღევია!
 მე ამ ლექსში ცოტას ვხუმრობ,

და სიმართლეს ვამბობ თანაც,
 გაარჩიოთ, სად რა არის?
 აი, თქვენი ამ-ოც-ანა!
 უძველეს დროში
 ოცამდე თვლა, უდიდესი
 საკრალურ, იდუმალ, ყოვლისმომცველ
 ძნელად მისაღწევ ამ-ოც-ანად ითვლებოდა!
 ჩემი აზრით, ამიტომ გვაქვს
 ქართველებს „ოცობითი“ თვლა:
 ოცი, ორმოცი, სამოცი, ოთხმოცი...

27. 08. 2010

პრელო

საინტერესო თუ იცი, რაა?
 გადასალახი მაღალი მთაა...
 გადასაცური მღელვარე ზღვაა...
 გადასაგდები გულიდან ქვაა,
 ამოსახეთქი სულიდან ძმაა...
 გადასარჩენი – მოყვასი, ხმაა,
 მომავლისათვის დარგული ბზაა...
 იმ აზრის წვდომა, რომელიც ღრმაა...
 ალალი რჩევა – ვინაც რომ ყრმაა,
 გზების გაკვალვა – ვინაც რომ ბრმაა...
 უცხო ტომელთან ძმობის გაბმაა...
 ყველ საქმისთვის თავის დადგმაა,
 ძმათა ქეიფში, სიმღერა სმაა...
 ცით მოწყვეტილი ლექსების თქმაა...
 უსწორმასწორო ცხოვრების გზაა,
 საინტერესო თუ იცი, რაა?...

2011 წ.

კედლის საათი

კედლის საათი რეკავს და რეკავს...
 მუშაობს ზუსტად, დინჯად, ტაატით.
 არც იგვიანებს, არც ეჩქარება:
 მას მხოლოდ დროსთან აქვს მასლაათი.
 მასაც თან დასდევს თავისი ბედი,
 მაოცებს მისი სულისკვეთება:
 ასი წელია და ცოტა მეტიც,
 იგი მუშაობს შეუკეთებლად.
 შეუჩერებლად ტრიალებს წრეზე,
 ორი ისარი: გრძელი და მოკლე.
 იცავს ჟამთასვლის უმკაცრეს წესებს:
 არც პლატონსა სცნობს და არც სოფოკლეს.
 თუმცა კი იცნობს: მისი დროც მოვა,
 გრძნობს, ძველებურად ღამეს ვერ ათევს...
 რაღაც რომ მოხდეს, მომცრო ჯიხურში
 ვერც იპოვნინ ძველ მესაათეს.
 დროის ციფერბლატს ისიც გადაჰყვა,
 მასაც შეეხო ჟამი ცბიერი...
 ციფრებით დროთა გამომსახველი,
 ისრებს განაგებს ლიუციფერი.
 კედლის საათი ვეღარც კი არჩევს:
 სად ცხადია და სად სიზმრებია...
 უკვირს, ცხრისკენ რომ ისრებს გადასწევს,
 რად არ არ მალვიძებს ჩემი ბებია!
 საათში ერთხელ ისევ დარეკავს,
 სანამდის უცემს გული-ზამბარა
 და მოგონებებს კვლავ გადმორეკავს,
 ვით მწყემსი ფარას მწყემსავს მთა-ბარად.
 მათთვის, ვინც კეთილს არ თესავს ქვეყნად,
 ვინც სხვის ცხოვრებას უაზროდ ქექავს,
 მათთვის, ვინც სულის არ იცის სევდა –
 კედლის საათი რეკავს და რეკავს!

თვითმფრინავი სტამბოლი-თბილისი

2010 1 მარტი

იუმორისკა

ისე წვიმდა ქალაქ ფოთს –
 წყალი გასცდა კალაპოტს:
 დაიტბორა მოედანი,
 გვინდა ნოეს კიდობანი!
 რადგან მგონი მოდის წარღვნა:
 (არ მთავრდება ხალხის გარყვნა!)
 ალბათ არც ღირს კვლავ წყლის ნაყვა,
 წარსულს ნაღდი ხალხი გაჰყვა...
 ეგებება აქ ზღვა რიონს...
 ვერვინ შეცვლის გალაკტიონს!
 ვერვინ შეცვლის გალაკტიონს!

14. 12. 2010

თოვლიანი ღილა

ისეთი თოვლი მოვიდა
 რომ არ მოსულა წინათ...
 შენ კი ჩათბილულ ლოგინს
 ვერ შორდები და გძინავს...
 პურის მანქანა ქუჩას,
 კვალს დაამჩნევს და წავა...
 ისეთი პირი უჩანს,
 გაგიცივდება ყავა.
 ბელურა ცერად მიცქერს,
 აზის აივნის რიკულს,
 Fm-ზე გადმოსცემენ
 მუსიკას ამერიკულს...
 ისე უხდება ამ თოვლს,
 რომ ჟრუანტელი მივლის...
 სტუდიაში ვარ თითქოს:
 გახმოვანება მიდის!

1992

* * *

ცხოვრება რა რთულია,
როდესაც ქართულია!

ნიკალა

ეს პარიზელი დამა კარგია,
მთელი ცხოვრება დამაკარგია!

მასონი

მყის დაავიწყდა მას ონი,
როგორც კი გახდა მასონი.

* * *

ჩვენში რამდენიც არის პარტია
ზუსტად იმდენი ბონაპარტია!

საქართველო

საქართველო გაიხლიჩა:
აქეთ გოჩა, იქით ხვიჩა!

ნარდი

აბა სე! და აბა შაში!
გავაგოროთ აბაშაში!

მანაზის მწვანე

სიტყვა იკადრა მან ავი
როდესაც შესვა „მანავი“.

* * *

ვერას უშველის კარებს ურდული
თუკი ცხოვრება არის ქურდული!

* * *

ყველაფრის ფასი ნულია,
რაც არ არს ეროვნულია!

თემიდა

ჩაიქირქილა თემიდამ:
ისე ვსჯი, როგორც მე მინდა!

ბარბაროსი

რომს უტევედა ბარბაროსი,
რუსს ბარი-ბარ უღვას ოსი...

* * *

სადაც ბევრი ბანძია –
ნაღლი კაცი განძია!

„ტანძია... ვარძია... ტანძია“.

რომეო და ჯულიეტა

ჯულიეტამ თქვა, რომეო,
ამალამ მოვა რომეო!

90-იანი წლების ბასენება

დღეში ორჯერ არ გვაქვს დენი?
გაჩუმდი და... ა, ორდენი!

მუსტანბები, ანუ ველური ცხენები

როგორც ქარში ღრუბლები –
მიკქრით თავისუფლები!

წიგნი

მე ვარ მაღალფეხება, გრძელნისკართა, საკმაოდ სიმპათიური არსება. გარდა იმისა, რომ არსებობისა და ჯიშის პოპულაციისთვის ვიბრძვი (იმაზე კარგია უნდა იყოს, ჩემნაირების გრძელი მწკრივი რომ გადაუფრენს ცას!), ადამიანის გამრავლებაზეც ვზრუნავ. თვითონ გაუთხოვარს, უკვე 100-ზე მეტი ადამიანის ბარტყი მყავს ჩაგდებული საკვამურებში! გუშინ 101-ეს მივაფრენდი ნაბრძანებ მისამართზე, მაგრამ ოჯახის უფროსი შინ ისეთი მთვრალი დაბრუნდა – აზრი არ ჰქონდა! მყავს ახლა ეს ბარტყი ბუდეში და ველოდები ხელსაყრელ მომენტს! რას ვაჭმევ? არც არაფერს, ჯერ ამათ ჭამა არ უნდათ, ჩასახვის შემდეგ დაუწყებს დედამისი კვებას, ვინც ბრძანებას იძლევა, იმან მითხრა, ეს წესიერი კაცი უნდა გამოვიდეს და არ იჩქარო, არც ვჩქარობ, მაგრამ ერთი „ინტელიგენტი“ მამრი არ მეშვება, „ქალიშვილო, იქნებ ერთად ვივანშმოთო?“, რომ დავთანხმდე და წავყვე, შეიძლება სწორედ მაშინ ჰქონდეს იდეალური საღამო იმ ოჯახს, ამიტომ, არ ვიცი რა ვქნა! არა და მეც მინდა ჩემი ბარტყების ყოლა: დრო გადის! ქვემოდან ალბათ რა კარგად ჩანს ჩვენი ცხოვრება: უდარდელი არსებები ლაღად დაფრინავენ ცის კაბადონზე! სიმღერებსაც კი გვიძღვნიან: „მიფრინავენ წეროები, მიფრინავენ შორს, აღარ დაბრუნდებიანო, ავრცელებენ ჭორს“. აქ ეტყობა რომისთვის იხმარეს სიტყვა „ჭორს“, თორემ არა მგონია, ვინმე ჩვენს დაბრუნება-არდაბრუნებაზე დარდობდეს. კიდევ: ადამიანები ბავშვობაში ქალაქის წეროებს

აკეთებენ და ამით ძალზე ერთობიან, ისე მოსწონთ აფრენის იდეა, რომ ბოლოსდაბოლოს რკინის ფრინველი გამოიგონეს! ესეც არ იკმარეს და საერთოდ გაცდნენ ატმოსფეროს და ღია კოსმოსში უშვებენ და უშვებენ სხვადასხვა კონსტრუქციის მფრინავ აპარატებს. მოკლედ, კაცობრიობის ოცნება პირდაპირ არის დაკავშირებული ფრენასთან. „გავფრინდები, გავფრინდები მეუბნები შენ, ეშმაკობ და გულში ფიქრობ სევდას გაუჩინე!“ ან თუნდაც ეს: „სიყვარული დაფრინავს, სიყვარული არ დადის“ „ოცნების ფრთები“ ხომ უამრავჯერ არის ნახსენები სხვადასხვა ლექსში. ასე რომ, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი კვების ჯაჭვის სათავეში დგანან, მაინც შურთ ჩემი. იმიტომ, რომ მე მართალია, გაუნათლებელი ვარ, მაგრამ ფრთები მაქვს და სადაც მინდა გავფრინდები. რაღაც ლექსივით გამომივიდა, არა? პოეტებიც ხომ წინათ ფრინველის ფრთით წერდნენ? მართალია, ბატის ფრთით, მაგრამ მაინც... აქ შეიძლება ასე იხუმრო: „თუ გინდა წერო, ფრთა გინდა წეროს“ თუ წეროსი, ჩემთვის მნიშვნელობა არა აქვს. „მაღლა ცაში ავფრინდები, თუკი მადროვებთ“... სწორედ ჩემისთანებზეა ნათქვამი, ყოველ წელს, შემოდგომაზე, დავეწყობით გრძელ მწკრივად და მიფრინავთ იქით – სადაც სიტბოა – სადაც საკვებია. ამას „ფრინველთა გადაფრენას“ ეძახიან. ზოგს საერთოდ არა აქვს ჩვევად ეს გადაფრენა. რჩება თავის ადგილას. არადა, რა ძნელია ეს გადაფრენები! მიფრინავ შენთვის, არავის არაფერს

უშავებ და რაღაც რკინის ურჩხული ადამიანებით სავსე, გზას გილობავს! ზოგჯერ „ჩვენი ძმა“ ყელში ეჩხირება და ველარ ფრენს, ძირს ენარცხება! მაგრამ, სჯობს წუწუნს მოვეშვა, აგერ მწყერებს თუ შევადარებთ ჩვენს ცხოვრებას – ჩვენ რა გვიჭირს! მაგათ ყველა ემტერება. ძაღლი, ძეგა, ტურა და, რაც მთავარია, ადამიანები! რესტორნები მაგათი ტაბაკებით და შემწვარი კვერცხებით არის გავსებული! ჩვენ ადამიანი არ გვჭამს, მაგრამ მაინც გვესვრიან ხანდახან! ზოგიერთ ქვეყანაში ჩვენ კი არა, ძაღლებსაც ჭამენ, მაგრამ საქართველოში უფრო გარეულ ქათმებსა და ხოხბებსე ნადირობენ, დედაქალაქის სიმბოლოც ხოხობია, მეფეს მოუკლავს და თბილ წყალში ჩავარდნილა! არც ეგეთი ნადირობა მინდა და არც ეგეთი სიმბოლოდ ქცევა! ჩვენ, წეროები, უფრო დიდ საქმეს ვემსახურებით! აკი უკვე მოგახსენეთ, ადამიანებს გამრავლებაში ვეხმარებით! ეჰ, რა იციან ადამიანებმა, თუ რა რთულია ჩვენთვის საკვების მოპოვება! ამ დალოცვილ საქართველოში, ბაყაყს, ჩვენს და უხსენებლის გარდა არავინ ჭამს! ვიდექით ჩვენთვის ჭაობიან ჭალაში, იმოდენა ნისკარტები გვაქვს – თავის დახრაც მაინცდამაინც არ გვჭირდება, ჩავუნისკარტებით ამ სულელ ბაყაყებს და მაღიანად გეახლებოდით. ახლა კი აღმოჩნდა, რომ ფრანგებსაც ჰყვარებიათ ეს ყიყინა არსებები, კარგ ფულს იხდიან თურმე თითოში, რაც უფრო დიდია ამ ამფიბიის ზომა – უფრო ძვირია! ჰოდა, ჩამოყალიბდა მთელი საწარმოები დაჭერა – დაფასოება – გაგზავნის დარგში. ახლოს რომ მივფრინდებით, იქვე თოფიანი კაცები გვიც-

დიან, ვინ იცის, რამდენი მათგანი გვყავს საკვამურში ჩაგდებული. ეჰ, ვისი ხელით ვკვდებით? ბაყაყზე გამახსენდა: ნეტავ, რითი უნდა გამიმასპინძლდეს ჩემი „ინტელიგენტი“? ვაითუ, იმ თოფიანებთან მეპატიჟება? არა, თქვენ შემოგვევლეთ! არაფრით წავყვები; ჯერ ერთი, ბრძანება უნდა შევასრულო, მეორეც, სიცოცხლე მწყურია! თანაც დიეტას არაფერი სჯობს, წვენებზეც იოლად გადავალ, არ დავმძიმდები, მსუბუქად ვიფორენ! ისე, ჩვენში რომ დარჩეს, თუ ვაჟკაცია, ერთი-ორი ამფიბია თვითონ დაითრიოს და სადმე ტყისპირას მშვიდ გარემოში ვივანშმთ, არც ძეგა და ტურა შეგვაწუხებს და არც მონადირე ძაღლები! კარგი კი იქნებოდა, მაგრამ „ინტელიგენტი“ მაშრი მაგის გამკეთებელია? კიდევ კარგი, ადამიანის ბარტყს ჯერ ჭამა არ უნდა. მასზე გამახსენდა: ერთი ავუფრენ – ჩავუფრენ იმ ოჯახს, ეგება დღეს არიან ფხიზელ ჭკუაზე! გადავწყვიტე და გავფრინდი კიდევ. ბავშვიანი კალათა საიმედოდ მიჭირავს, სახლს მივუახლოვდი თუ არა, რას ვხედავ? ეს ჩემი კავალერი საკვამურზე შემომჯდარა და მელოდება. „აქ რას აკეთებ მეთქი?“ „ორიოდე ბაყაყი დავითრიე და აქ ვივანშმთ, ვიცოდი, აქ რომ საქმე გქონდაო“, „ეჰ, ვინ იცისო – ნაღვლიანად დაამატა – იქნებ ჩვენი მკვლელი უნდა გაჩნდეს. მაგ ბარტყიდანო“. „ეგ ჩვენი საქმე არ არის - ვუთხარი მე, - ბრძანება უნდა შევასრულოთ, თუ კარგად შევასრულებთ, მერე ჩვენ ჩამოგვიგდებენ წეროები ბავშვებს!“ „შენ ეგეთები საიდან იციო?“ - გაიკვირვა ჩემმა მასპინძელმა.

- წიგნების კითხვა რომ მიყვარ-

და, დაგავიწყდა? – მისთვის მოულოდნელად ვკითხე.

- ჰოო? – აღმაცერად გადმომხედა მან. მაშინაც ასეთი გამოსხედავება და, დაბლა რომ ვცხვობოდი! ბაყაყს დაეწვდი, და ისე უცებ გადავსანსლე, საწყალმა დაყიყინებაც ვერ მოასწრო!

სახლის კართან რამდენიმე მანქანა გაჩერდა, კარგად ჩაცმული ახალგაზრდები სიცილ-კისკისით შევიდნენ დარბაზში. აქ კი ჩვენი ბავშვის მომავალი მშობლები ელოდნენ. გადაეხვივნენ ერთმანეთს, სანთლები აანთეს და გემრიელ სუფრას მიუსხდნენ.

„ოო, რა საუცხოო სახლია!“ - შესძახეს სტუმრებმა. „მეოცე საუკუნის დასაწყისის სტილია“. მასპინძელი წყვილი ყველა ოთახში შეუძღვა სტუმრებს. „ეს რა ბიბლიოთეკა გქონიათ?“ „საოცარია, საოცარია!“ „ეს დიდმა ბაბუამ და ბებამ დაგვიტოვა, მე მშობლებისაგან მემკვიდრეობით მერგო“, ამაყად წარმოთქვა ვაჟმა. „ზოგს რა ბედი აქვს“ გასცრეს აქეთ-იქიდან, მოდით მაგიდას მივუჯდეთ, ბევრი არაფერი გვაქვს, მაგრამ ხომ გაგიგონიათ, „კეთილი გულიო?“ - გაიცინა მასპინძელმა ქალმა. „გული მართლაც კეთილი გქონიათ, ჩიტის რძეც არ აკლია სუფრას“, თქვა ახოვანმა ახალგაზრდა კაცმა. სულელი! სად უნახავს ჩიტის რძე? მაგრამ ამას ეტყობა იმიტომ ამბობს, რომ შეუძლებელიც კი ამ მაგიდაზე არისო! „ეს ქალი და კაცი ვინ არიან?“ იკითხა მეორე სტუმარმა, გამხდარმა და სათვალეებიანმა. „ეს ჩვენი დიდი ბაბუა და ბებიაა, მაგათ დამიტოვეს ყველაფერი, ბაბუაჩემს ძალიან უჭირდა, მაგრამ მაინც არაფერი მოაკლო აქაურობას, მოდით, მათი სადღეგრ-

ძელო ვთქვათ“. სიამოვნებით გამოსცალეს ჭიქები. „დღესაც არ გადათვრენ“ ჩავილაპარაკე მე. თითქოს გაიგონაო, მასპინძელმა ქალმა მეუღლეს უთხრა: „დღეს არ დალიო, ბევრი არ დალიო! ისეთი სიზმარი ვნახე, გული კარგს არ მიგრძნობს“. „ბიჭოს, მისვლია ჩემი აქ ყოფნის ამბავი! კარგდროს მოვსულვარ თუ მოვფრენილვარ“, არ ვიცი როგორ უნდა ვთქვა, მაგრამ ფაქტი ერთია – ამ საღამოს ოპერაცია „საკვამური“ უნდა განვახორციელო. „იმ წეროს გაუმარჯოს, თქვენ რომ ბავშვს ჩამოგიგლებთ“, ხატოვან სადღეგრძელოს წარმოთქვამდა ახოვანი. „გაუმარჯოს“, დავეუდასტურე მე. კარგი რამეა ეს სადღეგრძელოები. ერთმანეთს ყოველთვის სიკეთეს უსურვებენ.

„მათ რა ენაღვლებათ!“ - ამოიხრა ჩემმა „ინტელიგენტმა“. „ამათ ბევრი პრობლემა აქვთ, მაგალითად – ხუთი წელია უშვილოდ არიან, ძლივს მივიღე ბრძანება მათ შესახებ, კარგია, თუ ძან არ დათვრებიან“, - ვუპასუხე მე.

„მით უმეტეს, თუ რამეს არ გაიჩხერენ“, - დასძინა ჩაფიქრებულმა მამრმა. „რაო, რას ამბობდი, ჩვენს ცხოვრებაზე?“ - გაახსენდა ჩემი სიტყვები.

„მოდით, მე და შენ აქ, ამ საკვამურთან ვიქორწინოთ, დაბლა ჩვენს სადღეგრძელოსაც ამბობენ, უფრო სწორად, ამის სადღეგრძელოს“ - სიტყვა ბანზე ავუგდე, იმიტომ, რომ ამაზე ლაპარაკი აკრძალული მაქვს. არაფერი მიპასუხა, მომიანლოვდა და ათავის გრძელი ფრთები ნაზად მომხვია, რალაცნაირი სითბო დამეუფლა. თითქოს სადღაც გავფრინდი, ოღონდ ფრთების მოუქნელად, ისე – თითქოს ერთ არ-

სებად ვიქეცით... როცა გამოვერკვიე, ფანჯრებს ჩაუფრინე... ჩემი წყვილი ნაზად კოცნიდა ერთმანეთს, „საძინებელში გავიდეთ“ ... ეს ბიჭმა უთხრა თავის ვნებიან მეუღლეს.

ქალი დაჰყვა მეუღლის ნებას... სხვები კი ლამაზი მუსიკის ფონზე ცეკვავდნენ, ისინიც კოცნიდნენ ერთმანეთს...

„მე მგონი დროა...“ - ჩამჩურჩულა აწ უკვე ჩემმა მეუღლემ.

„ჰო დროა... დროა!“ - ავჩქარდი მე. ადამიანის ბარტყი ფრთხილად ავიყვანე კალათიდან და ღიად დატოვებულ ფანჯარაში შევფრინდი, ახალგაზრდებს, რა თქმა უნდა, ჩემთვის არ ეცალათ და ვერც შემაძინიეს... ბავშვი პირდაპირ ქალის სასთუმალთან დავაწვინე... ბავშვი რაღაცნაირად შეერწყა დედის სხეულს და გაქრა. მე ვიცი – ის ჩემთვის გაქრა, თორემ მათთვის – პირიქით, ის დღეიდან გაჩნდა, მალე გაიგებენ ამას! მეც, ალბათ, მალე გაიგებ ჩემი ბედნიერების ამბავს! ამით ძლიერ ვგავართ ჩვენ და ადამიანები ერთმანეთს. ისევ საკვამურზე დაფრინდი. „დაინახე?“ კკითხე აღელვებულმა ჩემი ბარტყების მომავალ მამას. „დავინახე... საოცარია... ეს ყველაფერი საოცარია, ღმერთო!“ მე ვღუძდი, მხოლოდ თავი მქონდა მიღებული მის ფაფუკ ბუმბულზე.

„ის დაიბადება, ჩვენებიც მალე გაჩნდებიან, ვასწავლით ფრენას... მათი შვილი ისწავლის სიარულს, წავა სკოლაში... შეიძენს მეგობრებს...“

„მთავარია, კარგი მეგობრები შეიძინოს, ვისაც თოფი კი არა, წიგნი ეყ-

ვარება“

„გახსოვს?“ - ათრთოლებულმა მკითხა.

„მე ყველაფერი მახსოვს!“ - მშვიდად მივუგე მე. „მე ამ ბავშვის დიდი ბებია ვარ... შენ კი“

„რა მოხდა მერე?“ ჩამჩურჩულა მეუღლემ.

„მთავარია ის – რაც შემდეგ მოხდება, მოვიხადოთ ვალი ჩვენი ბარტყების წინაშე და მერე... ჰერი, გავფრინდეთ!“

ეზოში დაბმული ძაღლის ყეფამ გამოგვარკვია. სტუმრები მიდიოდნენ. ყველანი ბედნიერად გამოიყურებოდნენ.

„ნუ გეშინია, ეს ძაღლი ჩვენამდე ვერ მოაღწევს, ფრთები არა აქვს“ - გაიცინა ჩვენი შვილების დიდმა ბაბუამ.

„მოდ, გავფრინდეთ ჩვენს ბუდეში“ - შემომთავაზა მან.

ძალიან მომეწონა ეს სიტყვა: „ჩვენი ბუდე“. ერთი „ჩვენი ბუდედან“, მეორე „ჩვენ ბუდისაკენ“ გავფრინდით, დიდხანს მივფრინავდით ვარსკვლავებით მოჭედული ცის ფონზე, ალბათ ძალიან ლამაზი სანახავი ვიქნებოდით ქვემოდან, ორი თეთრი ფრინველი.

საუკუნოდ გვერდი-გვერდ მფრინავი კეთილი არსებები, რომელთაც ფრთები გვიბოძა გამჩენმა.

„იცი რაზე ვფიქრობ?“ - მკითხა მეწყვილემ. პასუხს არ დაელოდა, ისე გააგრძელა: „როგორც წვიამიან ამინდში, ფრინველებს გვისველდება ფრთები და ფრენა გვიჭირს, ასევე ადამიანებს ცუდი საქციელი ამძიმებს მისი სულის ფრთებს და სულ უფრო დაბლა ეშვება“ - რა უნდა მეთქვა – ის ცამდე მართალი იყო!

ნუგზარ ერგემლიძე

წინათქმა

ცნობილი ქართველი მოჭადრაკე და მათემატიკოსი მერაბ თხელიძე მათემატიკას ასწავლის ფარმაციის ფაკულტეტის სტუდენტებს, ასწავლის მონღოლებით, საქმის სიყვარულით. მოცალებობის ჟამს ცდილობს პოეზიითაც გაილამაზოს ცხოვრება. მართალია მისი ლექსები მათემატიკასა და ჭადრაკის დონეზე ვერ დგას, მაგრამ როგორც მოყვარულის ლექსებს მაინც ვაქვეყნებთ, მათში საინტერესო ადამიანური მოსაზრებების გამო.

რედაქცია

და სულ მრცხვენოდა

დედას ვუსმენდი, თანაც წიგნებს ვეწაფებოდი,
ქართლის ლაშქარი ცხადშიც, ძილშიც მელანდებოდა,
როს ერთი ათზე მიდიოდა ბრძოლის ყიჟინით,
როგორც უხორცო, თითქოს სულ არ ედარდებოდა.
მე ვოცნებობდი მათ რიგში დგომას,
წინაპრის გვერდით მუდამ ვივლიდი,
ხერხეულიძედ, არაგველად მინდოდა ყოფნა,
მათსავეთ ჩემს თავს მეომართა რიგში ვითვლიდი
სააკაძესთან ერთად მინდოდა
გადამეთელა სპარსელთა ჯარი,
სამშობლოსათვის, საქართველოსთვის
მეც გამეწირა ღირსებით თავი.
და ვოცნებობდი, იქნებ იმიტომ,
დარჩეს ყველაფერს განაგებს ღმერთი,
მე მას მივანდე სვე-მომავალი
და ოცნებებში ძველს მივაჩერდი.
ცხოვრების გზაზე ძირითადად ვმასწავლებლობდი,
მათემატიკას თან ვატანდი, კაცობას, ნამუსს,

მაღალ სკამამდე მისვლის სურვილს ვერაფრით ვფლობდი,
თანამდებობაც ერთგულებად უნონდა მამულს.
და კალმისტარი მახვილივით მეჭირა ხელში
და სულ მრცხვენოდა, განვიცდიდი რომ არ მიჭირდა,
არ ვიყავ ოშში, არ მზარავდა ბათქი და თქეში,
თურმე სადა ხარ, ომი გინდა? არეულობა?
ჯერ ცხრა აპრილი, სისასტიკე, კვლა საზარელი,
თავისუფლების მოპოვება, უსუსურობა,
კვლავ ძმათა ომი, ოსეთი და ო, აფხაზეთი.
მე მერჩის გული რომ დავიარო
ჩემს წინაპრებთან ერთად კარდაკარ,
ჩემი თაობაც, ახალგაზრდობაც
მყის დადგებიან ჩვენთან მხარდა მხარ.
დავემთ სიმხდალე, დაძაბუნება
და უკან გავყვეთ ღიად გორგასალს,
ჩვენს ლამაზ მამულს როს დავიბრუნებთ
მაშინ მივიღებთ ქართულ მოსავალს.
მე მონობაში დავიკარგე, გავქრი ქართველი,
ენლა ვერკვევი, სიკვდილიც კი აღარ მადარდებს,
სააკაძესთან გადავთელავ მე მტერთა ლაშქარს
რომ გავუწოდო ძმური ხელი ოსებს, აფხაზებს.
ამას ვაპირებ, თუმცა ჩვენს ბედს განაგებს ღმერთი,
და მომავალი უწარსულოდ არც კი არსებობს,
მტრის ჯარი მინდა გადავთელო, ვით სააკაძემ,
რათა სამშობლო ბედნიერი ჩანდეს გარშემო.

*"არავის არ სძინავს ისე აბნეულად,
როგორც ლექსის და ჭადრაკის ოსტატებს"
პაოლო იაშვილი*

ჭადრაკისადმი არ გამიქრა ძველი ტრფიალი.

ბავშვობიდანვე მიტაცებდა მე ეს თამაში,
ბელს რომ ეცლია და ოჯახი არ დამნგრეოდა,
ვინ იცის რა გზას ავირჩევდი გულის კარნახით
და ამის იმედს ჩემი მწვრთნელიც ხომ იძლეოდა.

მათემატიკა ავირჩიე გზა და სავალად,
შრომით ოჯახიც, ჩემი თავიც გადავირჩინე,
თუმცა შორიდან მომოიწია ჭადრაკის ცქერა,
მაინც ჰობია, პროფესიად ვერ ავირჩიე.
ჭადრაკისადმი არ გამიქრა ძველი ტრფიალი,
მას მივუძღვენ სშირად თეთრად ღამის თევანი,
გაორებული, ვით სიზმარში ვცხოვრობ ტიალში,
ცხოვრების გზაზე რომ მექნება მე არჩევანი.
რომ შემეძლება მხოლოდ ჭადრაკს მივუძღვნა თავი,
ხოლო მანამ კი, სადაც რამე შეჯიბრს დავლანდავ,
ვეღარ მივითმენ, კმარა ადრე რასაც ვითმენდი,
სულით და გულით ვითამაშებ, თავსაც დავკარგავ.
სამ დიდ ჩემპიონს ვეთამაშე, ვეჯექ პირისპირ
და სამივესთვის გამოვძებნე თითო ბილიკი,
როგორ ვცდილობდი, ჩემთვის, თქვენთვის, როგორ ვიბრძოდი
და დავამარცხე სპასკი, ტალი და ბოტვინიკი.
მუდამ ვცდილობდი, ვაგროვებდი მანეთს და კაპიკს,
წასვლა მინდოდა ალბიონის მე ქვეყანაში
და ჰა აღსრულდა, მსოფლიოში მე ვარ მეორე,
მოყვარულების დიდ მსოფლიო შებმა-თამაშში..

ჭადრაკისადმი არ გამიქრა ძველი ტრფიალი,
და გაორებულს ისევ დამრჩა ძველი ჩვევანი,,
იმედს ვიტოვებ, იმედი მაქვს არ გავწბილდები,
ცხოვრების გზაზე რომ მექნება მე არჩევანი.

კვლავ მენატრება დედის ალერსი

სამოცდაათი წელი გავლიე
 გულში კვლავ დარჩი პატრა ბავშვად
 და ცხოვრებაში ვით უსინათლო
 ხელის ცეცხებით მივიკვლეე გზასაც.
 კვლავ მენატრება დედის ალერსი
 მისი ჩურჩული ჩამესმის ძილში
 მის ხელებს მოაქვთ სიმშვიდე, სითბო,
 ეს ცხადში მინდა და არა ძილში.
 და ცხადში მინდა რომ ვიყო ძილში,
 გავინავარდო ქუჩების ჭრილში,
 კვლავ დავერიო სხვა უბნის ბიჭებს,
 გადავიყვანო საქმე ჭიდილში.
 კვლავ მეჩქარება ადგომა ძილში,
 საჭირო არის სკოლაში წასვლა,
 ზარი დარეკავს და მერე ვინდა
 შეგიშვებს კლასში, მორჩა და ბასტა.
 კვლავ გამოცდაზე მიმეჩქარება ,
 მოვგულო უნდა უზომო შიში,
 „ფრიადი“ უნდა მივიღო ნაღდად,
 დედას დავპირდი, მივეცი ფიცი.
 რადგან დედა თვლის რომ მისი შვილი
 აჯობებს ყველას, ყველაფერს დაძლევს,
 დიდ სიმალეებს მიაღწევს, ივლის,
 ივლის და ივლის, მეც იმედს ვაძლევ.
 მას ასე უნდა, დედაჩემი თვლის,
 გამორჩეული დაბადა შვილი,
 მე კი რაღა ვქნა არ შევასრულო
 მისი ყველაზე დიდი სურვილი?
 კვლავ მენატრება დედის ალერსი,
 მას ვხედავ ძილში, ჩამესმის ხმაცა
 და ცხოვრებაში, ვით უსინათლო,
 ხელის ცეცხებით მივიკვლეე გზასა.

*მერაბ თხელიძე
 პროფესორი, ჭადრაკის ოსტატი*

ჩვენი ჟურნალის ახალ ნომერში ვაქვეყნებთ ახალგაზრდების შემოქმედებას. მე-4 კურსელი გვანცა ჩიქობავა, როგორც ამბობენ, შემდგარი პოეტია, უკვე პატარა წიგნიც კი აქვს გამოცემული ქ. ზუგდიდში, გამომცემლობა „ვერისის მაცნეში“. ის ნიჭიერი გოგონაა და თუკი გულმოდგინედ იმუშავებს, წარმატებებიც ექნება. პირველკურსელები მეტეხელი ზურაბ გეჯაძე და ბოლბელი გიორგი დავითაშვილი ჯერ დამწყები პოეტები არიან, ახლა ცდილობენ ფეხის მოკიდებას ფარმაციის მეცნიერებასა და ქართულ პოეზიაში. ყველას ვუსურვებთ წინსვლას არჩეულ პროფესიასა და შემოქმედებაში.

რედაქცია

გვანცა ჩიქობავა

შეხვედრა სკოლასთან

მოუთმენლობით რთავდნენ წუთები,
მზესავით ნათელ შეხვედრას შენტან.
ოცნებასავით გესათუთები,
სალამი შენდა, სალამი შენდა!..
ყოველი დილა ოქროცურვილი
და ყველა ღამე ნაქსოვი ვერცხლით,
იყო გამთბარი ერთი სურვილით
და მონატრების მხურვალი ცეცხლით.
მწყუროდი ისე, ვითარც ცის ნამი
სწყურიათ ვარდებს თაკარა მზეში,
ანთიხარ სულში, როგორც ცისკარი.
როგორც ლოცვა და როგორც ნუგეში.
ვითარც ტადართან სულანთებული,
კლემით და კრძალვით მოვედი შენთან,
აჰა, ეს ჩემი ფიქრთა კრებული,
სალამი შენდა, სალამი შენდა!..

სურათი

თლილი თითებით ქარი
ქოჩორს უვარცხნის მთებს,
ქარს შეჩვეული ქნარი
ფრთხილად აღვიძებს თემს.
ცის ვარდისფერი ღიმი
ციურ ფიქრებში მხვევს,
წყარო, ლიკლიკა, ცივი,
ჩაჰკონებია ხევს.

2002 წ. 5 მაისი, კვირა დღე

ბელათი

აქ ლოდებიც საუბრობენ,
და ბალახიც მღერის,
ამ კედლებში თვლემს წარსული
და დიდება ერის.
სიჩუმეში წმინდა სანთლებს,
სცვივით ცხელი ცრემლი,
ეს ტაძარი დავითია,
საქართველო – მრევლი!

2002 წ. 4 ივნისი.

* * *

შემომესია ისევ
ზღვა სურვილების ჯარი,
ო, რა ტკივილებს მისდევს
ატირებული ქარი.
დამათრობელად მოდის
იასამნების სუნი,
მთვარეს დაუწყებ ლოდინს
და ათრთოლდება სული.
ისე ირხევა ტოტი,
ალბათ აწუხებს რული,
ჩუ, გაზაფხული მოდის,
ჩიტივით გალობს გული.

2002 წ.

წვიმიან ღღუს!

მოსევდიანდა ქუჩა ქოლგებით,
 ახლა ოცნებით ვერ გაქროლდები...
 ახლა წვიმებსაც სითბო სწყურიათ
 და აღარ ნიბლავთ მიწა სრულიად.
 დღემ მოიხურა სველი ნისლეები,
 სარკმლებს დაკაწრავს წვიმის ისრები,
 სევდით დაფერილ ფიქრებს შესცივდათ
 და მოელიან შველას ზეციდან...

2003. 3. IV

* * *

საით მიდიან, ნეტავ გზასავლით,
 სველი ნისლეები საით მიდიან,
 დღემ მოიმწურა და ცის დასავლით
 მზის მოწყენილი ხატი ჰკიდია.
 სიტყვების ბულბულს დაეღამ ძნასავით,
 უცნობი დარდი ისევ დიდია,
 ბუბუნებს ზეცა არღნის ზმსასავით,
 და სილურჯეში ქრება მინდია...

2003 წ. 14. IV

ბიორბობისთვის!

აწუხებთ ფანჯრებს წვიმების სევდა
 და გაფითრებულ ფოთოლთა ფერი...
 ხეებში ქარი რეკვიემს სწერს და...
 ხანაც ქუჩაში ლოთივით მღერის.
 კერცხლისწყალივით ცახცახა ჩრდილებს
 ავანებს ღამე თავის უბეში,
 და ვარსკვლავები გაწყვეტილ მძივებს
 წკრიალით ყრიან ცისფერ გუბეში.
 სული კი, სული სინათლეს ელის
 და ნათროლები ხვდება განთიადს,
 მთავრდება მწვანე ზღაპარი ველის
 და მწვერვალებზე ნისლი ანთია!...

2003 წ. 14 ნოემბერი

ბათუმი

ბათუმი თეთრი, ბათუმი – ერთი,
 ბათუმი რძისფერ ოცნების ღმერთი,
 ფიქრი ზღვას ერთვის,
 ზღვა ზეცას ერთვის,
 აქ ყველაფერი ფოფინობს შენტვის.
 ლაჟვარდი – ზღვიდან,
 ზამბახი – ციდან,
 აქ ხომ მზისაკენ გაფრენა გინდა.
 ზღვის ლურჯი მხრებით,
 გემების ხმებით,
 თოლიის ფრთებით მოტანილ ნიავს,
 ამ ბროლს, ამ ზურმუხტს,
 ამ ლურჯ ხავერდებს
 ჩემი ლამაზი მამული ჰქვია!
 2003 წ.

წყნეთი

სიჩუმე წყნეთის ტყეების,
 ლოცვად აწვდილი ხეების,
 ჩუმი ლაციცი ქართან,
 პასტელის ნაზი ფერები,
 თბილი, კრიალა ბგერები,
 და ბურუსების ფარდა...
 რამ დამავიწყოს სიწყნარე,
 ცის გუმბათის ქვეშ ცისმარე
 დღის გათენების მსგავსი,
 წყნეთის ლამაზი სიზმარი,
 შელამება და ცისკარი
 და ოცნებათა დასი.
 ჩემი წყნეთი და თბილისი,
 მათი ჯადო და თილისმა,
 ვარსკვლავთმოფენა მთაში...
 2003 წ. 10. VII

ბამოდი მზეო!

გამოდი მზეო ლურჯ ღრუბლებიდან,
 გამოდი, სულში შემონათე.
 გამოთბე სიტყვის ბელურები და
 კვლავ ლაჟვარდისფერს დავწერ ბარათებს.
 გამოდი, შენი თბილი სხივებით
 კვლავ შემიხვიე ყველა ჭრილობა,
 მე სიყვარული მყოფნის მცირედიც,
 სულ ცოტა სითბო და ერთპირობა.
 ოღონდაც ნულარ დამაღალატებ,
 ოღონდაც რწმენის თასი შემასვი,
 და სასოებით ასე ნალაღებს,
 კვლავ პოეზიის ფრთები შემასხი!...
 2003 წ. 17 ოქტომბერი.

* * *

რა ვარ?! პატარა სხივი ვარ,
 ზეციდან ციმციმ მოსული,
 ფოთლის ნაჟურის მძივი ვარ.
 მზის ათინათით მორთული.
 წვიმის პატარა წვეთი ვარ,
 მინებზე ცრემლად დამდნარი,
 ფიქრის ფრთამალი მტრედი ვარ,
 და ვიწვი როგორც ლამპარი.
 წყაროს კრიალა წყალი ვარ,
 და ფოთლის ნაზი შრიალი,
 ვინ ვარ? პატარა ქალი ვარ,
 ლურჯ ვარსკვლავების ციალი.

პეიზაჟი დილით

არ შეშრობია ჯერაც ნამი
 ლურჯთვალა იას,
 თრთოლვით დავხატე ლამაზი წამი,
 და პორტრეტს მზიანს,
 ვძერწავ სულიდან გამოთლილ ყალბით
 დ მსუბუქ ნიავს
 გავყვები, რათა მაგემოს მწვანე
 ოაზისს, ხშიანს.
 მზის ოქროს ცვარით დაფერილი
 მაჩვენოს ტოტი,
 და ლურჯ ქარებით დაწერილა
 სიმღერის ნოტი...
 ვხატავ ნაზ სიზმარს გადაბინდულ
 ქარვისფერ ველთა,
 და ოცნებისფერ მსუბუქ გამას
 სინათლის ფერთა...

2003 წ. 12 ნოემბერი

ტაო-კლარჯეთი, თეთრი ლოცვით ათოვლეულო

ცრემლის ფოთლებში ილანდება ჩემი წარსული,
 ტაო-კლარჯეთი, თეთრ ნისლივით ცაში ასული.
 ფიქრი-ფიქრს ათოვს, თეთრ ლოცვებში დილა იღვრება.
 კურაპალატის ხმალი ელავს მზეზე ნაფერი
 და სისხლის ძახილს ცამდე აწვდენს ლომი ქართველი.
 სარკის სიცხადით ანთებულა ძველი ჭრილობა
 და მტკივა ახლაც ჩემი ერი, ქვეყნისშვილობა.
 მტკივა მამული, ათოვლილი თეთრი ლოცვებით,
 ტაო-კლარჯეთი, მზე წარსულით განაოცები.

2005 წ.

ო, გაზაფხულო!

შემოასკდებათ როცა ტყემლებს ტანზე პერანგი
 და გაზაფხული ლექსებით გამინაპირებს,
 დამიბრუნდება სიყვარული ვით ბუმერანგი
 ავედევნები ნიავეით ფრთალურჯ აპრილებს.
 სულში ჩამოთოვს ცისარტყელა ფერთა ნარგიზებს,
 და აღტაცება მზის სხივით გამიყოლიებს,
 მთაგარეულივით გადავადგამ შემკრთალ ნაბიჯებს
 და დავუჩოქებ აფეთქებულ თეთრ მაგნოლიებს.
 ო, გაზაფხულო, ამიტაცე გამჭვირვალ ფრთებით,
 ჩემი მამულის ყველა კუთხეს მომასათნოვე,
 მე ამ მაღალი მზის შვილი ვარ და
 მისით ვთბები
 და გვედრები, მის გარეშე ნულარ დამტოვებ!

შემოდგომის წვიმები

ფასკუნჯივით ჩამოეშენენ
 შემოდგომის წვიმები,
 სევდიანი ცის ნაცრემლები,
 გზისთვის განაწირები.
 შემოდგომის გამჭვირვალე
 ფრთებზე ნანანავეები,
 დაეშენენ და დამისველეს
 ოცნებათა კარვები.
 ფერად ქოლგებს ეკამათნენ,
 წვეთი-წვეთზე აკინძეს,
 მერე ხეებს გაუწეწეს
 ოქროსფერი საკინძე.
 სარკმელები სველ თითებით
 მორთეს მწუხრის ქარგებით
 და სახსოვრად დამიტოვეს
 თვალებსველი ვარდები!...

„ბაზალეთი“

ბაზალეთი – მითების და ლეგენდების საუბნოდან,
 აქ ილია წარსულთან და მომავალთან საუბრობდა,
 აქ ოცნებებს ესხა კვირტი და იშლიდა ფიქრი კარავს,
 და ცრემლების სიმრუმესაც რწმენა ველარ დაუფარავს,
 ტბის სარკიდან ირეკლება – ოქროს აკვნის ძებნის ჩვევა,
 და წარსული გამირულ გზებით სინათლისკენ მიირწევა.

ჯაჭვის პერანგს ქსოვს იმედი და ნათელ დღეს უძღვნის ოდას.
 დიდება მას, ვინც მამულის სიყვარულით მოდიოდა,
 სულს ანათებს რწმენის მზე და ცის არილი არნახული,
 ბაზალეთი – სიცოცხლის და სილამაზის გაზაფხული!

ჩემი მერანი

ჩემი ძვირფასი მერანი,
 ფაფარაშლილი ქროლვით,
 გადამაქროლებს მზისაკენ
 ძლიერ ნესტოთა თრთოლვით.
 შემომატარებს სამყაროს,
 ცისფერ ოცნების მხარეს,
 და ამარიდებს შავ ღრუბლებს,
 ცივი ქარების თარეშს.
 და მზეჩაწნული ფაფარით
 ცვარს ჩამომიტანს ციდან,
 სიკეთედ უნდა დავღავრო
 მზის ნამი მისთვის მინდა.
 გადავიქროლებთ სამზეოს
 და ფერებს მოვფენთ ველად,
 ვარსკვლავებს ჩამოვურიგებთ
 შუქურასავით, ყველას...
 ჩემი რძისფერი მერანი
 შეუსვენებლად მიჰქრის,
 თან მიაქვს ლურჯი ოცნება,
 უკიდევანო ფიქრი!...

მაშ, ილორძინე, ერო ძლიერო!

ქედუხრელი და დაუდრეკელი,
 ხარი წიქარა, რკინის მკვნეტელი,
 ომში ლომგული, ვეფხვი მძვინვარე.
 მოლეღავს გენი, ვითარც მდინარე.
 სულით ძლიერი და უბრძენესი,
 ქრისტეს სისხლი აქვს მას უმრწემესი.
 ერი, ვინც მამულს დავითი უშვა,
 სვეტიცხოველი ვინაც დაანთო
 და ნიკორწმინდა დროს გადაადნო,
 ვინაც ააგო ჯვარი, მარტვილი,
 ჰკვეთა ვარძია, მითი ნამდვილი.
 საუკუნეებს გასწვდა ძახილი,
 ქართველის დედის და ქართულ მახვილის,
 ვინ მოსთვლის შუქი ახლავს რამდენი,
 დიდბუნოვანი, ჭირთა დამთმენი.
 დავითისა და თამარის ერი,
 შოთას, ილიას, აკაკის ერი,
 კვლავ ცოცხლობს, სწამს და მერმისზე მღერის.
 მაშ, ილორძინე, ერო ძლიერო,
 და იგუგუნე საბედნიეროდ!...

პოეზიას!

ფიქრის ყვავილებს დაკრეფ და მერე
 შენს გაზაფხულზე სიმწვანედ მოვალ,
 ფერებით მოვქსოვ გულთეთრ სიმღერებს,
 იქნება მზე და სხივების თოვა.
 მზისფერ მანტიას მოვასხამ სათქმელს.
 საფირონივით იალებს ია,
 ყველა სალოცავს დავუნთებ სანთელს
 და შენთვის გული მექნება ღია.
 თოთო ბავშვივით ვადგამ ნაბიჯებს,
 თუ შენს ტადარში შემოსვლა შევძელ,
 ლექსად დავარბევ ფიქრთა კლავიშებს
 და მუხლდადრეკით ვილოცებ შენზე!

ზურაბ ბეჯაძე

მეტეხი

მე მიყვარს ჩემი მეტეხი
 თივის ზვინით და ყანებით,
 სულ ყველას გულში ჩაგიკრავთ,
 მე ყველას გენაცვალებით.
 ჩვენ ყველაფერი ბევრი გვაქვს,
 მიწის ხვავი და ბარაქა,
 თუმცა, აქ გაზრდილნი შვილები
 ბევრნი მიდიან ქალაქად.
 მაგრამ კვლავ დაბრუნდებიან,
 როგორც ბუდეში მერცხლები,
 შრომისგან გადაღლილები,
 უკვე თმაშენავერცხლები.
 მცირეა წუთისოფელი,
 ცოტას თუ ნახავთ კმაყოფილს
 აქ ყველამ უნდა დათესოს,
 სიკეთე თავის სამყოფი.
 მე მიყვარს ჩემი მეტეხი,
 თავის ცუდით და კარგითა,
 დაღვინებ-გაჭირვებით და
 თავის ღვთისმშობლის ტაძრითა.
 გაშლილი სახნავ-სათესით,
 დუღუნა მტკვრით და ჭალებით,
 მე თქვენი ჭირის სანაცვლოდ,
 სულ ყველას გენაცვალებით.

„ახალი წელი“

მრავალ ახალ წელს დაესწარით, - მრავალ ახალ წელს,
მაღალი ღმერთი იყოს თქვენი სიკეთის მცველი,
ახალი წელი, უამრავი ახალი წელი,
და გაგიტენდეთ 2012 წელიც!
ხვავით, ბარაქით სავსე გქონდეთ მუდამ მარანი,
მაჭრის დუღილი კაცისათვის არის მთავარი
ვარდყვავილებით მოგეფინოთ გზები, შარანი,
გავთენებოდეთ, სიხარულის წელი მრავალი!
20. 12. 2011 წ.

„ტირიფები“

ვერ გამოიგია, ტირიფები რატომ ტირიან?
ნეტავ რა სევდა შემოაწვიათ განუკურნელი?
აღბათ იმიტომ, სილამაზე რომ არ აკლიათ,
მაგრამ არასდროს არ ჰქონიათ ვარდის სურნელი!
რატომ ტირიან ტირიფები? – ვერ გამოიგია,
იქნებ სატრფოებს მოელიან შორი გზებიდან?
აღბათ იმიტომ, შემოდგომამ რომ მიმოძარცვა,
და არაფერი აღარ დარჩა ძველი გზებიდან!
ვერ გამოიგია, ტირიფები რატომ ტირიან?
13. 12. 2001 წ.

ანატოშიის ლექტორს
(ხალხურ მოტივებზე)

თქვენ ხომ არ იცით ვინ არის
კოკაიების ქალაო,
ჩემს ნაზარმაცევე გონებას
მან დაუბრუნა ძალაო.
ღმერთო, უმრავლე ქართველებს
ასეთი ქალი – რძალაო,
სათნო და შრომის მოყვარე
ლამაზ წარბ – წამწამ თვალაო.
25. X. 2011 წ.

„სიზმარი“

თითქოს სიზმარში გიხილე
ლამაზი, მკერდგაღელილი,
ისეთი კოხტა იყავი,
ვით სიმწიფისას ხეხილი,
მკერდიდან შუქი გდიოდა,
საბანიც კი არ გეფარა,
თითქოსდა მოსაფერებლად
ვაუკაცი შემოგეპარა.
ისე გიჩანდა ფეხები,
ვერ მოვაშორე თვალები,
ნატიფად ჩამოსხმულები,
რა ჭირდათ დასაფერები.
ალვის ხესავით ნაზარდი
დგები და სივრცეს შეარხევ,
მე ქებას აღარ დაგზარდი..
ბევრის სიმაღლე შელახე.
ისეთი ცეცხლი შემინთე,
ნეტავი სულ არ მენახე
შენც შინაგანად ღელავდი,
აგწითლებოდნენ ღაწვები,
ალბათ, მე აღარც მოვკვდები
თუ მომიწონე ნაწერი

მაგრამ, ვაი რომ სხვისი ხარ,
ქორმა წამართვა წიწილი
ის გაიხარებს და მე კი
მესმის გაქირდვის სიცილი.
24. X. 2011 წ.

შემოდგომა

მიყვარს როცა შემოდგომა
არის ბარაქიანი,
იქით კომში, აქ კაკლები
და ყურბენი ცვრიანი.
გუნებაზე მყოფი სასმისს
დალეკ თუკი მოგინდა,
აღარ ფიქრობ ხვალინდელი.
დღე რა ამბავს მოგიტანს.
მიყვარს ქართლის შემოდგომა
თბილი, ბარაქიანი,
მიყვარს, როცა საწნახლიდან
წვეს გაუდის ჩხრიალი.
თაროებზე შემომხსდარან
ოქროსფერი კომშები,
მსხლები ისე გაბერილან
ვით ფეხმძიმე ბოშები.
ქარვისფერი ჩურჩხელები
ნიავზეც კი კრთებიან,
ჩამომსხდარან პატარძლები
თითქოს ყველა დებია.
აივანი ლელვის ატმის
ჩირთა მძივით ახლდება,
ჭირნახულში ჩაძირულან
სოფლის კონტა სახლები.
ხელგაშლილი მასპინძელის
მარნის კარი ჭრიალებს,
უდღეგრძელეთ მოსავალი,
ნულარ დაიგვიანებთ
5. X. 2011 წ.

ბიოგრაფიული მონაცემები

ბიოგრაფია

ივრის, ალაზნის სუნთქვა რომ ესმის
რომ სჩანს მაღალი, სადაც გახედავ,
ჩამჯდარა ქარვის უნაზეს ფერში
უსაყვარლესი ჩემი კახეთი.
გავხედავ მთებს და გულიც აძგერდა,
მთებისკენ მივბრუნდები ალაზნის ველი,
საამო არის იგი საცქერად
ვით ულამაზეს ხოხობის ყელი.
დიდი კულტურის აქ ძვეს ზარდახშა,
აქ ჩემი თბილი მიწა-წყალია
სალოცავების ნეტარ გადაშლას
მაღლი მოსდევს და გვაგებს ძალიან.
ბოდბე გასცქერის დიად ალავერდს,
ღვთის ტაძარია კიდევ მრავალი,
ამ დიდ საგანძურს როგორ ვმაღავდეთ,
არის მშვიდობის, ძმობის მფარავი.
საუკუნეთა გამძლეები კერპი
ბევრი მტარვალის არის გამძლეები,
ქარმა გაფანტა ღალატის ფერფლი,
კვლავ დაარწია ქარში ანძები.
ჩვენ თავდადება ძველთაგან გვღვედა,
და გამარჯვების გვიცავდა ფარი,
მრავალი გმირი შენით აღზევდა,
ვერ დაგაჩოქეს ქედების ხარი.
დის ალაზანი ჩაფიქრებული
თავს მცველებივით დასცქერენ კლდენი,
იორიც მოქრის ხევთა კრებულით,
ბჭობენ მამულზე საკუთარ ენით.
არასდროს დაყრის მამული ფარ-ხმალს,
დარდს, ღალატს უნდა ასცილდე ჩემო,
შენი სიდიდით ადიხარ მაღლა,
უნდა იარო ზემოთ და ზემოთ.

საქართველო

ნათქვამია, საქართველო
დედამიწის ზურმუხტია
მისი რთველი დღესაც რთველობს
არავისთვის უმუხტლია
თურქი, ლეკი, რუსი, სპარსი,
ყველა იყო ჩვენი მტერი,
თუმცა გურჯები ვერ გაგვტყუეს
ისევ ვდგავართ მცველად ერის.
მარიამის წილხვედრნი და
მსოფლიოში უძლეველნი.
ბევრჯერ დაგვჭრეს, გვმანთეს, დაგვწვეს,
ვერკი მოსპეს ჩვენი რწმენა,
თუმცა გრიგალი დღესაც გვარწვეს
გამარჯვების გვჯერა ჩვენაც.

1. 01. 2012

ღებინდარული პიროვნება

2012 წლის 3 თებერვალს საქართველოს საპატრიარქოსთან არსებულ უნივერსიტეტში გაიმართა საიუბილეო საღამო, რომელიც მიეძღვნა ცნობილი ისტორიკოსის, პოეტისა და პროზაიკოსის, ღირსეული მამულიშვილის გიორგი (ასანა) ნადირაძის დაბადებიდან 80 წლისთავს.

ხსოვნის საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს უნივერსიტეტის რექტორმა, ცნობილმა მეცნიერმა და რელიგიის პრობლემების ჩინებულმა მკვლევარმა სერგო ვარდოსანიძემ. ასანა ნადირაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ მსმენელთა წინაშე მოხსენებით წარსდგა უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ-მეცნიერებათა მიმართულების ხელმძღვანელი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი, იუბილარის თანაკურსელი და უახლოესი მეგობარი როინ მეტრეველი.

ზედმიწვევით გულთბილი, ამალეღვებელი მოგონებებით გამოვიდნენ აკადემიკოსები მარიკა ლორთქიფანიძე, აპოლონ სილაგაძე, პროფესორები ვალერი ასათიანი, გურამ გოგიაშვილი, პოეტები ლია სტურუა, ერეკლე საღლიანი და სხვები, რომელთაც დიდი სუყვარულით ილაპარაკეს დაუვიწყარი პიროვნების შესახებ.

სამადლობელი სიტყვა წარმოსთქვა იუბილარის ქალიშვილმა, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორმა ქეთევან ნადირაძემ.

80 წლის იუბილესათვის გამომ-

ცემლობა „არტანუჯის“ მიერ დაისტამბა შესანიშნავი კრებული საერთო სათაურით „პოეტური სულის მეცნიერი“, ძალზე საინტერესო წიგნი.

ჭეშმარიტად გულწრფელი სიყვარულით განათებულმა ამ საუცხოო საღამომ გამახსენა ერთი წერილი. ჯერ კიდევ ასანა ნადირაძის სიცოცხლეში, კერძოდ 2006 წლის დასაწყისისათვის იწყებდა გამოსვლას საქართველოს საერთაშორისო „საზოგადოება ცოდნის“ სქელტანიანი ჟურნალი „სიტყვა“. ცოტა ხნით ადრე ასანა ნადირაძემ მაჩუქა თავისი ახალი ღრმაშინარსიანი წიგნი „მე სტუმარი ვარ დედამიწაზე“. თავის ბუნებრივ სიძლიერესა და თანდაყოლილ ვაჟკაცობასთან ერთად იგი იყო ძალზე

კეთილი ბუნების, ზოგჯერ ბავშვივით გულჩვილიც. წიგნებზე გაკეთებული სამახსოვრო წარწერებიც კი თითქოს მის ალალ არსებას გამოხატავდა. არ იქნება ინტერესსმოკლებული ზოგიერთი წიგნის თავფურცელზე წარწერილი აქაც მოვიტანო: „ჩემს ძვირფას მეგობარს თავად ნუგზარ წერეთელს“, (ასანა) გიორგი ნადირაძე, 16. XII. 2002 წელი, „ნარკვევები XIX საუკუნის ქართული ისტორიოგრაფიიდან“; „ნუგზარ წერეთელს განსჯისათვის, (ასანა) გიორგი ნადირაძე“, 16. XII. 2000 წელი; „სტალინი – ქართველი კაცი?“; „სიტყვის ოქრომჭედელს, ჩემს ძველ საყვარელ ძმაკაცს ნუგზარს“, გ. ნადირაძე, 01. XI. 2005 წელი, „მე სტუმარი ვარ დედამიწაზე“. მართო მეგობრობის საკითხში კი არა, ყველაფერში არაორდინალური

და გამორჩეული პიროვნება იყო.

ესეც ერთი პატარა, ოლონდ დამახასიათებელი ადამიანური შტრიხია ასანა ნადირაძის ცხოვრებიდან. მისი მთლიანი და ძლიერი სულისკვეთებით სავსე სიცოცხლე უამრავი კაცური თვისებებით ხასიათდება. ამის გამოცაა, რომ ასანას არავინ ივიწყებს და ახლო მეგობრის გურამ რჩეულიშვილის მსგავსად ლეგენდარული შარავანდელით შემოსილი აგრძელებს სულიერ ცხოვრებას.

გადავწყვიტეთ ასანა ნადირაძის ზემოთ მოხსენიებული წიგნისა და ცხოვრებისადმი მიძღვნილი წერილი ჟურნალ „სიტყვის“ მე-16-მე-17 ნომერშიც გავიმეოროთ. წერილი 2006 წელსაა დაბეჭდილი რუბრიკაში - „მცირე რეცენზიები გამორჩეული პიროვნებების ფონზე“.

კაცი და ზემოქმედი

ცნობილი მეცნიერის, პროფესორ გიორგი (ასანა) ნადირაძის ახალი წიგნი „მე სტუმარი ვარ დედამიწაზე“ სულმოუთქმელად წავიკითხე, მიუხედავად იმისა, რომ თითქმის ყველა სტატია თუ მოგონება წაკითხული მქონდა რესპუბლიკური პრესის ფურცლებზე.

ამჟამად წიგნის კრიტიკულად განხილვას არ ვაპირებ, ამ მცირე რეცენზიას უფრო მეგობრულ შეხმიანებას ვუწოდებდი ან მეგობრისადმი წერილის არცთუ მთლად ორიგინალური სახელწოდებით მოვნათლავდი.

მშვენივრად გაფორმებულ წიგნს ხელთ აიღებ თუ არა, გარეკანიდან შე-

მოგანათებს გენიალური გალაკტიონის, დიდი ქართველი მწერლის გურამ რჩეულიშვილის, საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდიას, გამორჩენილი ქართველი ისტორიკოსის შოთა მესხიას ნათელი სახეები, უცებ იმსჯვალეები წიგნის წაკითხვის და თანაც არაერთხელ წაკითხვის სურვილით.

ბევრჯერ დაიწერა და წიგნის წინასიტყვაობა-ბოლოსიტყვაობაშიც ნათლად არის ნათქვამი, რომ მკითხველს უსათუოდ მონადირებს ავტორის გულწრფელობა, სიმართლე, ნიჭიერება, პიროვნებებისადმი აშკარა პატივისცემა და საკუთარი თავის ზოგიერთებივით არგანდილების სურვილი. ამ წიგ-

ნით იგი თითქოს ასობით განდიდების თავისებური სურვილით შეპყრობილ ადამიანს რეალურ მაგალითსაც კი უჩვენებს.

ბევრჯერ მიფიქრია და მითქვამს კიდეც: როცა წერ მოგონებას გამოჩენილი პიროვნების შესახებ, კიდე უფრო მეტი წონისა და დოკუმენტირების დამადასტურებლად ძალიან კარგი იქნებოდა ან სურათი ჩანდეს, ან პირადი წერილი, ან იმ დიდი ადამიანის სიცოცხლეშივე დაწერილი სტატია, ან ავტოგრაფიანი წიგნი მაინც. ცოტა ძნელი წარმოსადგენია ადამიანთა მეგობრობამდე და მისგან რაიმე, თუნდაც სულ მცირე სახსოვარი მაინც არ გქონდეს შემორჩენილი.

კაცური კაცობით ცნობილი შემო-

ქმედი ასანა ნადირაძე თითქოს ამ ჩემს ფიქრსაც მიდასტურებს.

წიგნში ვხვდებით ფოტოებს, გადაღებულს ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ზვიად გამსახურდიასთან, კონსტანტინე გამსახურდიასა და ზვიად გამსახურდიას ნასახსოვრებ წიგნებს ასანასა და მის მეუღლე შორენასადმი, ფოტოსურათს ირაკლი აბაშიძესთან, ნოდარ დუმბაძესთან, აკადემიკოს ნიკო კეცხოველთან, მუხრან მაჭავარიანთან, იორამ ქემერტელიძესთან და სხვებთან, რაც დოკუმენტურობისა და სიმართლის განცდას კიდევ უფრო აძლიერებს.

დარწმუნებული ვარ, ისეთი ისტორიული პიროვნება, როგორცაა ზვიად გამსახურდია, ვისაც თვლიდა ახლობლად, ვისაც მართლა პატივს სცემდა, უყვარდა, მხოლოდ იმ პიროვნებას წაუწერდა ნასახსოვრებ საკუთარ წიგნზე „საქართველოს სულიერი მისია“: „მეირფას ჰასანს და შორენას, დიდის პატივისცემით ზვიად გამსახურდია, 1990 წ. 25. XI“.

შეიძლება დაკვირვებულ მკითხველს ყურში მოხვდეს ზედმეტსახელი ჰასანა და ასანა. ზვიად გამსახურდია ახალგაზრდობის წლებიდანვე ახლოს იცნობდა და მეგობრობდა გიორგი ნადირაძესთან, ისევე, როგორც ჩვენ. იმ შორეულ წლებში მიხეილ ჯავახიშვილის „არსენა მარაბდელის“ ერთი მოქმედი გმირის ჰასანასა და სხვა ჰასანების გავლენით ჩვენც ჰასანას ვეძახდით. ბოლო წლებში კი მრავალ სტატიაში მოხსენიების დროს გაირკვა, რომ ზედმეტი სახელი უფრო ასანა იყო, ვიდრე ჰასანა, თუმცა ზედმეტ სახელად ორივე თავისებურად მისაღებია.

ასანა ნადირაძე რომ ყველგან უტყუარ სიმართლეს წერს, არაერთ ადგილას ვხვდებით ამის დამადასტურებელ არაორდინალურ აზრებს. მაგალითად, იხსენებს ზვიად გამსახურდიამ როგორ აჩუქა არალეგალურად გამოცემული დისიდენტური ჟურნალი „ოქროს საწმისი“, იხსენებს და წერს ისეთი ვაჟკაცური გულახდილობით, რასაც ათასში ერთი თუ გააკეთებდა: „ახლა ეს ძვირფასი სახსოვარი აღარა მაქვს, როდესაც ზვიადი დაიჭირეს, ძალზე შემეშინდა და სასწრაფოდ დავწვი. შემეძლო ეს არ გამემხილა, მაგრამ მუდამ მანსოვს სენტენცია: „ვინც თავისი საქციელით უკმაყოფილოა, კეთილ გზას ადგას და შეუძლია ცოდვათა მონანიების იმედი ჰქონდეს“.

ასე მხოლოდ დიდი პიროვნებები აზროვნებენ და წერენ.

ან სხვა ადგილი გავიხსენოთ ტელევიზიის კორესპონდენტთან გასაუბრებიდან:

„- როდის მიხვდით, რომ რუსეთის მეორე იმპერია დაინგრეოდა?

- მხოლოდ მაშინ, როცა დაინგრა.“

დარწმუნებული ვარ, ძალიან ბევრი ადამიანი, ან ასიდან ოთხმოცდათვრამეტი იტყოდა: ეს მე რამდენი ხანია ვიცოდი, დარწმუნებული ვიყავი, ათასჯერ მითქვამს, რომ აუცილებლად დაინგრეოდა. ასანა კი დინჯად და კაცურად პასუხობს, როცა დაინგრა მაშინ გავიგეო.

ამავე გასაუბრებიდან თუ ინტერვიუდან ერთმა ადგილმა შორეული წარსულიდან რალაც ფაქტები გამახსენა, რაც მინდა აქაც მოვიტანო.

ჯერ კითხვა-პასუხი:

„- თქვენი ცხოვრების კურიოზები?

- უამრავი. თუნდაც ასეთი: უნივერსიტეტს ერთი დიდი ხელისუფალი ეწვია, წავიდა და ლანძღვა დავუწყე, გამომიხტა ვინმე ქალბატონი და „მამხილა“: აქ როცა იყო, აღტაცებული ტაშს უკრავდით“, როგორც ხედავთ მე მხოლოდ ცალი ხელი მაქვს.

რაზან თავად აღნიშნა ცალი ხელის შესახებ, როგორც ვთქვი, მეც მინდა ცოტა რამ გავიხსენო წარსულიდან:

ასანას უფროსი ძმა ჯურხა ნადირაძე გამოჩენილი არქეოლოგი, მწერალი და ნამდვილად არაჩვეულებრივი პიროვნება, ვისაც ასანამ გასაოცარი სითბოთი, სიყვარულითა და სიმართლით განათებული წერილი უძღვნა, თბილისის უნივერსიტეტის ისტორიის ფაკულტეტის პირველი კურსის პირველი თვეებიდანვე გურამ რჩეულიშვილის მიერ შეკრულ-შედულებული სამძოს უცვლელი, გამორჩეული წევრი იყო. ამ საოცრად მტკიცე მეგობრულ გაერთიანებაში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან შედიოდნენ გურამ გეგეშიძე, რეზო ერისთავი, გურამ რუსიშვილი, გივი აბაშიძე, ავი აბაშიძე, ნიკო ლეონიძე, ქართლოს სვანიძე, შალიკო რჩეულიშვილი, ბერდია გოგოჭური, თემო ბერიძე, ოთარ დიაკონიძე, რეზო ამაშუკელი, ერლომ ახვლედიანი, მერაბ ელიოზიშვილი, ჟორა ბერძენიშვილი, მრავალი სხვა და, რალა თქმა უნდა, მე. აქ მხოლოდ თბილისის უნივერსიტეტის სტუდენტი მეგობრების ერთი ნაწილი ჩამოვთვალე, თორემ იქვე და სხვა უმაღლესებიდან თუ ქალაქიდან გურამ რჩეულიშვილის გარშემო ათობით ახალგაზრდა იყრიდა თავს.

ჯურხა თბილი, კეთილი და ბუნე-

ბრივი ინტელიგენტური თვისებების ბიჭი იყო. დინჯი, მოწინავე სტუდენტისათვის არაფერი ადამიანური უცხო არ წარმოადგენდა, ხშირად ვიყავით დუქან-რესტორნების სტუმრები და ლამაზი გოგონების დაბადების დღეებსაც არ ვაკლდებოდით. თუ არ ვცდები, ჩვენი სტუდენტობის დაწყებიდან ერთი თუ ორი წლის მერე საჩხერის რაიონის საუცხოო სოფელ ჭორვილიდან ისტორიის ფაკულტეტზე სწავლის გასაგრძელებლად ჩამოვიდა ახალგაზრდა, გრუნათომიანი, ნათელსახიანი, კაცურად ლამაზი და წარმოსადეგი ასანა ნადირაძე, შვიდ დედამიშვილს შორის რიგით მეორე.

ჯურხას ყველა ძმაცავე უცებ დაუახლოვდა ასანას, ამავე დროს მრავალი სხვა მეგობარიც შეიძინა. იმ საქმეში, რასაც ახალგაზრდა ბიჭები ბუნებრივად მივლევდით – სწავლას, მეგობრობას, დროსტარებას, ქეიფს, სიყვარულს, ჩხუბს, ვაჟკაცობას – სულ ცოტა ხანში ასანამ ბევრს გადააჭარბა და ძალიან პოპულარული გახდა. სიტყვაც მკლავივით უჭრიდა და პოპულარობის ზრდაში ბუნებრივ იუმორთან ერთად თამაღობამაც საკუთარი წვლილი შეიტანა. გუმინდელივით მახსოვს, თავად პოპულარულმა, უნიჭიერესმა, დიდი მოვლენის ტოლფასმა გურამ რჩეულიშვილმა ერთ დღეს მითხრა: „ბიჭო, ნახე რა სახელი გაუვარდა ჰასანას (ისიც ჰასანას ეძახდა), ხელი ხომ არ უნდა მოვიჭრათ, რომ ეგეთი პოპულარულები გავხდეთ“. ამაზე ბევრი ვიცინეთ, მაგრამ გურამის და ასანას სულიერ დაახლოებაში ვაჟკაცურმა პოპულარობამ და ბიჭობამ, ბუნებრივია, დიდი

როლი ითამაშა.

ასანა ნადირაძე თავის ახლო მეგობარს, მარად დაუვიწყარ გურამ რჩეულიშვილს, ისევე როგორც დიდ გალაკტიონს, ირაკლი აბაშიძეს, ზვიად გამსახურდიას, შოთა მესხიას, ჯანსუღ კახიძეს, ზაურ ბოლქვაძეს, რობერტ სტურუას, სიმონ სხირტლაძეს და სხვებს მართლა საუცხოო მოგონებებს უძღვნის. ძნელია ამ მოგონებებისა თუ წერილების გარჩევა, შეფასება, წესისამებრ შინაარსის გადმოცემა, ისინი უნდა წაიკითხოთ, გაიაზროთ და სულიერად ისიამოვნოთ. შესაძლებელი რომ იყოს ამ წიგნის თუ მასში თავმოყრილი მასალების ერთი სიტყვით შეფასება, ვიტყვოდი: მშვენიერია ან დიდებულია. ამ სიტყვებს თუ პიროვნების ხიბლსაც დაეუმატებდით, როგორც ამბობენ, თამასა ძალიან მაღლა აიწვევდა.

ავტორის პატრიოტობა და კაცთმოყვარება უკვე შესავალ წერილშია გაცხადებული, რაც ასანა ნადირაძეს საუკეთესო კუთხით ახასიათებს:

„ტრაგედიაა სამშობლოს შორიდან უცქერდე, ჩვენი სამშობლო აქ არის და არა იქ, სადაც უკეთესად ვიცხოვრებთ. ამ წიგნის ინტერესის საგანი ისიც არის, რატომ ჭირს ჩვენს საზოგადოებას მძიმე ავადმყოფობა, რატომ იზრდებიან ჩვენს შორის ძმისმკვლელები კაენები“.

იქნებ ამიტომაც იხსენებს ასანა ნადირაძე სამაგალითო სიყვარულით დიდ და რჩეულ ადამიანებს, რომ მათი ცხოვრების მაგალითით კიდევ და კიდევ ჩააფიქროს ახალგაზრდობა, როგორ უნდა იცხოვრონ, როგორ დაადგინონ ტაძრისკენ მიმავალ გზას.

ასანა ნადირაძე ერთგულია საკუთარი მრწამსის, რწმენის, სიყვარულის, ამიტომაც პასუხობს შეკითხვას: „თქვენი საყვარელი ქართველი მწერლები?“

„- კონსტანტინე გამსახურდია, გურამ რჩეულიშვილი, რევაზ ინანიშვილი“.

ჟურნალისტის შემდეგი შეკითხვა ძალიან საინტერესოა:

„- რომელ ნაწარმოებს გაუოცებინართ?“

- გურამ რჩეულიშვილის „ბათარეკა ჭინჭარაულს“, ჯერომ სელინჯერის „თამაში ჭვავის ყანაში“, არჩილ სულაკაურის „ტალღები ნაპირისაკენ მიისწრაფიან“.

ამ შესანიშნავი პასუხებისა და ერთგულების შემდგომი დადასტურება ვიპოვე გურამ რჩეულიშვილისადმი მიძღვნილ ერთ-ერთ საუკეთესო წერილში. ავტორი იხსენებს თითქმის ნახევარი საუკუნის წინანდელ შეხვედრას გურამ რჩეულიშვილთან უნივერსიტეტის ცნობილ ბაღში, შემდეგ კი ბაღის შორეულ მყუდრო კუთხეში განმარტობას სულიერი ერთიანობის ნიშნით:

„გურამმა წამიკითხა პატარა ნოველა „ბათარეკა ჭინჭარაული“, როდესაც ბოლო სტრიქონები: „ჭერხოს შუაში გამქრალი შუაცეცხლის ჯაჭვზე ჩამოეხრჩო თავი მზია ბათარეკას ასულს თავი“ - წაიკითხა, ცრემლებს ველარ ვიკავებდი. არც ცხადში, არც სიზმარში არ მენახა და ვერც წარმომედგინა მზიას დარი ბავშვი. უზომო იყო ჩემი გაოცება. აფსუს, რომ არ ძალმიძს სიტყვები ვიპოვო იმდროინდელი განწყობილების გადმოსაცემად. ერთი ნამდვილია, ეს იყო შიშისმომგვრელი სი-

ნამდვილე, რაღაც ახალი“.

გურამ რჩეულიშვილის ბრწყინვალე ნოველის, უმდიდრესი ქართული ლიტერატურის ამ ერთ-ერთი საუკეთესო ნიმუშის შთამბეჭდავი, ორიგინალური ახსნაა.

ძალიან ბევრი მინდოდა მეტქვა ავტორისა და წიგნის შესახებ, თუმცა კიდევ მინდა გავიმეორო: სჯობია წიგნი იშოვოთ და წაიკითხოთ. ეს ყველაზე საუკეთესო გზაა, ცუდი კი ისაა, რომ ჩვენი შეჭირვებული ცხოვრების გამო წიგნი მხოლოდ ხუთას ეგზემპლარად გამოცემულა, როცა ხუთი ათასიც არ იქნებოდა საკმარისი.

ჩემს პატარა წერილს ისე ვერ დავამთავრებ, ასანა ნადირაძის მოთხრობასა და ლექსებზეც რომ არა ვთქვა ორიოდ სიტყვა: თამამად შეიძლება ითქვას, რომ მოთხრობა „წუთისოფელი“ ძალიან ძლიერი, მართლა ბრწყინვალე ნაწარმოებია.

უბრალო გლეხკაცი და ყოფილი ტყვე ყორანა მეტად შთამბეჭდავად არის დახატული. მარტო ამ მოთხრობაზე შეიძლება ვრცელი წერილიც კი დაიწეროს, უფრო მეტი, ვიდრე მე დღეს ვილაპარაკე. ვიტყვი მხოლოდ, რომ მოთხრობა ნამდვილი მწერლის კალმითაა დაწერილი და მის გამოცდილ ავტორს აუცილებლად სხვა ბევრი ნაწარმოებიც ექნება, რომელთა გამოქვეყნებაც ავტორისათვის კი არა, მკითხველი საზოგადოებრიობისათვის არის საჭირო.

წინასიტყვაობაში ავტორი წერს:

„აქვე ქვეყნდება ჩემი ერთი ძველი მოთხრობა და რამდენიმე ლექსი. თანახმა ვარ მისაყვედურონ, ასეთი

თავხედობისათვის, თუ სხვა უკეთესს ვერ დაწერს, ჩემი შეცდომა არ გაიმეოროს“.

ეფიქრობ, ეს საკუთარ თავში დარწმუნებული კაცის მხოლოდ მწერლური და ადამიანური თავმდაბლობაა.

ლექსებიც უდავოდ საინტერესოა და მოსაწონი. როგორც იტყვიან, მე პირდაპირ გულში მომხვდა, მაგალითად, ლირიკული ლექსი „შემოდგომა“ და ახლაც სიამოვნებით ვიმეორებ მშვენიერ პწკარებს:

„დავხუჭავ თვალებს და მელანდები გაზაფხულივით როგორ იწყები, როგორ გაყრია ღამისფერ თმებზე ახლადშობილი ოქროს წინწკლები... წლებს წაუღია შენგან რამდენი, გადა-

უსდელი კვლავ გრჩება ვალი, შემოდგომითაც, შემოდგომითაც, მშვენიერია ლამაზი ქალი“.

ჩვენი ახალგაზრდობის სისხლსავსე დღეები და ასანასთან სუფრაზე დაუვიწყარი შეხვედრებიც ცხადივით გამახსენა პწკარებმა ლექსიდან „კუმი-სის ღამე“.

„ჩვენი ქეიფი ჰგავდა მაშინ

მორწმუნეთ ლოცვას,

გული მრჩებოდა,

წასავლელად ავდექით როცა“.

მინდა ჩემს მეგობარს, ნაღდ შემოქმედსა და კაცურ კაცს ასანა ნადირაძეს გულით მივულოცო საინტერესო წიგნის გამოცემა, რომლისათვისაც შთამბგონებელი სათაურიც შეურჩევია - „მესტუმარი ვარ დედამიწაზე“.

ნუგზარ წერეთელი

მანბლის კაცი დააკლდა

2011 წლის ბოლოს, როცა გაცხელებული მზადება მიმდინარეობდა შობის ბრწყინვალე დღესასწაულისა და ახალი 2012 წლის ღირსეული შეხვედრისათვის, მანგლისში, მშვიდობის ქუჩაზე მღებარე სახლში ოთხმოცდასამი წლის ასაკში გარდაიცვალა ერთ-ერთი ღირსეული მანგლისელი, დიდი ოჯახის მამა და საიმედო კაცი, მრავალჭირგადანახადი თედო წიკლაური.

მასთან ორმოცდახუთწლიანი მეგობრობა მაკავშირებდა. 1964 წლიდან ჩემი ოჯახი ცენტრალურ პარკთან ანუ ე.წ. „როშჩასთან“ ერთსართულიანი სახლის ოთახში ისვენებდა. საკმაოდ ცუდ პირობებს ახალგაზრდული მაქსიმალიზმი, ზღაპრული ბუნება და ფიჭვების ტევრებით გაკრიალებული ჰაერი ფარავდა. თედო იმ დროს იქვე ახლოს ბანაკში მუშაობდა და ჩვენი ნაცნობობაც იქიდან დაიწყო, მერე კი ნამდვილ მეგობრობაში გადაიზარდა.

1975 წლიდან ძველი ვიწრო ბინა დავტოვეთ და დიდი ქართველი მეცნიერის, მეცნიერებათა აკადემიის პირველი პრეზიდენტის აკადემიკოს ნიკო მუსხელიშვილის ომის დროს სწორედ ზემოთნახსენები მშვიდობის ქუჩაზე აშენებული ორსართულიანი სახლის მოაგარაკე ბინადრები გავხდით. ეს სახლი საქართველოს მინისტრთა საბჭოს ეკუთვნოდა და სწორედ ხელმძღვანელი ორგანოს დადგენილების თანახმად გამოძეო. აქ უკვე სამი ოჯახი ორ-ორი ოთახით სარგებლობდა, ერთი დანგრეული აბაზანა და ასევე ერთადერთი სველი წერტილით. ამ სახლში, რა თქმა უნდა, ზაფხულობით 36 წე-

ლიწადი გავატარეთ. აქ დავწერე ჩემი ბევრი წიგნი და ჯანმრთელობაც გავიკაჟე, ბრონქიალური ასთმა მაწუხებდა, რის გამოც ექიმები მთის სუფთა ჰაერზე დასვენებას მირჩევდნენ.

ჩვენი ეზოდან 10 მეტრის იქით თავისი დიდი ოჯახით ცხოვრობდა თედო წიკლაური, უახლოესი მეზობლობისას უკვე განმტკიცდა და გამყარდა ჩვენი მეგობრობა. დღის განმავლობაში უამრავჯერ ვხვდებოდით, ვსაუბრობდით, ხშირად დახმარებას მიწევდა წამოჭრილი საოჯახო პრობლემების გადაწყვეტაში.

თედო წიკლაურის პიროვნული თვისებების შესახებ ნაკლებს ვლაპარაკობ, რადგან აქ ვაქვეყნებ 1993 წელს დაწერილ და პრესაში გამოქვეყნებულ წერილს დაბა მანგლისის მაშინდელი მღვდმარეობის შესახებ, რაც თედოს პირადი თხოვნითა და მრავალი შეხსენებით დაიწერა, აგრეთვე 1995 წელს მაშინდელი პრესის ფურცლებზე გამოქვეყნებულ წერილს თვით თედო წიკლაურის პიროვნებისა და ცხოვრების შესახებ. პირველი წერილი მხოლოდ იმით არის საინტერესო, რომ მანგლისის რთულ წარსულს ასახავს, მეორე კი სამაგალითო მშრომელი ადამიანის შესახებ არის დაწერილი.

გულთბილი და სიკეთით სავსე იყო. 2010 წლის ზაფხულში, როცა ეზოში ვისხედით და ვსაუბრობდით, მითხრა: ოღონდ იმას მოვესწრო შენ აქ გნახო დაფუძნებული, ეს სახლი შენი საკუთრება იყოს, გვერდით მეგულებოდე, ასე ყოველდღე გხედავდე, მერე ალა მოგკვდებიო, — თქვა და ცრემლებიც გადმოსცივდა, რადგან

გულწრფელი სურვილი ალაპარაკებდა.

მანგლისში მუსხელიშვილის ყოფილი სახლის ერთი ნაწილის ანუ სულ ორი ოთახისა და ლოჯიის შესყიდვის შესახებ განცხადება მრავალჯერ მქონდა დაწერილი. 1990 წლიდან დაწყებული უარი არასოდეს უთქვამთ, სულ მპირდებოდნენ და მაიმედებდნენ შენი იქნებაო, მეც მართლა ჩემი მეგონა, გასულ 2011 წლის დასაწყისში კი ჩემი ოფიციალური განცხადების საფუძველზე გამომიძახეს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს პრივატიზების დეპარტამენტში. იქ კულტურულმა და მშენებელმა ახალგაზრდა ქართველმა ქალებმა აუდიტის მიერ შეფასებული ისეთი თანხა დამისახელეს, რასაც ვერასოდეს და ვერაფრით ვერ გადავიხდიდი. მხოლოდ 20 ლარად შეფასებულმა თითოეულმა მეტრმა მიწამ მთელი ეზოს მოცულობით სამასი ათას ლარს გადააჭარბა, მაშინ როცა ფიჭვებიან-ხეებიანი ფართობის გარდა, ეზოს თითქმის ნახევარზე მეტი ხრიოკი და გამოუყენებელი ფართობია. თუმცა არც ამას და არც ჩემს დამსახურებას დარწმუნებული ვარ არავინ არ გაითვალისწინებს. ბევრს ლაპარაკობენ ნუგზარ წერეთელმა შეისყიდა აგარაკიო, თუმცა სიძვირის გამო მოლაყებების ვარაუდი არ გამართლდა და აწი ველარ ილაპარაკებენ. ასე რომ მანგლისში 45 წლიანი ცხოვრების შემდეგ, როგორც იტყვიან უსახლკაროდ დავრჩი და ჩემს მეგობარ თედო წიკლაურსაც ნატვრად ქცეული სურვილი ველარ აუუსრულებ, ჰქონდეთ ყველაფერი მდიდრებს და სუფთა ჰაერიც მხოლოდ მათ ყლაპონ.

მანგლისის ღირსეული შვილის

დაკრძალვა 31 დეკემბერს იყო დანიშნული. კიდევ უფრო ცუდი ამინდის მოლოდინით შეშინებული 30 დეკემბერს წავედი პანაშვიდზე. დიდი ოჯახის წევრები და მეზობლები გულიანად დასტიროდნენ უდროოდ წასულ კაცს, მუდამ მზიანი და ხალისიანი მანგლისიც დაღვრემილი სახით გამოიყურებოდა, მალაზიები დაკეტილი იყო, ცოტა ხალხი დადიოდა ქუჩაში, ციოდა, თოვლსაც აპირებდა, ირგვლივ შემოჯარული მთები მძიმე ნისლში არც ჩანდა. მანგლისის დიდებული ღვთისმშობლის ეკლესია ღია იყო. გაყინულ ეკლესიაში მხოლოდ სანთლების გამყიდველი ჩანდა, სანთლები დავანთე და კიდევ ერთხელ დიდი სინანულით გავხედე ვებერთელა ეზოს, სადაც თედო წიკლაურთან ერთადაც ბევრჯერ ვყოფილვარ. მოღუშული, უსიამოვნო დღე კიდევ უფრო მძიმე ხასიათზე მაყენებდა და მანგლისის დიდებული ხელების დანახვაც აღარ მახარებდა, ასე ახლობელი მანგლისი თითქოს უკვე უცხო ხდებოდა ჩემთვის.

როგორც ზემოთ ვთქვი, განმეორებით ვბეჭდავ ორ წერილს: პირველია 1993 წლის 16 ნოემბრის გაზეთ „სოფლის ცხოვრებაში“ დაბეჭდილი წერილი - „ასე ვცხოვრობთ, ვშრომობთ, ვიბრძვით,“ (იბეჭდება შემოკლებით) და მეორეს, გამოქვეყნებულს იგივე გაზეთში 1995 წლის 6 ივლისს პირადად თედო წიკლაურის შესახებ საერთო სათაურით - „მისი სიმდიდრე სიკეთეა და სიყვარული“. ეს ფაქტი საჭიროა მძიმე წარსულის გასახსენებლად, რომ წამკითხველმა თავად გააკეთოს ძალდაუტანებელი შედარება.

ნუგზარ წერეთელი

გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“
16 ნოემბერი 1995 წ.
ნუგზარ წერეთელი

ასე ვცხოვრობთ, ვუმრობობთ, ვიბრძვით

თბილისის ახლომახლო კი არა, მთელ საქართველოში ძნელად მოიძებნება ისეთი მშვენიერი საკურორტო ადგილი, როგორცაა მანგლისი.

შორეულ საუკუნეებს განეკუთვნება ზღვის დონიდან 1200 მეტრის სიმაღლეზე საკმაოდ დიდი დაბის დაარსება, დღეს უკვე ქალაქის იერი რომ აქვს მიღებული და თითქმის შვიდი ათასამდე მცხოვრებს ითვლის.

მეცამეტე საუკუნის საქართველოს რუკაზე მანგლისი უკვე მსხვილი დასახლებული პუნქტის სახითაა აღნიშნული.

როგორც ცნობილია, ქართლ-კახეთის მეფეები, დიდებულები და მაღალი სამღვდლოების წარმომადგენლები ოდითგან მანგლისში ისვენებდნენ.

ეს ყველაფერი ასწლეულების სიღრმეშია ჩაკარგული.

ამჯერად ჩემი მიზანი შორეულ წარსულზე მსჯელობა არ არის, უახლოეს წარსულსა და დღევანდლობას მინდა შევეხო, რამაც ჩვენს თვალწინ ჩაიარა.

წლების წინათ, თუნდაც ხუთი-ექვსი წლის წინათაც კი, მანგლისში ცხოვრება დულდა: სისტემატურად უჩვენებდნენ კინოფილმებს, იმართებოდა კონცერტები და წარმოდგენები, მუშაობდა კულტურის სახლი და ბიბლიოთეკა, სისტემატურად ტარდებოდა ლექცია-მოსენებები, გაზეთების ჯიხურთან ყოველდღე იდგა რიგი, სტუმარი არ აკლდა წიგნების მაღაზიას, სატელეფონო ქსელი შედარებით გამ-

ართულად მუშაობდა...

ეს ყველაფერიც მოგონებას ჩაბარდა.

მთელი საქართველოს მსგავსად, მანგლისსაც ძალზე გაუჭირდა. აქაც იჩინა თავი პოლიტიკურმა არასტაბილურობამ და ეკონომიკურმა სიღუბლეებმა, ასე არნახულად რომ არყვეს საქართველოს.

მრავალი სულიერი და მატერიალური სიკეთე დააკლდა მანგლისს. პური სისტემატურად არ ცხვება. სინათლის შეწყვეტის შემთხვევაში ორი, სამი ან მეტი დღით იკეტება ერთადერთი პურის ქარხანა. აგვისტოში ცხრაჯერ ვერ გამოცხვა პური. კომპენსაციის სახით ხალხს ორჯერ დაურიგდა ფქვილი, ერთხელ – სულზე ნახევარი კილო, ერთხელაც სამას-სამასი გრამი.

მოსახლეობა ღამის 3-5 საათიდან იწყებს რიგის დაკავებას და ზოგჯერ, კუთვნილი სამას-სამასი გრამი პურიც კი ვერ ხვდება ზოგიერთს, რაც სამართლიან უკმაყოფილებას იწვევს.

მანგლისის გამგებელი ცდილობს საკითხის მოგვარებას, მაგრამ პრობლემა მეტად რთული გადასაჭრელია, კაჭრეთის წისქვილკომბინატიდან სამყოფი ფქვილის ჩამოტანა ყოველთვის ვერ ხერხდება.

ბაზარი უკონტროლოდაა მიშვებულნი, არავითარი ვეტერინარული თუ სანიტარული სამსახური არ მოქმედებს,

ხორცი, ყველი, რძის ნაწარმი ყოველგვარი შემოწმების გარეშე იყიდება. დიდი უნივერსალური და რამდენიმე სხვა სამრეწველო მაღაზია საერთოდ დაკეტილია, ასევეა დაკეტილი ფანჯრებამსხვრეული კულტურის სახლიც. მასში მოთავსებული ბიბლიოთეკა იშვიათად იღება. ბიბლიოთეკაში არავითარი ახალი გაზეთი და ჟურნალი აღარ მოიპოვება.

გაზეთები მოდის დიდი დაგვიანებით, თვეში ორჯერ-სამჯერ, წიგნის ერთადერთ მაღაზიას, ძირითადად, ბოქლომი ადევს, რაც არის იმის გაყიდვასაც აღარ ცდილობენ. რადიომაუწყებლობის ქსელი არ მოქმედებს. ივლისის თვეში ტელევიზია საკმაოდ ნორმალურად მუშაობდა, მაგრამ აგვისტოს დასაწყისში ყველგან თავწამოყოფილმა ნაძირლებმა გაქურდეს სატელევიზიო ანძა, ალბათ, მოდად ქცეულ სპილენძს თუ დაეძებდნენ და ხალხის ეს ერთადერთი საინფორმაციო საშუალებაც სულს დაფავს.

სატელეფონო კვანძში დიდი არეულობაა. ხშირად არ არის კავშირი თბილისთან, რაიონის ცენტრთან, გარე სამყაროსთან, ორიოდ ხელოსანი დაბას ვერ შევლის. კვანძის უფროსი პეტრე მაცუკატოვი ხშირად ტყუილსაც კადრულობს. თვენახევრის მანძილზე არა ერთი და ორი თხოვნის მიუხედავად, მან ვერ „მოიცალა“ მოსულიყო შშვილობის ქუჩაზე და მინისტრთა კაბინეტის მთავარი სამეურნეო სამმართველოს დაქვემდებარებაში მყოფი დასასვენებელი სახლის ერთადერთი ტელეფონი შეეკეთებინათ, რითაც ადამიანურ დახმარებას გაუწევდა დამსვენებლებს.

მანგლისის ცნობილ ტყე-ჭალებში უამრავი ფიჭვი და ნაძვია მოჭრილი,

უგულოთა ხელით ნიავება ხალხის ქონება, ჩანაგდება მანგლისის სიამაყე.

შესანიშნავ ადგილას მდებარე ბავშვთა ცნობილი სანატორიუმი „ფიჭვნარი“ მთლიანად განადგურებულია, შენობისთვის თითქმის ყველა კარი და ფანჯარა მოუხსნიათ, ასევეა დაშლილ-დაღეწილი საზაფხულო რესტორნის ერთ დროს მშვენიერი ხის შენობა პარკში.

ამავე პარკში, მანგლისელები თუ ჩამოსულები „როშჩას“ რომ უწოდებენ, საუცხოო საზაფხულო კინოთეატრიც მუშაობდა. ახლა კი თვეების მანძილზე მხოლოდ ერთხელ თუ უჩვენეს ფილმი.

რამდენიმე წლის წინათ ბავშვებისთვის თანამედროვე დონეზე გამართული არაერთი ატრაქციონი იყო პარკში, უამრავი ბავშვი ეხვია კარუსელს, ნაგებს, ელექტრომანქანებს. ახლა ეს ყველაფერი ისეა განადგურებული, თითქოს მტრის ჯარმა მიასწორ-მოასწორაო მიდამო.

ამჟამად მანგლისელებისათვის ერთადერთი ადგილი სულიერი დასვენებისა მანგლისის უძველესი და ულამაზესი ეკლესიაა. ტაძარი ყოველდღე ღიაა, ტარდება წირვა-ლოცვა, გალობს გუნდი, იყიდება წიგნები რელიგიურ თემაზე, საეკლესიო დღესასწაულზე უამრავი ხალხი იკრიბება, მათ შორის – ახალგაზრდობა. ეკლესია სიწმინდისა და კულტურის კერად არის ქცეული.

მიუხედავად გაჭირვებისა, ხალხი მუხლჩაუხრელად შრომობს. მაგრამ უკმაყოფილებას გამოთქვამენ იმის გამო, რომ ორი-სამი თვის მანძილზე არ მიუღიათ შაქრის ფხვნილის, ზეთის თუ ბურღულეულის კუთვნილი მცირე ნორმაც კი.

განსაკუთრებულ უკმაყოფილებას იწვევს მგზავრობა. თბილისამდე სულ რაღაც 50-55 კილომეტრია, მანქანით მგზავრობა კი 25 000 კუპონი ღირს, არარეგულარულად მავალი კერძო ავტობუსი კაცზე 5-6 ათას კუპონს იღებს. ავადმყოფის წამლისათვის თბილისში უნდა გაიქცნენ, რადგან მანგლისის აფთიაქს არავითარი წამალი აღარ გააჩნია, კომერციული აფთიაქიც არ არსებობს, ავადმყოფის მისახედად ისევ და ისევ თბილისს უნდა მიმართო. ასეთ რთულ პირობებში დაბა მანგლისისა და მის ახლომხლო მდებარე ოცდაათზე მეტი სოფლის მცხოვრებლების ყველაზე დიდი, ყველაზე მწვავე მოთხოვნაა, რომ არნახული გაჭირვების მიუხედავად, როგორმე გამოიძებნოს საშუალება, რომ თბილისსა და მანგლისს შორის თუნდაც დღეში ერთხელ რეგულარულად იაროს სარეისო ავტობუსმა.

მანგლისის მცხოვრებთა უმრავლესობას პენსია თუ ხელფასი 4.500-10.000 კუპონს არ სცილდება. ასეთ დროს სამგზავრო ავტობუსის დანიშვნა სასიცოცხლო აუცილებლობაა. მოსახლეობამ კარგად იცის რა ღირებულებაა რესპუბლიკა, რა უმძიმესი პრობლემებით არის დაკავებული ხელმძღვანელობა, მაგრამ სხვა გამოსავალს ვერ პოულობენ. ვფიქრობთ, ეს პრობლემა უნდა მოაგვაროს სატრანსპორტო გაერთიანებამ.

მანგლისელები სულთ არასოდეს დაცემულან, ისინი შრომობენ, ფიქრობენ, ეძებენ გზებს, როგორ გაიუმჯობესონ პირობები და ყოველდღიური ცხოვრებაც გაილამაზონ, ამ დროს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება პირად ინიციატივასა და პირადი მავალითების ძალას.

ადამიანის პირადი ინიციატივა, გულმოდგინე შრომა საერთო სიკეთისთვის. ბევრ სასარგებლოს აკეთებს და გაჭირვებაში ჩავარდნილ ხალხსაც იმედეებს უსახავს იმ ხალხს, ვინც შრომაში ხედავს საკუთარი ოჯახის და ქვეყნის გამოსავალს. მე მთელი თვენახევრის და საერთოდ წინა წლების მანძილზე საშუალება მქონდა მენახა, როგორ დაუღალავად შრომობენ ჭეშმარიტი მანგლისელები გიორგი, ალბერტ, გელა ლოლაძეები, მამო და ვალიკო წიკლაურები, ოლია და არჩილ ოქრუაშვილები, როგორ შრომობენ წიკლაურები, ქავთარაძეები, ბექაურები, გვრიტიშვილები, ასპანიძეები, ნარიმანიძეები, ალთუნაშვილები, მათ მხარდამხარ მეგობრულად შრომობენ ბერძნები, რუსები, სომხები, აზერბაიჯანლები, უკრაინლები.

მანგლისმა საკუთარი წვლილი შეიტანა საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის გაჩაღებულ ბრძოლაში. აფხაზეთში გმირულად დაეცნენ მანგლისელების საუკეთესო შვილები: მანგლისის ბატალიონის მეთაური ნოდარ ბადალაშვილი, მფრინავი გოდერძი გვრიტიშვილი, ჯარისკაცი თამაზ წიკლაური და მრავალი სხვა. მანგლისელები ყოველთვის მზად არიან მკერდით დაიცვან საქართველო, საკუთარი სიცოცხლე არ დაიშეონ მამულის ერთიანობისათვის, წინ აღუდგნენ ბოროტებასა და უსამართლობას.

ასე ცხოვრობს, შრომობს და იბრძვის საქართველოს ერთ-ერთი საუკეთესო და ულამაზესი კუთხე მანგლისი, ასე ხედავენ საკუთარ დანიშნულებას გამრჯე და კეთილი მანგლისელები.

გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“
6 ივლისი, 1995 წ.
ნუგზარ წერეთელი

მისი სიმდიდრე სიკეთეს და სიყვარულს

თბილისიდან 60 კილომეტრის დაცილებით, თრიალეთის ქედის სამხრეთ ფერდობზე მდებარეობს ისტორიული დაბა მანგლისი.

მანგლისი ცნობილია როგორც საუკეთესო საკურორტო ადგილი. ზღვის დონიდან 1200 მეტრის სიმაღლის ულამაზეს ზეგანს ავსებს მთის გრილი ჰაერი, რაც მკურნალობის უეზარ საშუალებას წარმოადგენს.

დღევანდელი მანგლისი ქალაქის ტიპის დასახლების დიდი დაბაა, სადაც შვიდი ათასზე მეტი ადამიანი ცხოვრობს.

ალბათ უმდიდრესი ბუნების წყალობაა ისიც, რომ აქ ცხოვრობენ მშრომელი, კეთილი, ჭეშმარიტი ქართველობისათვის დამანასიათებელი თვისებებით შემკული ადამიანები.

თითოეულ მათგანზე შეიძლება დაწერილიყო საგაზეთო სტატია იმდენად შრომისმოყვარე და კაცთმოყვარე უდიდესი უმრავლესობა.

ამჯერად ერთ-ერთზე მინდა შევიჩერდე, რომელსაც ყველაზე კარგად ვიცნობ, თითქმის ოცდაათი წელია ვმეგობრობ და მის სახეში განზოგადებულად ვხედავ იმ საუკეთესო თვისებებს, რაც ამ კუთხის შვილებს ახასიათებთ.

მანგლისის მკვიდრისა და ღირსეული წარმომადგენლის თედო წიკლაურის რთული, სასრებლო, ნაყოფიერი ცხოვრება მაქვს მხედველობაში.

ეს მაღალი, მხარბეჭვამილი, სახეზე ღიმილგადაფენილი კაცი საუკეთესო ქართველის ტიპიურ განსახიერებად მეჩვენება. სალამსა და მოკითხვას ვერ დაასწრებ, ღიმილსა და ტკბილ სიტყვას არავის დაამადლებს დიდიდან ღამემდე მუხლჩაუხრელად შრომობს, სახლთან აქვს ბაღი და ბოსტანი, ქვემოთ, ალგეთის დამრეცი ფერდობებისაკენ კი სამი ჰექტარი სახნავ-სათესი აუღია არენდით, რომლის დამუშავებას მართლაც დიდი შრომა და ჯაფა სჭირდება. რაც კარგი, მისადგომი ადგილები იყო სულ დაიტაცეს იარაღისა და ძალის საშუალებით, განუკითხაობის, ნგრევის პერიოდმა თედოც და სხვა პატოსანი ხალხიც დააზარალა.

თედოს უსაქმოდ გაჩერებულს ვერ ნახავთ, სულ მოძრაობაშია, თოხნის, აკრავს, კრეფს, ცელავს, გადააქვს, გადმოაქვს, აჭედებს, შეშას ჩეხავს. შრომას შეჩვეულ კაცს საქმეს რა გამოუღევს, წუთით დამჯდარი და უქმად მოლაპარაკე მგონი არც დამინახავს, ზოგჯერ პატარა შვილიშვილებს გაასიერებს, მოეფერება, მოესიყვარულება, მერე ისევ შრომაში ჩაებმება, ამგვარი კაცი ქვეყნად შრომისა და შექმნისათვის არის დაბადებული.

თედო წიკლაური ღვევის საბჭოს სოფელ დრეშია დაბადებული. მისი მოგონებებიც აქედან იწყება.

გრძელი და გაჭირვებით სავსე ცხოვრების გზა აქვს გამოვლილი თედოს. ქვეყანა ახალ ნაბიჯებს სდგამდა. არნახული სირთულეების გადალახვა უხდებოდა, ძლივს მიიწევდა წინ. დაძმებს ფეხსაცმელიც არ გააჩნდათ, ქალამანიც კი არ ჰქონდათ და მაღალ თოვლში შინნაქსოვი წინდებით დადიოდნენ.

ოჯახი უკიდურეს სიღარიბეში ცხოვრობდა. 7-8 წლის თედო იძულებული იყო უკვე მწვემსის რთულსა და ხიფათიან ცხოვრებას შესდგომოდა. მწვემსობა დიდ შრომას მოითხოვდა, ერთმანეთში იყო არეული სოფლის მრავალრიცხოვანი თხა, ცხვარი თუ ძროხა, სწავლას გაჭირვებით და ძალების დაძაბვით ახერხებდა.

თედოს კოლექტივის ჩამოყალიბებაც ახსოვს, მშრომელი ხალხის უმოწყალო განკულაკებაც, როცა კომისარმა ბურდულაძემ გლეხობას ათასობით ცხვარი ჩამოართვა და ახალი წყობილების მიმართ მათი გულისგატეხა და ბუნებრივი უნდობლობა გამოიწვია.

გაჭირვებით დაამთავრა ოთხწლიანი სოფელ ღრეში. აქ მეტი კლასი არც იყო და დაღონებული ბიჭი მთელ ღროს მწვემსობას ახმარდა.

შემდეგ დიდი სამამულო ომიც დაიწყო. ოჯახის მარჩენალი მამა ფრონტზე წაიყვანეს. ოჯახის რჩენის მთელი სიმძიმე თედოს დააწვა. აქ კოლმეურნობამაც გაუწია ანგარიში – დარაჯად და წერილების დამტარებლად გადაიყვანეს. რამდენიმე კილომეტრის იქით მდებარე ღვევიდან მოჰქონდა წერილები ღრეში.

საბჭოს თავმჯდომარედ მაშინ გიგო ლონდარიძე მუშაობდა. მის მეუღლეს სათნო და კეთილი მასწავლებელს თამარ მუჯირიშვილს შეებრალა შრომაში ყელთამდე ჩაფლული ბიჭი, დაიბარა, ესაუბრა, შემდეგ წაყვა და მეხუთე კლასის მოსწავლედ მიაღებინა.

წლებზე ფეხს იდგმდა თედო, თან სწავლობდა, თან მუშაობდა, დედასაც კი უმაღლავდა თავის გაჭირვებას და ასე დაამთავრა რვაწლიანი.

ამასობაში მამაც დაბრუნდა ჯარისგან და თედოს შეღავათი მიეცა. მანგლისის საშუალო სკოლაში გააგრძელა სწავლა, თან კოლმეურნობაში მუშაობდა. სწავლა დაბალ ღონეზე იდგა, მასწავლებლები არ ყოფნიდათ, მაგალითად რუსულს თავად შვიდკლასიდან მათავრებული ახალგაზრდა ქალი ასწავლიდა, დირექტორის შვილი.

თედო მონღოებით სწავლობდა, ცდილობდა, წვალობდა, ათობით კილომეტრს გადიოდა სიცხეშიც და ყინვაშიც, რომ სწავლა არ გაეცდინა.

ხელმოკლე ოჯახისთვის უდიდესი დარტყმა იყო მარჩენალი მამის დაკარგვა. მთელი გაჭირვება დედას და უფროს შვილს დაადგათ, შრომა გაუთკეცდათ.

ამასობაში არმიის რიგებშიც გაიწვიეს. 1953 წელს დაბრუნდა სამხედრო სამსახურიდან. ჯარისკაცის ფორმა არც კი გაუხდია ისე დანიშნეს შინაგან საქმეთა განყოფილების თანამშრომლად ბანკში. შემდეგ წესიერი და გულმოდგინე მუშაკი სასწავლებლად გაგზავნეს მილიციის სკოლაში.

ეგონა თბილისში უშვებდნენ სასწავლებლად, მაგრამ ნალჩიკში უკრეს თავი.

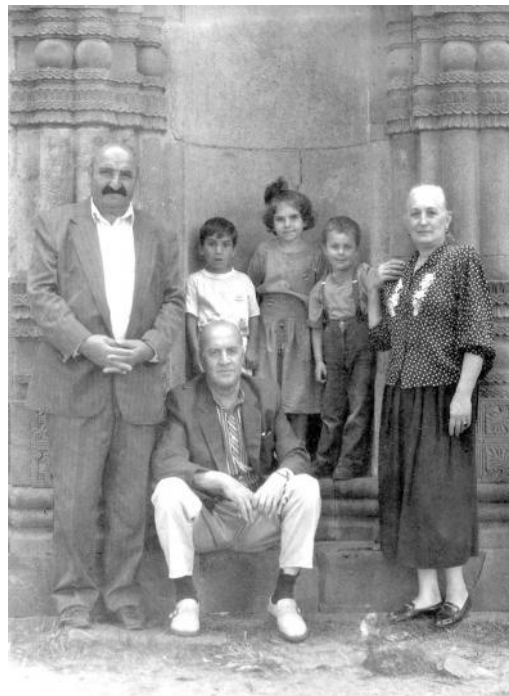
სკოლის დამთავრების შემდეგ კარგა ხანს იმუშავა სენაკში. კვლავ თავის მშობლიურ რაიონს დაუბრუნდა. აქ მრავალ ადგილას მუშაობდა, მაგრამ გასაქანი არ ჰქონდა. მართალ და პირდაპირ ადამიანს მაშინდელ პირველ მდივანთან დიდი უთანხმოება მოუვიდა. მიუხედავად ამისა, იყო მეურნეობაში დაცვის ხელმძღვანელი, სახანძრო რაზმის პროფილაქტიკის უფროსი, ადგილობრივი ბანკის დაცვის უფროსი, შემდეგ თბილისში გადაიყვანეს ერთ-ერთი ტრესტის უფროს ინსპექტორად. მოვალეობის ერთგული მუშაკი განმეორებითი ლითონმშენებლის დამზადების ინჟინრად დაინიშნა საგარეჯო-გარდაბნის ზონაში. გულმოდგინედ შრომობდა, მრავალი მადლობა და სიგელიც დაიმსახურა, როცა კოოპერაციული მოძრაობა განვითარდა. თედო წიკლაურმა კოოპერატივი ჩამოაყალიბა „იმედის“ სახელწოდებით. იქნებ იმიტომაც, რომ ცხოვრებაში იმედი არასდროს დაუკარგავს და იმედიანი, ოპტიმისტური ბუნება ჰქონდა, რაც დღემდის უცვლელად გამოჰყვა.

დიდ სარგებლობას აძლევდა თედო წიკლაური რაიონს, სახელმწიფოს, თავისი სათვითო მანქანით ათასობით ტონა მეორედ ნედლეულს ამზადებდა, სად არ დადიოდა ეს მშრომელი, დაულალავი კაცი, ქუჩები და ხევები ათასჯერ ჰქონდა მივლილ-მოვლილი, რომ ქვეყანას არაფერი დაკარგოდა, უქმად არ დაჟანგებულიყო ძვირფასი

ლითონი, რაც მეტისმეტად ჭირდებოდა სახელმწიფოს და რისი ნაკლებობაც მეტისმეტად მწვავედ იგრძნობოდა და დღესაც იგრძნობა.

თვადადებულმა მუშაობამ თედოს არ გაუმართლა, ბანკში ნაგროვები ფული ერთ მშვენიერ დღეს კუპონებად ექცა, შრომა წყალში ჩაეყარა.

ხალხს სპილენძი, ალუმინი და სხვა ფერადი ლითონები საზღვარგარეთ გაჰქონდათ გასაყიდად, თედოს კი ერთხელაც არ უკადრებია სპილენძის ვინმესთვის მიყიდვა, სულ სახელმწიფოს აბარებდა. ამის სანაცვლოდ თანხესაც კი არ ურიცხავდნენ და ხშირად სატვირთო მანქანისათვის აუარებელი

ზის ნუგზარ წერეთელი, მარჯვნივ აზა ანთელავა და ბავშვები, მარცხნივ თედო წიკლაური

ბენზინის ყიდვასაც ვერ ახერხებდა. წვალებით და ტანჯვით შეგროვილი მეორადი ნედლეული შემოსავლის უმცირეს წყაროდაც კი ვერ ექცა.

სხვაც ბევრი სატკივარი აქვს 70 წელს მიღწეულ თედო წიკლაურს. ადრე ფიქრობდა, რომ სიბერეში მაინც დავის-ვენებო, მაგრამ სიბერე მოდის და დამსახურებული დასვენების, ნორმალური ცხოვრების პირობები ჯერ არ ჩანს. ძვირფას მუღლესთან ერთად სამ ძროხას უკლის, თვეში რამდენჯერმე თვითონაც მიდის უბნის რიგით მწყემსად.

სადოვარი საერთოდ არ ქონდათ. კოლექტიური განცხადების, გაზეთ „სოფლის ცხოვრებაში“ წერილის გამოქვეყნების შემდეგ როგორც იქნა ეს პრობლემა მოგვარდა. მაგრამ ძალიან ცუდად არის სათიბის საქმე. ადგილები 25 კილომეტრის დაცილებით გამოუყვეს. როგორ მოახერხოს იქ სიარული, საკუთარი ხელით გაზრდილ ძროხებს ხომ ვერ შეეღვევა? სათიბის საკითხი აუცილებელ მოგვარებას მოითხოვს, ასევე დიდ გასაჭირში ავლებს შემის დამზადება, რასაც საკუთარი სახსრებით აკეთებს შვილთან ერთად.

თედოს ყოველგვარი გაჭირვების მალამო და განუყრელად მხარში მდგომი მისი მშვენიერი ოჯახია. მასავით გამ-

რჯელი, დილიდან ღამამდე დაუღალავად მოფუსფუსე ქალბატონი ნორა იამანიძე სახლკარს, ბოსტანს, ეზო-გარემოს, ოთხ შვილსა და ოთხ შვილიშვილს თედოსთან ერთად წუთითაც არ აკლებს მზრუნველობას.

შვილებით ამაყობენ თედო და ნორა. უფროსი ქალიშვილი მარინა ბიოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატია, სადოქტოროზეც მუშაობს და ოჯახსაც უკლის, ვაჟიშვილი გია ინჟინერ-მშენებელია, მამას უხარია პატიოსანი ბიჭი და საუკეთესო მშრომელიაო, მომდევნო გოგონამ ელენემ პედაგოგიური ფაკულტეტი დაამთავრა, უმცროსი ქალიშვილი ხათუნა სოფლის მეურნეობის აგრონომ-ეკონომისტია.

ჯერ ოთხი შვილიშვილით ხარობენ თედო და ნორა. გამრავლებასაც ნატრობენ. საქართველოს მომავალს ამ კუთხითაც უცქერენ, სიკეთის და წინსვლის იმედი აქვთ.

ცხოვრობს ასე მანგლისის ღირსეული შვილი და საუკეთესო ქართველი კაცი. თედო წიკლაური დარწმუნებულია, რომ ხვალინდელი დღე დღევანდელზე გაცილებით უკეთესი იქნება.

ნუგ ზარ წერეთელი

სოფელი ახატანი დახმარებას საჭიროებს

ეს წერილი პირადი მოსაზრებებით არ დაწერილა, იგი მრავალი ადგილობრივი მცხოვრების დასაბუთებული სჯა-ბაასისა თუ გულისტკივილის პატიოსანი გამოხატვის შედეგად დაიწერა.

საქმე ეხება დუშეთის რაიონის ერთ-ერთ ულამაზეს სოფელ ახატანს, დასასვენებელ და საკურორტო ადგილს. თავად უძველესი ახატანი, მისი უბნები თუ სწორედ დასვენებისათვის აგებული სახლები ათობით და ასობით ერთეულს უტოლდება, რაც ჩვენის აზრით, საკმაოდ სოლიდური ციფრია და ბუნებრივია, მეტ ხელისშეწყობასაც საჭიროებს.

სოფელი ახატანი დუშეთის რაიონში შედის. წლების მანძილზე ეს ფაქტი ყოველთვის კამათსა და მითქმამოთქმას იწვევს. იმასაც ამბობენ, როცა ასფალტირებული გზა კეთდებოდა ბიწმენდში, ახატანიც რომ მცხეთის რაიონის შემადგენლობაში ყოფილიყო, ბარემ ჩვენამდე დარჩენილ ორკილომეტრნახევარსაც გააკეთებდნენ და წესიერი გზა გვეღირსებოდაო. ისე კაცმა რომ თქვას, ახატანიდან მცხეთამდე 15 კილომეტრია, დუშეთამდე კი 45, საჭიროების დროს ადამიანმა მიშლილ-მოშლილი გზით რომ არ იაროს, ჯერ ჩადის მცხეთაში, მერე გადის ნატახტართან და გზას აგრძელებს დუშეთისკენ. ამიტომ ბევრად უფრო მიზანშეწონილია ახატანი მცხეთის რაიონს მიეკუთვნოს, ეს საკითხი კი დაყოვნებას ნამდვილად აღარ

საჭიროებს, ტრაფარეტული მიდგომები უნდა უკუვადოთ და ხშირად ხალხის აზრი გავითვალისწინოთ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ხალხი კვლავ აპირებს საქართველოს პრეზიდენტს მიმართოს, იმედიც აქვთ ის გასცემს განკარგულებას სწორად და სამართლიანად გადაიჭრას ძალზე გაჭია-ნურებული პრობლემა.

წერილს სოფლის აქილევსის ქუსლით კი არა, თუ შეიძლება ასე ითქვას აქილევსის ქუსლებით დავიწყებთ, რადგანაც ჯერ ერთი და ორი კი არა, უამრავი ცხოვრებისეული ხარვეზია აღმოსაფხვრელი.

სოფლისათვის სასიცოცხლოდ აუცილებელი წყლის პრობლემა ჯერ კიდევ სტანჯავთ ადამიანებს. სრული სიმართლისათვის ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ 2011 წლის აგვისტოს ბოლოდან საკითხი შეუდარებლად გამოსწორდა, თუმცა ნორმალურ ზღვარს ჯერ კიდევ ვერ მიაღწია. წყალი სხვა და სხვა დროს მოდის, ასევე სხვა და სხვა დროს წყდება, არავინ იცის როდის რა მოხდება. მცხოვრებლები ყვებიან: გასულ ზაფხულს რამდენიმე შეწუხებული ადამიანი საჩივრელად მისულა დუშეთის გამგებელთან. იმასაც აღნიშნავენ: გამგებელს გულთან მიუტანია თხოვნა და სასწრაფოდ გაუგზავნია სპეციალისტები ახატანში. საქმე შედარებით გამოსწორდა, ოღონდ დროებით, სათაო ნაგებობა ჯერ კიდევ მოშლილია, მრავალი წლის ხმარებისაგან

დაცხრილული მიღები დიდი დანაკარგებით ატარებენ წყალს, შემკრებ-გამანაწილებელი მრავალტონიანი ცისტერნაც ძირითადად მწყობრიდანაა გამოსული, გამოყოფილი თანხები ქრება, ნაკლოვანებები კი რჩება და როგორც იტყვიან, ჭირი თავს ვერ მაღავს. ხალხი ცდილობს საკუთარი ავზები მოიწყონ, მაგრამ ეს მოთხოვნებს მცირედ თუ აკმაყოფილებს. მართალია, გარკვეული წინსვლა სახეზეა, მაგრამ საქმე ბოლომდეა მისაყვანი.

დენის მომარაგების საქმეც ვერ არის აწყობილი. ამ შვიდი-რვა წლის წინანდელ მდგომარეობასთან შედარებით თვალსაჩინო წინსვლაა, მაგრამ შუქი ხშირად ქრება, საათობით და მთელი ღამეობითაც მიდის, ახატნელებსა და დამსვენებლებსაც მაცივრებში შენახული ხორციეული თუ რძის პროდუქტები უფუჭდებათ, რაც ადვილად არ იშოვება და მოვლა-გაფრთხილებას საჭიროებს. შუქის უეცარი გამორთვა თუ მრავალრიცხოვანი გათიშვები ბევრ უხერხულობას იწვევს. როგორც მთელ საქართველოში, ისე ახატანშიც გაცხხოველებით ლაპარაკობდნენ 2011 წლის 31 აგვისტოს საქართველოსა და ბელგიის კალაბურთელთა ნაკრებების შერკინების შესახებ. მოლოდინი დიდი იყო. ამ დროს დღის ორ საათზე სინათლე გამოირთო და მხოლოდ თამაშის დამთავრებამდე 17-18 წუთით ადრე მოვიდა. ამისთვისაც მაღლობა, მაგრამ მთელი შესადლებლობებით უნდა ვეცადოთ, რომ მსგავსი ფაქტებით, ხალხის, განსაკუთრებით ახალგაზრდობის უკ-

მაყოფილება არ გამოვიწვიოთ. პირველი და ორი სექტემბრის ღამე ხალხმა სრულ სიბნელეში გაატარა და წინაც რა იქნება, ეს მხოლოდ მაღალმა ღმერთმა თუ უწყის. იგივე განმეორდა 2011 წლის 4 სექტემბერსაც, როდესაც ხალხმა საქართველოსა და უკრაინის თამაშის ბოლო 15 წუთი ნახა. ასეთი რამ ყოვლად დაუშვებელია. ამასთან დაკავშირებით ერთი რამეც უნდა ითქვას: დაღამდება თუ არა, განსაკუთრებით შემოდგომითა და ზამთრობით სოფელში განუჭვრეტი წყვდიადი წვება. მართალია, სახლებში ანთია სინათლე და ზოგჯერ ეზოებიც ნათდება, თუმცა ეს მხოლოდ ლოკალური განათებაა, სასოფლო შარებზე კი ძალიანაც რომ დაგჭირდეს ვერ გაივლი. მზრუნველობის, ყურადღების გამოჩენის შემთხვევაში ხუთი-ექვსი ან ოდნავ მეტი ლამპიონი რომ დაიდგას სოფლის საკვანძო ადგილებში, პრობლემაც გადაწყდება და ხალხიც დაისვენებს. პირველ რიგში ამისათვის უნდა იქნეს გამოყენებული მთავრობისაგან სოფლისათვის გამოყოფილი თანხა.

ბუნებრივი აირი ახატანის ახლო-მახლო უკვე მოყვანილია, თუგინდ მრავალჯერ ნახსენებ, მშვენიერ ქართულ სოფელ ბიწმენდამდის, სოფლის მოსახლეობასაც დიდი იმედი აქვს, რომ მალე აღარ დასჭირდებათ ტყე-ღრე დამქანცველი სიარული ცივი ზამთრისთვის საჭირო შეშის მომარაგების მიზნით, ამიტომაც არსებობს აზრი ახატანში – მცხეთის რაიონის მკვიდრები რომ ვყოფილიყავით, იქნებ გზას ჩვენამდისაც მოეღწიაო. სწორედ ამი-

ტომაც, უამრავი ცხოვრებისეული ფაქტორის გათვალისწინებით დაბეჯითებით მოითხოვენ სოფელი ახატანი შეუერთდეს მცხეთის რაიონს, მანამდე კი ბუნებრივი აირის მიყვანას ნატრობენ.

საშინელ მდგომარეობაა ნაგვის ნარჩენების გატანის სასქმეში. თუ სასწრაფოდ რამდენიმე ბუნკერი არ დაიდგა და გატანაც არ მოხერხდა, სოფლის ახლო-მახლო მდებარე ხევები და გზისპირები ნაგვით აივსება, რამაც ინფექციებიც შეიძლება გამოიწვიოს.

საკმაოდ დიდ, თანაც საუკეთესო ქართულ სოფელ ახატანში თუნდ ერთი პოლიციელიც კი არ არის, რომ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვას ყურადღება მიაქციოს, ამ პრობლემას ხალხი საკუთარ თავზე იღებს, მაგრამ გამოცდილი ადამიანის, ტრადიციისამებრ ფორმირების როლი და მნიშვნელობა სულ სხვაა, ხალხი მოწონებით ლაპარაკობს თბილისსა და მცხეთაში მოხერხებული ავტომანქანებით მოძრაობის შესახებ და ნატრობს მათ შუკვებში ერთი თუნდაც ძველი მოტოციკლეტიანი პოლიციელი მაინც მოძრაობდეს.

ისიც აღსანიშნავია, რომ ტრადიციულ ქართულ სოფელ ახატანში ქურდობის ერთეული ანუ იშვიათი ფაქტები თუ ხდება, რადგან სოფლის მცხოვრებლები, სოფლის მთელი საზოგადოება სასტიკად გმობს ქურდობის ყველანაირ გამოვლენას, საჯაროდ კიცხავს, ააშკარავებს და ღიად ქურდობასაც ვერაინ ბედავს. აქ იშვიათად წლობით მიტოვებულ აგარაკს თუ ვინმე გააღებს და რაღაც ნივთებს გააყოლებს

ხელს, რომ თანხა გაყიდვის მერე დასალევად გამოიყენოს, ესეც კი მთელი სოფლის რისხვის საგანი ხდება. სოფელ ახატანს სრული მონაცემები აქვს, რომ ღია კარის პრინციპით იცხოვროს და ხალხის მიერ ზამთრობით მიტოვებული აგარაკებიც არ გაიდარცვოს. ახატანში ისეთი პატიოსანი, კეთილი და შრომისმოყვარე ხალხი ცხოვრობს, ამგვარი დონის მიღწევა ძალიან ადვილია. ასევე ნატვრად აქვთ ქცეული ამხელა სოფელს ექიმი თუ არა ექთანი მაინც ემსახურებოდას. ვინმეს რამე რომ გაუჭირდეს თავიანთ სათაო ქალაქ დუშეთში კი არ გარბიან, მცხეთასა და თბილისში უწევთ წასვლა. ამ დროს მხოლოდ ერთი პატარა ერთსართულიანი შენობის აგებაა საჭირო, რაც ამჟამად სასიამოვნო მიმართულებად იქცა – მინის მცირე შენობა უნდა დაიდგეს, რომ იქ განთავსდეს სამედიცინო დახმარებისა და პოლიციის რწმუნებულის პუნქტი. აქვე შეიძლება ნორმალური მაღაზია თუ ახლებურად დარქმეული მარკეტიც განთავსდეს, რაც 4-5 უბნისაგან შემდგარ ახატანს ძალიან დაეხმარებოდა ცხოვრების ნორმალურად წარმართვაში, საკუთარი ინიციატივით შექმნილი ერთადერთი მაღაზია ანუ მინი-მარკეტი საქმეს ვერ შევლის. ადამიანებს ბუნებრივია ყოველთვის სჭირდებოდათ პირველადი მოხმარების აუცილებელი საგნები. ვთქვათ პურის, მარილის, შაქრის თუ საპნის საყიდლად ადრე უეჭველად გრძელი გზა უნდა გაეწვლით საგურამომდე თუ მცხეთამდე. ეს გამოსწორდა, თუმცა დონე კიდევ უფრო

უნდა ამალდეს. ამიტომაც გამოვთქვით სურვილი სოფლის შემოსასვლელთან ერთსართულიანი პატარა თანამედროვე შენობის აგების შესახებ, რაც ისედაც ძალიან ლამაზ სოფელს კიდევ უფრო დაამშვენებს და ხალხის საყვარელ ადგილად აქცევს. აქ პირადი ინიციატივა, რა თქმა უნდა მისასაღებელი და სასარგებლო საქმეა, თუმცა ისიც ნათელია, რომ დიდი სურვილის მიუხედავად მსგავსი საქმის გაკეთება ძალიან ბევრს უნდა, თუმცა ხელმოკლეობის გამო არ შეუძლიათ, ამიტომაც თხოულობს ხალხი დახმარებას და აუცილებელ ყურადღებას.

ზემოთჩამოთვლილის გარდა უმშვენიერეს სოფელ ახატნის მოსახლეობას 21-ე საუკუნის ცივილიზაციის დამახასიათებელი სხვა ბევრი კომპონენტიც აკლია, ბიბლიოთეკის ხსენებაც კი არ არის, ჟურნალ-გაზეთებს თბილისიდან ვინმე მაღლიანი თუ ჩამოიტანს, მერე გაზეთები ხელიდან ხელში გადადის და ისე კითხულობენ. მომავალში ასაშენებელ მინის გამჭვირვალე შენობაში შეიძლება განთავსდეს თუნდ პაწაწა კუთხე, სადაც ახალი ჟურნალ-გაზეთები გაიყიდება, რაც ყოველ დილით თბილისიდან მომავალი ავტობუსის საშუალებით სულ ადვილად მოგვარდება.

სოფელ ახატანს რელიკვიასავით შემორჩა სკოლის ძველი საუცხოო შენობა, რაც ამჟამად თითქმის მთლიანად დანგრეულია, თუმცა აღდგენა სავსებით შესაძლებელია. ხუთი თუ ექვსი ახატნელი მოსწავლე შემოდგომისა და ზამთრის მკაცრ პირობებშიც

კი თითქმის სამი კილომეტრით დაცილებულ სკოლაში დაჰყავთ, იგივე ბევრჯერ ხსენებული სოფელ ბიწმენდის საშუალო სკოლაში, ამ სკოლას კი ადგილობრივი მცხოვრებლები ყოველთვის ქებით მოიხსენიებენ. ამ დროს ახატნის სკოლის ძველი შენობა სოფლის ცენტრში დანგრეული დგას.

ახალგაზრდობას ახატანში დარჩენა აღარ უნდათ, მხოლოდ საკარმიდამო ნაკვეთის დამუშავება თუ საყანედ გამოყოფილ ფართობებში მუშაობა საკმარისი არ არის, ახლო-მახლო, საგურამოსა და მცხეთის გამოკლებით, არავითარი საშუალო არ ჩანს, დრო და დრო სააგარაკო სახლების მშენებლობის გარდა. თუნდაც ერთი ხილის ჩამბარებელი პუნქტი ან პატარა გადაამუშავებელი საამქრო რომ გაიხსნას უდიდესი საქმე გაკეთდებოდა. ახატანში მოდის საუკეთესო ხილი, საუკეთესო ზესაუკეთესო ეკოლოგიურად სუფთა ბოსტნეული, რაც ევროპაში ერთიანად თუ არა, ერთიორად ნამდვილად ფასობს, აქაც შეიძლებოდა გახსნილიყო სპეციალური მარკეტი საგურამო-ახატნის ეგიდით, სადაც უცხოელიც კი სიამოვნებით შეიძენს სასურველ პროდუქტს და პესტიციდებით უკვე გაჯერებული ჩვენი მოსახლეობაც კმაყოფილი დარჩება.

ახატანს არაჩვეულებრივი, გნებავთ საუკეთესო ბუნებრივი მდებარეობა აქვს. ლამაზი მთებით, ტყეებითა და მინდვრებით გარშემორტყმულ სოფელს კიდევ უფრო ალამაზებს მაღალ მწვეანე ფერდობზე თეთრად შეფენილი სახლები, ხალხი პროკურატურის ავა-

რაკებს რომ უწოდებს. აქედან და თავად სოფლის სანახებიდან დიდებულად ჩანს საგურამო, მიმდებარე სოფლები, მცხეთის ნაწილი, არაგვისპირი. ძველ ტრადიციულ სოფელ ახატანში ათამდის ეკლესია და სალოცავია შემორჩენილი. სოფელზე გადმომდგარი მაღალი მთის გადაღმა არის საოცრად ლამაზი, მე-13 საუკუნის იოანე ნათლისმცემლის დიდებული ეკლესია. იქვეა ჭერივით დახურული წიფლნარის ტყე, დაბლა ჭობორტამდის ჩამავალი სურნელებით სავსე ხევი. ეს ადგილი რომ უცხოელმა ტურისტებმა ნახონ, ანდა ქართველმა ტურიზმის მოყვარულებმა დაათვალიერონ, ნამდვილად გაუჩნდებათ მეორედ თუ მესამედ დაბრუნების სურვილი. ტაძრისაკენ ამაველი რთულ აღმართზე გაჭრილი გზა ქველმოქმედ ბიზნესმენს როინ ოდიშელიძეს გაურემონტებია, რითაც მართლა მისასალმებელი საქმე გაუკეთებია. ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ტურიზმის დეპარტამენტის დაინტერესების შემთხვევაში კიდევ ერთი საუკეთესო ადგილი შეემატება ქვეყნის ტურისტულ მარშრუტებს. უცხოელი ტურისტები გზად დაათვალიერებენ მცხეთას, საგურამოს, ბიჭმენდს, ახატანის ღირსშესანიშნავ ადგილებს, შემდეგ ძალზე დატვირთული

ე.წ. სამხედრო გზაზე ჩაუსვლელად, ზემოთა მხრიდან გადავილიან ჭობორტს, ბულაჩაურს, არაგვისპირს და გააგრძელებენ გზას ფასანაურისაკენ, ანაურისაკენ თუ სტეფანწმინდისაკენ, სადაც ულამაზესი ბუნებით, მყინვარწყურის დიდებული ხედებითა და ხევის უაღრესად სტუმართმოყვარე ადამიანების გულითადი შეხვედრებითაც ისიამოვნებენ. ეს საკითხი ნამდვილად ღირს დაფიქრებად და რაც მთავარია, მეტად საჭირო ყურადღების მისაქცევად.

ამჟამად საკურორტო და ჯანმრთელობის გასაკაჟებელ სოფელ ახატანში უკვე ბევრი ცნობილი ადამიანი ცხოვრობს, ისვენებს საკუთარ აგარაკზე, მათ შორსაა ჟურნალისტიც, მწერალიც, რეჟისორიც არა ერთი და ორი პროფესორიც, პარლამენტის წევრიც, ბიზნესმენიც, პროკურორიც. ზოგიერთი პატრიოტი ადამიანის მსგავსად მათაც უნდა გამოიღონ ხელი და მთავრობის მხარდამხარ სოფელ ახატანის ჯერ კიდევ არსებული უამრავი პრობლემის მოგვარებისთვის იზრუნონ, რაც ძალზე საჭირო, კეთილი და კეთილშობილი საქმეა.

დასასრულს კიდევ ერთხელ ხაზგასმით გვინდა გავიმეოროთ წერილის სათაური – სოფელი ახატანი დახმარებას საჭიროებს.

*დუშეთის რაიონის სოფელ ახატანის მცხოვრებთა სახელით:
ნანა, ზურაბ ოზიაშვილები; ლილი, ლადო ოქროპირიძეები;
ჯუმბერ ქუთათელაძე, თეიმურაზ სისაური, ნაილი ვაჩნაძე, თეა
ლურსმანაშვილი, დათო ღარიბაშვილი და სხვები.*